

Valmieras novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2022. - 2038. un Valmieras novada attīstības programma 2022. - 2028.

Esošā situācija

Pasūtītājs:

Valmieras novada pašvaldība

Reģistrācijas Nr. 90000043403

Lāčplēša iela 2, Valmiera, Valmieras novads, LV- 4201

Izstrādātājs:

SIA "Grupa93"

Reģistrācijas Nr. 50103129191

Torņa iela 4, IIC-202, Rīga, LV-1050, Latvija

info@g93.lv

www.g93.lv

Valmiera, 2022

Saturs

VALMIERAS NOVADA PORTRETS (VIZĪTKARTE)	5
1 IEDZĪVOTĀJI	10
Iedzīvotāju skaits un sadalījums pa dažādām grupām	Error! Bookmark not defined.
Demogrāfiskās prognozes	Error! Bookmark not defined.
2 TERITORIJA, ZEMES LIETOJUMS, DABAS UN KULTŪRVĒSTURISKĀS VĒRTĪBAS	14
Fiziogēogrāfiskais raksturojums	14
Zemes izmantošana	14
Dabas resursi	15
Atjaunīgie energoresursi	19
Bioloģiskā daudzveidība, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi	25
Kultūrvēsturiskais mantojums	28
Vides stāvoklis	30
Riska objekti un teritorijas	35
3 EKONOMIKA	42
Uzņēmējdarbības vispārējs raksturojums Valmieras novadā	42
Attīstītākās nozares	46
Tūrisms	51
IKT nozare	56
Kopējais ārvalstu tiešo investīciju apjoms	56
Nodarbināto iedzīvotāju skaits pēc faktiskās darba vietas	57
Vienas nodarbinātās personas saražotā produkcijas vērtība un darba svārstmigrācija	59
Vietējās ekonomikas pamatrādītāji 2017. gadā	62
Uz vietas nodarbinātās personas radītā pievienotā vērtība un darba svārstmigrācija	65
Darba alga	69
Bezdarbs	73
Teritorijas attīstības indekss	73
Uzņēmējdarbības atbalsts un vides veicināšana	74
4 PAKALPOJUMI	75
Kultūras pakalpojumi	75
Sporta pakalpojumi	81
Izglītības pakalpojumi	88
Jaunatnes politika	95
Bērnu tiesību aizsardzība	98

Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība	100
Veselības aprūpes pieejamība	106
Sabiedriskās kārtības un drošības pakalpojumi	110
5 TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRA	114
Autoceļi	114
Sabiedriskais transports	118
Dzelzceļš	121
Velo un gājēju infrastruktūra	121
6 PAŠVALDĪBAS ADMINISTRĀCIJA	124
Pārvalde	124
Budžets	131
Pašvaldības komunikācija ar iedzīvotājiem	133
Pašvaldības stratēģiskā komunikācija un starptautiskie sadarbības tīkli	134
Digitalizācija un viedie risinājumi	137
7 MĀJOKLIS UN DZĪVOJAMĀS FONDS	140
8 INŽENIERAPGĀDE	147
Siltumapgāde	148
Ūdenssaimniecība	150
Gāzapgāde	154
Elektroapgāde	154
Sakaru infrastruktūra	154
Atkritumu apsaimniekošana	155
IZMANTOTIE AVOTI	162
<i>1. PIELIKUMS. PAKALPOJUMU PIEEJAMĪBA VALMIERAS NOVADĀ</i>	166

Saīsinājumi

5G	ātrdarbīgs 5. paaudzes fiksēto un mobilo sakaru tīkls
AER	atjaunīgie energoresursi
ALTUM	AS "Attīstības finanšu institūcija Altum"
ANM	Atjaunošanas un noturības mehānisms
AS	akciju sabiedrība
ATR	pašvaldību administratīvi teritoriālā reforma, kas ar 2021. gada 1. jūliju Latvijā izveido jaunu pašvaldību administratīvo iedalījumu, tostarp Valmieras novadu
BNAI	bioloģiskās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas
CE	cilvēka ekvivalents
CKS	centralizētā kanalizācijas sistēma
CSP	Centrālā statistikas pārvalde
CŪS	centralizētā ūdensapgādes sistēma
DTP2027	Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam
ES	Eiropas Savienība
ESKO	energoapkalpojuma uzņēmums (<i>angliski – energy service company or ESCO</i>)
IKT	informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
MK	Ministru kabinets
NVA	Nodarbinātības valsts aģentūra
NVO	nevalstiskās organizācijas
SADTPP	Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam
SAM	specifiskais atbalsta mērķis
SEG	siltumnīcefekta gāzes
STEM	izglītības pieeja, kas apvieno zinātņi, tehnoloģijas, inženierzinātnes un matemātiku. Pieeja aktualizēta, integrējot mākslu (<i>angļu val. STEAM - science and technology, interpreted through engineering and arts</i>)
TAI	teritorijas attīstības indekss
VARAM	Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija

Valmieras novada portrets (vizītkarte)

Valmieras teritorijas attīstības indekss¹ starp valstspilsētām ir viens no augstākajiem (4. vieta), bet bijušajiem novadiem – ar lielām teritoriālajām atšķirībām. Beverīnas, Kocēnu, Burtnieku un Naukšēnu novads ir ar augstāku teritorijas attīstības indeksu (TAI) nekā vidēji valstī, savukārt Mazsalacas, Rūjienas un Strenču novadā – zem vidējā valstī.

Latvijas Universitātes izveidotais pilsētu ilgtspējīgas attīstības indekss rāda teritorijas ilgtspējīgas attīstības līmeni, un Valmiera starp deviņām Latvijas pilsētām ir ar visaugstāko ilgtspējīgas attīstības indeksu.²

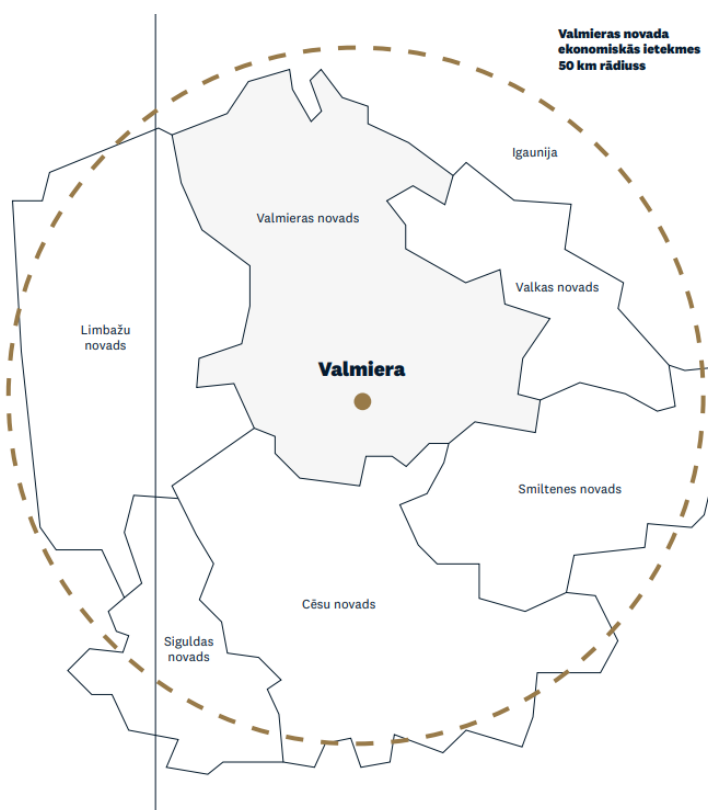
Attēls 1. Svarīgākā informācija par Valmieras pilsētu un novadu³

Valmiera skaitļos un faktos

Valmieras pilsēta ir industriālais centrs Latvijā. Valmierā darba gaitās no apkārtējām teritorijām katru dienu ierodas aptuveni 7000 cilvēku.

Svarīgākie fakti:

Valmieras teritorija	19.35 km²
Dibināšanas gads	1283
Valmieras novada teritorija	2 948 km²
Iedzīvotāju skaits Valmieras novadā	54 642
Iedzīvotāju skaits Valmieras novada ekonomiskās ietekmes rādiusā	173 461
Iedzīvotāju skaits darbības vecumā Valmieras novadā	34 288
Iedzīvotāju skaits darbības vecumā Valmieras novada ekonomiskās ietekmes rādiusā	107 353
IKP uz vienu iedzīvotāju (2. vietā Latvijā aiz Rīgas)	16 918 €

Valmieras novads atrodas Latvijas ziemeļaustrumu daļā un robežojas ar Igauniju, Valkas, Smiltenes, Cēsu un Limbažu novadiem. Attālums no Valmieras līdz Rīgai – 107 km.

¹ VRAA: Teritorijas attīstības indekss ir statistika, kas iekļauta Oficiālajā statistikas programmā 2021.-2023. gadam, atbilstoši Ministru kabineta 2020. gada 24. novembra noteikumos Nr.691 noteiktajam.

² LU Datorikas fakultāte, projekta vadītājs R. Karnītis, projekts “ANO uzstādījumiem atbilstošs pilsētas ilgtspējīgas attīstības modelis”, 2021. Modelis izstrādāts, pamatojoties uz ANO 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem, no kuriem 13 atbilst pašvaldību funkcijām. Nosakot pilsētas ilgtspējīgas attīstības indeksu, kas rāda teritorijas ilgtspējīgas attīstības līmeni, tiek ņemti vērā 49 indikatori. Modelēšanas procesā tika matemātiski atlasīti seši būtiskie indikatori, kuri ir izšķiroši ilgtspējīgas attīstības līmeņa noteikšanai. Modelis ir izmantojams jebkurai teritorijai – pilsētai ar lauku teritoriju, novadam un reģionam gan Latvijā, gan Eiropas Savienībā.

³ PMLP Fizisko personu reģistra statistika uz 2021.06.30. Iedzīvotāju skaits Valmierā: 24 425 (pieejams: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/fizisko-personu-registra-statistika-2021-gada>). Piezīme: PMLP un CSP dati par iedzīvotāju skaitu var atšķirties.

Valmieras novada kopplatība ir **2 948 km²** (4,6 % no Latvijas), kas pēc teritorijas ir piektā lielākā novada pašvaldība Latvijā, savukārt pēc iedzīvotāju skaita – otrā lielākā pašvaldība – Valmieras novadā dzīvo **54 642** iedzīvotāji, tai skaitā 24 425 iedzīvotāji (46%) Valmieras pilsētā.⁴

Administratīvais centrs ir Valmiera. Novada pārvaldes teritoriālā iedalījuma jeb apvienību centri ir Brenguļos, Burtniekos, Kocēnos, Mazsalacā, Naukšēnos, Rūjienā un Strenčos.

Apdzīvojuma struktūra: viena no 10 Latvijas valstspilsētām Valmiera, novada pilsētas Rūjiena, Mazsalaca, Seda, Strenči, 53 ciemi 26 pagastos; pēc iedzīvotāju skaita lielākie ciemi – Valmiermuiža, Kocēni, Zilaiskalns, Naukšēni, Rencēni, Matīši, Burtnieki, Rubene, Dikļi, Vaidava.

Izglītības pakalpojumi: Valmiera ir starptautiskā UNESCO Izglītības pilsētu sadarbības tīkla dalībniece (UNESCO Global Network of Learning Cities), kā arī Valmieras pilsēta iesaistījies Baltijas pilsētu savienības (UBC) izglītības pilsētu darba grupā, kas atbalsta jauniešu nodarbinātību un labklājību. Visaptveroša izglītības sistēma ir Valmieras novada inovāciju un uzņēmējdarbības pamatā. Novadā pirmsskolas izglītību nodrošina 28 iestādes un struktūrvienības, sākumskolas izglītību – 3 iestādes, pamatzglītību nodrošina 10 izglītības iestādes, vidējo un interešu izglītību – 9 iestādes, tostarp divas valsts ģimnāzijas, profesionālās ievirzes izglītību – 10 iestādes, interešu un neformālo izglītību – 4 jauniešu centri, profesionālo izglītību – 2 iestādes, augstāko izglītību – Vidzemes augstskola, Juridiskās koledžas filiāle un Grāmatvedības un finanšu koledžas filiāle.

Kultūras pakalpojumi: Valmieras novadā ir teātra, dziesmu svētku un dažādu Latvijas mēroga kultūras notikumu aizsākumi. Rubenes mācītājmuižā 18. gadsimta beigās izdota pirmā pavārgrāmata latviešu valodā, Mazsalacā dzimis Gustavs Ērenpreiss, kas aizsāka plaši lietoto velosipēdu ražošanu. Nozīmīgākais kultūras piedāvājums Valmieras novadā ir Valmierā – Valmieras drāmas teātris, Valmieras kultūras centrs, kinoteātris "Gaisma", Vecpuišu parks un koncertzāle "Valmiera", Valmieras muzejs, Valmieras integrētā bibliotēka, Valmieras Sv. Sīmaņa baznīca. Kultūras piedāvājums ir plašs arī novada pilsētās un pagastu centros – Neikenkalna dabas koncertzāle, kuras dēļ Valmieras novads ir uzņemts Eiropas Padomes Ainavas balvas dalībnieku aliansē, Vaidavas estrāde, Dikļu pils, Valmiermuižas pils parks, Naukšēnu Cilvēkmuzejs, Kokmuižas pils komplekss, Skaņākalna parks, Rubenes baznīca, kurā savulaik katoļu priesteris Indriķis sarakstīja Indriķa Livonijas hroniku. Novadā darbojas trīs muzeji, kā arī pie kultūras centriem izveidotās izstāžu zāles, saietu nami, brīvdabas estrādes, amatniecības centri u.c.

Sporta pakalpojumi: Teicamā sporta infrastruktūra novadā veicina aktīvu brīvā laika pavadīšanu un nodarbošanos ar profesionālo sportu. Valmiera koncentrējas uz augstu sasniegumu sportu – Valmieras olimpiskais centrs, Valmieras peldbaseins, Māra Štromberga BMX trase "Valmiera", 2021. gadā atjaunotais Jāņa Daliņa stadions un vieglatlētikas manēža, kas saņēmusi konkursa "Latvijas Būvniecības gada balva 2021" galveno balvu, pludmales volejbola bāze Daliņu pludmalē, airēšanas sporta bāze

⁴ PMPL Fizisko personu reģistra statistika uz 2021.06.30. Pēc PMLP datiem uz 2022.gada 1. jūliju Valmieras novadā bija 53 127 iedzīvotāji, to skaitā 24 125 iedzīvotāji Valmierā. Pēc CSP datiem (*IRS040. Provizoriskskie iedzīvotājus raksturojošie rādītāji un vecuma struktūra reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2020 - 2021.*) Valmieras novadā ir 50 799 iedzīvotāji, to skaitā 22 757 iedzīvotāji (45%) Valmieras pilsētā.

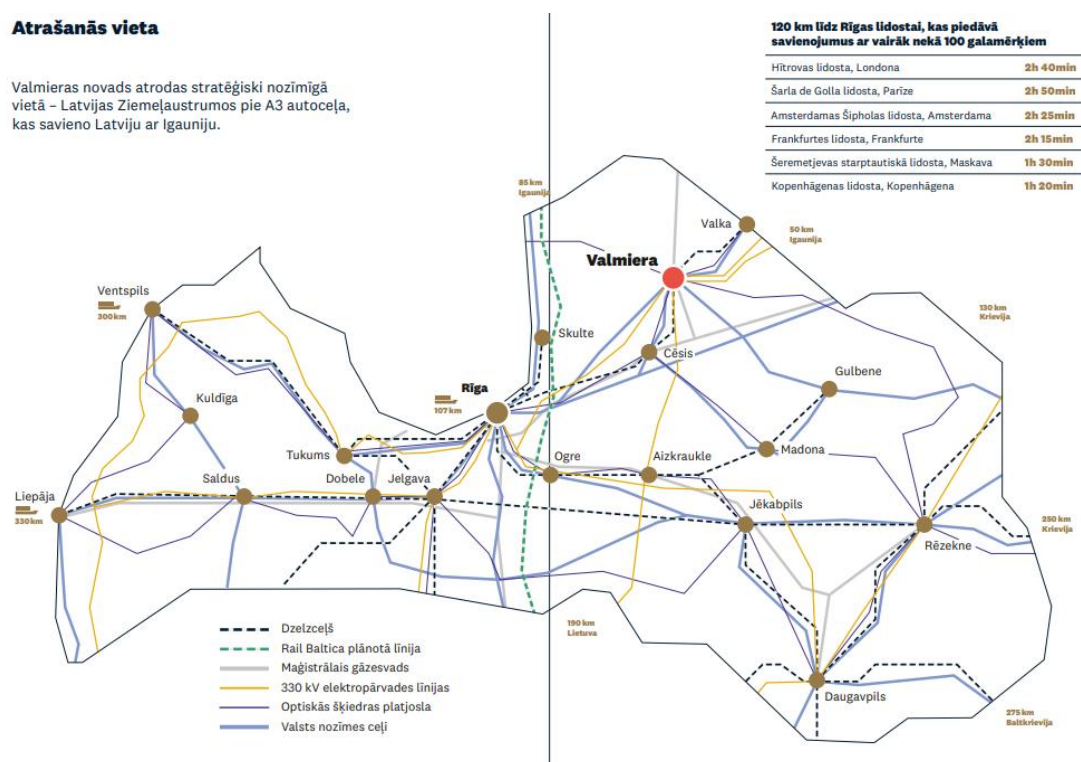
“Krāces”, Vaidavas sporta nama tenisa korti ar Deivisa kausa tenisa segumu, kā arī Valmieras Sporta skola, Bertānu Valmieras basketbola skola, Rūjienas sporta skola un Kocēnu sporta skola.

Sporta aktivitātes pieejamas arī novada iedzīvotājiem un viesiem atvērto sporta infrastruktūras objektos: atpūtas parkā “Avoti” (golfa laukums, tenisa korti, minigolfs, klinšu kāpšanas siena, BMX trase, atrakcijas bērniem), Vaidavas un Valmieras disku golfa laukumos, 2022. gadā atklātajā sporta un aktīvās atpūtas parkā “Mežs”, Gaujas stāvo krastu Sajūtu parkā, zirgaudzētavās “Burtnieku zirgaudzētava”, “Valmiermuižas stallis”, “Zirgaudzētava Kocēni”, Burtnieka ezera pludmalēs atpūtai un burāšanai, slēpošanas atpūtas bāzē "Baiļi" u.c. vietās, ko piedāvā gan pašvaldība, gan privātie uzņēmēji.

Veselības aprūpe: Valmieras pilsētā ir IV līmeņa ārstniecības iestāde “Vidzemes slimnīca” un ambulatoro pakalpojumu sniedzējs SIA "Valmieras veselības centrs". Novadā darbojas SIA "Mazsalacas slimnīca", 42 ģimenes ārstu prakses (18 Valmierā) un 17 ārstu speciālistu prakses. Sociālo lietu pārvaldes Veselības aprūpes nodaļa nodrošina novada astoņu feldšerpunktu un veselības punktu darbību. Novadā atrodas VSIA “Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca”, darbojas Gulbja laboratorijas un Centrālās laboratorijas filiāle, 27 aptiekas.

Transporta infrastruktūra: novadu šķērso valsts galvenais autoceļš A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka)), vairāki valsts reģionālie ceļi, tajā skaitā P16 (Valmiera – Matīši – Mazsalaca), P17 (Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi)), P18 (Valmiera – Smiltene), P20 (Valmiera – Cēsis – Drabeši). Valmieras novadu šķērso dīzeļvilcienu līnija Rīga – Valga, novadā atrodas divas dzelzeļa stacijas – Valmiera un Strenči.

Attēls 2. Valmieras novada novietojums Latvijā

Tehniskā infrastruktūra: novadu šķērso maģistrālais gāzesvads Tallina – Vireši, 330kV elektropārvades līnijas starp Latviju un Igauniju Valmiera – Tartu un Valmiera – Tsingulina

un piecas 110 kV elektropārvades līnijas, kas Valmieru savieno ar Rūjienu, Aloju, Valku, Smilteni un Ieriķiem.

Uzņēmējdarbība: Valmiera ir industriāla un rūpnieciska pilsēta – Vidzemes biznesa centrs, jo te atrodas vairums Vidzemes lielāko uzņēmumu. Ne mazāk ekonomiski aktīvas ir Rūjienu, Strenči un Kocēnu apvienība. Ekonomiski aktīvie uzņēmumi novadā – 4430, Valmierā – 2031 (2019. gadā).

Lielākie pēc apgrozījuma: stikla šķiedras ražotājs “Valmiera glass”, lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība “Vaks”, mežsaimniecības un kokapstrādes SIA “Dižozols” un būvniecības uzņēmums SIA “Aimasa”. Ir daudz inovatīvu uzņēmumu – digitālā aģentūra “Wunder”, degvielas cisternu ražotne “Valtanks”, metāla degvielas kannu ražotne “Valpro”, siltuma, gāzes un skaņas mīkstās izolācijas ražotājs “Padtex Insulation”, stiklaplasta rezervuāru, cauruļvadu u.tml. izstrādājumu ražotājs “Valmiera-Andren” u.c., kā arī plaši atpazīstamie eksporta uzņēmumi

“Valmieras piens”, Valmiermuižas alus darītava, kokapstrādes un koka mēbeļu ražotājs “BYKO-LAT”, Rūjienu saldējums un citi. Valmieras novadā ir otrs augstākais eksporta rādītājs Latvijā – Kocēnu apvienības eksporta rādītājs starp novadiem 2020. gadā ir otrais aiz Mārupes novada (ar lidostu), proti, augstākie eksporta ienākumi uz vienu iedzīvotāju.

Novada centrs Valmieras pilsēta ir nacionālas nozīmes rūpniecības pilsēta – otrā vadošā valstī saražotās produkcijas un eksporta apjomā uz vienu iedzīvotāju. Apstrādes rūpniecība pilsētā veido 33,76% un novadā – 27,87%.

Attēls 3. SIA “BYKO-LAT” teritorija⁵

Attēls 4. Lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvā sabiedrība “VAKS”⁶

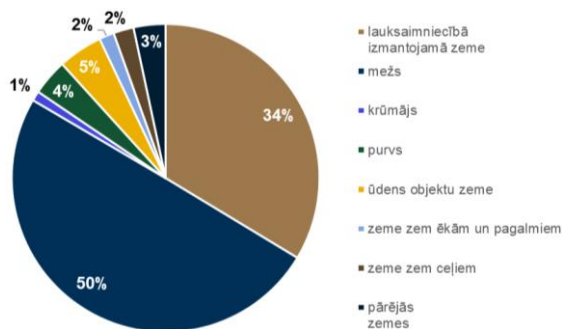

⁵ SIA “BYKO-LAT”, <https://bykohouses.lv/en/contacts>

⁶ Valmieras ziņas, <https://www.valmieraszinas.lv/lauksaimniecibas-pakalpojumu-kooperativas-sabiedribas-vaks-apgrozijums-pern-pieauga-par-28/>

Zemes izmantošana: Pusi no novada teritorijas aizņem mežu platības (50%). Lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 34%, ūdens objektu zemes – 5%. purvi – 4%, apbūves zemes ar ēkām – 2%, apbūves zemes ar transporta infrastruktūru – 2%, pārējie 3% ir krūmāji un cita izmantošana.

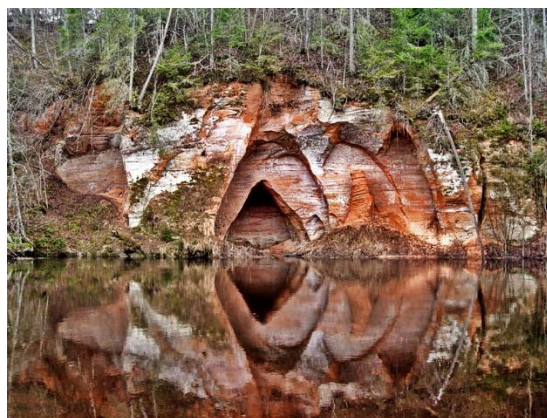
Attēls 5. Valmieras novada zemes sadalījums pa lietošanas veidiem (01.01.2021.)

Dabas objekti un kultūras mantojums:

Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (*Natura 2000*): Gaujas Nacionālais parks, aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja”, dabas liegumi: Augstroze, Burtnieku ezera pļavas, Oleru purvs, Rūjas paliene, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Vīķvēnu purvs, Ziemeļu purvi, Zilaiskalns un dabas parks “Salacas ieleja”. Vairāk nekā pusi no novada teritorijas aizņem Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts. Dabas pieminekļi:

Attēls 6. Skaņākalna dabas parka Eņģeļu ala⁷

piecas alejas, četri dendroloģiskie stādījumi un 17 ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi, tostarp, Sietiņezis, kā arī apzināti gandrīz 900 aizsargājami koki, tostarp Kaņepju dižozols, kultūrvēsturiski nozīmīgais Rietekļa kadiķis un citi.

Valmieras novada kultūras pieminekļi: Valmieras Sv. Sīmaņa baznīca, Burtnieku luterāņu baznīca, Matīšu luterāņu baznīca, Trikātas pilsdrupas, Dikļu muiža, Valtenbergu muiža, Valmiermuiža, Naukšēnu muiža, Rūjienas Sv. Bērtuļa luterāņu baznīca un citi kultūras pieminekļi (pavisam 176), kā arī novada apvienību definēti kultūras mantojuma objekti.

Valmieras novada atpazīstamība: Gauja, Burtnieku ezers, Skaņākalna dabas parks un Salaca, Seda un Sedas purvs, Sietiņezis, Rūjienas saldējums, Valmiermuižas alus, Zilaiskalns, Valmieras teātra festivāls, Valmieras pilsētas svētki, Valmieras piens, Valmieras stikla šķiedra.

⁷ Beverīnas novads, Ceļo dabā, <https://turisms.beverina.lv/aktuali/params/post/2323409/celo-daba>

1 Iedzīvotāji

Lai analizētu demogrāfisko situāciju pašvaldībā, ir izmantoti Centrālās statistikas pārvaldes (turpmāk – CSP) dati, tā kā CSP ir galvenā valsts statistikas darbu veicēja un koordinatore valstī (Ekonomikas ministrijas pārraudzībā).

CSP iedzīvotāju skaitā iekļauj Latvijas pastāvīgos iedzīvotājus jeb personas, kuras Latvijā dzīvo vai kurām ir nodoms dzīvot vismaz 12 mēnešu ilgu posmu. Sākot no 2012.gada 1. janvāra iedzīvotāju skaitu nosaka aprēķina rezultātā, izmantojot PMLP iedzīvotāju reģistra un administratīvajos reģistros pieejamo informāciju. Iedzīvotāju skaits tiek noteikts katra gada 1. janvārī.⁸

Saskaņā ar CSP informāciju Valmieras novadā 2021. gada sākumā dzīvoja 51 370 iedzīvotāji, tostarp 22971 Valmieras pilsētā.⁹

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (PMLP), kas ir Iekšlietu ministrijas pārraudzībā esoša iestāde un īsteno valsts politiku migrācijas, patvēruma, personu tiesiskā statusa, iedzīvotāju uzskaites un personu apliecinošu dokumentu jomās, uztur Fizisko personu reģistru. Reģistrā iekļauj Latvijas pilsoņus, Latvijas nepilsoņus, ārzemniekus ar uzturēšanās atļaujām Latvijā, ārzemniekus ar ES pilsoņa reģistrācijas apliecību vai ar ES pilsoņa pastāvīgās uzturēšanās apliecību, ārzemniekus, kuriem Latvijā piešķirts bezvalstnieka statuss, ārzemniekus, kurš iesniedzis dokumentus uzturēšanās atļaujas, reģistrācijas apliecības vai pastāvīgās uzturēšanās apliecības pieprasīšanai, ārzemniekus, kuriem ir tiesiska saikne ar Latviju (nekustamā īpašuma, komercdarbības, veselības, nodokļu, pabalstu un izglītības jomā), ārzemniekus, kurš vēlas saņemt Latvijas personas apliecību (elektroniskās identifikācijas karti), lai veicinātu ekonomikas, zinātnes, izglītības vai kultūras sakaru attīstību, ārzemniekus, kuri vēlas Latvijā saņemt valsts pārvaldes pakalpojumus elektroniski, izmantojot Eiropas Savienības dalībvalsts, Eiropas Ekonomikas zonas valsts vai Šveices Konfederācijas izsniegto elektroniskās identifikācijas līdzekli, ārzemniekus, kuri ir Latvijā akreditētas ārvalsts diplomātiskās pārstāvniecības personāla darbinieki, ārzemniekus, kas Latvijā reģistrē laulību vai dzimšanas faktu, un patvēruma meklētājus Latvijas Republikā.¹⁰

Pēc PMLP uzturētā Fizisko personu reģistra datiem 01.01.2021. Valmieras novadā bija 54 642, t.sk. 634 personu reģistrācija nebija spēkā.¹¹ Valmieras pilsētā Fizisko personu reģistrā uzskaitīti 24 868 iedzīvotāji (338 iedzīvotājiem reģistrācija nav spēkā).

Iedzīvotāju skaits ir viens no svarīgākajiem rādītājiem pašvaldību darbībā un budžeta veidošanā. Tā, aprēķinot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumus un to sadales kārtību 2022. gadā, viens no pamata kritērijiem ir izmantots pašvaldības iedzīvotāju skaits uz 01.01.2021., un tiek norādīts, ka tas ir bijis **54 642**.¹²

Valmieras novads ir otrā lielākā novada pašvaldība Latvijā pēc iedzīvotāju skaita.

⁸ CSP: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaitis/247-iedzivotaju-skaitis-un-ta-izmainas>

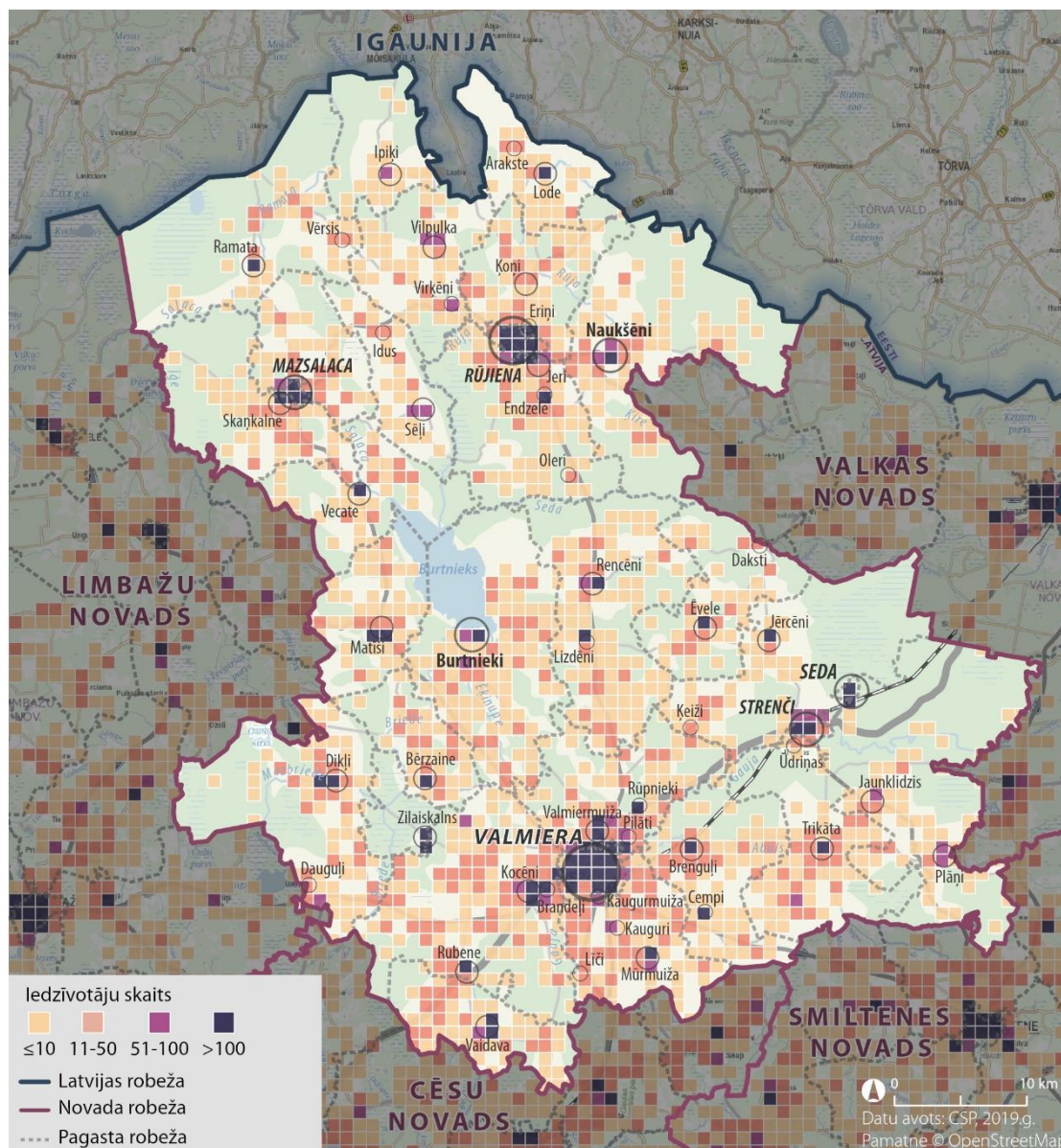
⁹ CSP: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaitis/247-iedzivotaju-skaitis-un-ta-izmainas>

¹⁰ Saskaņā ar Fizisko personu reģistra likuma 4. pantu

¹¹ PMLP: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/fizisko-personu-registra-statistika-2021-gada>

¹² Ministru kabineta 2021. gada 7. decembra noteikumu Nr. 799 "Noteikumi par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumiem un to sadales kārtību 2022. gadā" 5.pielikums

Attēls 7. Iedzīvotāju izvietojums Valmieras novadā

Valmieras novadā, tāpat kā Latvijā kopumā, demogrāfiskā situācija ir nelabvēlīga un iedzīvotāju skaits samazinās. Tomēr, atsevišķi apskatot Valmieras pilsētu, **Valmiera ir viena no retajām reģiona pilsētām Latvijā, kurā ir vērojams iedzīvotāju skaita pieaugums.** Valmieras iedzīvotāju skaits 2018. gada sākumā pieauga par 102, bet 2019.gada sākumā – par 62 iedzīvotājiem.

Lai raksturotu demogrāfiskos rādītājus, tiek izmantoti Centrālās statistikas pārvaldes (*turpmāk – CSP*), kas ir Ekonomikas ministrijas pārraudzībā esošā galvenā valsts statistikas darbu veicēja un koordinatore valstī.

CSP iedzīvotāju skaitā iekļauj Latvijas pastāvīgos iedzīvotājus jeb personas, kuras Latvijā dzīvo vai kurām ir nodoms dzīvot vismaz 12 mēnešu ilgu posmu. Sākot no 2012. gada 1. janvāra iedzīvotāju skaitu nosaka aprēķina rezultātā, izmantojot Pilsonības un

migrācijas lietu pārvaldes (*turpmāk – PMLP*) Fizisko personu reģistra un administratīvajos reģistros pieejamo informāciju. Iedzīvotāju skaits tiek noteikts katra gada 1. janvārī.¹³

Pēc CSP datiem Valmieras novadā 2021. gada sākumā dzīvoja 51 370 iedzīvotāji, t.sk. 22 971 Valmieras pilsētā.¹⁴

PMLP ir Iekšlietu ministrijas pārraudzībā esošā iestāde un īsteno valsts politiku migrācijas, patvēruma, personu tiesiskā statusa, iedzīvotāju uzskaites un personu apliecinošu dokumentu jomās. PMLP uztur Fizisko personu reģistru, kurā iekļauj Latvijas pilsoņus, Latvijas nepilsoņus, ārzemniekus ar uzturēšanās atļaujām Latvijā, ārzemniekus ar ES pilsoņa reģistrācijas apliecību vai ar ES pilsoņa pastāvīgās uzturēšanās apliecību, ārzemniekus, kuriem Latvijā piešķirts bezvalstnieka statuss, ārzemniekus, kurš iesniedzis dokumentus uzturēšanās atļaujas, reģistrācijas apliecības vai pastāvīgās uzturēšanās apliecības pieprasīšanai, u.c. ārzemniekus atbilstoši Fizisko personu reģistra likuma 4. pantā noteiktajam.

Pēc PMLP uzturētajiem Fizisko personu reģistra datiem uz 01.01.2021. Valmieras novadā bija 54 642, t.sk. 634 personu reģistrācija nebija spēkā.¹⁵ Valmieras pilsētā Fizisko personu reģistrā uzskaitīti 24 868 iedzīvotāji (338 iedzīvotājiem reģistrācija nav spēkā).

- Pārējās četrās novada pilsētās iedzīvotāju skaits ir: Sedā 1231 iedzīvotājs, Strenčos 1084 iedzīvotāji, Rūjienā 2801 iedzīvotājs un Mazsalacā 1191 iedzīvotājs;
- No 26 pagastiem vismazākais iedzīvotāju skaits ir Ipiķu pagastā - 169, Sēļu pagastā - 333, Lodes pagastā - 255 un vislielākais iedzīvotāju skaits ir Valmieras tuvumā esošajos pagastos – 3228 Valmieras pagastā un 2895 Kocēnu pagastā.

Iedzīvotāju skaits ir viens no svarīgākajiem rādītājiem pašvaldību darbībā un budžeta veidošanā. Tā, aprēķinot pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda (PFIF) ieņēmumus un to sadales kārtību 2022. gadā, kur viens no pamata rādītājiem ir pašvaldības iedzīvotāju skaits, Valmieras novadam uz 01.01.2021. tiek norādīts iedzīvotāju skaits 54 642.¹⁶

Iedzīvotāju skaits uz 01.01.2022. Valmieras novadā ir 53 967, t.sk. 4 018 bērni vecumā līdz 6 gadiem, 6 215 bērni vecumā 7 - 18 gadiem un 11 350 darbaspējas vecumu pārsniegušie iedzīvotāji.¹⁷

Nelabvēlīga demogrāfiskā situācija pastāv valstī kopumā, kā arī Vidzemes reģionā. Kā atzīmēts Vidzemes plānošanas reģiona stratēģijā, *“Demogrāfiskajai situācijai būs noteicoša loma reģiona ekonomikas attīstībā.” ... “Pašvaldības var daļēji kompensēt demogrāfiskos rādītājus, veicinot iedzīvotāju piesaisti ar darbavietu, izglītības iespēju, drošu dzīves apstākļu piedāvājumu. Lielākas iespējas šajā ziņā paveras **Valmierai** un reģiona nozīmes attīstības centriem, kur iedzīvotāju skaits nesamazināsies tik strauji un darba iespējas paver iespējas piesaistīt iedzīvotājus no citiem reģioniem. Lielākajās*

¹³ CSP: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaitis/247-iedzivotaju-skaitis-un-ta-izmainas>

¹⁴ CSP: <https://stat.gov.lv/lv/statistikas-temas/iedzivotaji/iedzivotaju-skaitis/247-iedzivotaju-skaitis-un-ta-izmainas>

¹⁵ PMLP: <https://www.pmlp.gov.lv/lv/fizisko-personu-registra-statistika-2021-gada>

¹⁶ Ministru kabineta 2021. gada 7. decembra noteikumu Nr. 799 “Noteikumi par pašvaldību finanšu izlīdzināšanas fonda ieņēmumiem un to sadales kārtību 2022. gadā” 5.pielikums

¹⁷ Pēc Finanšu ministrijas informācijas, lai aprēķinātu PFIF ieņēmumus un to sadales kārtību 2023. gadā

pilsētās migrācija no laukiem varētu palielināt pieprasījumu pēc mājokļiem un pakalpojumiem.”¹⁸

Valmieras novada esošās situācijas raksturojuma sagatavošanas ietvaros tika veikta arī demogrāfisko procesu analīze un prognozēšana¹⁹. Prognozēšanai nepieciešamos datus – iedzīvotāju vecumstruktūras (sieviešu skaits reproduktīvajā vecumā no 15-49 gadiem viena gada griezumā), datus par migrāciju (iebraukušo un aizbraukušo skaits no Valmieras novada uz Latvijas citām teritorijām un ārvalstīm dažādās vecumgrupās) nodrošina CSP, tādēļ prognozes modelī tika izmantoti CSP statistikas dati.

CSP līdz 2019. gadam uzskaita iedzīvotājus pēc faktiskās, bet kopš 2020. gada – pēc reģistrētās dzīvesvietas. Dati par vecumkoeficientiem un iedzīvotāju sadalījumu viena gada vecumgrupās tika sagatavoti pēc novadu klasifikācijas pirms 2021. gada administratīvi teritoriālās reformas. Prognozēšanai tika izmantoti pēdējo piecu gadu (2016.-2020.) demogrāfiskie rādītāji, izņemot 2020. gada dati vidējā mirstības koeficienta aprēķinā, ņemot vērā epidemioloģisko situāciju valstī un tās ārkārtējo negatīvo ietekmi, kas atšķiras no dabiskiem apstākļiem.

Statistisko datu metožu pielietošana un iegūtie rezultāti parāda demogrāfisko procesu tendences, tomēr jāņem vērā, ka demogrāfiskos procesus ietekmē darba tirgus, mājokļu tirgus, izglītības sistēma un citi ārējie faktori.

Demogrāfiskā modeļa rezultāti uzrāda tendenci, ka Valmieras novadā dzimstība pieaugtu līdz 2023. gadam (ieskaitot), bet vēlāk tā samazinātos.

- Analīze par skolas vecuma grupām parāda tendenci, ka bērnu skaits sākumskolas vecuma grupā pieaugtu līdz 2025. gadam, vēlāk samazinātos, savukārt 5.-9. klašu grupā pieaugtu pēc 2027. gada.
- Vidusskolas vecuma grupā skaits līdz 2026. gadam augtu, bet vēlāk samazinātos, 2030.gadā sasniedzot 2021. gada līmeni – 1518 bērnus.
- Sākot ar 2024. gadu sāktu samazināties bērnu skaits vecumā no 1–6 gadiem, un tas turpinātu negatīvi ietekmēt arī citas vecuma grupas turpmākajos gados.
- Saskaņā ar prognozes modeļa rezultātiem pensijas vecuma iedzīvotāju skaits saglabājas praktiski nemainīgs: ja 2021. gadā bija 10851 iedzīvotājs vecumgrupā virs 64 gadiem, tad 2030.gadā tie būtu 10 810 iedzīvotāji.

Lai nelabvēlīgās demogrāfiskās tendences neīstenotos, pašvaldībai jāīsteno mērķtiecīgu ģimeņu atbalsta politiku un pasākumus uzņēmējdarbības un nodarbinātības veicināšanai (industriālā politika).

Secinājumi:

1. Valmieras novadā dzīvo 54 642 iedzīvotāji (2021. gada sākumā), tostarp 24 868 iedzīvotāji (46%) Valmieras pilsētā.
2. Valmiera ir viena no retajām reģiona pilsētām Latvijā, kurā ir vērojams iedzīvotāju skaita pieaugums uz pēdējo gadu nelabvēlīgās Latvijas demogrāfiskās situācijas fona.
3. Lai arī demogrāfiskās situācijas attīstības tendences neuzrāda, ka kopējais novada iedzīvotāju skaits pieaugtu, pašvaldībai realizējot mērķtiecīgu atbalsta politiku

¹⁸ “Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030”, 23. lapa

¹⁹ SIA “Grupa93” izstrādātais demogrāfiskās analīzes modelis, 2021.g.

speciālistu, jauniešu un ģimeņu piesaistei, var prognozēt, ka iedzīvotāju skaits novada attīstības centros un ap tiem saglabāsies vai pat pieaugs.

4. Atsevišķos laika posmos un atsevišķās vecuma grupās prognozējams iedzīvotāju skaita pieaugums (piemēram, sākumskolas vecumā līdz 2025. gadam, vidusskolas vecumā līdz 2026. gadam, pamatskolas vecumā – pēc 2027. gada), kas liek plānot nepieciešamo pašvaldības infrastruktūru izglītības, sporta, kultūras jomā un darbam ar jaunatni jomā.
5. Tāpat pašvaldībai jāplāno pakalpojumi iedzīvotājiem vecumgrupā virs 64 gadiem, kuru skaits varētu palikt faktiski nemainīgs.

2 Teritorija, zemes lietojums, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības

Fizioģeogrāfiskais raksturojums

Valmieras novada kopplatība ir 2 946 km². Lielākā daļa novada teritorijas atrodas Ziemeļvidzemes zemienē Burtnieku, Sedas un Trikātas līdzenumos. Ziemeļu daļā novada teritorija iekļaujas Sakalas augstienes Ērgemes paugurainē un Viduslatvijas zemienes Metsepoles līdzenumā. Neliela teritorijas daļa atrodas Idumejas augstienē Augstrozes paugurvalnī. Teritoriju kopumā raksturo līdzens reljefs, vietām nelieli pauguri un viļņots reljefs. Teritorija atrodas vidēji 1 – 127 m virs jūras līmeņa. Ziemeļvidzemes zemienē atrodas vieni no plašākajiem purvu masīviem, kas īpaši izteikti ir novada austrumu daļā. Kocēnu apvienības Zilākalna pagastā atrodas augstākais punkts novadā – Zilaiskalns, kas paceļas 127 m virs jūras līmeņa, otrs augstākais punkts ir Naukšēnu pagastā – Pikas kalns, kas ir 107,6 m virs jūras līmeņa.

Klimatu ietekmē novada ģeogrāfiskais stāvoklis un teritorijas reljefs, lēzenu, zemu apvidu mija ar paugurainām augstienēm. Baltijas jūras un Rīgas jūras līča tuvums iespaido klimata raksturu, samazina diennakts un sezonālās amplitūdas, sniega segas pastāvēšanas ilgumu, paaugstina vidējos temperatūras rādītājus. Klimats ir mēreni silts un mitrs. Vidējā gaisa temperatūra Valmieras novada teritorijā klimatiskās normas periodā (1981. – 2010. gads) tika noteikta no +5,5°C līdz +6°C. Vidējā gaisa temperatūra februārī ir aptuveni no -5°C līdz -4°C, bet jūlija mēnesī aptuveni no +17,4°C līdz +17,6°C. Gada vidējais nokrišņu daudzums ir amplitūdā 700 – 850 mm. Latvijai ir raksturīga augsta cikloniska aktivitāte, kas nosaka izteiktu laikapstākļu maiņu.²⁰

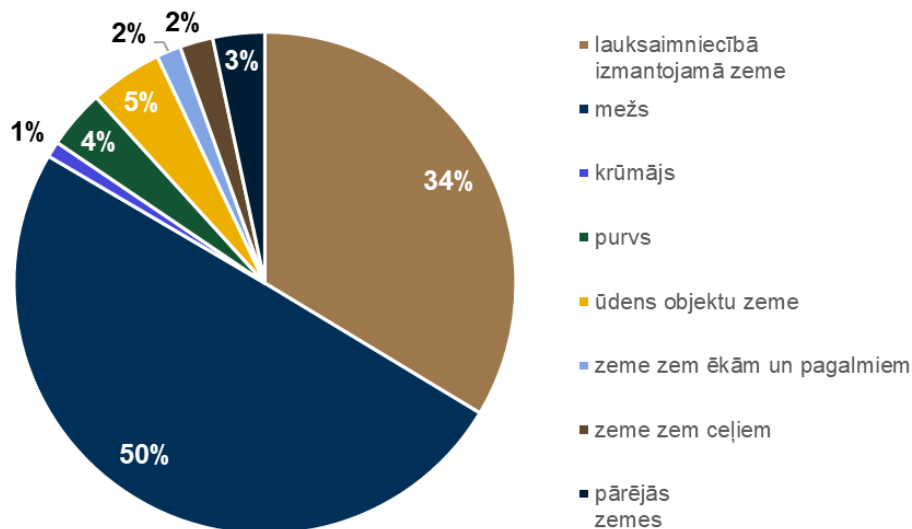
Zemes izmantošana

Lielāko daļu Valmieras novada teritoriju 2021. gadā aizņem mežu platības (50%) un lauksaimniecībā izmantojamās zeme (34%) t.sk. aramzemes, augļu dārzi, pļavas un ganības. Zeme zem ēkām un pagalmiem sastāda vien 2% no kopējās novada teritorijas platības, zemes zem ceļiem 2%. Purvi aizņem 4%, bet ūdens objektu zemes 5%. Pārējo daļu aizņem krūmāji un cita veida zemes. Meži nodrošina zemu trokšņa un gaisa piesārņojumu un rada iespēju mežu platības izmantot rekreatīviem nolūkiem.²¹

²⁰ Nacionālā enciklopēdija Latvija (2018), Latvijas Nacionālā bibliotēka

²¹ Nacionālā enciklopēdija Latvija (2018), Latvijas Nacionālā bibliotēka

Attēls 8. Valmieras novada zemes sadalījums pa lietošanas veidiem 2021. gada 1. janvārī²²

Dabas resursi

Derīgie izrakteņi

Novada teritorija ir bagāta ar derīgajiem izrakteņiem, galvenokārt smilti, smilti-granti, kā arī kūdru, mālu, kvarca smiltīm, saldūdens kaļķiem un sapropeli. Pavisam Latvijas derīgo izrakteņu atradņu reģistrā novada teritorijā reģistrētas 152 būvmateriālu izejvielu, 13 kūdras un 24 sapropeļa atradnes.²³ Lielākajā daļā no tām derīgo izrakteņu ieguve nenotiek. Licences vai atļaujas dažādu būvmateriālu izejvielu veidu ieguvei 2020. gadā bija izsniegtas 8 būvmateriālu izejvielu (smilts – grants, smilts, kvarca smilts) un 8 kūdras atradnēs. Novadā nav valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradnes.²⁴

Plašāk izplatītie derīgie izrakteņi novadā ir smilts un smilts-grants. Tos izmanto autoceļu uzturēšanai, būvniecībai un remontam. Šo derīgo izrakteņu ieguve un izmantošana novadā ir aktuāla saistībā ar valsts un pašvaldības transporta infrastruktūras attīstības projektu virzību, jo ceļu pārbūvei, būvniecībai, remontam un uzturēšanai var tikt izmantoti vietējie resursi, kas, samazinot transportēšanas izmaksas, ir ekonomiski izdevīgāk.

Atradne “Bāle-Bērziņi” Kauguru pagastā ir viena no nedaudzām kvarca smilts atradnēm Latvijā. Rūpniecībā izmantojamu kvarca smilts (vāji cementētu smilšakmeņu) iegulas Latvijas zemes dzīlēs ir sastopamas samērā reti. Atradnes “Bāle-Bērziņi” kvarca smilts kvalitāte un izmantošanas iespējas ir īpaši pētītas un atzītas kā izejviela stikla un sauso būvmateriālu ražošanai, kā arī izmantošanai metalurģijā.²⁵ Saskaņā ar derīgo izrakteņu krājumu bilanču informāciju iegūtā smilts tiek izmantota stikla ražošanai.²⁶

²² Valsts zemes dienests, <https://www.vzd.gov.lv/lv/zemes-sadalijums-zemes-lietosanas-veidos>

²³ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <https://www.meteo.lv/apex/f?p=117:8:3343709138782201::NO:RP,1,2,3,4,5,6,7,8,9,10,rp::>

²⁴ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs

²⁵ <http://www.kvarcasmiltis.lv/>

²⁶ LVĢMC, <https://www.meteo.lv/lapas/geologija/derigo-izraktenu-atradnu-registrs/derigo-izraktenu-krajumu-bilance/derigo-izraktenu-krajumu-bilance?id=1472&nid=659>

legūtā kūdra galvenokārt tiek izmantota kūdras substrātu ražošanai, realizācijai un eksportam. Attiecībā uz kūdras nozares ekonomisko nozīmību Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēs 2020.–2030. gadam²⁷ uzsvērtais ir attiecināms arī uz Valmieras novadu: *“Latvijas kūdra un kūdras produkti ir pieprasīti visā pasaulē, tie ieņem nozīmīgu lomu Eiropas dārzkopībā, nodrošinot 31 % no profesionālās dārzkopības pieprasījuma²⁴. Latvijas kūdru un kūdras produktus izmanto dārzenū, garšaugu, dekoratīvo augu, koku stādu audzēšanai, kā arī apzaļumošanai. Kūdras nozares uzņēmumi ir būtisks darba devējs laukos. Kūdras ieguve un pārstrāde dod ieguldījumu ar to saistīto nozaru attīstībā, izmantojot to pakalpojumus. Šīs nozares ir loģistika, degvielas tirdzniecība, iepakojuma ražošana, elektroenerģijas ražošana, apdrošināšana, banku un grāmatvedības pakalpojumi, būvniecības pakalpojumi, tehnikas remonts, zemes dziļu ģeoloģiskā izpēte.”*

Plānojot attīstību, pašvaldībai ir jāsadarbojas ar kūdras nozares uzņēmējiem un jāsekmē Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēs 2020.–2030. gadam akcentēto nozares attīstības virzienu ieviešana novadā:

- kūdras produktu ar pievienoto vērtību (kūdras substrāti stādu audzēšanai dārzkopībai, mežsaimniecībai, lauksaimniecībai) tālāka ilgtspējīga attīstība, veicinot ieguldījumus pētniecībā, inovācijās un ražošanas tehnoloģijās un veicinot vietējo pārstrādi, izmantošanu un gala produktu eksportu;
- ilgtspējīgāka kūdras izmantošana inovatīvu produktu ar augstu pievienoto vērtību - celtniecības materiālu (siltumizolācijas materiāli, kūdras krāsa vai špakteļmasa), dekoratīvā dizaina un mākslas priekšmetu izstrādi, kā arī izmantošanu kā izejvielu ķīmiskajā rūpniecībā un tekstila ražošanā;
- kūdras ieguves tehnoloģiju un tehnoloģisko procesu modernizēšana ar mērķi samazināt SEG emisijas kūdras ieguves procesā;
- ilgtspējīgu derīgo izrakteņu ieguves un pārstrādes metožu ieviešana, kā arī izstrādāto vai daļēji izstrādāto purvu platību efektīva izmantošana;
- vēsturisko un degradēto kūdras ieguves vietu rekultivācija, lai degradētās teritorijas atgrieztu saimnieciskajā aprītē, tostarp, veicot mežu ieaudzēšanas pasākumus, izmantojot šīs teritorijas lielogu dzērveņu audzēšanai un citus.

Ūdens resursi

Ūdensobjekti – ūdenstilpes un ūdensteces ir viens no dabas un rekreācijas, kā arī zivsaimniecības resursiem novadā. Novada teritorijā esošie ūdensobjekti atrodas Gaujas upju baseina apgabalā²⁸, kurā no novada teritorijas ietilpst Gaujas sateces baseins, Burtnieku ezera sateces baseins un Salacas baseins. Ūdeņu teritorijas novadā aizņem 5% no kopējās novada teritorijas.

Novadu šķērso Gauja. Tajā atrodas Burtnieku ezerā ieplūstošās upes – Seda, Rūja, Ramata, Ēķīnupe un Briede, no Burtnieku ezera izplūstošā Salaca un tās pietekas, kā arī

²⁷ Par Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēm 2020.-2030. gadam, <https://likumi.lv/ta/id/319013-par-kudras-ilgtspējīgas-izmantosanas-pamatnostadnem-20202030-gadam>

²⁸ Saskaņā ar Ūdens apsaimniekošanas likuma 1. panta 18. punktu un pielikumu. Likuma 1. panta 18. punktā definēts: “upju baseinu apgabals — sauszemes un jūras teritorija, ko veido vienas upes vai vairāku blakus esošu upju baseini, kā arī ar tiem saistītie pazemes ūdeņi un piekrastes ūdeņi, kas saskaņā ar šo likumu ir upju baseinu apsaimniekošanas pamatvienība”.

citas upītes – Mellupe, Ošupīte, Pestava, Acupīte, Oļa, Abuls, Lisa, Strenčupīte, Šūnupe, Buļļupe, Baložupe.

Lielākais ezers Valmieras novadā ir Burtnieku ezers (4006 ha). Novadā atrodas arī tādi ezeri kā Dauguļu Mazezers, Ķiruma ezers jeb Kreņa ezers, Ramatas Lielezers, Ramatas Mazezers, Rāķis, Vaidavas ezers, Zilūža ezers, Rābutis, Laņģezers un citi ezeri. Lielākā mākslīgā ūdenstilpne ir Sedas dīķi (840 ha), kuri izveidoti pēc kūdras izstrādes Sedas purvā. No mākslīgajām ūdenskrātuvēm kā lielākās jāmin Lielais Ansis, Sēļu dīķis, Ķoņu dzirnavezers, Zvirgzdupes ūdenskrātuve. Novadā atrodas daudzi nelieli dzirnavezeri, kā arī dīķi.²⁹

Daudzviet pie ūdeņiem ir ierīkotas atpūtas vietas, populārākās no tām – pie Burtnieku ezera, pie Mazā Anša, Vaidavas ezera, kā arī pie Gaujas, tostarp labiekārtotajā slaloma trasē Kazu krācēs Valmierā. Sedas dīķi ir bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīga teritorija, atrodas dabas liegumā Sedas purvs, tiek izmantoti arī zvejai un rekreācijai.

Attēls 9. Burtnieku ezers ar laivu piestātņi³⁰

Novada ezeri - Burtnieks (Burtnieku, Matīšu un Vecates pagasts), Dauguļu Mazezers (Dikļu pagasts), Ķiruma ezers jeb Kreņa ezers (Vecates pagasts), Ramatas Lielezers (Ramatas pagasts), Rāķis (Dikļu pagasts), Vaidavas ezers (Vaidavas pagasts) un no upēm - Gauja, ir publiskie ūdeņi.³¹ Lielā Bauža ezerā un Mazā Bauža ezerā zvejas tiesības pieder valstij.³²

Gauja no Strenčiem līdz Mellupes grīvai, Abuls no Trikātas līdz grīvai ir prioritārie lašveidīgo³³ zivju ūdeņi, Gauja no Gaujienas līdz Strenčiem un no Pārgaujas no Mellupes grīvas līdz Cēsu pilsētas tiltam, Briede no Valmieras–Matīšu ceļa tilta līdz grīvai, Rūja no Rūjienas līdz grīvai, Salaca no Burtnieka līdz Igēs grīvai, Seda no Rencēnu–Rūjienas ceļa

²⁹ <https://www.ezeri.lv/>

³⁰ https://www.burtniekunovads.lv/public/lat/turisms/dabas_objekti/burtnieku_ezers1/

³¹ LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1102. pants, I pielikums (1102.pantam) Publisko upju un ezeru saraksts

³² LR Civillikuma Trešās daļas Lietu tiesības 1115. pants, II pielikums (1115.pantam) Ezeru saraksts, kuros zvejas tiesības pieder valstij

³³ Lašveidīgo zivju ūdeņos dzīvo vai tajos iespējams nodrošināt lašu (*Salmo salar*), taimiņu un strauta foreļu (*Salmo trutta*), alatu (*Thymallus thymallus*) un sīgu (*Coregonus*) eksistenci

tilta līdz grīvai, Vija un Burtnieku ezers ir prioritārie karpveidīgo³⁴ zivju ūdeņi.³⁵ Prioritārie zivju ūdeņi ir saldūdeņi, kuros nepieciešams veikt ūdens aizsardzības vai ūdens kvalitātes uzlabošanas pasākumus, lai nodrošinātu zivju populācijai labvēlīgus dzīves apstākļus.

Novadā nav Ministru kabineta noteikumos Nr.692 „Peldvietas izveidošanas un uzturēšanas kārtība” (28.11.2017.) iekļautu peldvietu. Plānojot novada attīstību, ir izvērtējamas oficiālu iekšzemes peldvietu izveides iespējas.

Atbilstoši Latvijas teritorijas iedalījumam pazemes ūdensobjektos Valmieras novads atrodas Arukilas-Amatas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektos A8 un A10, novada dienvidaustrumu daļa Pļaviņu-Amulas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektā D6 un novada Ziemeļrietumu daļa – Ķemeru-Pērnavas ūdeņu nesējslāņa kompleksa ūdensobjektā P.³⁶ Pazemes ūdeņi ir valsts nozīmes zemes dziļu resurss.³⁷ Visu pazemes ūdeņu nesējslāņu kvantitatīvais stāvoklis novada teritorijā ir labs.³⁸ Tas nozīmē, ka pazemes ūdeņu ieguves apjoms nepārsniedz pieejamos pazemes ūdens resursus, pazemes ūdeņu līmeņa maiņas netraucē sasniegt noteiktos vides kvalitātes mērķus ar pazemes ūdensobjektiem saistītajos virszemes ūdensobjektos un nerada intrūzijas vai pazemes ūdeņu plūsmas maiņas draudus.

Novadā atrodas 14 pazemes ūdeņu atradnes³⁹, 11 no tām ir saldūdens atradnes, 2 – sāļūdens (atradnes Līči un Valmiera) un 1 – sālsūdens (Līči 2) atradne. Saldūdens atradnēs (5) ūdens tiek iegūts centralizētai ūdensapgādei Valmierā (no atradnes Grišiņi, Kauguru pagasts), Rūjienas pilsētā, Sedas pilsētā, Valmiermuižas ciemā un Kocēnu ciemā. Saldūdens atradnē Gaides ūdeņi ūdensapgādei iegūst AS Valmieras stikla šķiedra, atradnē Valmieras piens – AS Valmieras Piens, atradnē Strenču slimnīca – VSIA Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca. Ieguve pārējās saldūdens atradnēs (2) nenotiek. Pārējo novada apdzīvoto vietu ūdensapgādei ūdens tiek iegūts atsevišķos ūdensapgādes urbemos. Sāļūdens atradnē Valmiera SIA Valmieras ūdens iegūst ūdeņi minerālūdeņu ražošanai. Atradnē Līči 2 sālsūdens ieguve un atradnē Līči sāļūdens (ar paaugstinātu bromīdu saturu) ieguve nenotiek.⁴⁰ Šo atradņu resursi nākotnē ir izmantojami kā kurortoloģijas resursi.

Ūdens ņemšana no dabīgajiem avotiem⁴¹ un līdz ar to arī izmantošana saimnieciskajā darbībā no 2016. līdz 2020. gadam ir bijusi mainīga, bez izteiktām tendencēm – 2020. gadā - 3636 tūkst.m³, lielāko apjomu 4386 tūkst.m³ sasniedzot 2018. gadā. No pazemes ūdeņiem tiek ņemti 72 – 82% ūdens, pārējie – no virszemes ūdeņiem, kā arī lietus ūdeņiem. Laika periodā no 2016. līdz 2020. gadam no iegūtā ūdens 43 – 59 % tiek

³⁴ Karpveidīgo zivju ūdeņos dzīvo vai tajos iespējams nodrošināt karpu dzimtas (Cyprinidae) zivju, kā arī līdaku (Esox lucius), asaru (Perca fluviatilis) un zušu (Anguilla anguilla) eksistenci

³⁵ Prioritāro zivju ūdeņu saraksts ir noteikts Ministru kabineta 2002. gada 12. marta noteikumu Nr.118 "Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti" 2.1 pielikumā

³⁶ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.-2027. gadam. Rīga, Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021

³⁷ LR likums "Par zemes dziļēm", 02.05.1996., ar grozījumiem, 01.01.2011. redakcija

³⁸ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022.-2027. gadam materiāli. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021

³⁹ VSIA Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, <http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=waterTaken&incrementCounter=6>

⁴⁰ Atradnes ierīkotas bijušās sanatorijas "Līči" ārstnieciskajām vajadzībām, Kauguru pagasts

⁴¹ Atbilstoši valsts statistiskā pārskata "2Ūdens" datiem, LVĢMC, <http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=water2reports&incrementCounter=1>

izmantota komunālajām un sadzīves vajadzībām, galvenokārt nodrošinot centralizētās ūdensapgādes pakalpojumus iedzīvotājiem, pārējie ūdeņi tiek izmantoti ražošanas vajadzībām. Ūdens zudumi ir no 3,7 līdz 5,9 %.

Atjaunīgie energoresursi

Nozīmīgs teritorijas attīstības priekšnoteikums ir energoresursu pieejamība. Līdz ar virzību uz Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanu pieaug atjaunīgo enerģijas resursu nozīme enerģijas ražošanā. Valmieras novadā, ņemot vērā tā ģeogrāfisko novietojumu, galvenie atjaunīgo energoresursu veidi ir saules starojums, vēja enerģija, ģeotermālā enerģija, kurināmā koksne, kā arī biomasas un ūdens.

Saules starojums

Galvenais enerģijas avots uz Zemes ir Saules elektromagnētiskais starojums. Saules radiācija, kas sasniedz Zemi, ir atkarīga no attāluma starp Zemi un Sauli un no Saules staru krišanas leņķa. To ietekmē dienas garums, mākoņainība, atmosfēras dzidrums. Mērenā klimata joslā raksturīgas lielas saules augstuma svārstības attiecībā pret apvārsni gada gaitā, kas izraisa krāsas gadalaika maiņas, kā arī nosaka dienas garumu. Solārās iekārtas ļauj Saules starojuma enerģiju tieši pārveidot elektroenerģijā. Tās darbojas gan tad, kad laukā spīd spoža saule un gaisa temperatūra ir salīdzinoši augsta, gan uztver arī izkliedēto saules radiāciju, kas sasniedz zemākos atmosfēras slāņus nepārtraukti – neatkarīgi no laika apstākļiem un gadalaika.

Informāciju par mēneša vidējo diennakts saules starojuma summu uz dažādi orientētām virsmām par Valmieras novadu raksturo Rūjienas stacijas dati.

Tabula 1. Dati par mēneša vidējo diennakts saules starojuma summu uz dažādi orientētām virsmām Rūjienas stacijā (kWh/m²)^{42, 43}

Mēne- sis	Tiešais saules starojums				Horizon- tālā virsmā	Izkliedētais saules starojums		Kopējais saules starojums				
	vertikālās sienas vērsums					Vertikā- lās sienas vērsums	Horizon- tālā virsmā	vertikālās sienas vērsums				Horizon- tālā virsmā
	A	Z	D	R				A	Z	D	R	
I	0,15	0,00	0,47	0,11	0,09	0,10	0,21	0,25	0,10	0,58	0,22	0,30
II	0,36	0,00	0,94	0,30	0,32	0,26	0,51	0,62	0,26	1,19	0,55	0,83
III	0,63	0,00	1,22	0,58	0,82	0,56	1,12	1,19	0,56	1,78	1,15	1,94
IV	1,04	0,03	1,50	1,11	1,74	0,90	1,80	1,94	0,93	2,40	2,00	3,54
V	1,69	0,20	1,52	1,71	2,81	1,12	2,24	2,81	1,32	2,64	2,83	5,05
VI	1,64	0,31	1,24	1,76	2,87	1,28	2,56	2,92	1,59	2,52	3,05	5,44
VII	1,54	0,22	1,34	1,73	2,80	1,26	2,52	2,80	1,48	2,60	2,99	5,32

⁴² Dati par saules starojumu iegūti, izmantojot CMSAF SARA 2.1 produkta ilggadīgos satelītu mērījumus meteoroloģisko staciju atrašanās vietās (CMSAF, 2019). Satelītu datus tiek ņemts vērā arī atmosfēras fizikālais stāvoklis, tai skaitā mākoņainums, kas ietekmē izmērītā saules starojuma apjomu. Analīzē izmantoti dati par saules starojumu laikposmā no 1988. līdz 2017. gadam

⁴³ Ministru kabineta 2019. gada 17. septembra noteikumi Nr. 432 Noteikumi par Latvijas būvnormatīvu LBN 003-19 "Būvklimatoloģija" 17. tabula

Mēne- sis	Tiešais saules starojums				Izkliedētais saules starojums		Kopējais saules starojums					
	vertikālās sienas vērsums				Horizon- tālā virsmā	Vertikā- lās sienas vērsums	Horizon- tālā virsmā	vertikālās sienas vērsums				Horizon- tālā virsmā
	A	Z	D	R				A	Z	D	R	
VIII	1,22	0,07	1,51	1,39	2,13	1,04	2,07	2,25	1,10	2,54	2,42	4,20
IX	0,81	0,00	1,40	0,78	1,15	0,71	1,42	1,51	0,71	2,11	1,49	2,57
X	0,44	0,00	1,02	0,38	0,46	0,35	0,70	0,79	0,35	1,37	0,73	1,16
XI	0,15	0,00	0,45	0,13	0,11	0,14	0,28	0,29	0,14	0,59	0,27	0,38
XII	0,11	0,00	0,35	0,08	0,05	0,07	0,13	0,17	0,07	0,42	0,15	0,18

Saules radiācijas izmantošana novadā ir iespējams jebkurā saules starojumam atklātā vietā, nodrošinot enerģiju gan atsevišķu nelielu objektu energoapgādi, gan arī kombinētajos ēku apsildes un elektroapgādes risinājumos.

Vēja enerģija

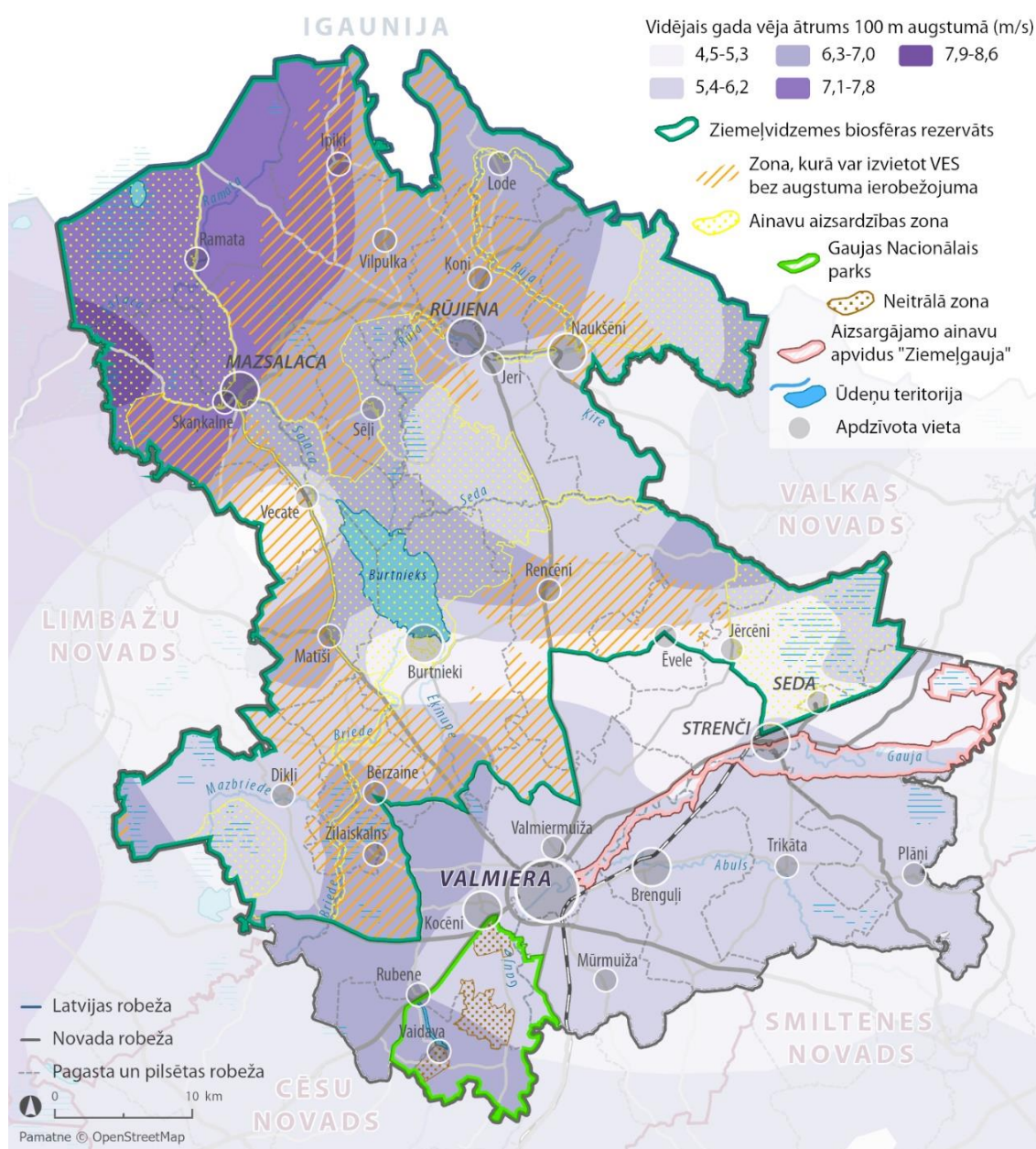
Vēja enerģija rodas, gaisa masām sastopot savā ceļā šķērslī un atdodot tam daļu savas enerģijas. Šo principu lieto mūsdienīgu vēja turbīnās. Vējš ar savu spēku iekustina turbīnas spārnus, radot mehānisko enerģiju, kura pēc tam ar ģeneratoru palīdzību tiek pārvērsta elektriskajā enerģijā. Enerģijas daudzums, ko var iegūt no vēja, ir proporcionāls vēja plūsmas iedarbības laukumam un vēja ātrumam kubā ($E \sim S \cdot v^3$). Vējš pieder pie atjaunīgiem, ekoloģiski nosacīti tīriem enerģijas avotiem.

Vēja turbīnas enerģiju sāk ražot, līdzko vēja ātrums sasniedz 2,5 m/s. Nominālais vēja ātrums — 12 m/s. Vētrā turbīnas apstājas. Vispiemērotākās vietas vēja ģeneratoru izvietošanai ir jūras piekraste un atklāti pakalni. Latvijā šādas teritorijas vēja enerģijas izmantošanai atrodas Baltijas jūras piekrastē valsts rietumos un arī Rīgas jūras līča piekrastes ziemeļu daļā. Taču pēdējos gados vēja turbīnas tiek būvētas lielākas un augstākas, uzlabojas tehnoloģijas un līdz ar to pieaug to darbības efektivitāte, tādēļ vēja turbīnu ierīkošana 100 – 200 m un vēl lielākā augstumā, kur vēja ātrumi ir lielāki nekā piezemē, ir iespējama plašākās teritorijas Latvijā. Valmieras novadā vidējais vēja ātrums gadā 100 m augstumā novada lielākajā teritorijas daļā ir 5,4 – 7,8 m/s, vidusdaļā – 4,5 – 5,3 m/s, nelielā zonā ziemeļrietumos – 7,9 – 8,6 m/s.

Attēls 10. Vidējais vēja ātrums gadā 100 m augstumā⁴⁴, zonas, kurās var izvietot VES bez augstuma ierobežojuma Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, AAA "Ziemeļgauja", kurā liela augstuma VES izvietot

⁴⁴ <http://www.windenergy.lv/map/lv/veja-atrums-100-metru-augstuma/>

nav atļauts un Gaujas nacionālā parka neitrālās zonas, kurās VES augstumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojumā

Plānojot vēja elektrostaciju izvietošanu Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā, ir jāņem vērā, ka attiecībā uz liela augstuma vēja elektrostacijām tajā ir noteiktas speciālas teritorijas, kurās ir atļauta vēja elektrostaciju izvietošana bez augstuma ierobežojuma.⁴⁵ Novadā tās aizņem 84 331 ha.

Vēja elektrostaciju attīstība novadā ir iespējama arī ārpus Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta teritorijas, izņemot aizsargājamo ainavu apvidu (turpmāk tekstā – AAA) “Ziemeļgauja”, kurā visā teritorijā “aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas, kuru darba rata diametrs ir lielāks par pieciem metriem vai augstākais punkts pārsniedz 30 metru

⁴⁵ Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr.303 Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

augstumu”⁴⁶ un Gaujas nacionālā parku, kura teritorijā aizliegts: “9.8. uzstādīt vēja elektrostacijas, kuru augstākais punkts pārsniedz 30 metru augstumu, izņemot vēja elektrostacijas neitrālajā zonā, kur pieļaujamo vēja elektrostaciju augstumu nosaka pašvaldības teritorijas plānojumā.”⁴⁷ Valmieras novadā Gaujas nacionālā parka neitrālās zonas aizņem 2 100 ha.

Ģeotermālā enerģija

Latvijas teritorijā, atkarībā no to izmantošanas iespējām varētu tikt izdalīti šādi ģeotermālās enerģijas resursi:

- Zemas temperatūras ģeotermālie resursi <20°C; izmantojami nelielu objektu un individuālo ēku apsildīšanai un karstā ūdens sagatavošanai pielietojot siltumsūkņus;
- Vidējas temperatūras ģeotermālie resursi 20°C – 30°C; izmantojami apsildīšanai un karstā ūdens sagatavošanai pielietojot siltumsūkņus;
- Augstas temperatūras >30°C, atsevišķās teritorijās pārsniedz 60°C; atkarībā no temperatūras izmantojami apdzīvotu vietu apsildīšanai un karstā ūdens sagatavošanai pielietojot siltumsūkņus, tiešā veidā izmantojot apsildīšanas vajadzībām, kā arī koģenerācijas elektrocentrālēs. Šie resursi galvenokārt izplatīti Latvijas centrālajā un dienvidrietumu daļā;
- Petrotermālie resursi kristāliskajā pamatklintājā >100°C; izmantojami elektrības ražošanai, apsildīšanai un karstā ūdens sagatavošanai, izplatīti visā Latvijas teritorijā, taču nav pētīti. Šādas temperatūras sasniegšanas prognozējamais ieguluma dziļums 2,7 – 3,5 km.

Lai aplēstu iespējamos ģeotermālās enerģijas resursus, nepieciešami detāli temperatūras režīma pētījumi. Latvijā temperatūras režīms urbemos ir pētīts 30-40 gadu ilgā posmā pagājušā gadsimta otrajā pusē, ierīkojot dziļos izpētes urbumus, kuru mērķis bija teritorijas ģeoloģiskās uzbūves precizēšana un ogļūdeņražu meklēšana. Temperatūras režīms tika noteikts ar termokarotāžas metodi, izmantojot elektrisko termometru, kā arī veikti atsevišķi temperatūras mērījumi ar elektrotermometru un maksimālo termometru.

Darbu rezultāti atspoguļoti daudzos pārskatos par atsevišķu dziļo urbumu ierīkošanu, kā arī dažos tematiskajos pārskatos. 2002. gadā pārskatā „Temperatūru pētījumu apkopojuma rezultāti Latvijas dziļurbumos” (VGF Nr. 13312) tika apkopoti un izanalizēti visi termokarotāžu un temperatūras mērījumu dati, tie apkopoti un sagatavoti ievadīšanai datu bāzē. Termokarotāžas diagrammas tika digitizētas un analizēti to veikšanas apstākļi, lai novērtētu datu reprezentativitāti. Tāpat tika sagatavotas vairākas kartes, kurās uzskatāmi vizualizētas temperatūras dažādu slāņu virsmās. Veiktie temperatūras režīma pētījumi lielākoties bija tikai papildus programma katra dziļā izpētes urbuma ierīkošanas gaitā. Tikai vēlāk tika novērtēta šo pētījumu nozīmība, taču tie ļāvuši novērtēt aptuvenu temperatūru sadalījumu plānā un griezumā, noteikt Zemes siltumplūsmu Latvijas teritorijā un veikt aptuvenu teritorijas rajonēšanu, kā arī aptuveni aplēst iespējamo iegūstamās ģeotermālās enerģijas daudzumu.

⁴⁶ Ministru kabineta 2008. gada 20. novembra noteikumi Nr. 957 “Aizsargājamo ainavu apvidus “Ziemeļgauja” individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”

⁴⁷ Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumi Nr. 317 Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi

Jāatzīmē, ka šie pētījumi attiecināmi galvenokārt uz vidējas un augstas temperatūras ģeotermālajiem resursiem nogulumiežu segā, bet neskar kristālisko pamatklintāju, jeb tā sauktās petrotermālās enerģijas resursus.

Tāpat detālāki pētījumi nav veikti par pieejamajiem zemas temperatūras ģeotermālajiem resursiem kas pārsvarā iegūstami līdz 300 m dziļumam, kur temperatūras nepārsniedz 20°C un kurus visbiežāk izmanto nelielu objektu un individuālo ēku apsildīšanai, izmantojot siltumsūkņus. Diemžēl līdz šim Latvijā tiek izmantoti tieši šie, praktiski nepētītie zemas temperatūras ģeotermālās enerģijas resursi. Informācijas un pienācīgas izpētes trūkuma dēļ Latvijā zemas temperatūras ģeotermālā enerģija tiek iegūta stihiski, to praktiski neregulē normatīvie akti un netiek veikta kontrole, tādējādi netiek nodrošināta videi draudzīga ieguve un racionāla izmantošana, kas var radīt būtiskus draudus pazemes saldūdens krājumiem.

Šo zemes siltumsūkņu ierīkošanai būtu jāsaņem vismaz būvvaldes atļauja un būvvalde varētu nodrošināt šo sistēmu reģistra veidošanu novada teritorijā.

Latvijas teritorijā zemes dziļu temperatūras sezonālo svārstību ietekme sniedzas līdz 20-25 m dziļumam, kur temperatūra sasniedz 7-8°C. Virsējos slāņos līdz 20-25 m dziļumam izpaužas kā saules siltuma iedarbība, tā arī tos sasniedz Zemes siltums. Tā rezultātā vasarā iežu temperatūra ir augstāka, bet aukstajā gadalaikā iežu temperatūra pakāpeniski samazinās.

Pastāvīga iežu temperatūra vidēji 7-8°C tiek novērota 20-25 m dziļumā, taču atkarībā no teritorijas ģeoloģiskās uzbūves un hidroģeoloģiskajiem apstākļiem šis dziļums var būt arī stipri mazāks. Zemāk par šo dziļumu iežu temperatūru pilnībā nosaka Zemes siltumplūsma. Zemes siltumplūsma ir mainīga dažādos Latvijas reģionos.

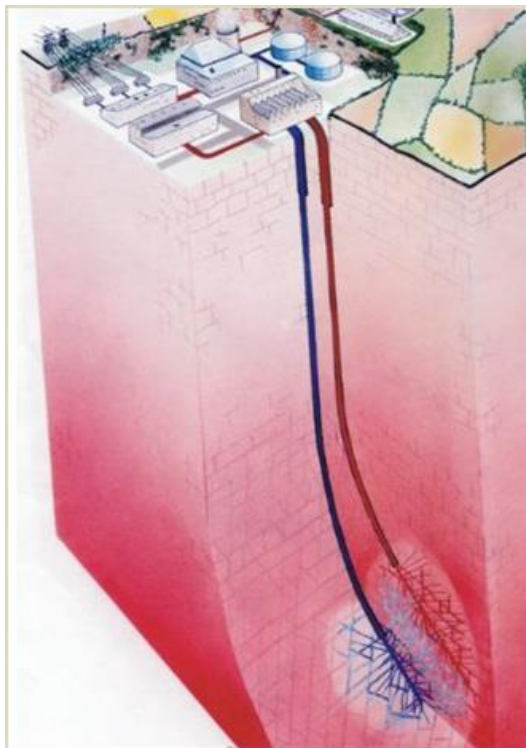
Valmieras novada teritorijā tāpat kā visā Latvijas teritorijā iespējams iegūt un izmantot zemas temperatūras ģeotermālos resursus <20°C; kas izmantojami nelielu objektu un individuālo ēku apsildīšanai un karstā ūdens sagatavošanai, pielietojot siltumsūkņus. To ieguvei var izmantot dažādas sistēmas, vertikālas un horizontālās, tiešās siltuma apmaiņas un izmantojot siltumnesēja šķidrumu.

Valmieras novadā sastopami arī vidējas temperatūras ģeotermālie resursi 20-30°C. Saskaņā ar minētajiem pētījumiem Valmieras novadā prognozējamās nogulumiežu slāņa Kembrija horizonta ūdeņu temperatūras sasniedz aptuveni 30°C, to ieguluma dziļums vidēji 400-500 m.

Augstas temperatūras ģeotermālie resursi novada teritorijā līdz šim nav konstatēti un nav prognozējami.

Petrotermālie resursi Latvijas teritorijā pārsvarā nav pētīti. Ņemot vērā ģeoloģisko uzbūvi un datus par temperatūrām nogulumiežu segā var droši apgalvot, ka tie kristāliskajā pamatklintājā izplatīti visā Latvijas teritorijā. Veicot teorētiskus aprēķinus ir aptuveni noteiktas zonas, kur to ieguluma dziļums varētu būt vismazākais. Ņemot vērā vispārējo ģeoloģisko uzbūvi, kā arī konstatēto siltumplūsmu kristāliskā pamatklintāja virsā, tiek prognozēts, ka karstajās zonās Liepājas rajona dienvidrietumu daļā un Latvijas centrālajā daļā (Jelgavas, Rīgas un Bauskas rajonos), izotermiskā virsma ar temperatūru >100 grādi varētu tikt sasniegta 2,7 km līdz 3 km dziļumā, pārējā Latvijas teritorijā visticamāk 3 – 4 km dziļumā, taču iespējams arī mazākā dziļumā.

Attēls 11. Petrotermālā stacija⁴⁸

Mūsdienīga urbumu ierīkošanas tehnika pilnībā nodrošina šādu dziļumu sasniegšanu un petrotermālo energoresursu izmantošanu. To izmantošanas intensitāte pasaulē pieaug. Petrotermālie resursi tiek izmantoti, piemēram Norvēģijā, Vācijā u.c.

Petrotermālās enerģijas ieguve ļauj nodrošināt kā siltumapgādi, tā elektroapgādi, praktiski ļaujot atteikties no ļoti dārgā fosilā kurināmā. Tā kā petrotermālās enerģijas avots ir zemes dzīles, tas ir nemainīgs, neatkarīgs no ārējiem apstākļiem, praktiski neizsīkstošs energoresurss. Izmantojot mūsdienīgas urbšanas iekārtas, iespējams ierīkot kā atvērta, tā slēgta cikla petrotermālo staciju. Petrotermālās stacijas jaudu var palielināt, ierīkojot vairākus ieguves urbumus. Tādējādi tiek iegūta videi draudzīga elektroenerģija un siltums, neradot izmešus gaisā vai cita veida vides piesārņojumu.

Kurināmā koksne

Latvijas nacionālais enerģētikas un klimata plāns 2021. – 2030. gadam minēts: *“Kurināmā koksne (malka, koksnes atlikumi, kurināmā šķelda, koksnes briketes, koksnes granulas) ir visplašāk izmantotais AER, un tā patēriņš turpina palielināties katru gadu,....”* Izvērtējot datus par koksnes kurināmā izmantošanu Valmieras novadā, var secināt, ka izmantoto dažādu veidu koksnes kurināmā kopējais daudzums no 2016. līdz 2020. ikgadēji bijis mainīgs, t.i. no 74 tūkst.t. 2019. gadā līdz gandrīz 94 tūkst.t 2017. gadā, bez izteiktas tendences. Taču atsevišķu koksnes kurināmā veidu izmantošanas tendences iepriekšminētajā periodā ir atšķirīgas: šķeldas izmantošana ir stabili pieaugusi, savukārt malkas – samazinājusies. Koksnes kurināmā izmantošana turpmāk novadā ir intensificējama, jo tas ir nozīmīgs AER avots.

⁴⁸ I. Gavēna

Tabula 2. Koksnes kurināmā kopējais patēriņš siltuma ražošanai un tehnoloģiskajiem procesiem 2016. – 2020. gadā⁴⁹

Kurināmā veids	Mērv.	2020		2019		2018		2017		2016	
		Iek. skaits	Kopā	Iek. skaits	Kopā	Iek. skaits	Kopā	Iek. skaits	Kopā	Iek. skaits	Kopā
Dažāda veida koksnes kurināmais, t.sk:	t	.	82888.78		74128.38		81757.04		93805.13		84065.45
Briketes	t	1	13.10								
Granulas	t	15	783.34	13	715.37	12	664.17		592.03	8	454.38
Koksne	t	4	8257.00	7	8554.30	10	40900.80	2	4919.57	10	3072.42
Koksne (pārējais)	t	9	4661.33	3	2375.20	7	3144.92	3	24103.90	6	25468.20
Malka	t	22	3755.19	26	6268.42	28	7978.02	2	8096.51	26	8750.59
Šķelda	t	18	65418.82	15	56215.09	16	29069.13	4	56093.12	16	46319.86

Atjaunīgos energoresursus var izmantot tieši siltuma un/vai elektroenerģijas ražošanai, vai arī pastarpināti, piemēram, no biomasas iegūstot transporta degvielas un cita veida šķidro kurināmo, piemēram, biogāzi. Alternatīvas degvielas ražošana ir viens no atjaunīgo enerģijas resursu izmantošanas veidiem.

Novadā darbojas vairākas mazās hidroelektrostacijas. Tajās kā enerģijas avotu izmanto ūdens plūsmas enerģiju. Tā kā hidroelektrostaciju ceļ uz upēm, uzbūvējot arī dambi un izveidojot ūdenskrātuvī, tad to ierīkošana hidromorfoloģiski maina upju gultni, krastus, tādejādi ietekmējot tās ekoloģisko kvalitāti (skatīt arī sadaļu par Virszemes ūdeņu kvalitāti) un radot riskus mazajām upēm noteiktā vides kvalitātes mērķa “laba ekoloģiskā kvalitāte” sasniegšanai. Bez tam HES izbūve rada arī gruntsūdens līmeņu izmaiņas blakus teritorijās un citas ietekmes. Tādēļ AER attīstības plānošanā novadā nav izskatāmām jaunu HES būvniecība.

Plānojot novada attīstību, lai novads iekļautos virzībā uz Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanu un samazinātu fosilā kurināmā izmantošanu, prioritāra ir AER resursu izmantošanas intensificēšana visās jomās – energoapgādē, transporta nozarē, ražošanas procesos un individuālos (atsevišķu objektu) risinājumos, kā arī nepieciešamo pētījumu veikšana (piemēram, attiecībā uz ģeotermālās enerģijas izmantošanu), kā arī inovatīvu tehnoloģiju un produktu izstrāde.

Bioloģiskā daudzveidība, īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi

Valmieras novada teritorijas bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgākajās teritorijās Gaujas, Salacas, Rūjas ielejās, Burtnieka ezera apkārtnē, purvos – Sedas purvā, Ziemeļu purvos un citos ir nodibinātas 13 īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (ĪADT) – 11 dabas liegumi, 1 aizsargājamo ainavu apvidus un 1 dabas parks, kuras ir iekļautas arī Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju tīklā – NATURA 2000.

Novada dienvidrietumos atrodas daļa no Gaujas nacionālā parka teritorijas, kas ir Latvijas lielākais un vecākais nacionālais parks, (parks dibināts 14.09.1973., novadā aizņem 7057 ha). Tā mērķis ir aizsargāt Gaujas senlejas un tās apkārtnes unikālās dabas vērtības, vienlaikus nodrošinot teritorijā gan rekreācijas, gan dabas aizsardzības funkcijas.

⁴⁹ LVĢMC Valsts statistiskā pārskata „2Gais” informācija

Nacionālajam parkam raksturīga liela bioloģiskā daudzveidība, reljefa formu dažādība, avoti, smilšakmens atsegumi, gleznainas ainavas un savdabīgi dabas un kultūras pieminekļi. Nacionālajā parkā novada teritorijā izdalītas 4 funkcionālās zonas: ainavu aizsardzības zona, dabas lieguma zona, kultūrvēsturiskā zona un neitrālā zona⁵⁰.

Novada teritorijas lielākajā daļā (67% no novada kopējās platības) atrodas Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts (dibināts 11.12.1997.). Biosfēras rezervāta mērķis nacionālā un starptautiskā nozīmē ir sasniegt līdzsvaru dabas daudzveidības aizsardzībā, ekonomiskās attīstības veicināšanā un kultūras vērtību saglabāšanā. Lai nodrošinātu teritorijas ainavu, ekosistēmu, sugu un ģenētiskās daudzveidības saglabāšanu un veicinātu ilgtspējīgu ekonomisko attīstību, biosfēras rezervāta teritorija ir iedalīta funkcionālajās zonās (ainavu aizsardzības zonas un neitrālās zonas). Valmieras novadā ainavu aizsardzības zona aizņem 34% no biosfēras rezervāta teritorijas, pārējā teritorija ir iedalīta neitrālajā zonā⁵¹. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā no novada teritorijas ietilpst 8 dabas liegumi (Augstroze, Burtnieku ezera pļavas, Dzērves purvs, Rūjas paliene, Sedas purvs, Vidusburtnieks, Ziemeļu purvi, Zilaiskalns), 1 dabas parks (Salacas upes ieleja).

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā ir noteiktas prasības⁵² vēja elektrostaciju uzstādīšanai: aizliegts uzstādīt vēja elektrostacijas, izņemot 1) vēja elektrostacijas, kuru augstākais punkts nepārsniedz 30 metru augstumu un 2) vēja elektrostacijas bez augstuma ierobežojuma Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumos noteiktajās teritorijās (novadā tās aizņem 84331 ha), ievērojot citus nosacījumus.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātam ir izstrādāts ainavu ekoloģiskais plāns. No pārējām IADT 4 nav izstrādāti dabas aizsardzības plāni, 2 plānu darbības termiņš ir beidzies, 5 dabas aizsardzības plānu darbības termiņš beigsies šogad vai 1 – 2 gadu laikā. Tikai dabas lieguma Augstroze un dabas liegumam Ziemeļu purvi dabas aizsardzības plāni ir spēkā ilgākam laikam, atbilstoši līdz 2030. gadam un 2028. gadam, un Gaujas Nacionālā parka dabas aizsardzības plānam 2023–2035 norisinās publiskā apspriešana. Tas nozīmē, ka gan IADT mērķtiecīgas dabas aizsardzības, gan dabas tūrisma un dabas produktu attīstības pasākumu realizēšanai ir aktuāla IADT aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu noteikšana un pamatotu pasākumu izstrāde. Tas ir svarīgi arī tādēļ, ka atsevišķu darbību veikšanai gadījumos, ja plānotais pasākums nav iekļauts dabas aizsardzības plānā un nav izvērtēts tā izstrādes laikā, pirms darbības realizācijas saskaņā ar LR likuma "Par ietekmes uz vidi novērtējumu" nosacījumiem ir jāveic ietekmes sākotnējais izvērtējums un/vai ietekmes uz NATURA 2000 teritoriju novērtējums.

Novadā ir 4 pašvaldību izveidoti dabas parki IADT: Atpūtas parks, Kauguru vēris, Pauku priede, Putriņu mežs (kopējā platība 185 ha).

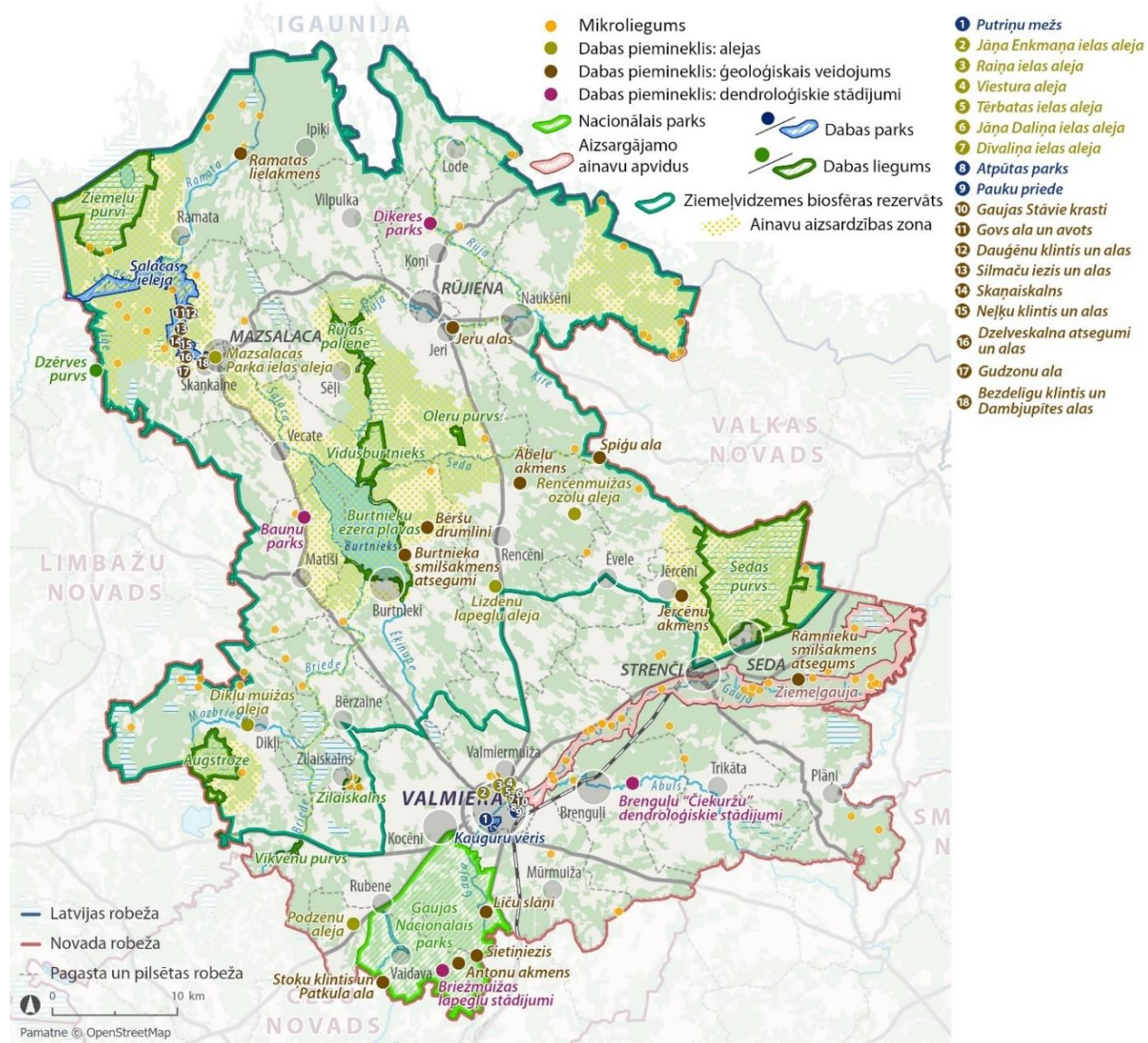
⁵⁰ LR likums Gaujas nacionālā parka likums, 01.01.2011., Ministru kabineta 2012. gada 2. maija noteikumi Nr. 317 "Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

⁵¹ LR Likums Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu, 11.12.1997., Ministru kabineta 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 303 "Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

⁵² Ministru kabineta 2011.gada 19. aprīļa noteikumi Nr. 303 "Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"

Novada teritorijā ir arī dabas pieminekļi: 5 alejas, 4 dendroloģiskie stādījumi un 17 aizsargājami ģeoloģiskie un ģeomorfoloģiskie dabas pieminekļi.⁵³

Attēls 12. Īpaši aizsargājamās dabas teritorijas un mikroliegumi⁵⁴

DAP dabas datu pārvaldības sistēmā “Ozols” novada teritorijā ir reģistrēti 899 aizsargājami koki (dižkoki), no kuriem vairāk nekā trešdaļa ir ozoli (324), kā arī liepas (205) un priedes (105). Novadā ir reģistrēti arī 206 potenciāli aizsargājamie koki, 1 pašvaldības nozīmes aizsargājams koks (piemiņas ozols Skaņkalnes pagastā), 8 īpatnēji koki, piemēram bērzi ar māzeri un citi. Aizsargājamo un potenciāli aizsargājamo koku izplatība novadā ir samērā vienmērīga, tiem vairāk koncentrējoties Gaujas Nacionālā parka teritorijā, Gaujas tuvumā, Burtnieka un Rūjienas, kā arī Mazsalacas apkārtnē. Dižkoki ir arī citi novadā esošie koki, kuri nav ietverti dabas datu pārvaldības sistēmā

⁵³ Atbilstoši Ministru kabineta 2005. gada 22. novembra noteikumiem Nr. 888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”, Ministru kabineta 2001. gada 20. marta noteikumiem Nr. 131 Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem un Ministru kabineta 2001.gada 17.aprīļa noteikumiem Nr. 175 Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem

⁵⁴ Izņemot aizsargājamus kokus. DAP, Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”, 08.10.2021.

“Ozols”, ja tie atbilst 2010. gada 16. marta Ministru kabineta noteikumos Nr. 264 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” noteiktajiem kritērijiem. Taču jāatzīmē, ka aizsargājamo un potenciāli aizsargājamo koku izpēte, salīdzinot ar citiem Latvijas reģioniem, novada teritorijā ir laba, jo detalizēta teritorijas apsekošana ir Valsts mežu dienesta realizētā Igaunijas – Latvijas programmas projekta „Neapzinātais kultūras mantojums kopējā dabas un kultūras telpā” (2009.) ietvaros.

Valmieras novada teritorijā ir 88 mikroliegumi, no tiem 47 mikroliegumi ir izveidoti biotopu aizsardzībai, 38 putnu aizsardzībai un trīs vaskulāro augu un paparžaugu aizsardzībai. Kopumā mikroliegumi aizņem 1225,4 ha platību un 30 no tiem ir noteiktas buferzonas. No mikroliegumiem 30 ietilpst īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

Valmieras novada teritorijā atrodas 2851 īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes. Lielākā to koncentrācija ir ĪADT. Nodrošinot atbilstošu ĪADT apsaimniekošanu, tiek sekmēta arī īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu saglabāšana un aizsardzība. Lielāko īpatsvaru no īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnēm veido paparžaugu un ziedaugu (38%), zīdītāju (21%), putnu (16%) un bezmugurkaulnieku (12%) grupas, citu sugu grupu īpatsvars ir mazāks.

Kopumā novadā sastopami 34 Eiropas Savienības nozīmes biotopu veidi. Eiropas Savienības nozīmes biotopi aizņem 246,27 km² un veido 8,4 % no kopējās novada platības. Lielākā daļa jeb 60% no Eiropas Savienības nozīmes biotopu aizņemtajām teritorijām atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijās. Gandrīz pusi jeb 47% no Eiropas Savienības nozīmes biotopu veidu grupām aizņem mežu biotopi, 33 % – purvu biotopi un 13% – saldūdeņu biotopi, mazāk – citas grupas.

Kultūrvēsturiskais mantojums

Valmieras novads lepojas ar bagātīgu kultūras mantojumu. Galvenie objekti, kas izsenis dominē Valmieras novada un Vidzemes kultūrainavā, ir baznīcas, krogi, muižas un to parki, pilis, senkapi, upurozoli, pilskalni, Livonijas laika pilsdrupas, baznīcas, tautas celtniecības pieminekļi.

Valmieras novadā valsts aizsardzībā atrodas 176 kultūras mantojuma pieminekļi, no kuriem valsts nozīmes ir 103, vietējās nozīmes 70 un 3 – reģiona nozīmes.

Tabula 3. Valsts kultūras pieminekļu iedalījums tipoloģijas grupās.⁵⁵

Tipoloģiskā grupa	Skaitis
Arheoloģija	114
Arhitektūra	39
Māksla	17
Vēsture	5
Vēsturiska notikuma vieta	1

Vairums arhitektūras pieminekļu saistāmi ar muižu apbūvi, bet netrūkst arī cita veida mantojuma, kā, piemēram, sakrālās nozīmes, rekreācijas apbūvju, infrastruktūras attīstības mantojuma (zirgu pasta vai dzelzceļa stacijas) un citas. Arheoloģijas pieminekļos ietilpst senkapi, pilskalni, kulta vietas u.c. Mākslas kultūras pieminekļu sastāvā ietilpst sienu vai griestu gleznojumi, krāsnis, ērģeles un pieminekļi. Vēstures

⁵⁵ <https://is.mantojums.lv/>

grupas mantojumā iekļaujas notikumu vietas, nozīmīgas ēkas, dzimtas mājas, bet par vēsturiska notikuma vietu ir atzīta Rubenes draudzes skola.⁵⁶

Papildus valsts aizsardzībā esošajam kultūras mantojumam katra novada apvienība ir definējusi savas apvienības kultūras mantojuma objektus. Valmieras pilsēta atsevišķi nodalījusi 40 kultūras mantojuma objektus, kas iekļauj, piemēram, Rīgas ielas apbūvi, šaursliežu dzelzceļa stacijas, Vecpuišu parka paviljonu un citas sabiedriskas ēkas.⁵⁷ Kocēnu apvienība atsevišķi izceļ 20 objektus, apkārtnē esošās vēsturiskās krogus ēkas (Bestes krogs), dzīvojamās ēkas (Vīlandu mājas – amatnieka J. Vīlandes sēta) un muižas (Kocēnu muižas komplekss).⁵⁸ Burtnieku apvienība kā nozīmīgu kultūras mantojumu apvienības ietvaros min 14 objektus – muižas (Mīlītes muižas apbūve, Košķeles muižas apbūve), krogi (Bukas pusmuižas krogs ar dzīvojamo galu un stadulu), dzirnavas (Kalna vējdzirnavas).⁵⁹ Mazsalacas apvienība atsevišķi izceļ 8 kultūras mantojuma pieminekļus, kas ir kapličas (Mazsalacas kapu vecā kapliča), baznīca (Skaņkalnes pareizticīgo baznīca) un muižas apbūve (Sēļu muižas apbūve) u.c.⁶⁰ Naukšēnu apvienībā minēti 16 kultūras mantojuma objekti, piemēram, Ķoņu un Nurmu muižas, Baltijas ceļa piemiņas zīme u.c.⁶¹ Rūjienas apvienība atsevišķi no valsts pārraudzībā esošā kultūras mantojuma min 33 objektus, liela daļa ir Rīgas ielas apbūve, tilts pār Rūju, mūzikas skola, muzejs u.c.⁶² Strenču apvienība atsevišķi izdala industriālas būves, muižas, piemiņas vietas un Sedas apbūvi, kopā minot 24 objektus.⁶³

Attēls 13. Sēļu muižas apbūve⁶⁴

Valmieras novada bagātais kultūrvēsturiskais mantojums var kalpot kā pamatresurss kultūras tūrisma attīstībai. Kultūras mantojuma esamība veido patīkamu dzīves vidi augsti kvalificētu un prasmīgu cilvēkresursu piesaistīšanai prioritārajās ekonomikas jomās.

⁵⁶ <https://is.mantojums.lv/>

⁵⁷ Valmieras pilsētas teritorijas plānojums (no 2017.gada), Paskaidrojuma raksts

⁵⁸ Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014.–2025.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁵⁹ Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012.-2024.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁶⁰ Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013. - 2024. gadam, Paskaidrojuma raksts

⁶¹ Naukšēnu novada teritorijas plānojums 2013.-2025.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁶² Rūjienas novada teritorijas plānojums 2012.-2024.gadam, Paskaidrojuma raksts

⁶³ Strenču novada teritorijas plānojums 2012.-2023. gadam, Paskaidrojuma raksts

⁶⁴ <https://www.mazsalaca.lv/index.php?lielbirka=40T%C5%ABristiem&birka=10Apskates+vietas>

Vides stāvoklis

Gaisa kvalitāte un to ietekmējošie faktori

Regulāri gaisa kvalitātes mērījumi, kas sniegtu informāciju par Valmieras pilsētas un Valmieras novada gaisa piesārņojuma avotu ietekmi uz gaisa kvalitāti, netiek veikti. Valmieras novadā nav uzstādītas gaisa kvalitātes valsts monitoringa stacijas.

Izvērtējot autotransporta intensitāti un stacionāro objektu radīto izmešu apjomus salīdzinājumā ar Latvijas pilsētu pašvaldībām, kurās gaisa kvalitāte tiek kontrolēta vai ir veikta piesārņojošo vielu koncentrāciju un to izplatības aprēķini (modelēšana), var secināt, ka galvenais gaisa piesārņojuma avots ir autotransports, īpaši pa valsts galvenajiem autoceļiem A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka) (E264) un arī valsts reģionālajiem autoceļiem P18 Valmiera – Smiltene, P20 Valmiera – Cēsis – Drabeši, P16 Valmiera – Matīši – Mazsalaca, P17 Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi), P11 Kocēni – Limbaži – Tūja, P21 Rūjiena – Mazsalaca, P22 Valka – Rūjiena, P25 Smiltene – Strenči, P26 Sedas pievedceļš, P15 Matīši – Ainaži un arī dzelzceļa transports – pa dzelzceļa līniju Rīga – Lugaži (dīzeļvilcienu kustība).

Satiksmes intensitāte novadā ir atšķirīga – augstāka satiksmes intensitāte ir Valmieras tuvumā un valsts galvenajā autoceļā A3, kur lielākās intensitātes ir posmā no autoceļa P11 līdz Valmieras apvedceļam (A3 un P18). Uz valsts reģionālajiem autoceļiem augstākās satiksmes intensitātes ir pie pilsētām un krasi samazinās pie valsts robežas.

Autotransporta radītajās emisijās galvenās piesārņojošas vielas ir slāpekļa oksīdi, daļiņas PM₁₀, PM_{2,5}, oglekļa oksīds, oglekļa dioksīds un ogļūdeņraži (benzols, toluols, ksilols).

Autotransporta ietekmes zonā atrodas dzīvojamā apbūve, meži un lauksaimniecības zemes. Valmieras pilsētā, balstoties uz izpētes datiem⁶⁵, visvairāk noslogotais posms ir rotācijas aplis pie T/c Valleta, kuru izmanto 1530 autovadītāju stundā. Otra noslogotākā centra daļa ir Pārgaujas rotācijas aplis pie autoostas, kuru šķērso vidēji 1100 transportlīdzekļi stundā un nelieli sastrēgumi mēdz veidoties, iebraucot rotācijas aplī no Stacijas ielas puses, kā arī pie gājēju pārejas virzienā no rotācijas apļa uz Gaujas tilta pusi.

Dati par citu Valmieras novada pilsētu satiksmes intensitātes datiem nav pieejami. Informācija par gaisa kvalitātes piesārņojuma līmeni pie transporta objektiem un līdz ar to normatīvo aktu robežlielumu pārsniegumiem nav pieejama.

Informācija par dzelzceļa transporta intensitātēm nav pieejama. Dzelzceļa vides aizsardzības politikā 2021. – 2027. gadam (Latvijas Republikas Valsts dzelzceļa administrācija, 2021.)⁶⁶ par dzelzceļa transporta ietekmi uz gaisa kvalitāti norādīts, ka *“ES dalībvalstu apkopotie dati parāda, ka dzelzceļa transporta pārvadājumi SEG emisiju kontekstā ir daudz efektīvāki nekā citi transporta veidi, īpaši autotransports. Salīdzinājumā ar citiem transporta veidiem, dzelzceļa pārvadājumu radīto siltumnīcefektu izraisošo gāzu (SEG, CO₂) emisiju apjoms ir būtiski mazāks, veidojot tikai apmēram 0,5% no kopējām transporta sektora emisijām.*

Saskaņā ar “Latvijas nacionālo inventarizācijas ziņojumu 1990–2018” dzelzceļa (dīzeļdegvielu lokomotīvu) radītās SEG emisijas veido 5.6% no visām iekšzemes transporta apakšnozarēm 2018. gadā. Salīdzinot ar 2012. gadu, 2018. gadā dzelzceļa

⁶⁵ Tematiskais plānojums “Valmieras pilsētas transporta infrastruktūras attīstības koncepcija”, 2019. gads

⁶⁶ <http://www.vda.gov.lv/?id=299&>

radītās SEG emisijas ir samazinājušās par 33%, kas tiek izskaidrots ar dzelzceļa tranzītkravu kritumu par 18,3% un degvielas patēriņa samazinājumu par aptuveni 32,4%.”

Pašlaik Valmieras novadā esošās dzelzceļa līnijas nav elektrificētas, tāpēc, izmantojot dīzeļvilcienus, atmosfēras gaisā izmešos bez daļiņām (PM₁₀, PM_{2,5}) nelielos apjomos veidojas arī citi izmeši – oglekļa oksīds, oglekļa dioksīds un ogļūdeņraži. Gaisa kvalitāte izmaiņas izpaužas tiešā ceļu tuvumā, it īpaši nelabvēlīgos meteoroloģiskajos apstākļos.

Novadā kā galvenos kurināmos izmanto šķeldu, dabasgāzi, koksni un malku un granulas, pēdējos divos gados arī biogāzi. Izmantojot šos kurināmā veidus, kā arī sašķidrināto gāzi izmešos atmosfēras gaisā veidojas oglekļa oksīds (CO), oglekļa dioksīds (CO₂) un slāpekļa oksīdi (NO_x), kā arī daļiņas PM₁₀ un PM_{2,5}. Vienlaikus ar šīm gaisu piesārņojošām vielām citi izmeši (piemēram, gaistošie organiskie savienojumi, ogļūdeņraži, petroleja, benzīns, benzols, propāns, butāns un citas vielas) veidojas pakalpojumu objektos (degvielas uzpildes stacijas, gāzes uzpildes stacijas, autoservisi) un ražošanas tehnoloģiskajos procesos.

Izmantotās dīzeļdegvielas un ogļu apjomi laika posmā no 2016. līdz 2020. gadam ir mainīgi, tomēr ar kopējo tendenci samazināties. Lai arī ogļu izmantošana samazinās, tomēr tā jāskata kontekstā ar attiecīgā gada apkures sezonas laika apstākļiem, jo aukstās ziemās palielinās kurināmā lietojums un līdz ar to izmeši atmosfēras gaisā. Taču tā kā uzņēmumi, kas izmanto dīzeļdegvielu un ogles, atrodas izklidēti Valmieras novadā (dīzeļdegviela Kocēnu, Jeru un Burtnieku pagastā, ogles Rūjienas pilsētā Sedā, Kocēnu pagastā un Jeru pagastā), vienviet neveidojas lielas izmešu koncentrācijas. Sēra dioksīda koncentrācijas gaisā ir ar tendenci samazināties, jo tās korelē ar izmantotās dīzeļdegvielas un ogļu lietojuma samazinājumu.

Lielāko izmešu daudzumu (98% līdz 99% no kopējā daudzuma) veido oglekļa dioksīds. Izmešos kopumā samazinās arī dažādas putekļu frakcijas, tomēr neliels pieaugums vērojams 2020. gadā un 2019. gadā attiecībā pret 2018. gadu. 2020. gadā attiecībā pret 2019. gadu nedaudz pieaudzis slāpekļa oksīdu daudzums (iespējams, jo nedaudz palielinājās izmantotās sašķidrinātās gāzes apjoms).

Vides politikas pamatnostādnes 2021. – 2027. gadam secināts: *“Energijas ražošana ir viens no lielākajiem gaisa piesārņojuma avotiem. Šajā sektorā slāpekļa oksīdu un daļiņu PM emisiju apjoms aizvien turpina pieaugt, turklāt salīdzinājumā ar 2013. gadu daļiņu PM emisiju apjoms 2018. gadā ir dubultojies. Šāda tendence apliecina to, ka enerģijas ražošanā pietiekami strauji nenotiek pāreja uz atjaunīgajiem energoresursiem.”* Datus par daļiņu daudzuma izmaiņām Valmieras novadā kopš 2016. gada nav konstatējams pieaugums, taču pāreja uz atjaunīgo energoresursu izmantošanu novadā energoapgādes nodrošināšanā, tāpat kā valstī, ir aktuāla.

Vides troksnis

Vides trokšņa piesārņojumu galvenokārt rada transporta kustība, rūpniecisko objektu, siltuma un enerģijas ražošanas iekārtu darbība, kā arī būvdarbi.

Galvenais trokšņa avots novadā ir autotransports valsts galvenajos un reģionālajos autoceļos. Valmieras novadā visu trokšņa avotu radītā vides trokšņa līmeņu pētījumi, modelēšana vai visu novada teritoriju aptveroši mērījumi nav veikti. Trokšņa stratēģiskās kartes 2017. gadā ir izstrādātas un apstiprinātas valsts galvenā autoceļa A3 posmam no

autoceļa P11 Kocēni—Limbaži—Tūja līdz Valmierai, valsts reģionālajiem ceļiem, kā arī citiem ceļiem novadā šādas kartes nav izstrādātas.⁶⁷ Informācija par ražošanas objektu radīto troksni par novada teritoriju nav pieejama, bet vērtējot pēc novada uzņēmējdarbības darbības veidiem, novadā ir maz ražošanas objektu, kas savā darbībā rada troksni.

Valsts galvenā autoceļa A3 posma no autoceļa P11 līdz Valmierai tuvumā ir identificēti dienas, vakara un arī nakts vides trokšņa robežlielumi.⁶⁸ Autoceļa posma tuvumā atrodas 12 mājokļi ar aptuveni 122 iedzīvotājiem, kas dzīvo teritorijās, kur trokšņa rādītāja vērtības ir lielākas par 55 dB(A), 31 mājokļi ar 220 iedzīvotājiem atrodas teritorijās, kur trokšņa rādītāja vērtības pārsniedz 50 dB(A). Autoceļa posma tuvumā 30 mājokļos ar 216 iedzīvotājiem aprēķinātais trokšņa rādītājs ir lielāks par 45 dB(A). Teritorijās, kur trokšņa rādītājs diennaktī pārsniedz 55 dB(A), atrodas 18 mājokļi ar kopējo iedzīvotāju skaitu 179.⁶⁹ Vides trokšņa diskomforta zonas platums ir dažāds.

Pasākumi trokšņa diskomforta mazināšanai ir plānoti plānā “Rīcības plāns vides trokšņa samazināšanai valsts autoceļu posmiem 2019.-2023.gadam”⁷⁰ (VAS „Latvijas Valsts ceļi”). Plānā iekļauti pasākumi, kas veicinātu trokšņa emisijas samazināšanu autoceļu posmos un ierobežotu trokšņa izkliedi. Valmieras novadā plānā izdalīta akustiskā diskomforta zona Kocēni, un tajā plānota trokšņa barjeru izbūve. Plānā uzsvērtā arī teritorijas un apbūves plānošanas⁷¹ vides trokšņa diskomforta ierobežošanā un valsts mēroga pasākumu saistībā ar riepu marķēšanu nozīme vides trokšņa samazināšanā. Plāna faktiskās ieviešanas iespējas ir atkarīgas no pietiekama finansējuma apjoma pieejamības. Kocēnos plānotā trokšņa barjeru izbūve līdz šim nav veikta.

Virszemes ūdeņu kvalitāte un virszemes ūdeņos paliekošais piesārņojums

Virszemes ūdeņu kvalitāte

Valmieras novadā esošo virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās kvalitātes un ķīmiskās kvalitātes aktuālākais vērtējums ir veikts Gaujas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāna izstrādes ietvaros (LVĢMC, 2021.). Salīdzinot 2009. – 2014. gada un 2015. – 2019. gada monitoringa perioda virszemes ūdeņu kvalitātes novērtējumu, ir notikušas izmaiņas virszemes ūdensobjektu ekoloģiskās un ķīmiskās kvalitātes vērtējumā:

- Ramatas (G307) ekoloģiskā kvalitāte ir laba, tā ir uzlabojusies un ir sasniegts UBAAP 2016. – 2021. g. noteiktais vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte”;

⁶⁷ Saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumu Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība” 63.1. punkta nosacījumiem trokšņa stratēģiskās kartes izstrādā autoceļiem, uz kuriem satiksmes intensitāte ir vairāk nekā trīs miljoni transportlīdzekļu gadā

⁶⁸ Vides trokšņa robežlielumi saskaņā ar Ministru kabineta 2014. gada 7. janvāra noteikumiem Nr. 16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība savrupmāju, mazstāvu vai viensētu dzīvojamo māju teritorijās” ir 55 dB(A) dienas periodā, 50 dB(A) vakara periodā un 45 dB(A) nakts periodā.

⁶⁹ https://lvceli.lv/wp-content/uploads/2020/09/A3_kopsavilkums_F.pdf

⁷⁰ https://lvceli.lv/wp-content/uploads/2020/09/A3_kopsavilkums_F.pdf

⁷¹ Ministru kabineta 2013. gada 30. aprīļa noteikumu Nr. 240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi” 147. punkts nosaka: “Plānojot jaunas dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijas, tās paredz vietās, kur autoceļu, dzelzceļu un lidlauku, kā arī piesārņojošo objektu ietekme nepārsniedz normatīvajos aktos piesārņojuma jomā noteiktos piesārņojuma robežlielumus.”

- Gaujas (G225), Vijas (G228), Sedas (G316) un Briedes (G321) ir saglabāts UBAAP 2016. – 2021. g. noteiktais vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte” un vides stāvokļa nepasliktināšana tiek nodrošināta;
- Gaujas (G215), Salacas (G306), Rūjas (G310, G312) ekoloģiskā kvalitāte ir saglabājusies vidēja;⁷²
- Abula (G222) ekoloģiskā kvalitāte ir uzlabojusies no ļoti sliktas ekoloģiskās kvalitātes klases uz vidēju, taču vides kvalitātes mērķis “laba ekoloģiskā kvalitāte” nav sasniegts;
- Burtnieka (E225) ekoloģiskā kvalitāte nav uzlabojusies un ir sliktā.

Gaujas (augšpus un lejpus Valmierai) un Burtnieku ezera kopējā ķīmiskā kvalitāte pēc visām prioritārajām vielām ir sliktā. Par pārējo ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes rādītājiem nav datu.⁷³

Jāatzīmē, ka upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns (UBAAP) 2022. – 2027. gadam neapkopo datus administratīvajā griezumā, tādēļ novadā esošo virszemes ūdensobjektu (VŪO) identificēšana, it īpaši pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā, ir apgrūtināta.

Ūdensobjektu vidēju vai sliktu ekoloģiskās kvalitātes vērtējumu galvenokārt nosaka paaugstinātas kopējā fosfora (P_{kop}) un kopējā slāpekļa (N_{kop}) koncentrācijas ūdenī, hidromorfoloģisko pārveidojumu, kā arī, iespējams, virszemes ūdeņu kvalitātes vērtēšanas metožu pilnveidošana un līdz ar to mainība, salīdzinot ar iepriekšējo apsaimniekošanas 6 gadu periodu.

Ūdensobjektu ķīmiskās kvalitātes vērtējumu nosaka jaunas informācijas ieguve par tādu prioritāro un/vai bīstamo vielu kā benzopirēns, dzīvsudrabs (Ū), heptahlorā epoksīds, heptahlori un citu vielu klātbūtni ūdenī un/vai sedimentos. Ūdeņu ķīmisko kvalitāti ietekmē arī farmaceitisko vielu koncentrācija ūdenī.

UBAAP 2027 kā notekūdeņu būtiski ietekmēti ūdensobjekti ir novērtēti Jumara (G281), Strenčupīte (G232), kā piesārņoto vietu būtiski ietekmēts ūdensobjekts – Gauja (G215) Valmieras apkārtnē, būtiska izkliedētā piesārņojuma slodze no augkopības identificēta Rūjā (G310, G313), Ķirē (G315SP), un Burtniekā (E225), būtiska hidromorfoloģiskā slodze (ūdensteces pārveidojumi, izbūvētie HES) – Sedā (G316), Briedē (G321), Pedelē (G317), Rikardā (G318), (G318), Ramatā (G307), Jumarā (G281), Ķirē (G315SP), Acupītē (G320) un Rūjā (G313).⁷⁴

UBAAP 2022. – 2027. gadam Abulam, Strenčupītei un Burtniekam noteikti apsaimniekošanas mērķi samazināt kopējā slāpekļa un fosfora slodzes, Gaujai, Dauguļu Mazezeram un Burtniekam noteikts mērķis prioritārajām un bīstamajām vielām “koncentrāciju/slodžu nepalielināšanās”.⁷⁵

⁷² Ūdens objekti D403, D404 kā jauni ŪO izdalīti UBAAP 2022. – 2027.g., savukārt no ŪO D401 atsevišķi izdalīts ŪO Juglas kanāls (D543MV)

⁷³ file:///C:/Temp/3.5.1.b%20piel.%20Upju%20ezeru%20UO%20kimiskas%20kvalitates%20klases.pdf

⁷⁴ Index of /files/Udens/Udens_apsaimniekosana_plani_2021_2027/Gaujas_UBA/Gaujas UBAP 2022-2027 pielikumi/

⁷⁵ file:///C:/Temp/7.A.1.a%20piel.%20Virszemes%20UO%20kvalitates%20merki.pdf

UBAAP 2022. – 2027. gadam norādīts, ka visi ūdensobjekti, kuros uz trešo UBA apsaimniekošanas plānu izstrādes brīdi (2021.g.) nav sasniegta laba ekoloģiskā un/vai ķīmiskā kvalitāte, ir nosakāmi par riska ūdensobjektiem.

Vidē novadītie notekūdeņu apjomi, virszemes ūdeņos paliekošais piesārņojums

Punktveida piesārņojuma avoti ir ražošanas un sadzīves (komunālo) notekūdeņu izplūdes, kā arī ietekme uz ūdeņu kvalitāti ir lietussūdeņu izplūdēm, ja lietussūdeņos nonāk piesārņojums.

Kopējais apkārtējā vidē novadītais notekūdeņu daudzums Valmieras novadā no 2016. – 2020. gadam ir mainīgs. 2020. gadā novadā ir 60 notekūdeņu novadīšanas vietas, apkārtējā vidē ir novadīti 3029,68 tūkst.m³ notekūdeņu, no tiem 96,9% ir normatīvi tīri (ar attīrīšanu un bez attīrīšanas), 1,08% ir normatīvi netīri (ar attīrīšanu), 2,02% – lietussūdeņi. Laika periodā no 2016. – 2020. gadam ir pakāpeniski samazinājies apkārtējā vidē novadīto normatīvi neattīrīto notekūdeņu (ar attīrīšanu) īpatsvars: no 2016. gada – 4,91% līdz 2020. gadam – 1,08%. Tas nozīmē, ka novadā kopumā ir uzlabojusies notekūdeņu attīrīšana. Saskaņā ar LVGMC informāciju notekūdeņu attīrīšanas kvalitāte ir uzlabojusies Kocēnu, Naukšēnu un Rūjienas apvienību apdzīvoto vietu NAI.⁷⁶

Pazemes ūdeņu un dzeramā ūdeņu kvalitāte

Pazemes saldūdeņu aizsargātība no virszemes piesārņojuma⁷⁷ novada teritorijas lielākā daļa izvietojas artēzisko ūdeņu tranzīta zonās, kas nosaka zonas vidēju piesārņojuma risku vai arī spiedienūdeņu augšupejošas plūsmas apgabalos, t.i. zonās ar zemu piesārņojuma risku. Nelielas teritorijas – Plāņu, Trikātas, Brenguļu un Kauguru pagastā ir ar augstu piesārņojuma risku (spiedienūdeņu resursu papildināšanās apgabalā).⁷⁸ Gruntsūdeņi, kurus individuālajai ūdens apgādei izmanto lauku teritorijās, viensētās, novada lielākajā daļā ir relatīvi aizsargāti vai vidēji aizsargāti pret virszemes piesārņojumu. Teritorija Strenču apvienības teritorijā, kā arī Sedas upes apkārtnē ir vāji aizsargāti, neliela teritorija – neaizsargāta pret virszemes piesārņojumu.⁷⁹

Visu pazemes ūdeņu nesējslāņu (Pļaviņu-Amulas, Arukilas-Amatas un Ķemeru-Pērnavas) ūdensobjektu ķīmiskais stāvoklis novada teritorijā ir labs.⁸⁰

Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Valmieras pilsētas ūdensapgādes sistēmā, Rūjienas ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020. g. atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām.⁸¹ Dzeramā ūdens kvalitāte Mazsalacas ūdensapgādes sistēmā 2018. un 2020. gadā atbilda dzeramā ūdens

⁷⁶ LVGMC valsts statistiskā pārskata Nr.2Ūdens" informācija

<http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=waterReportViewversija2020t1&reportid=1611740927972&incrementCounter=19>

⁷⁷ Ziņojums par virszemes un pazemes ūdeņu aizsardzību 2010. gadā. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2011. un Ventas upju baseina apgabala apsaimniekošanas plāns. Pilnā versija. Rīga: VSIA "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs", 2009

⁷⁸ file:///C:/Temp/4.B.6.b%20piel.%20Spiedienudenu%20dabiska%20aizsargatiba.pdf

⁷⁹ file:///C:/Temp/4.B.6.a%20piel.%20Gruntsudenu%20dabiska%20aizsargatiba-1.pdf

⁸⁰ Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna 2022.-2027.gadam materiāli. Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs, 2021.

⁸¹ Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”. Informācija par Veselības inspekcijas veiktā dzeramā ūdens kvalitātes monitoringa rezultātiem šeit un turpmāk nodaļā <https://www.vi.gov.lv/lv/uzraudziba-un-kontrole>

nekaitīguma obligātajām prasībām, 2019. gadā ir konstatēta neatbilstība – paaugstināts mangāna saturs. Ūdensapgādes sistēmā Strenčos 2018. un 2019. gadā ir konstatēts paaugstināts dzelzs un mangāna saturs. 2020. gadā - monitorings nav veikts. Ūdensapgādes sistēmā Sedā 2020. gadā ir konstatēts paaugstināts mangāna saturs. 2018. un 2020. gadā – monitorings nav veikts. Paaugstinātu dzelzs un mangānu saturu dzeramajā ūdenī nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs. Tādēļ pirms ūdens piegādes patērētājiem veicama dzeramā ūdens sagatavošana. Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Burtnieku un Kocēnu ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020. g. atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. Parējās ciemu ūdensapgādes sistēmās dzeramā ūdens kvalitātes valsts monitorings nav veikts.

Riska objekti un teritorijas

Viens no pašvaldības uzdevumiem ir pasargāt iedzīvotājus, tautsaimniecību un vidi no iespējamo ārkārtējo situāciju potenciālajām briesmām, ko var izraisīt dabas un tehnogēnās katastrofas un avārijas. Riska situācijas cilvēku veselībai un nekustamajiem īpašumiem var radīt dabas apstākļi, esošās un bijušās saimnieciskās darbības objekti.

Valmieras novadā var izdalīt šādas dabas apstākļu radītas riska teritorijas:

1. plūdu riska teritorijas;
2. applūstošās teritorijas.

Savukārt saimnieciskā darbība vēsturiski un pašlaik novadā nosaka šādus riska objektus un teritorijas:

1. bīstamo kravu pārvadājumu maršruti;
2. piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas;
3. paaugstinātas bīstamības objekti.

Plūdu riska teritorijas

Atbilstoši Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāna un plūdu riska pārvaldības plāna 2022. –2027. gadam⁸² informācijai nacionālas nozīmes plūdu riska teritorija ir Valmieras pilsētas administratīvajā teritorijā, abos Gaujas upes krastos. Tā ir pakļauta pavasara plūdu riskam, ko izraisa intensīva sniega un ledus kušana kombinācijā ar ilgstošiem lietiem. Klimata pārmaiņu rezultātā palielinājies arī lietus plūdu risks, kas saistīts arī ar novecojušo lietus notekūdeņu kanalizācijas sistēmu visā pilsētas teritorijā. Gaujas palienes applūšana sākas pie ūdens līmeņa atzīmes 32,30 m LAS, kas pēdējos 20 gados tika pārsniegta 5 reizes: 2002., 2009., 2010., 2011. un 2013. gados. Palu maksimālais ūdens līmenis Gaujā pie Valmieras tika novērots 2013. gada 24. aprīlī, sasniedzot 33,95 m LAS atzīmi. Pilsētā plūdu gadījumā applūst ielas, ēkas, t.sk. dzīvojamās, radot draudus cilvēku drošībai un veselībai, attīstās Gaujas krastu erozija, t.sk. ietekmējot dabas pieminekli “Gaujas stāvie krasti”.

Valmierā 2016. un 2017. gadā ir īstenots projekts “Uzņēmējdarbības attīstību veicinošas satiksmes infrastruktūras un inženierkomunikācijas pārbūve Cempu un Paula Valdena

⁸² LVĢMC, <file:///C:/Temp/Daugavas%20UBA%20plana%20projekts%202022-2027.pdf>

ielu industriālo teritoriju attīstībai”, kura ietvaros izbūvēta lietus kanalizācija, tādējādi samazinot lietus plūdu risku Valmieras pilsētas teritorijā. Savukārt no 2019. līdz 2021. gadam projekta “Atbalsts komercdarbībai – Kauguru ielas pārbūve” ietvaros veikta lietus kanalizācijas izbūve.

UBAAP2027 iekļauti vairāki pretplūdu pasākumi plūdu riska novēršanai Valmierā:

1. Gaujas labā krasta stiprināšanas un Valmieras pilsētas infrastruktūras plūdu aizsardzības pasākumi (t.sk. zaļā infrastruktūra: apstādījumi, rekreācijas pieejamības veicināšanas pasākumi);⁸³
2. aizsargvaļņa izveide Gaujas kreisajā krastā Valmieras pilsētā;
3. pretplūdu pasākumu veikšana Linarda Laicena ielas rajonā;
4. pasākumi centralizētās lietus ūdens kanalizācijas sistēmas noslodzes mazināšanai Valmieras pilsētā;
5. lietus un pavasara plūdu draudu Valmieras pilsētā apzināšana un efektīvāku pasākumu izstrāde, ņemot vērā klimata pārmaiņas tuvākajā nākotnē.

Gaujas piekraste Strenčos arī ir plūdu riska teritorija (nav izdalīta kā nacionālas nozīmes teritorija). Plūdu risks veidojas pavasara palos, kad iespējama teritorijas, ceļu un bioloģiskajai daudzveidībai nozīmīgu objektu applūšana. UBBAP plānota kompleksu risinājumu (mitrāja vai poldera izveide Gaujas augštecē bijušajā Strenču novadā) ieviešana plūdu riska mazināšanai Strenču novada teritorijā, augštecē virs Strenču pilsētas.

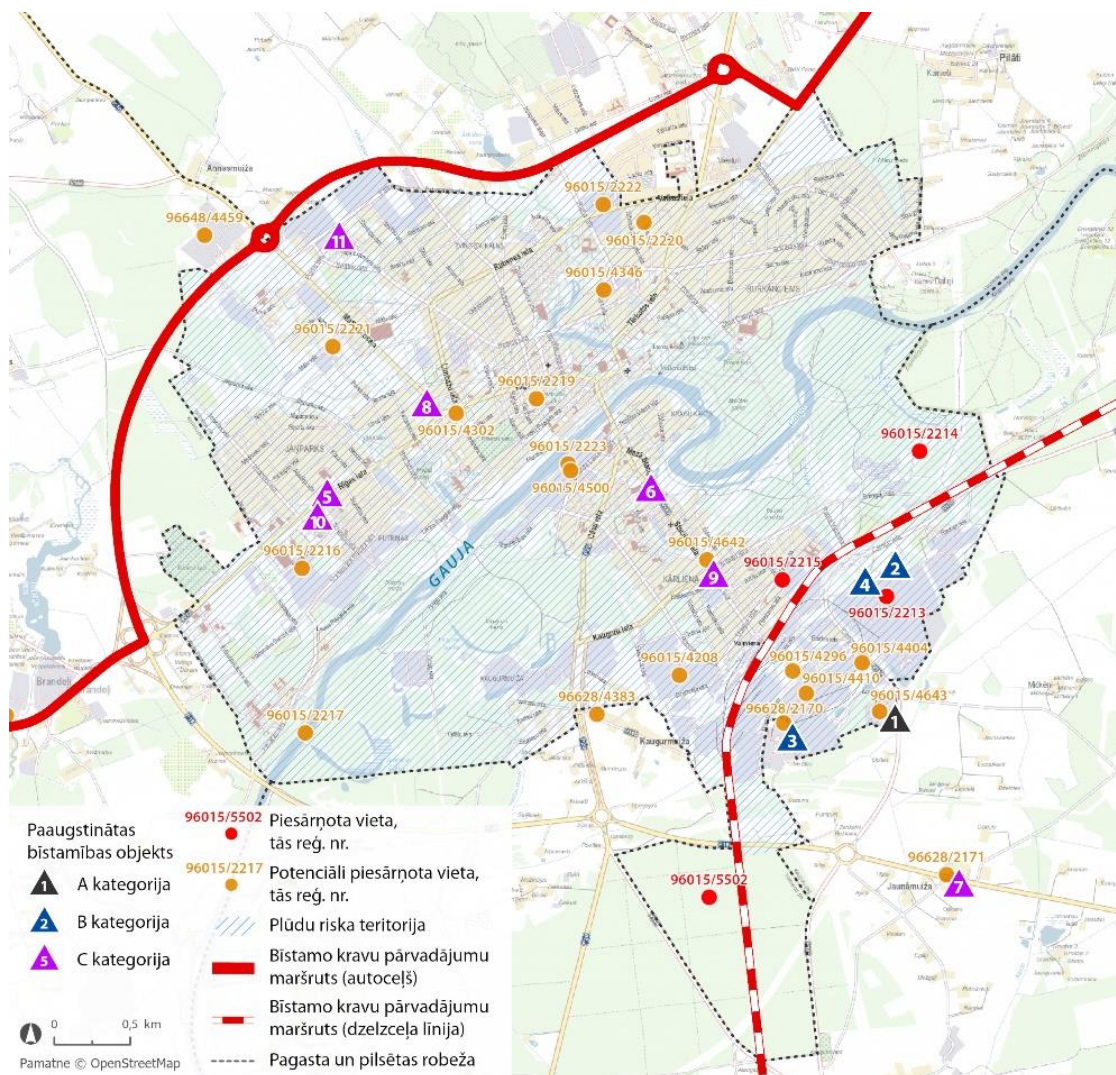
⁸³ Valmieras pilsētas teritorijā tiek izstrādāts būvprojekts “Gaujas krastu promenāde”, kura ietvaros aptuveni 2.2 km garumā (posmā no Kazu krācēm līdz Šaursliežu dzelzceļa tiltam pār Gauju) plānots stiprināt krastus gan ar laukakmeņiem, šķembām, koka pāļiem, kombinācijā ar ģeosintētiskajiem materiāliem, gan arī ar krūmāju audzēm

Attēls 14. Riska objekti un teritorijas Valmieras novadā⁸⁴

⁸⁴ Plūdu riska teritorijas avots: Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes 22.10.2021. <https://videscentrs.lv/gmc.lv/iebuvevs/pludu-riska-un-pludu-draudu-kartes>

Attēls 15. Riska objekti un teritorijas Valmierā⁸⁵

Applūstošās teritorijas

Novada upēm un ezeriem ir raksturīgi pavasara pali, bet rudenos – uzplūdumi (strauja, īslaicīga upes ūdenslīmeņa paaugstināšanās). Atšķirībā no pavasara paliem uzplūdumi ir neregulāri, lielākoties tie nav ilgstoši. Parasti tos izraisa intensīvas lietusskābes. Novada upju un ezeru applūstošās teritorijās ar 10% applūšanas varbūtību ir iekļautas teritorijas plānojumu materiālos. Kā plaša applūstošā teritorija novadā ir atzīmējama teritorija Burtnieku ezera apkārtnē, Briedes, Rūjas un Sedas upju grīvu teritorijās.

Plūdu riska un applūstošo teritoriju platībām klimata pārmaiņu ietekmē ir tendence palielināties. Tādēļ, plānojot novada attīstību ilgtermiņā, ir svarīgi pašvaldības iespēju robežās sekmēt pielāgošanos klimata pārmaiņām, plūdu risku novēršanu, paaugstinot teritoriju noturību pret dabas katastrofām, tostarp, plānojot un ieviešot zaļās infrastruktūras risinājumus.

⁸⁵ Plūdu riska teritorijas avots: Latvijas plūdu riska un plūdu draudu kartes 22.10.2021. <https://videscentrs.lv/gmc.lv/iebuvevs/pludu-riska-un-pludu-draudu-kartes>

Bīstamo kravu pārvadājumu maršruti

Bīstamās kravas galvenokārt tiek pārvadātas pa dzelzceļa līniju Rīga – Lugaži un valsts galvenajiem autoceļiem A3 Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka).

Novada teritorijā bīstamās kravas tiek pārvadātas arī pa reģionālajiem ceļiem.

Piesārņotas un potenciāli piesārņotas vietas

Saskaņā ar Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra "Piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu" reģistra datiem⁸⁶ Valmieras novadā atrodas 5 piesārņotas vietas un 211 potenciāli piesārņotas vietas. Divas no piesārņotajām vietām novadā ir vecas atkritumu izgāztuves (rekultivētā izgāztuve Misas Valmierā un sadzīves atkritumu izgāztuve Beites), viens militārais objekts (industriālais parks – Valmiera), naftas bāze (bijusī Valmieras naftas bāze) un vieglās rūpniecības objekti (A/S Valmieras stikla šķiedra). Potenciāli piesārņotās vietas lielākoties ir 60 minerālmēsļu un pesticīdu glabātavas vietas, 44 degvielas uzpildes stacijas, 23 vecas atkritumu izgāztuves, 18 darbnīcas, 14 kokapstrādes rūpnīcas, katlu mājas, 11 koģenerācijas stacijas, 9 naftas bāzes, fermas, ķīmiskās tīrītavas, lopu kapsētas, ķīmiskās un naftas rūpniecības objekti un citi objekti.

Piesārņoto vietu un potenciāli piesārņoto vietu detalizēta piesārņojuma daudzuma un izplatības izpēte pārsvarā nav veikta. Tas rada riskus iespējamai piesārņojuma turpmākai izplatībai blakus teritorijās, augsnē, gruntī, pazemes un virszemes ūdeņos, kā arī dažos gadījumos – cilvēku veselībai un drošībai. Gaujas UBAAP 2022. – 2027. gadam novērtēts, ka Gaujas (G215) ekoloģisko stāvokli būtiski ietekmē piesārņoto vietu piesārņojums. Rekultivētajās sadzīves atkritumu izgāztuvēs tiek veikts monitorings, kuru pārrauga VVD. Izpēte un militārā piesārņojuma likvidēšana, uzsākot teritorijas attīstību, ir veikta industriālajā parkā Valmiera (reģ.nr. 96015/5502).

Paaugstinātas bīstamības objekti

Novadā darbojas viens A kategorijas, trīs B kategorijas un septiņi C kategorijas paaugstinātas bīstamības objekti.⁸⁷ A kategorijas objekts ir SIA "Latvijas Propāna gāze" Vidzemes reģionālā pārvaldes sašķidrinātās naftas gāzes terminālis (Cempu iela 12, Valmiera), B kategorijas SIA Linde Gas objektā (Cempu iela 9, Valmiera) bīstamās vielas ir skābeklis un slāpekļis, SIA "East-West Transit" (Mūrmuižas iela 15 un 15A, Valmiera) – naftas produkti, AS "Valmieras stikla šķiedra" (Cempu iela 13, Valmiera) – sašķidrinātās naftas gāzes, skābeklis, ļoti toksiskas bīstamās vielas, kā arī sērskābe. Visi C kategorijas objekti ir degvielas uzpildes stacijas, kurās veic darbības ar naftas produktiem un sašķidrinātās naftas gāzi.

Novadā ir identificējami arī vēl citu risku objekti un teritorijas: paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas un riska virszemes ūdensobjekti.

Paaugstinātas ugunsbīstamības teritorijas vasarās ugunsbīstamajā periodā ir meži, īpaši sauso augšanas apstākļu veidi. Ugunsbīstamība var veidoties arī purvos, nekoptās lauksaimniecības zemēs pavasarī, kad tajās bieži vien tiek dedzināta kūla, kas var izraisīt ugunsgrēkus plašākās teritorijās, skart ēkas, būves un apdraudēt cilvēku drošību.

⁸⁶ 08.10.2021., http://parissrv.lvgmc.lv/#viewType=home_view

⁸⁷ Ministru kabineta 2021. gada 21. janvārī noteikumi Nr. 46 Paaugstinātas bīstamības objektu saraksts

Secinājumi

1. Novadā ir potenciāls derīgo izrakteņu ieguves paplašināšanai;
2. Lai samazinātu transportēšanas izmaksas, ceļu pārbūvei, būvniecībai, remontam un uzturēšanai, ieteicams izmantot novadā pieejamos vietējos derīgo izrakteņu t.sk. smilts un smilts-grants resursus;
3. Novadā astoņās kūdras atradnēs notiek kūdras ieguve, daļa no atradņu teritorijām ir izstrādāta. Plānojot attīstību, pašvaldībai ir jāsadarbojas ar kūdras nozares uzņēmējiem un jāsekmē Kūdras ilgtspējīgas izmantošanas pamatnostādņēs 2020.-2030. gadam akcentēto nozares attīstības virzienu ieviešana novadā:
 - a. kūdras produktu ar pievienoto vērtību (kūdras substrāti stādu audzēšanai dārzkopībai, mežsaimniecībai, lauksaimniecībai) tālāka ilgtspējīga attīstība, veicinot ieguldījumus pētniecībā, inovācijās un ražošanas tehnoloģijās un veicinot vietējo pārstrādi, izmantošanu un gala produktu eksportu;
 - b. ilgtspējīgāka kūdras izmantošana inovatīvu produktu ar augstu pievienoto vērtību – celtniecības materiālu (siltumizolācijas materiāli, kūdras krāsa vai špaktelmasa), dekoratīvā dizaina un mākslas priekšmetu izstrādi, kā arī izmantošanu kā izejvielu ķīmiskajā rūpniecībā un tekstila ražošanā;
 - c. kūdras ieguves tehnoloģiju un tehnoloģisko procesu modernizēšana ar mērķi samazināt SEG emisijas kūdras ieguves procesā;
 - d. ilgtspējīgu derīgo izrakteņu ieguves un pārstrādes metožu ieviešana, kā arī izstrādāto vai daļēji izstrādāto purvu platību efektīva izmantošana;
 - e. vēsturisko un degradēto kūdras ieguves vietu rekultivācija, lai degradētās teritorijas atgrieztu saimnieciskajā aprītē, tostarp, veicot mežu ieaudzēšanas pasākumus, izmantojot šīs teritorijas lielogu dzērveņu audzēšanai un citus.
4. Novada upes, mākslīgās ūdenstilpes un ezeri ir turpmāk attīstāms novada dabas un rekreācijas, kā arī zivsaimniecības resurss;
5. Novadā nav izveidotas normatīvo aktu prasībām atbilstošas oficiālas peldvietas, taču novadā iedzīvotāji rekreācijai izmanto upju un ezeru ūdeņus. Plānojot novada attīstību, ir izvērtējamas oficiālu iekšzemes peldvietu izveides iespējas, vērtējumā cita starpā ietverot novada neoficiālās peldvietas, kuras iedzīvotāji jau aktīvi izmanto;
6. Pazemes ūdeņu resursi novada dzeramā ūdensapgādei ir pietiekami, jo pazemes ūdeņu kvantitatīvais stāvoklis novada teritorijā ir labs;
7. Atradnes Līči 2 (sālsūdens) un atradnes Līči (sālsūdens ar paaugstinātu bromīdu saturu) resursi nākotnē ir attīstāmi un izmantojami kā kurortoloģijas resursi.
8. Novada galvenie atjaunīgo energoresursu veidi ir saules starojums, vēja enerģija, ģeotermālā enerģija, kurināmā koksne, kā arī biomasa un ūdens;
9. Plānojot novada attīstību, lai novads iekļautos virzībā uz Eiropas zaļā kursa mērķu sasniegšanu un samazinātu fosilā kurināmā izmantošanu, prioritāra ir AER resursu izmantošanas intensificēšana visās jomās – energoapgādē, transporta nozarē, ražošanas procesos un individuālos (atsevišķu objektu) risinājumos, nepieciešamo pētījumu veikšana (piemēram, attiecībā uz

- ģeotermālās enerģijas izmantošanu), kā arī inovatīvu tehnoloģiju un produktu izstrāde;
10. Novada dabas teritorijas, tostarp bioloģiskai daudzveidībai nozīmīgās teritorijas ir rekreācijas, tūrisma un vides izglītības resurss;
 11. Plānojot novada attīstību, ir jāņem vērā novada dabas vērtības, tostarp, kā novada dabas daudzveidības un vides izziņas potenciāls ir saudzējamas īpaši aizsargājamo sugu dzīvotnes un Eiropas Savienības nozīmes biotopu platības;
 12. Realizējot konkrētus attīstības projektus visā to ieviešanas ciklā (vietas izvēle, projektēšana/plānošana, ekspluatācija), plānotās darbības ir jāplāno tādā veidā, lai netiktu pasliktināts Eiropas Savienības nozīmes biotopu un īpaši aizsargājamo sugu aizsardzības statuss un iespēju robežās projektu ietvaros jāplāno pasākumi to aizsardzības stāvokļa stabilizācijai un perspektīvā ilgtermiņā uzlabošanai. Tādēļ gadījumos, kad projektu realizācijas vietās vai to tiešā tuvumā atrodas iepriekšminētās dabas vērtības, lai projektos integrētu uz dabas aizsardzību vērstus risinājumus, ir jāsadarbojas ar Dabas aizsardzības pārvaldi, sertificētiem sugu un biotopu ekspertiem un jāņem vērā ES nozīmes biotopu aizsardzības un apsaimniekošanas vadlīnijas (https://nat-programme.daba.gov.lv/public/lat/publikacijas_un_dokumenti/#vadlinijas);
 13. IADT mērķtiecīgas dabas aizsardzības, gan dabas tūrisma un dabas produktu attīstības pasākumu realizēšanai ir aktuāla IADT aizsardzības un apsaimniekošanas mērķu noteikšana un pamatotu pasākumu izstrāde. IADT dabas aizsardzības plānu izstrādes gadījumā pašvaldībai jāplāno sadarbība ar Dabas aizsardzības pārvaldi, lai vienotos par pašvaldības līdzdalību šo IADT apsaimniekošanā;
 14. Novada kultūrvēsturiskais mantojums ir kultūras tūrisma attīstības potenciāls;
 15. Plānojot novada attīstību, kultūras mantojums ir jāintegrē tūrisma, tostarp dabas tūrisma attīstības projektos;
 16. Ir svarīgi iekļauties virzībā uz Eiropas Zaļā kursa stratēģiskajām pamatnostādņēm, veicinot modernas, konkurētspējīgas un klimatneitrālas ekonomikas attīstību, atjaunojamo energoresursu īpatsvara paaugstināšanu enerģijas ražošanā, kā arī novada mobilitātes veicināšanu;
 17. Energoapgādē plānojami pasākumi atjaunīgo energoresursu izmantošanas aktivizēšanai;
 18. Iekļaujami risinājumi kurināmā maiņai un atbilstošai katlu mājas pārbūvei Sedas pilsētā, kur pašlaik siltumenerģija tiek ražota kā kurināmo izmantojot ogles;
 19. Ieteicams apsvērt nepieciešamību Valmieras pilsētai izstrādāt gaisa kvalitātes (vismaz slāpekļa dioksīdam, daļiņām PM₁₀ un PM_{2,5}) karti, kas sniegtu precīzāku informāciju par gaisa kvalitāti pilsētā un būtu izmantojama kā pamatojums teritorijas izmantošanas un apbūves detalizētai plānošanai teritorijas plānojuma izstrādes laikā;
 20. Iespēju robežās ir jāsekmē trokšņa barjeru izbūve akustiskā diskomforta zonā Kocēni;
 21. Plānojot jaunu dzīvojamās un publiskās apbūves teritoriju attīstību ilgtermiņā, to izvietojumam Kocēnos jāizvēlas vietas ārpus trokšņa diskomforta zonas, citviet novadā – veidojot robežjoslas (buferzonas) starp jaunām dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijām un esošiem vai potenciāliem vides trokšņa avotiem (autoceļiem, dzelzceļu, ražotnēm, loģistikas centriem);

22. Lai nepasliktinātu ūdeņu kvalitāti un sasniegtu ūdensobjektiem noteiktos vides kvalitātes mērķus, plānojot novada attīstību ilgtermiņā ir svarīgi pievērst uzmanību punktveida un izklīdētā piesārņojuma mazināšanai no pašvaldības pārziņā esošajām notekūdeņu sistēmām, it īpaši decentralizētajām sistēmām, ražošanas objektu izplūdēm, lauksaimniecības zemēm, atbalstot to apsaimniekošanas metožu modernizēšanu un iesaistoties UBAAP 2027 ieviešanā, kā arī vēsturiskā piesārņojuma apzināšanai un mazināšanai;
23. Dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām atbilstoša dzeramā ūdens nodrošināšanai patērētājiem, ir jāveic tā sagatavošana, lai novērstu paaugstinātu dzelzs un mangānu saturu dzeramajā ūdenī, ko nosaka pazemes ūdeņu dabiskais sastāvs;
24. Plānojot novada attīstību ilgtermiņā ir jāveicina pielāgošanās klimata pārmaiņām, plūdu risku novēršana, paaugstinot teritoriju noturību pret dabas katastrofām, tostarp, plānojot un ieviešot zaļās infrastruktūras risinājumus;
25. Jaunu dzīvojamās un publiskās apbūves teritoriju attīstība plānojama, veidojot robežjoslas (buferzonas) starp jaunām dzīvojamās un publiskās apbūves teritorijām un bīstamo kravu pārvadājumu maršrutiem un paaugstinātas bīstamības objektiem;
26. Sadarbībā ar vides valsts institūcijām ir jāturpina piesārņoto un potenciāli piesārņoto vietu piesārņojuma izplatības izpēte, un, ja nepieciešams, – sanācija un revitalizācija;
27. Lai novērstu dabas apstākļu radītus riskus un tehnogēno avāriju iespējamās negatīvās sekas un paaugstinātu iedzīvotāju drošību, ir jāstiprina un jāattīsta novada civilās aizsardzības jomas kapacitāte.

3 Ekonomika

Uzņēmējdarbības vispārējs raksturojums Valmieras novadā

Kopējais ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Valmieras pilsētā 2019. gadā bija 2 031, savukārt Valmieras novadā 2019. gadā bija 4 430 uzņēmumu, no kuriem 250 un vairāk darbinieku bija četros uzņēmumos. Ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits kopš 2016. gada ir samazinājies par aptuveni 2% jeb aptuveni 100 uzņēmumiem gadā.

Uz 1 000 iedzīvotājiem novadā 2019. gadā bija 84 ekonomiski aktīvie uzņēmumi (vidējais rādītājs Latvijā 90).

Tabula 4. Uzņēmumu skaita analīze novada teritoriālo daļu griezumā 2019. gadā

Valmieras novada teritoriālā vienība	Uzņēmumu skaits (vienības)	Īpatsvars novadā (%)	Uzņēmumu skaits (uz 1000 iedz.)
Valmieras pilsēta	2 031	45.8%	87.8
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	301	6.8%	102.1
Burtnieku apvienība	635	14.3%	84.8
Kocēnu apvienība	532	12.0%	91.2
Mazsalacas apvienība	291	6.6%	99.2
Naukšēnu apvienība	168	3.8%	98.8

Valmieras novada teritoriālā vienība	Uzņēmumu skaits (vienības)	Īpatsvars novadā (%)	Uzņēmumu skaits (uz 1000 iedz.)
Rūjienas apvienība	322	7.3%	65.5
Strenču apvienība	150	3.4%	51.5
Kopā	4 430	100%	84.2

Ļoti augsta uzņēmējdarbības aktivitāte (84 un vairāk uzņēmumu uz 1000 iedzīvotājiem) ir vērojama gandrīz visās novada teritoriālajās daļās, izņemot Rūjienas un Strenču apvienībās, tā ir būtiski zemāka nekā citur novadā. 95-96% no ekonomiski aktīvo uzņēmumiem ir tādi, kuri nodarbina līdz 9 strādājošajiem – šis īpatsvars ir praktiski vienāds visās novada pašvaldību apvienībās, tai skaitā arī Valmieras pilsētā.

Tabula 5. Uzņēmējdarbības iedalījums (norādīt gadu)

Valmieras novada teritoriālā daļa	Primārais sektors (A, B)		Ražošana (C-E)		Pakalpojumi (F-M)		Publiskais sektors u.c. (N-S)		Kopā uzņēmumu skaits
	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	uzņēmumu skaits	% no kopskaita	
Valmieras pilsēta	125	6%	128	6%	1 095	54%	683	34%	2031
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	122	41%	26	9%	99	33%	54	18%	301
Burtnieku apvienība	265	42%	41	7%	199	31%	130	20%	635
Kocēnu apvienība	207	39%	39	7%	184	35%	102	19%	532
Mazsalacas apvienība	152	52%	14	5%	68	23%	57	20%	291
Naukšēnu apvienība	108	64%	13	8%	22	13%	25	15%	168
Rūjienas apvienība	151	47%	25	8%	84	26%	62	19%	322
Strenču apvienība	59	39%	17	11%	42	28%	32	21%	150
Kopā	1 189	27%	303	7%	1 793	40%	1 145	26%	4430
<i>Latvijā</i>	<i>26 061</i>	<i>15%</i>	<i>11 858</i>	<i>7%</i>	<i>93 188</i>	<i>54%</i>	<i>41 685</i>	<i>24%</i>	<i>172792</i>

Visās pašvaldības apvienībās, izņemot Valmieras pilsētu, izteiktas līderpozīcijas ir primārajam sektoram (lauksaimniecībai, nedaudz resursu ieguvei). Pakalpojumu sektorā (izņemot Valmieru) strādā ap 40% aktīvo uzņēmumu (pie tam mazumtirdzniecības uzņēmumi nav līderpozīcijās), savukārt pārējās nozarēs strādājošo uzņēmumu skaits svārstās 15-20% robežās.

Nākamo vietu lielākajā daļā apvienību aizņem citi pakalpojumi (S), pēc kuriem nāk tirdzniecība (G) un būvniecība. No pārējām novada daļām būtiski atšķiras ekonomiski aktīvo uzņēmumu struktūra Valmieras pilsētā un Strenču apvienībā – Strenču apvienībā ir salīdzinoši daudz apstrādes rūpniecības uzņēmumu, savukārt Valmieras pilsētā visvairāk ir tieši pakalpojumu nozaru uzņēmumi, un lauksaimniecības un apstrādes rūpniecības uzņēmumu pilsētā ir maz. Šie dati jāskata kontekstā ar nodarbinātības un pievienotās vērtības datiem, kas izklāstīti tālāk.

Tabula 6. Uzņēmumi ar lielāko apgrozījumu Valmieras novadā 2020. gadā⁸⁸

Nr. p.k.	Uzņēmums	Darbības veids (pēc NACE)	Apgrozījums (2020.g.)	
			EUR	pret 2017. (%)
1	Valmieras stikla šķiedra, a/s	Stikla šķiedras ražošana	83 206 544.00	-31%
2	VAKS, Kooperatīvā sabiedrība	Augkopības papilddarbības	82 866 646.00	+99%
3	Dižozols, SIA	Mežizstrāde	37 807 685.00	+ 311%
4	AIMASA, SIA	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	34 112 185.00	+316%
5	Valmieras piens, a/s	Piena pārstrāde un siera ražošana	29 919 138.00	-28%
6	WOLTEC, SIA	Elektroapgādes un telekomunikāciju sistēmu būvniecība	23 448 077.00	+40%
7	Vidzemes slimnīca, SIA	Slimnīcu darbība	20 093 435.00	+115%
8	Piena Loģistika, LPPKS	Piena, piena produktu, olu un pārtikas tauku un eļļu vairumtirdzniecība	17 734 250.00	-12%
9	VALPRO, SIA	Citur neklasificētu universālu iekārtu ražošana	17 220 100.00	+ 42%
10	Culimeta Baltics, SIA	Stikla šķiedras ražošana	14 554 408.00	-15%
11	T.N. Rozalinde, SIA	Mājsaimniecības elektroierīču mazumtirdzniecība specializētajos veikalos	9 460 481.00	+28%
12	ZAAO, SIA	Atkritumu savākšana (izņemot bīstamos atkritumus)	8 848 301.00	+114%
13	Liepkalni, SIA	Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana	8 748 540.00	+23%
14	Klasmann-Deilmann Latvia, SIA	Kūdras ieguve	8 534 070.00	+4%
15	SANART, SIA	Dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība	8 429 306.00	+85%
16	SILVIKO, SIA	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	8 123 213.00	+8%
17	Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca, VSIA	Slimnīcu darbība	8 010 547.00	+135%
18	Mūsu Auto Valmiera, SIA	Automobiļu un citu vieglo transportlīdzekļu pārdošana	7 743 434.00	-11%
19	VTU Valmiera, SIA	Pilsētas un piepilsētas sauszemes pārvadājumi	6 866 554.00	+104%
20	Valmieras ūdens, SIA	Tvaika piegāde un gaisa kondicionēšana	6 643 505.00	-27%

Uzņēmumu radītās pievienotās vērtības sadalījums 2019. gadā bija pieejams tikai par Valmieras pilsētu (šāda statistika tiek regulāri apkopota tikai par valstspilsētām)⁸⁹. Saskaņā ar šiem datiem 2019. gadā Valmieras pilsētā strādājošo uzņēmumu apgrozījums bija 542.7 miljoni EUR (vidējais apgrozījuma pieaugums gadā 2013.-2019. g. periodā bija

⁸⁸ Lursoft: <https://statistika.lursoft.lv/lv/statistika/gada-parskati/ar-lielako-gada-apgrozijumu/novads/valmieras-novads/>

⁸⁹ CSP tabula UFR060. Uzņēmumu galvenie uzņēmējdarbības rādītāji pa republikas pilsētām pēc pamatdarbības un pēc biroja vai pamatdarbības vietas

3.1%). Valmieras pilsētā strādājošo uzņēmumu kopējā pievienotā vērtība 2019. gadā sasniedza 141.4 miljonus EUR – šis rādītājs 2013.–2019. g. periodā pieauga vidēji par 6.6% gadā (lai gan 2019. gadā salīdzinot ar 2018. gadu nedaudz samazinājās). Saražotās produkcijas vērtība 2019. gadā bija 377.4 miljoni EUR, uzrādot tādas pašas tendences kā kopējā pievienotā vērtība.

Nodarbināto skaits Valmieras uzņēmumos 2019. gadā bija 7 327 personas, un, salīdzinot ar 2018. gadu, tas samazinājās par gandrīz 9%, lai gan līdz 2018. gadam uzrādīja pieauguma tendences. Vidēji viens nodarbinātais 2019. gadā saražoja produkciju 4.292 tūkstošu EUR vērtībā mēnesī un radīja pievienoto vērtību 1.609 tūkstošu EUR apmērā, saņemot par to darba samaksu vidēji 970 EUR.

Jāatzīmē, ka minētie dati apkopoti pēc uzņēmumu galvenā biroja atrašanās (reģistrācijas) vietas, kas nozīmē, ka šajos datos neietilpst dati par uzņēmumiem, kuru galvenā darbības vieta ir citur.

CSP eksperimentālajā statistikā ir pieejami dati par Valmieras novadā faktiski strādājošajiem uzņēmumiem, tostarp tiem, kuru juridiskā adrese reģistrēta ārpus novada, – t.s. vietējā darbības veida vienībām par 2017. gadu.

Tabula 7. Valmieras novadā faktiski strādājošajiem uzņēmumu radītā pievienotā vērtība un nodarbināto personu skaits novada teritoriālo daļu griezumā 2017. gadā⁹⁰

Apvienība	Nodarbināto skaits (cilv.)	Īpatsvars novadā (%)	Pievienotā vērtība (milj. EUR)	Īpatsvars novadā (%)	PV uz nodarbināto (EUR mēnesī)
Valmieras pilsēta	15 960	62.4%	193.997	70.2%	1 012.93
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	893	3.5%	8.414	3.1%	785.19
Burtnieku apvienība	2 424	9.5%	25.749	9.3%	885.23
Kocēnu apvienība	2 261	8.8%	26.094	9.4%	961.74
Mazsalacas apvienība	876	3.4%	3.786	1.4%	360.13
Naukšēnu apvienība	702	2.8%	5.245	1.9%	622.62
Rūjienas u apvienība	1 423	5.6%	9.286	3.4%	543.82
Strenču apvienība	1 027	4.0%	3.746	1.4%	303.93
Kopā/vidēji	25 566	100%	276.317	100%	900.67

Reālās nodarbinātības un pievienotās vērtības skaitļi teju divas reizes pārsniedz Valmieras novadā reģistrēto uzņēmumu skaitļus.

Gandrīz divas trešdaļas Valmieras novadā nodarbināto strādā Valmierā, kur tiek radīti vairāk kā 70% no novadā radītās pievienotās vērtības. Arī viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība visaugstākā ir Valmierā. Būtiski neatšķiras Valmieras pilsētai ģeogrāfiski tuvākajās pašvaldību apvienībās radītā pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto – tā nav zemāka par ¾ no tās, kura tiek radīta Valmierā.

Būtiski zemāka viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība ir Strenču, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās – šajās vietās tā ir vairāk kā divreiz zemāka par Valmieras pilsētā radīto.

⁹⁰ Centrālās statistikas pārvaldes eksperimentālā statistika, 2017. gadā

Attīstītākās nozares

Tabula 8. Kopējie uzņēmējdarbības rādītāji Latvijas lielajās pilsētās un Valmierā⁹¹

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Latvija							
Apgrozījums ¹	40.340 99.334	39.256 91.157	38.751 88.404	38.538 88.053	41.560 94.004	44.817 98.795	44.998 103.044
Pievienotā vērtība	7.221 17.780	7.487 17.385	7.859 17.929	8.203 18.743	8.579 19.406	9.543 21.036	10.112 23.157
Personāla izmaksas	3.550 8.743	3.845 8.929	4.098 9.349	4.330 9.894	4.622 10.455	5.197 11.457	5.665 12.972
Nodarbināto skaits	406 103	430 639	438 334	437 669	442 105	453 639	436.683
Uzņēmējdarbības efektivitāte ²	2.034	1.947	1.918	1.894	1.856	1.836	1.785
Valmiera							
Apgrozījums	0.450 65.376	0.475 61.999	0.453 59.578	0.439 56.863	0.501 63.953	0.518 64.529	0.543 74.069
Pievienotā vērtība	0.096 13.986	0.119 15.532	0.127 16.761	0.124 16.062	0.132 16.832	0.146 18.131	0.141 19.303
Personāla izmaksas	0.056 8.137	0.066 8.425	0.063 8.307	0.070 9.005	0.076 9.761	0.084 10.050	0.088 11.969
Nodarbināto skaits	6 882	7 666	7 598	7 728	7 829	8 029	7 327
Uzņēmējdarbības efektivitāte	1.719	1.844	2.018	1.784	1.724	1.804	1.613

¹ – apgrozījums, pievienotā vērtība un personāla izmaksas augšējā rindā dotas miljardos EUR, apakšējā tūkstošos EUR uz vienu nodarbināto gadā

² – pievienotās vērtības uz 1 nodarbināto attiecība pret personāla izmaksām uz 1 nodarbināto

Valmieras pilsētā no 2013. līdz 2019. gadam tika radīti 1.3-1.6% no Latvijā kopumā radītās pievienotās vērtības. Līdz 2015. gadam Valmieras pilsētas īpatsvars radītajā pievienotajā vērtībā pieauga, līdz 2018. gadam saglabājās stabils, savukārt 2019. gadā nokritās līdz 1.4%. Neskatoties uz īpatsvara samazinājumu, Valmierā radītā pievienotā vērtība monetārajā izteiksmē turpināja pieaugt, lai arī ne tik strauji kā Latvijā kopumā.

Personāla izmaksas gan Valmieras pilsētā, gan Latvijā kopumā apskatāmajā periodā uzrādīja skaidru kāpuma tendenci: Valmieras īpatsvars Latvijā bija stabils un svārstījās 1.5-1.7% robežās.

Personāla izmaksas uz 1 nodarbināto Valmieras pilsētā 2013.-2019. gadā bija par 7-15% zemākas nekā Latvijā vidēji, savukārt 1 nodarbinātā radītā pievienotā vērtība Valmieras pilsētā apskatāmajā periodā bija par 11-17% zemāka nekā vidēji Latvijā. Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība, ko var nosacīti uzskatīt par uzņēmējdarbības efektivitāti, Latvijā apskatāmajā periodā uzrāda viennozīmīgu krituma tendenci. Līdzīgas tendences šim rādītājam ir arī Valmierā, kur šī attiecība ir zemāka nekā Latvijā vidēji. Šīs tendences norāda uz lielākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu radīšanas nepieciešamību.

⁹¹ Centrālā statistikas pārvalde

Tabula 9. Uzņēmējdarbības rādītāji pa nozarēm Valmierā saskaņā ar NACE klasifikāciju⁹²

uzņēmējdarbības rādītājs/ gads	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rūpniecība (B-E)	55.4%	52.0%	58.5%	56.3%	53.6%	47.8%	44.3%
Apgrozījums	0.200	0.199	0.199	0.198	0.208	0.201	0.165
	75.736	78.087	80.999	77.381	80.926	75.331	67.272
Pievienotā vērtība	0.053	0.062	0.075	0.070	0.071	0.070	0.063
	20.150	24.291	30.325	27.299	27.431	26.125	25.459
Personāla izmaksas	0.030	0.031	0.033	0.035	0.038	0.040	0.040
	11.213	12.082	13.376	13.775	14.764	14.980	16.119
Nodarbinātība	2 646	2 548	2 457	2 561	2 573	2 663	2 460
	38.4%	33.2%	32.3%	33.1%	32.9%	33.2%	33.6%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.797	2.011	2.267	1.982	1.858	1.744	1.579
Būvniecība (F)	12.1%	14.5%	7.7%	8.8%	12.9%	16.0%	17.2%
Apgrozījums	0.052	0.056	0.040	0.040	0.062	0.081	0.112
	48.931	45.346	33.888	35.961	48.444	55.328	92.515
Pievienotā vērtība	0.012	0.017	0.010	0.011	0.017	0.023	0.024
	11.043	13.950	8.218	9.716	13.321	15.897	20.191
Personāla izmaksas	0.009	0.011	0.006	0.008	0.011	0.015	0.016
	8.290	8.507	5.313	7.174	8.501	9.970	13.271
Nodarbināto skaits	1 055	1 241	1 193	1 121	1 277	1 462	1 208
	18.4%	16.2%	15.7%	14.5%	16.3%	18.2%	16.5%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.332	1.640	1.547	1.354	1.567	1.594	1.521
Tirdzniecība (G)	16.4%	17.1%	15.5%	15.5%	15.9%	19.0%	18.4%
Apgrozījums	0.158	0.174	0.167	0.150	0.178	0.182	0.205
	107.302	92.345	87.785	84.420	105.820	105.797	124.237
Pievienotā vērtība	0.016	0.020	0.020	0.019	0.021	0.028	0.026
	10.732	10.856	10.356	10.808	12.402	16.113	15.723
Personāla izmaksas	0.009	0.012	0.013	0.013	0.013	0.015	0.016
	6.182	6.345	6.784	7.255	7.901	8.588	9.755
Nodarbināto skaits	1 469	1 880	1 901	1 782	1 685	1 720	1 652
	21.3%	24.5%	25.0%	23.1%	21.5%	21.4%	22.6%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.736	1.711	1.527	1.490	1.570	1.876	1.612
Transports un uzglabāšana (H)	2.0%	2.2%	3.6%	4.4%	3.5%	3.7%	3.6%
Apgrozījums	0.009	0.009	0.012	0.014	0.014	0.014	0.014
	36.513	38.816	33.627	34.241	33.794	40.849	43.801
Pievienotā vērtība	0.002	0.003	0.005	0.005	0.005	0.005	0.005
	8.261	10.803	12.241	13.517	11.398	16.041	16.346
Personāla izmaksas	0.001	0.001	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003
	3.685	4.925	5.497	5.769	6.284	7.645	8.994
Nodarbināto skaits	238	239	370	402	402	338	312

⁹² Centrālā statistikas pārvalde

uzņēmējdarbības rādītājs/ gads	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
	3.5%	3.1%	4.9%	5.2%	5.1%	4.2%	4.3%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	2.242	2.194	2.227	2.343	1.814	2.098	1.817
Izmitināšana un ēdināšana (I)	2.2%	1.7%	1.7%	2.3%	2.1%	2.2%	2.4%
Apgrozījums	0.007	0.007	0.007	0.008	0.009	0.009	0.009
	21.596	17.426	17.302	17.596	18.362	18.503	19.069
Pievienotā vērtība	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003
	6.547	5.144	5.659	6.444	5.805	6.375	7.476
Personāla izmaksas	0.002	0.002	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003
	4.772	4.206	4.357	4.830	5.215	5.456	6.219
Nodarbināto skaits	329	383	384	446	478	493	452
	4.8%	5.0%	5.1%	5.8%	6.1%	6.1%	6.2%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.372	1.223	1.299	1.334	1.113	1.168	1.202
Informācijas un komunikācijas pakalpojumi (J)	1.7%	3.8%	2.3%	2.7%	2.0%	2.2%	3.8%
Apgrozījums	0.005	0.011	0.008	0.008	0.008	0.007	0.011
	30.580	33.019	31.151	28.082	27.744	27.333	46.378
Pievienotā vērtība	0.002	0.005	0.003	0.003	0.004	0.003	0.005
	10.827	14.146	11.890	11.943	13.156	12.015	21.711
Personāla izmaksas	0.001	0.003	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003
	7.233	8.351	7.429	8.750	8.638	9.708	11.089
Nodarbināto skaits	150	322	245	280	301	264	246
	2.2%	4.2%	3.2%	3.6%	3.8%	3.3%	3.4%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.497	1.694	1.600	1.365	1.523	1.238	1.958
Operācijas ar nekustamo īpašumu (L)	5.6%	4.4%	7.1%	5.1%	4.6%	4.4%	5.2%
Apgrozījums	0.009	0.010	0.010	0.010	0.011	0.012	0.012
	25.861	25.570	25.079	24.272	26.230	30.586	34.102
Pievienotā vērtība	0.005	0.005	0.009	0.006	0.006	0.006	0.007
	14.836	14.034	22.268	14.626	14.280	16.910	20.055
Personāla izmaksas	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003
	5.869	5.814	5.978	6.058	6.371	7.053	7.890
Nodarbināto skaits	360	377	406	430	420	379	364
	5.2%	4.9%	5.3%	5.6%	5.4%	4.7%	5.0%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	2.528	2.414	3.725	2.414	2.241	2.398	2.542
Profesionālie, zinātniskie un tehniskie pakalpojumi (M)	3.2%	3.2%	2.4%	3.3%	2.9%	3.4%	3.8%

uzņēmējdarbības rādītājs/ gads	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Apgrozījums	0.008	0.008	0.007	0.007	0.007	0.010	0.011
	19.251	16.962	16.252	16.360	16.005	19.693	23.714
Pievienotā vērtība	0.003	0.004	0.003	0.004	0.004	0.005	0.005
	7.321	7.893	7.247	8.993	8.574	9.976	11.574
Personāla izmaksas	0.002	0.003	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003
	4.359	5.615	4.569	4.976	5.096	6.039	7.292
Nodarbināto skaits	418	475	429	456	439	491	465
	6.1%	6.2%	5.7%	5.9%	5.6%	6.1%	6.3%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.680	1.406	1.586	1.807	1.682	1.652	1.587
Administratīvie dienesti (N)	1.4%	1.0%	1.2%	1.5%	1.6%	1.3%	1.3%
Apgrozījums	0.002	0.002	0.002	0.003	0.003	0.003	0.003
	12.363	11.253	12.484	13.358	14.689	15.618	19.608
Pievienotā vērtība	0.001	0.001	0.002	0.002	0.002	0.002	0.002
	6.816	7.011	8.022	8.647	9.338	9.733	12.372
Personāla izmaksas	0.001	0.001	0.001	0.001	0.002	0.001	0.001
	5.116	5.207	5.473	6.569	7.360	7.796	8.047
Nodarbināto skaits	190	174	184	218	225	191	148
	2.8%	2.3%	2.4%	2.8%	2.9%	2.4%	2.0%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.332	1.347	1.466	1.316	1.269	1.249	1.538
Sadzīves tehnikas remonts (S95)	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%	0.1%
Apgrozījums	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	6.963	7.107	6.643	7.581	7.276	8.893	8.900
Pievienotā vērtība	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	2.815	3.071	3.786	4.419	3.724	4.107	5.400
Personāla izmaksas	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
	2.481	2.571	3.429	3.548	2.448	3.143	4.950
Nodarbināto skaits	27	28	28	31	29	28	20
	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.4%	0.3%	0.3%
Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība	1.135	1.195	1.104	1.246	1.521	1.307	1.091

Rūpniecība ir galvenā ekonomikas nozare Valmieras pilsētā, kura rada aptuveni pusi no pievienotās vērtības un nodarbina katru trešo strādājošo pilsētā. Šajā nozarē 2013.–2019. gada periodā bija visaugstākās personāla izmaksas (atalgojums), kuram pietuvoties spēja vien tirdzniecības nozare. Diemžēl rūpniecība Valmierā no 2015. gada uzrāda stagnācijas pazīmes – šajā sektorā krītas gan kopējā pievienotā vērtība, gan pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto, kā arī pievienotās vērtības / personāla izmaksu attiecība, pēdējos gados krituma tendenci uzrāda arī apgrozījums. Rūpniecība ar grūtībām nodrošina atalgojuma pieaugumu strādājošajiem – viszemākais atalgojuma pieaugums ir tieši rūpniecībā strādājošajiem. Šo procesu rezultātā rūpniecības nozaru īpatsvars

pilsētas saimniecībā ir krities no vairāk nekā 50% (līdz 2017. gadam) līdz 44.3% 2019. gadā.

Pretējas tendences ir vērojamas būvniecībā un tirdzniecībā, kuru īpatsvars Valmierā radītajā pievienotajā vērtībā 2013.–2019. gadā būtiski pieauga, sasniedzot attiecīgi 17.2% (būvniecībā) un 18.4% (tirdzniecībā). Visstraujākais personāla izmaksu pieaugums 2019. gadā bija vērojams tieši būvniecībā. Abās nozarēs turpināja pieaugt arī pievienotās vērtības / personāla izmaksu attiecība, faktiski izlīdzinoties ar šo attiecību rūpniecībā. Neskatoties uz pievienotās vērtības un apgrozījuma pieaugumu, nodarbināto skaits abās nozarēs uzrāda tendenci samazināties. Stabils ir palicis arī katras nozares nodarbināto īpatsvars kopskaitā, svārstoties 14–18% robežās būvniecībā un 21–25% robežās tirdzniecībā.

Rūpniecības, būvniecības un tirdzniecības nozaru kopējais īpatsvars Valmieras pilsētā radītajā pievienotajā vērtībā laikā no 2013. līdz 2019. gadam svārstījās 80-85% robežās, savukārt nodarbināto kopējais īpatsvars minētajā laika posmā svārstījās 70-75% robežās. Ceturtās lielākās nozares (darījumi ar nekustamajiem īpašumiem) īpatsvars ir vairāk nekā 3 reizes mazāks kā būvniecības nozares īpatsvars, savukārt nodarbināto īpatsvars ir vairāk nekā divreiz zemāks.

Attiecībā uz pārējām ekonomikas nozarēm, Valmieras pilsētā var izcelt ļoti augsto (koeficients vairāk nekā 2) uzņēmējdarbības efektivitāti nekustamo īpašumu nozarē, kā arī straujo izaugsmi informācijas un komunikācijas pakalpojumu jomā 2019. gadā.

Neskatoties uz uzmanību, kura tiek pievērsta viesmīlības (izmitināšanas un ēdināšanas) nozarei, izaugsme šajā nozarē ir salīdzinoši neliela, savukārt nozares pievienotā vērtība un uzrādītā pievienotās vērtības / personāla izmaksu attiecība joprojām ir ļoti zema. Vienas no zemākajām ir šīs nozares personāla izmaksas uz vienu nodarbināto.

Valmieras pilsētas tradicionāli spēcīgās, vadošās un starptautiski konkurētspējīgās nozares:

- apstrādes rūpniecība (ķīmisko vielu un ķīmisko produktu ražošana, piena un pārtikas produktu ražošana, konditorejas un miltu izstrādājumu ražošana, metālizstrādājumu ražošana, mēbeļu ražošana u.c.);
- izglītība;
- mazumtirdzniecība;
- māksla, izklaide, sports un atpūta;
- veselības aprūpes un sociālā aprūpe;
- būvniecība;
- ēdināšanas pakalpojumi;
- finanšu un apdrošināšanas darbības.

Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- lauksaimniecības un koksnes produktu ražošana un pārstrāde;
- amatniecība, mājražošana un bioloģisko produktu ražošana;
- dabas, izglītības un aktīvās atpūtas tūrisms, lauku tūrisms.

Burtnieku apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- lauksaimniecība;
- mežsaimniecība;
- zivsaimniecība;
- apstrādes rūpniecība;

- būvniecība;
- mazumtirdzniecība.

Kocēnu apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- tūrisms;
- atpūtas pakalpojumi dabā;
- lauksaimniecība;
- apstrādes rūpniecība;
- kūdras ieguve.

Mazsalacas apvienības tradicionāli spēcīgās un vadošās nozares:

- mežsaimniecība;
- lauksaimniecības produkcijas pārstrāde;
- netradicionālas lauksaimniecības nozares;
- bioloģiskā lauksaimniecība;
- tūrisms (ekotūrisms, nesteidzīgais tūrisms).

Naukšēnu apvienības tradicionāli spēcīgās un perspektīvās nozares:

- lauksaimniecība (lopkopība, zemkopība, reģiona klimatam un augsnes sastāvam atbilstošu lauksaimniecības kultūru audzēšana un pārstrāde (eļļas lini, ķimenes u.c.);
- apstrādes rūpniecība (ar kokmateriālu apstrādi saistīta ražošana);
- būvniecība;
- elektroenerģijas ražošana;
- izmitināšanas un ēdināšanas pakalpojumi.

Rūjienas apvienības tradicionāli spēcīgās un perspektīvās nozares:

- tūrisms (ekotūrisms, nesteidzīgais tūrisms, naktsmītnes);
- lauksaimniecība (aitkopība un netradicionālā);
- lauksaimniecības produkcijas pārstrāde, pārtikas ražošana;
- tranzīta koridors, starptautiskie pasažieru pārvadājumi;
- radošā industrija, ogu audzēšana un glabāšana;
- sudraba ekonomika – vecāka gada gājuma cilvēku aprūpe;
- mežsaimniecība, tostarp medības;
- kokapstrāde, galdniecība;
- pakalpojumi (sabiedriskā ēdināšana, tirdzniecība, krājaizdevu sabiedrība).

Strenču apvienības tradicionāli spēcīgās un perspektīvās nozares:

- lauksaimniecība;
- garīgās veselības specializētie veselības aprūpes pakalpojumi;
- dabas resursu ieguve un pārstrāde;
- loģistikas un tranzīta pakalpojumi;
- tūrisms.

Tūrisms

Valmieras novads ietver plašu tūrisma klāstu, kas sastāv no dabas teritorijām, kultūrvēsturiskā mantojuma, aktīvās un rekreatīvās atpūtas, kultūras pasākumiem un novadā esošo saimniecību piedāvātajiem pakalpojumiem.

Valmieras novada tūrisma būtiska sastāvdaļa ir vairāk kā 28 dabas objekti un dabas tiešā klātesamība, novada teritorijai atrodoties gan neskartajā Gaujas nacionālajā parkā, gan Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā. Gauja padara novadu par unikālu galamērķi ik

vienam. Tās stāvie krasti ir viena no gleznainākajām un skaistākajām vietām Valmierā. Līdzās Stāvajiem krastiem ir izveidots Sajūtu parks, piesaistot aktīvā tūrisma interesentus.⁹³ Tūristi ir aicināti izbaudīt arī citus gleznainos dabas skatus un kultūrvēstures objektus, apmeklējot:

- Sietiņiezi, kas zināms kā Baltijas lielākais baltā smilšakmens “milzis”, ap kuru ved labiekārtota taka;
- Skaņākalna dabas parku Mazsalacā, kas ir Salacas ielejas pērle un priecē ar vairākiem smilšakmens atsegumiem un alām. Parkā izvietotas arī koka skulptūras un pieejamas dažādas aktivitātes;
- Abula dabas taku, kas ved caur Abula kreisā krasta mežiem, klajumiem un arī muižu apbūvēm. No Brenguļiem gar pašu Abula upi var aiziet līdz ietekai Gaujā, tā iepazīstot, cik dažādi ir šīs upes krasti.;
- Rubenes-Vaidavas ezera vēstures un dabas taku, kas ir apļveida maršruts apkārt Vaidavas ezeram, dodot iespēju apvienot aktīvo atpūtu un ainavisku skatu baudīšanu ar vietējai un Latvijas vēsturei nozīmīgu vēsturisku vietu un kultūras pieminekļu apskati;
- Rūjas upes palienes taku, kas ar savu dabas mainīgumu apbur ikvienā gadalaikā;
- Zilokalnu, kas ir tautas brīvības un mīlestības simbols, un tas vienmēr apvīts ar dažādiem nostāstiem un teikām. Netālu no Zilākalna ir iespējams apmeklēt Zilākalna kultūrvēstures un apmeklētāju centru “ZTornis”, kas atrodas senā ūdenstorna telpās. Pēc ūdenstorna apmeklējuma iespējams kāpt uz sliežu velosipēda un nomīt 2 kilometrus pa seno šaursliežu dzelzceļa līniju;
- Rubenes baznīcu, kurā ir izveidota multimedāla ekspozīcija, kas integrēta atjaunotā interjerā un ar interaktīvi vadāmu videoprojekciju palīdzību stāsta par apkārtnes vēsturi no 13. gs. līdz mūsdienām, īpaši akcentējot Livonijas Indriķa ieguldījumu;
- Valmieras novadā atrodas arī “Zaļā dzelzceļa” tīklojums “Ainaži – Valmiera”. Maršruts ved caur laukiem, mežiem, purviem, pāri upēm līdz Ainažu molam.⁹⁴ No Mazsalacas pa “Zaļo dzelzceļu” var doties Limbažu virzienā, kur pie Puikules stacijas ceļš savienojas ar maršrutu “Ainaži – Valmiera”.

⁹³ Valmiera, <http://www.visit.valmiera.lv/lv/iepazisti/valmiera/>

⁹⁴ Zaļais Dzelzceļš, Ainaži-Valmiera 85km, <https://greenrailways.eu/ainazi-valmiera-zalais-cels>

Attēls 16. Zilaiskalns un "ZTornis"⁹⁵

Populārs tūrisma un aktīvās atpūtas galamērķis Valmieras novadā ir laivošana vai braukšana ar SUP dēļiem pa novada upēm un ezeriem – Gauju, Salacu, Abulu, Rūju, Sedu, Strīkupi, Briedi, Burtnieku ezeru, Vaidavas ezeru u.c. Ir pieejami ūdens tūrisma entuziastu izveidoti maršrutu ieteikumi pa upes daļām, kur laivošana iespējama. Par maršrutiem iespējams uzzināt no aktīvā tūrisma pakalpojumu sniedzējiem un laivu, SUP dēļu nomas uzņēmumiem.⁹⁶

Valmieras novada kultūrvēsturiskās tradīcijas, dabas un lauku labumus var baudīt vairāk kā 18 saimniecībās, kas piedāvā ne tikai savas produkcijas iegādi, bet arī tūres un citas aktivitātes novada viesu un iedzīvotāju izklaidei un zināšanu bagātināšanai. Piemēram, par bioloģisko šitake sēņu audzēšanu skujkoku mežā, kaņepju sviesta gatavošanu, iepazīšanos ar seno darbarīku kolekciju un mini zoodārza iemītniekiem.

Komunikācijas darbu ar tūristiem veic Valmieras Tūrisma informācijas centrs un Zilākalna kultūrvēstures un apmeklētāju centrs "ZTornis".⁹⁷

Valmieras Tūrisma informācijas centrs sadarbībā ar vairākiem tūrisma un citu saistīto nozaru profesionāļiem 2021. gadā organizēja Valmieras novada sertificēto tūristu gidu kursus. Gala pārbaudījumus nokārtoja un sertifikātus ieguva 20 jaunie Valmieras novada gidi, kas turpmāk darbosies kā vēstneši, daudzinaot Valmieras vārdu plašāk novadā, Latvijā un pat pasaulē. Ar daļu no gidiem plānota ciešāka sadarbība, uzņemot Valmieras Tūrisma informācijas centrā pieteiktas ceļotāju grupu ekskursijas. Gidu loma novada popularizēšanā ir ļoti nozīmīga – tiek veidots tēls par novadu un tā iedzīvotājiem.⁹⁸

Tūrisma sezonālātes mazināšanai, apmeklētāju uzturēšanās laika paildināšanai galamērķī un starptautiskās konkurētspējas palielināšanai, izveidots Gaujas nacionālā parka tūrisma klasteris – Enter Gauja. Tā ietvaros pieejami dažādi tūrisma pakalpojumi, ietverot arī Valmieras novada piedāvātās iespējas. Sākot ar vietējo gidu stāstiem, pilnvērtīgi iepazīstot Valmieras novadu no dažādiem unikāliem aspektiem, ko zina tikai novada iedzīvotāji un beidzot ar individuālu došanos dabā gar Gaujas Stāvjiem krastiem.

⁹⁵ <http://www.visit.valmiera.lv/lv/ko-redzet-un-dari/6071-sliezu-velosipedi/>

⁹⁶ Izvēlies laivošanas maršrutus topošajā Valmieras novadā, <https://www.valmieraszinas.lv/izvelies-laivosanas-marsrutus-toposaja-valmieras-novada/>

⁹⁷ Valmieras novada Tūrisma pārvalde, <https://www.valmierasnovads.lv/pasvaldiba/par-pasvaldibu/kontakti/turisma-parvalde/>

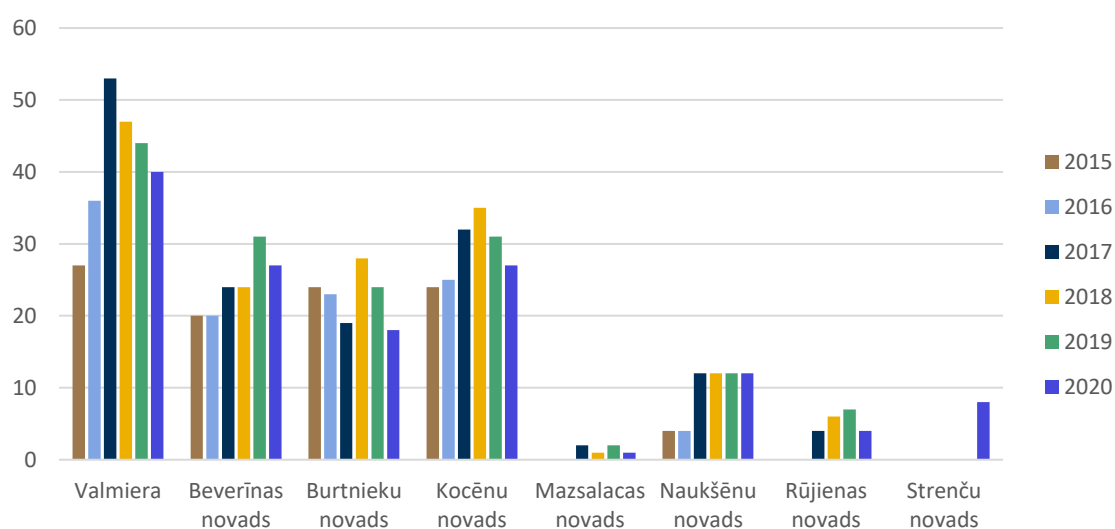
⁹⁸ Valmieras novadā jauni vēstneši, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-jauni-vestnesi/>

Projekta galvenie labuma guvēji ir mazie un vidējie uzņēmumi, kuriem tiek samazināti mārketinga izdevumi, tādā veidā stimulējot novada atpazīstamību un piedāvātos pakalpojumus.

Arī pašvaldībai ir izveidota sava mobilā lietotne "VALMIERA" – Valmiera Tavā kabatā, kuras mērķis ir veicināt uzņēmējdarbības atbalstu, iedzīvotāju informēšanu un iesaisti. Aplikācija piedāvā informāciju par pasākumu kalendāru un tūrismu tai skaitā informāciju par apskates objektiem, atpūtas un izklaides iespējām, naktsmājām, maltītes ieturēšanas vietām un daudz ko citu. Tāpat iespējams smelties iedvesmu aktīvai laika pavadīšanai un doties kādā no pārgājiena vai velobrauciena maršrutiem Valmierā un tās apkārtnē.⁹⁹

Analizējot piedāvāto naktsmītņu dinamiku Valmieras novadā, pēc 2017. gada viesnīcu un citu mītņu skaits ir samazinājies Valmieras pilsētā no 53 vietām 2017. gadā uz 40 vietām 2020. gadā. Bijušajos Beverīnas, Burtnieku un Kocēnu novados skaits no 2017. līdz 2019. gadam pieaug, bet 2020. gadā tas atkal samazinās, ko visticamāk ietekmēja Covid-19 pandēmija. Zems piedāvāto naktsmītņu skaits, salīdzinot ar pārējām teritorijām ir bijušajos Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču novados, kur pirmais piedāvājums parādījās vien 2020. gadā.

Attēls 17. Viesnīcas un citas tūristu mītnes gada beigās Valmieras novadā¹⁰⁰

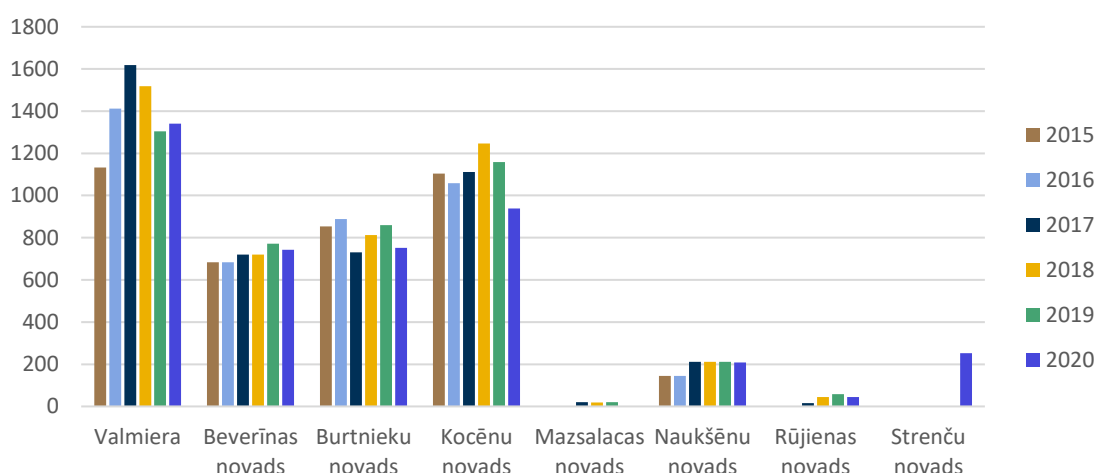

Vislielākais gultasvietu skaits ir pieejams Valmieras pilsētā, kā arī augsts piedāvājums ir bijušajā Kocēnu novadā, kur liels īpatsvars aizpildījumam ir sportisti, kas cauru gadu ierodas Valmierā no citiem reģioniem un ārvalstīm uz novadā notiekošajām sporta sacensībām.

⁹⁹ Lietotne "VALMIERA" – Valmiera Tavā kabatā!, <https://www.valmierasnovads.lv/attistiba/uznemejdarbiba/mobila-lietotne-valmiera/>

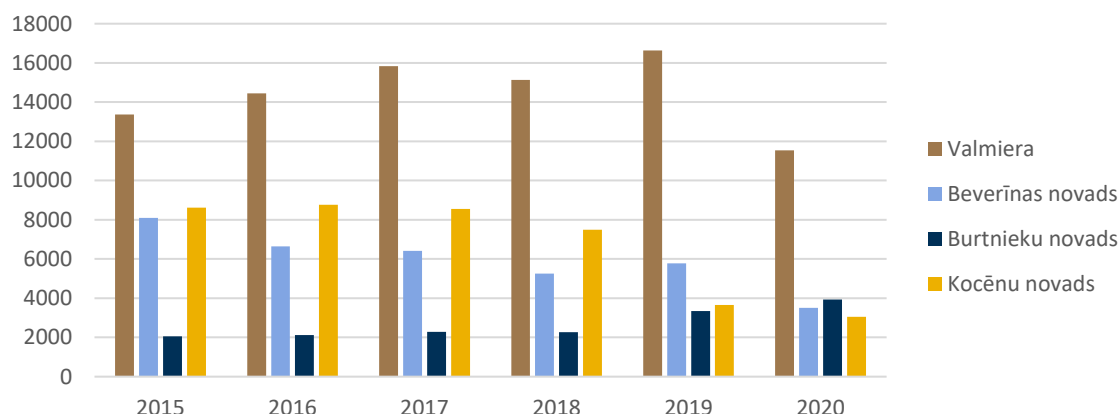
¹⁰⁰ Centrālā statistikas pārvalde

Attēls 18. Gultasvietu skaits gada beigās Valmieras novadā¹⁰¹

Periodā no 2015. līdz 2020. gadam bijušajos Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču novados pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem netika apkalpota neviena persona. 2020. gadā apkalpoto personu apjoms samazinājies visās teritorijās, izņemot bijušo Burtnieku novadu, kur tas pieauga no 3352 personām 2019. gadā uz 3930 personām 2020. gadā. Kā var redzēt 10. attēlā, tad visaugstākais pieprasījums ir Valmieras pilsētā, kam seko Kocēnu un Beverīnas novads.

Attēls 19. Apkalpotās personas gada beigās Valmieras novadā¹⁰²

Salīdzinot ar citām republikas pilsētām, Valmieras novadā ir piektais lielākais piedāvāto gultu skaits no pārējām astoņām republikas pilsētām. Laika periodā no 2015. līdz 2020. gadam vidēji aizņemot 2,5% no visām gultas vietām Latvijas teritorijā. Toties, salīdzinot ar citām republikas pilsētām, Valmieras novads atrodas 6. vietā pēc apkalpoto personu skaita gada beigās. Savukārt attiecībā pret kopējo apkalpoto personu skaitu Latvijā, Valmieras novads veido 1,3%.

Pēc apkalpoto personu skaita uz 1000 iedzīvotājiem, līdz 2016. gadam starp republikas pilsētām, Valmieras novads ieņēma 5. vietu, bet pēc 2016. gada, kad strauji pieaudzis

¹⁰¹ Centrālā statistikas pārvalde

¹⁰² Centrālā statistikas pārvalde

viesu skaits Rēzeknes pilsētā, nokrita uz 6. vietu. Vidēji periodā no 2015. līdz 2020. gadam Valmieras novadā uz 1000 iedzīvotājiem apkalpoja 563,1 viesu.

Novada viesiem un vietējiem iedzīvotājiem ir pieejams plašs klāsts ar ēdināšanas pakalpojumiem, ietverot restorānus, kafējnīcas, krogus, bistro u.c.

Novads ir ērti sasniedzams gan valsts teritorijā, gan ārpus tās esošajiem tūristiem. Ir savienojums ar starppilsētu autobusiem un dzelzceļa līnija, kas sniedzas līdz Igaunijai kā arī pēdējos gados norisinās aktīvs darbs pie velo joslu un kājāmgājēju ceļu attīstības.

IKT nozare

IKT nozarē Valmierā darbojas 83 uzņēmumi (5,04% no visiem pilsētā esošajiem uzņēmumiem), kas nodarbina 260 darbiniekus (3,56% Valmierā nodarbināto) un kas nodrošina ~EUR 10 milj. apgrozījumu (vairāk par IKT 7.3. nodaļā Digitalizācija un viedie risinājumi). Valmieras novadā IKT nozarē tādi uzņēmumi kā SIA “Wunder Latvia”, SIA “VIDZEMES TELEVĪZIJA”, SIA “NOVA”, SIA “Adaptive Media” un citi.^{103, 104}

Kopējais ārvalstu tiešo investīciju apjoms

Tabulā zemāk apkopota informācija par ārvalstu ieguldījumiem Valmieras novadā reģistrēto uzņēmumu pamatkapitālos sadalījumā pa nozarēm.

Tabula 10. Ārvalstu investīciju apjoms¹⁰⁵

Nr. p. k.	NACE	Darbības veids (pēc NACE)	Ieguldītāju skaits	Ieguldījumi, EUR	Aktīvo uzņēmumu skaits
1	23.14	Stikla šķiedras ražošana	4	32 122 499.40	3
2	8.92	Kūdras ieguve	3	10 695 700.00	3
3	64.99	Citur neklasificētas finanšu pakalpojumu darbības, izņemot apdrošināšanu un pensiju uzkrāšanu	1	7 000 000.00	1
4	38.21	Atkritumu apstrāde un izvietošana (izņemot bīstamos atkritumus)	1	7 000 000.00	1
5	1.11	Graudaugu (izņemot rīsu), pākšaugu un eļļas augu sēklu audzēšana	5	5 514 044.00	6
6	2.1	Mežkopība un citas mežsaimniecības darbības	4	4 117 584.00	3
7	35.21	Gāzes ražošana	1	3 502 845.00	1
8	68.2	Sava vai nomāta nekustamā īpašuma izīrēšana un pārvaldīšana	13	989 284.00	12
9	17.12	Papīra un kartona ražošana	1	415 350.00	1
10	22.23	Plastmasas būvelementu ražošana	1	369 377.00	1

¹⁰³ Valmieras pilsētas pašvaldības 2020. gada Publiskais pārskats

¹⁰⁴ Valmieras Attīstības aģentūra, <https://developvalmiera.lv/informacijas-un-komunikacijas-pakalpojumi-2/>

¹⁰⁵ Lursoft dati uz 31.07.2021.

Nr. p. k.	NACE	Darbības veids (pēc NACE)	Ieguldītāju skaits	Ieguldījumi, EUR	Aktīvo uzņēmumu skaits
11	96.09	Citur neklasificēti individuālie pakalpojumi	4	283 600.00	3
12	47.99	Pārējā mazumtirdzniecība ārpus veikaliem, stendiem un tirgiem	3	109 235.00	3
13	25.29	Metāla cisternu, rezervuāru un tilpņu ražošana	1	106 715.00	1
14	20.59	Citur neklasificētu ķīmisko vielu ražošana	2	71 141.00	1
15	56.3	Bāru darbība	1	38 736.00	1
16	49.41	Kravu pārvadājumi pa autoceļiem	2	18 891.00	2
17	31.02	Virtuves mēbeļu ražošana	3	18 458.72	3
18	1.49	Citu dzīvnieku audzēšana	3	12 400.00	2
19	16.1	Zāģēšana, ēvelēšana un impregnēšana	3	11 300.00	2
20	73.11	Reklāmas aģentūru darbība	2	9 772.07	2
Kopā	75		145	72 582 041.01	129

Nodarbināto iedzīvotāju skaits pēc faktiskās darba vietas

Gan nodarbināto skaitam, gan pašnodarbināto skaitam Valmieras novadā un Latvijā kopumā pēdējos 10 gados ir tendence pieaugt. Tā kā iedzīvotāju skaits Valmieras novadā un Latvijā samazinās, ir būtiski pieaudzis nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā. Pašnodarbināto īpatsvars nodarbināto kopskaitā Valmieras novadā faktiski nav mainījies, savukārt valstī kopumā tas ir nedaudz pieaudzis.

Tabula 11. Nodarbināto skaits pēc faktiskās darba vietas¹⁰⁶

Apvienība	Vidējais nodarbināto skaits (cilv.)		Pašnodarbinātie				Nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (%)	
			Skaits (cilv.)		Īpatsvars (%)			
	2009.	2019.	2009.	2019.	2009.	2019.	2009.	2019.
Valmieras pilsēta	13 165	14 543	737	845	5.6%	5.8%	42%	51%
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	704	801	98	125	13.9%	15.6%	24%	32%
Burtnieku apvienība	1 339	1 838	223	240	16.7%	13.1%	18%	28%
Kocēnu apvienība	1 768	1 786	166	196	9.4%	11.0%	29%	34%
Mazsalacas apvienība	644	633	141	142	21.9%	22.4%	21%	27%
Naukšēnu apvienība	478	535	85	72	17.8%	13.5%	27%	36%

¹⁰⁶ CSP Nodarbināto skaits pēc faktiskās darbvietas 2019. gadā
https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START/DVA050REL/

Apvienība	Vidējais nodarbināto skaits (cilv.)		Pašnodarbinātie				Nodarbināto īpatsvars iedzīvotāju kopskaitā (%)	
			Skaits (cilv.)		Īpatsvars (%)			
	2009.	2019.	2009.	2019.	2009.	2019.	2009.	2019.
Rūjienas apvienība	1 242	1 172	182	148	14.7%	12.6%	24%	27%
Strenču apvienība	1 029	804	47	57	4.6%	7.1%	27%	30%
Valmieras novads	20 369	22 112	1 679	1 825	8.3%	8.3%	33%	41%
<i>Latvija</i>	<i>856 363</i>	<i>910 832</i>	<i>44 225</i>	<i>58 456</i>	<i>5.2%</i>	<i>6.4%</i>	<i>42%</i>	<i>51%</i>

Ja Valmieras pilsētā un tai tuvākajās teritoriālajās daļās nodarbinātības tendences ir līdzīgas Latvijai kopumā (izņemot pašnodarbināto būtiski augstāku īpatsvaru nodarbināto kopskaitā, kas ir saistīts galvenokārt ar lauksaimniecisko darbību), tad no Valmieras attālākajās teritorijās situācija būtiski atšķiras. Mazsalacas, Rūjienas un Strenču apvienībās ir vērojama nodarbināto skaita samazināšanās, kā arī ir ļoti augsts pašnodarbināto īpatsvars (izņemot Strenču apvienību).

Vienas nodarbinātās personas saražotā produkcijas vērtība un darba svārstmigrācija

Tabula 12. Valmieras novadā reģistrēto nodarbināto svārstmigrācija pa reģioniem un saražotā pievienotā vērtība 2017. gadā

Dzīvesvieta	Darbavieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
Valmiera	Valmiera	8 473 (66.8%)	98 712 107	11 650.20
	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	174 (1.4%)	1 135 415	6 525.37
	Burtnieki	624 (4.9%)	7 929 775	12 707.97
	Kocēni	636 (5.0%)	9 559 905	15 031.30
	Rūjiena	53 (0.4%)	463 757	8 750.13
	Strenči	96 (0.8%)	205 647	2 142.16
	Vidzeme	393 (3.1%)	7 365 057	18 740.60
	Rīga	1 739 (13.7%)	27 068 202	15 565.38
	Pierīga	454 (3.6%)	6 628 732	14 600.73
	Zemgale	51 (0.4%)	615 910	12 076.67
	Kopā	12 693	159 684 507	12 580.52
Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	477 (36.4%)	5 124 928	10 744.08
	Valmiera	480 (36.6%)	7 450 064	15 520.97
	Burtnieki	39 (3.0%)	772 496	19 807.59
	Kocēni	43 (3.3%)	828 850	19 275.58
	Strenči	33 (2.5%)	116 550	3 531.82
	Vidzeme	89 (6.8%)	1 310 928	14 729.53
	Rīga	149 (11.4%)	2 275 368	15 270.93
	Kopā	1 310	17 879 184	13 648.23
Burtnieki	Burtnieki	1 085 (31.9%)	7 214 121	6 648.96
	Valmiera	1 403 (41.2%)	18 059 174	12 871.83
	Kocēni	146 (4.3%)	2 275 680	15 586.85
	Strenči	36 (1.1%)	133 590	3 710.83
	Vidzeme	151 (4.4%)	2 187 113	14 484.19
	Rīga	404 (11.9%)	5 656 729	14 001.80
	Pierīga	177 (5.2%)	2 553 442	14 426.23
	Kopā	3 402	38 079 849	11 193.37
Kocēni	Kocēni	993 (35.2%)	7 041 517	7 091.16
	Valmiera	967 (34.3%)	13 370 726	13 827.02
	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	43 (1.5%)	368 383	8 567.05
	Burtnieki	110 (3.9%)	1 211 232	11 011.20
	Vidzeme	141 (5.0%)	1 792 654	12 713.86
	Rīga	362 (12.8%)	5 598 396	15 465.18
	Pierīga	202 (7.2%)	3 758 214	18 605.02
	Kopā	2 818	33 141 122	11 760.51
Mazsalaca	Mazsalaca	656 (54.3%)	2 735 425	4 169.86
	Valmiera	166 (13.7%)	2 135 308	12 863.30
	Burtnieki	48 (4.0%)	990 140	20 627.92
	Kocēni	18 (1.5%)	209 010	11 611.67
	Vidzeme	63 (5.2%)	945 800	15 012.70
	Rīga	158 (13.1%)	2 313 318	14 641.25

Dzīvesvieta	Darbavieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	Pierīga	100 (8.3%)	1 389 039	13890.39
	Kopā	1 209	10 718 040	8 865.21
Naukšēni	<i>Naukšēni</i>	397 (53.8%)	2 716 330	6 842.14
	<i>Valmiera</i>	98 (13.3%)	1 633 395	16 667.30
	<i>Rūjiena</i>	111 (15.4%)	837 402	7 544.16
	Vidzeme	45 (6.1%)	949 221	21 093.80
	Rīga	87 (11.8%)	1 440 492	16 557.38
	Kopā	738	7 576 840	10 266.72
Rūjiena	<i>Rūjiena</i>	1 041 (53.1%)	6 342 657	6 092.85
	<i>Valmiera</i>	310 (15.8%)	5 331 558	17 198.57
	<i>Kocēni</i>	31 (1.6%)	577 786	18 638.26
	<i>Naukšēni</i>	173 (8.8%)	1 629 321	9 418.04
	Vidzeme	97 (4.9%)	1 001 808	10 327.92
	Rīga	208 (10.6%)	3 893 557	18 719.02
	Pierīga	102 (5.2%)	1 160 232	11 374.82
	Kopā	1 962	19 936 919	10 161.53
Strenči	<i>Strenči</i>	667 (54.7%)	2 408 939	3 611.60
	<i>Valmiera</i>	185 (15.2%)	2 147 095	11 605.92
	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	25 (2.0%)	583 836	23 353.44
	<i>Burtnieki</i>	64 (5.3%)	2 485 107	38 829.80
	<i>Kocēni</i>	15 (1.2%)	376 221	25 081.40
	Vidzeme	86 (7.1%)	1 098 839	12 777.20
	Rīga	134 (11.0%)	1 463 736	10 923.40
	Pierīga	44 (3.6%)	758 187	17 231.52
	Kopā	1 220	11 321 960	9 280.30
Novads	<i>Valmiera</i>	12 082 (47.7%)	148 839 427	12 319.11
	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	719 (2.8%)	7 212 562	10 031.38
	<i>Burtnieki</i>	1 970 (7.8%)	20 602 871	10 458.31
	<i>Kocēni</i>	1 882 (7.4%)	20 868 969	11 088.72
	<i>Mazsalaca</i>	656 (2.6%)	2 735 425	4 169.86
	<i>Naukšēni</i>	570 (2.2%)	4 345 651	7 623.95
	<i>Rūjiena</i>	1 205 (4.8%)	7 643 816	6 343.42
	<i>Strenči</i>	832 (3.3%)	2 864 726	3 443.18
	Vidzeme	1 065 (4.2%)	16 651 420	15 635.14
	Rīga	3 241 (12.8%)	49 709 798	15 337.80
	Pierīga	1 079 (4.3%)	16 247 846	15 058.25
	Zemgale	51 (0.2%)	615 910	12 076.67
	Kopā	25 352	298 338 421	11 767.85

No Valmieras novadā dzīvojošajiem (deklarētajiem) 25 352 strādājošajiem savā novadā ir nodarbināti 19 916 iedzīvotāji jeb 78.6% no deklarētajiem. 3 241 strādājošais jeb 12.8% ir nodarbināts Rīgā, 1079 jeb 4.3% – Pierīgā, 1065 jeb 4.2% Vidzemes reģionā ārpus Valmieras novada, bet 51 strādājošais jeb 0.2% ir nodarbināts Zemgales reģionā.

Novadā dzīvojošie Latvijā nodarbinātie 2017. gadā radīja pievienoto vērtību 298.3 miljonu EUR apmērā. 215.1 milj. EUR 72.1% pievienotās vērtības tika radīti pašu novadā, 49.7 miljoni EUR jeb 16.7% tika radīti Rīgā, savukārt aptuveni 16 milj. EUR jeb aptuveni 5.5% pievienotās vērtības radīja Vidzemē un Pierīgā strādājošie.

Novadā iedzīvotāji, kas strādā novadā, ekonomiski ir mazāk produktīvi – 2017. gadā katrs Valmieras novadā reģistrētais, kurš strādāja novadā, radīja pievienoto vērtību 10.8 tūkst. EUR apmērā, savukārt katra ārpus novada strādājošā radītā pievienotā vērtība bija par 40% augstāka. Viens strādājošais ir būtiski (pat 3-4 reizes) produktīvāks ārpus savas pašvaldību apvienības vai novada nekā uz vietas strādājošais. Šāda situācija ir vērojama visās novada pašvaldību apvienībās, izņemot Strenčus.

Būtiski atšķiras vietējās nodarbinātības līmenis atkarībā no attāluma no Valmieras. Savā pilsētā ir nodarbinātas 2/3 personas no Valmierā reģistrētajiem strādājošajiem, piepilsētas pašvaldību apvienībās (Brenģuļu, Kauguru un Trikātas, Burtnieku, Kocēnu) ir nodarbināti vien 32–36% strādājošo, savukārt pārējās, no Valmieras attālākās pašvaldību apvienībās, vietējais nodarbinātības līmenis ir 52–55%. Valmieras pilsētā ir nodarbināti 34–42% nodarbināto, kas dzīvo pilsētai ģeogrāfiski tuvējās apvienībās, savukārt no Valmieras attālākajās apvienībās (Strenču, Mazsalacas, Rūjienas, Naukšēnu) Valmieras pilsētā strādā vien 13–16% nodarbināto. Kaimiņos esošajās apvienībās nodarbināto īpatsvars ir neliels un parasti nepārsniedz 9% no attiecīgajā pašvaldību apvienībā dzīvojošajiem nodarbinātajiem (izņemot Valmieras pilsētu un Naukšēnu apvienību, kur šis īpatsvars ir 12–15%).

Rīgā ir nodarbināti 10–14% no strādājošajiem, pie tam šāds nodarbinātības līmenis ir vērojams visās novada pašvaldību apvienībās neatkarīgi no citiem faktoriem. Rīgā strādājošie rada pievienoto vērtību vismaz 14 tūkst. EUR gadā (arī neatkarīgi no pašvaldības īpatnībām) uz nodarbināto. Izņēmums arī šajā gadījumā ir Strenču apvienība, no kuras viens Rīgā strādājošais rada pievienoto vērtību, kura ir mazāka par 11 tūkst. EUR gadā.

Tabula 13. Valmieras novadā deklarēto iedzīvotāju nodarbinātība pa nozarēm Latvijā 2017. gadā (%)¹⁰⁷

Tabula norādīta attiecīgajā apvienībā dzīvojošo (deklarēto) personu Latvijas republikas teritorijā nodarbināto personu sadalījumu pa nozarēm.¹⁰⁸ 1. vietā esošā nozare ir izcelta ar zaļu krāsu, 2. vietā esošā – ar dzeltenu, 3. vietā – ar oranžu.

Nozares	Novads	Valmiera	Brenģuļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
A	6.7%	2.7%	13.4%	9.0%	8.1%	12.1%	25.2%	9.7%	11.8%
B	0.6%	0.3%		0.4%	1.5%			1.1%	2.3%
C	16.4%	16.6%	20.3%	15.2%	16.4%	14.7%	15.8%	18.2%	11.5%
D	1.3%	1.1%	1.8%	1.4%	1.9%		3.4%	1.3%	1.2%
E	0.7%	0.8%		0.8%	1.2%			0.7%	
F	7.4%	7.5%	8.4%	8.3%	7.5%	3.3%	4.6%	7.9%	5.5%
G	15.4%	16.8%	15.3%	14.4%	15.1%	16.3%	10.8%	13.3%	10.4%
H	5.5%	5.8%	5.0%	6.5%	4.6%	4.3%	3.6%	5.1%	4.8%
I	3.4%	3.7%	2.4%	3.3%	4.0%	3.8%	1.9%	2.2%	3.4%
J	2.0%	2.7%	1.3%	1.8%	1.2%			1.2%	0.9%
K	1.1%	1.4%	0.9%	1.0%	1.0%			0.7%	
L	1.9%	2.5%	1.5%	2.0%	1.8%			0.6%	

¹⁰⁷ CSP tabula NPV031. Nodarbināto iedzīvotāju svārstmigrācija, darbvietu skaits, radītā pievienotā un produkcijas vērtība pēc NACE reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2017. g.

¹⁰⁸ Minētais sadalījums ir tieši Latvijas republikas teritorijā nodarbināto sadalījums no konkrētas apvienības, t.i., nozaru sadalījums kurās darbojas attiecīgajā apvienībā deklarētie nodarbinātie. Katrā konkrētajā novada apvienībā esošo darbavietu sadalījums pa nozarēm (neatkarīgi no tajās strādājošo dzīvesvietas) ir atrodams zemāk.

Nozares	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
M	3.4%	4.0%	2.7%	3.4%	3.4%	4.5%	2.4%	1.6%	1.1%
N	3.5%	3.8%	3.4%	3.5%	2.0%	3.6%	2.1%	3.2%	4.2%
O	7.6%	7.3%	5.1%	9.4%	7.3%	9.7%	6.3%	8.7%	7.9%
P	10.8%	11.0%	9.0%	10.9%	11.4%	14.2%	12.8%	10.3%	6.5%
Q	7.5%	6.5%	5.6%	4.4%	6.0%	8.5%	6.9%	11.3%	25.0%
R	2.5%	2.7%	1.9%	2.0%	3.2%	2.6%	2.0%	1.8%	2.3%
S	2.5%	2.8%	2.1%	2.5%	2.5%	2.6%	2.2%	1.3%	1.3%

Kopumā Valmieras novadā dzīvojošie visvairāk ir nodarbināti apstrādes rūpniecībā (C), tirdzniecībā (G) un izglītībā (P). Minētās nozares ir starp 3 populārākajām lielākajā daļā pašvaldību apvienību, izņemot:

- 1) Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienību, kur 3. populārākā darbības nozare ir lauksaimniecība (A);
- 2) Naukšēnu apvienību, kur populārākā nodarbinātības nozare ir lauksaimniecība (A);
- 3) Rūjienas apvienību, kur 3. populārākā nodarbinātības nozare ir veselība un sociālā aprūpe (Q);
- 4) Strenču apvienību, kurai kopumā ir raksturīga atšķirīga nodarbinātības struktūra nekā pārējās apvienībās. Strenču apvienībā populārākā nodarbinātības nozare ir veselība un sociālā aizsardzība (Q), nākamā ir lauksaimniecība (A), savukārt apstrādes rūpniecība (C) ir vien 3. vietā. Nebūtiski no nodarbinātības apstrādes rūpniecībā atpaliek nodarbinātība tirdzniecībā (G).

Vietējās ekonomikas pamatrādītāji 2017. gadā

Tabula 14. Valmieras novadā dzīvojošie un nodarbinātie iedzīvotāji 2017. gadā¹⁰⁹

Dzīves vieta	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
Novads	19 916	12 082	719	1 970	1 882	656	570	1 205	832
Valmiera	10 056	8 473	174	624	636			53	96
Brenguļi, Kauguri un Trikāta	1 072	480	477	39	43				33
Burtnieki	2 670	1 403		1 085	146				36
Kocēni	2 113	967	43	110	993				
Mazsalaca	888	166		48	18	656			
Naukšēni	606	98					397	111	
Rūjiena	1 555	310			31		173	1 041	
Strenči	956	185	25	64	15				667
Vidzeme ¹¹⁰	2 807	2 001	93	183	147	96	79	92	116
Rīga	655	515		84	56				
Pierīga	932	716		87	109				20
Zemgale	78	78							
Latgale	325	325							
Kurzeme	55	55							

¹⁰⁹ Visu šajā sadaļā izmantoto datu avots ir CSP tabula NPV031. Nodarbināto iedzīvotāju svārstmigrācija, darbvieta skaits, radītā pievienotā un produkcijas vērtība pēc NACE reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2017. g.

¹¹⁰ Vidzemes reģions, izņemot Valmieras novadu

Dzīves vieta	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
<i>Nezināms</i>	69	44			11				14
Kopā	24 837	15 816	812	2 324	2 205	752	649	1 297	982

Saskaņā ar augstāk esošo tabulu, kā arī tabulā ar nosaukumu "Valmieras novadā reģistrēto nodarbināto svārstmigrācija pa reģioniem un saražotā pievienotā vērtība 2017. gadā" esošo informāciju Valmieras novada apvienībās nodarbināto skaits un Valmieras novada apvienībās reģistrēto nodarbināto skaits 2017. gadā bija sekojošs:

- 1) Valmieras novadu (tagadējā Valmieras novada teritorija) par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 25 352 Latvijā nodarbināto, savukārt Valmieras novadā strādāja 24 837 nodarbinātie. 80.2% (19 916 nodarbinātie) no Valmieras novadā nodarbinātajiem bija deklarēti (dzīvoja) Valmieras novadā, 11.3% (2 807 nodarbinātie) dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās (ārpus Valmieras novada). 8.5% dzīvoja (bija deklarējušies) citos Latvijas reģionos, galvenokārt Pierīgā un Rīgā;
- 2) Valmieras pilsētu par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 12 693 Latvijā nodarbināto, savukārt Valmieras pilsētā strādāja 15 816 nodarbinātie. No Valmieras pilsētā strādājošajiem Valmieras pilsētā dzīvoja tikai 53.6% (8 473) tajā strādājošo, 22.8% (3 609) Valmieras pilsētā strādājošo dzīvoja citās Valmieras novada (galvenokārt Burtnieku un Kocēnu) apvienībās. 12.7% (2 001) Valmieras pilsētā strādājošo dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās (ārpus Valmieras novada), savukārt ārpus Vidzemes reģiona savu dzīvesvietu bija deklarējuši 11% (1 733) no Valmieras pilsētā nodarbinātajiem, galvenokārt no Pierīgas, Rīgas un Latgales reģioniem.
- 3) Brenguļu, Kauguru, Trikātas apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 310 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja vien 812 nodarbināto. No Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā strādājošajiem tajā dzīvoja vien 58.7% (477) nodarbināto, 21.4% (174) dzīvoja Valmieras pilsētā, savukārt 8.4% (68) dzīvoja citur Valmieras novadā (Kocēnu un Strenču apvienībās). 11.5% (93) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās.
- 4) Burtnieku pašvaldību apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 3 402 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 2 324 nodarbināto. Burtnieku apvienībā dzīvoja vien 46.7% (1 085) tajā nodarbināto, 38% (885) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (galvenokārt Valmierā). 7.9% (183) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet 7.4% (171) nodarbināto dzīvesvietu bija deklarējuši Rīgas un Pierīgas reģionos.
- 5) Kocēnu apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 2 818 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 2 205 nodarbināto. Kocēnu apvienībā dzīvoja vien 45% (993) tajā nodarbināto, 40.3% (889) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (galvenokārt Valmierā). 6.7% (147) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet 7.5% (165) nodarbināto dzīvesvietu bija deklarējuši Rīgas un Pierīgas reģionos.
- 6) Mazsalacas apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 209 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 752 nodarbinātie. Mazsalacas apvienībā dzīvoja nospiedošais vairums (87.2% (656)) tajā nodarbināto, 12.8% (96) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās. Mazsalacas apvienībā nestrādāja neviena citās Valmieras novada apvienībās dzīvojoša persona.

- 7) Naukšēnu apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 738 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 649 nodarbinātie. Naukšēnu apvienībā dzīvoja 61.2% (397) tajā nodarbināto, vēl 26.7% (173) nodarbināto dzīvoja Rūjienas apvienībā, bet 12.2% (79) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās.
- 8) Rūjienas apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 962 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 1 297 nodarbināto. Rūjienas apvienībā dzīvoja 80.3% (1 041) tajā nodarbināto, 12.6% (164) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (Naukšēnu apvienībā un Valmieras pilsētā). 7.1% (92) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās.
- 9) Strenču apvienību par savu dzīvesvietu bija reģistrējuši 1 220 Latvijā nodarbināto, savukārt šajā apvienībā strādāja 982 nodarbinātie. Strenču apvienībā dzīvoja vien 67.9% (667) tajā nodarbināto, 16.8% (165) nodarbināto dzīvoja citās Valmieras novada apvienībās (galvenokārt Valmieras pilsētā). 11.8% (116) nodarbināto dzīvoja citās Vidzemes reģiona pašvaldībās, bet 3.5% (34) nodarbināto dzīvesvietu bija deklarējuši citos Latvijas reģionos.

Valmieras novadā kopumā ir raksturīgs neliels tajā deklarēto strādājošo iedzīvotāju pārsvars pār novadā nodarbinātajiem iedzīvotājiem – šādu nodarbināto bija par 500 (jeb 2%) vairāk nekā novadā nodarbināto. Augsts reģistrēto nodarbināto pārsvars pār uz vietas nodarbinātajiem ir raksturīgs visām apvienībām novadā – Brenguļu, Kauguru un Trikātas, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās deklarēto nodarbināto skaits par vairāk nekā 50% pārsniedz uz vietas nodarbināto skaitu.

Atšķirīga situācija ir Valmieras pilsētā, kurā uz vietas nodarbināto skaits tajā deklarēto (dzīvojošo) nodarbināto skaitu pārsniedz par vairāk kā 3 tūkstošiem (24.6%). Valmiera akumulē ap 80% no tiem nodarbinātajiem, kuri ir reģistrēti pārējās Valmieras novada apvienībās, bet tajās uz vietas nestrādā.

Tabula 15. Valmieras novadā uz vietas nodarbināto iedzīvotāju sadalījums pa nozarēm 2017. gadā (%)

Nozare	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Trikāta	Burtnieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
A	7.6%	1.6%	21.4%	24.6%	12.7%	26.9%	35.1%	13.1%	14.5%
B	0.2%			1.5%	1.3%				
C	17.2%	15.7%	27.3%	11.7%	33.6%	12.0%	24.6%	18.9%	6.4%
D	1.8%	2.2%	3.1%	1.1%	1.1%		3.3%		
E	0.7%	0.9%						1.1%	
F	7.3%	8.4%	3.6%	10.9%	5.6%	1.6%		3.5%	1.5%
G	15.2%	16.4%	9.1%	11.1%	15.4%	15.0%	8.3%	17.1%	9.2%
H	4.6%	4.9%	4.1%	6.4%	1.3%	4.4%		4.9%	4.1%
I	3.5%	3.7%	1.7%	3.8%	3.7%	2.4%		2.3%	4.5%
J	1.5%	2.2%		1.0%					
K	0.7%	1.0%							
L	1.9%	2.4%		1.4%	1.9%	0.1%		0.1%	
M	2.6%	3.2%	2.2%	1.9%	2.1%	1.5%			
N	2.2%	2.2%	2.2%	3.2%	1.3%	2.8%		1.4%	2.5%
O	6.2%	9.3%							
P	11.9%	10.7%	16.1%	13.9%	12.0%	17.3%	21.4%	14.2%	10.9%
Q	9.9%	10.2%	2.8%	1.7%	1.9%	8.7%	1.8%	19.7%	42.1%
R	2.6%	2.5%	2.6%	2.1%	2.9%	3.8%	2.4%	2.2%	3.0%
S	2.6%	2.4%	3.6%	3.7%	3.1%	3.5%	3.1%	1.5%	1.5%
Kopā	24 837	15 816	812	2 324	2 205	752	649	1 297	982

Tabula norāda attiecīgajā apvienībā dzīvojošo (deklarēto) personu Latvijas republikas teritorijā nodarbināto personu sadalījumu pa nozarēm; 1. vietā esošā nozare ir izcelta ar zaļu krāsu, 2. vietā esošā – ar dzeltenu, 3. vietā – ar oranžu, bet 4. – ar pelēku.

63.4% no Valmieras novadā nodarbinātajiem strādā Valmieras pilsētā. Kopā ar pilsētai ģeogrāfiski tuvajām trim apvienībām (Brenģuļu, Kauguru un Trikātas, Burtņieku un Kocēnu) 2017. gadā strādāja 85% no Valmieras novadā nodarbinātajiem.

Valmieras novadam kopumā ir raksturīga daudzveidīga nodarbinātības struktūra, nevienai no nozarēm atsevišķi nepārsniedzot 20% robežu. Daudzveidīga nodarbinātības struktūra ir Valmieras pilsētā un Rūjienas apvienībā, kur noteicošā loma ir Rūjienas pilsētai. Pārējās apvienībās nodarbinātībā izteikti dominē viena vai divas nozares.

Lai arī galvenās nozares apvienību ietvaros ir atšķirīgas, gan kopumā novadā, gan atsevišķās tā apvienībās pirmajās četrās vietās pēc nodarbināto īpatsvara ir piecas nozares – apstrādes rūpniecība (C), tirdzniecība (G), izglītība (P), veselība un sociālā aprūpe (Q) un lauksaimniecība (A).

Visnozīmīgākā nozare pēc nodarbinātības novadā ir apstrādes rūpniecība, kura nodarbina katru sesto novadā strādājošo. Šī nozare ir starp dominējošajām Kocēnu, Brenģuļu, Kauguru un Trikātas un Naukšēnu apvienībās, kā arī ir būtiska Rūjienas apvienībai un Valmieras pilsētai.

Nākamā svarīgākā nozare pēc nodarbinātības novadā ir tirdzniecība, kura ir vadošā Valmieras pilsētā un ir starp 4 galvenajām pēc nodarbinātības visās novada apvienībās (tomēr nav vadošā nevienā no tām).

Trešā svarīgākā nozare – izglītība, kurā ir nodarbināts vidēji katrs astotais novadā strādājošais. Izglītība, tāpat kā tirdzniecība, ir starp svarīgākajām 4 nozarēm visās novada apvienībās, katrā no tām nodarbinot ne mazāk kā 10% strādājošo.

Veselība un sociālā aprūpe novadā kopumā ir 4. svarīgākais darba devējs (galvenokārt pateicoties Strenču apvienībai, kurā tā ir dominējošā (42% nodarbināto) un Rūjienas apvienībai, kurā tā ir vadošā). Nozare relatīvi svarīga ir arī Valmieras pilsētai.

Lai arī lauksaimniecība novadā kopumā pēc nodarbināto īpatsvara nav vadošo nozaru starpā, tā ir dominējošā (vairāk kā 20% nodarbināto) 4 no 8 apvienībām. Lauksaimniecība nav starp vadošajām nodarbinātības nozarēm vien Valmieras pilsētā un Rūjienas apvienībā.

Būvniecība (F) ieņem relatīvi nozīmīgu vietu Burtņieku apvienības un Valmieras pilsētas nodarbinātības struktūrā. Valmieras pilsētas nodarbinātības struktūrā salīdzinoši svarīga vieta ir arī valsts pārvaldei (O), tomēr pārējās novada pašvaldības apvienībās šajā nozarē nodarbināto nav vispār.

Uz vietas nodarbinātās personas radītā pievienotā vērtība un darba svārstmigrācija

Tabula 16. Valmieras novadā uz vietas radītās pievienotās vērtības sadalījums pēc nodarbināto deklarētās dzīvesvietas 2017. gadā¹¹¹

Darbvieta	Dzīvesvieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
Valmiera	Valmiera	8 473 (53.6%)	98 712 107	11 650.20

¹¹¹ CSP NPV031. Nodarbināto iedzīvotāju svārstmigrācija, darbvieta skaits, radītā pievienotā un produkcijas vērtība pēc NACE reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos, apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) 2017. g.

Darbvietā	Dzīvesvieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	480 (3.0%)	7 450 064	15 520.97
	<i>Burtnieki</i>	1 403 (16.6%)	18 059 174	12 871.83
	<i>Kocēni</i>	967 (6.1%)	13 370 726	13 827.02
	<i>Mazsalaca</i>	166 (1.1%)	2 135 308	12 863.30
	<i>Naukšēni</i>	98 (0.6%)	1 633 395	16 667.30
	<i>Rūjiena</i>	310 (2.0%)	5 331 558	17 198.57
	<i>Strenči</i>	185 (1.2%)	2 147 095	11 605.92
	Vidzeme	2 001 (12.7%)	25 447 145	12 717.21
	Rīga	515 (3.3%)	4 818 315	9 355.95
	Pierīga	716 (4.5%)	9 299 650	12 988.34
	Latgale	325 (2.1%)	1 801 078	5 541.78
	Kurzeme	55 (0.4%)	525 648	9 557.24
	Zemgale	78 (0.5%)	925 990	11 871.67
	Nezināms	44 (0.3%)	549 184	12 481.45
	Kopā	15 816	192 206 437	12 152.67
Beverīna	<i>Brenguļi, Kauguri un Trikāta</i>	477 (58.7%)	5 124 928	10 744.08
	<i>Valmiera</i>	174 (21.4%)	1 135 415	6 525.37
	<i>Kocēni</i>	43 (5.3%)	368 383	8 567.05
	<i>Strenči</i>	25 (3.1%)	583 836	23 353.44
	Vidzeme	93 (11.5%)	758 356	8 154.37
	Kopā	812	7 970 918	9 816.40
Burtnieki	<i>Burtnieki</i>	1 085 (46.7%)	7 214 121	6 648.96
	<i>Valmiera</i>	624 (26.9%)	7 929 775	12 707.97
	<i>Beverīna</i>	39 (1.7%)	772 496	19 807.59
	<i>Kocēni</i>	110 (4.7%)	1 211 232	11 011.20
	<i>Mazsalaca</i>	48 (2.1%)	990 140	20 627.92
	<i>Strenči</i>	64 (2.8%)	2 485 107	38 829.80
	Vidzeme	183 (7.9%)	2 474 850	13 523.77
	Rīga	84 (3.6%)	954 785	11 366.49
	Pierīga	87 (3.7%)	1 002 739	11 525.74
	Kopā	2 324	25 035 245	10 772.48
Kocēni	<i>Kocēni</i>	993 (45.0%)	7 041 517	7 091.16
	<i>Valmiera</i>	636 (28.8%)	9 559 905	15 031.30
	<i>Beverīna</i>	43 (2.0%)	828 850	19 275.58
	<i>Burtnieki</i>	146 (6.6%)	2 275 680	15 586.85
	<i>Mazsalaca</i>	18 (0.8%)	209 010	11 611.67
	<i>Rūjiena</i>	31 (1.4%)	577 786	18 638.26
	<i>Strenči</i>	15 (0.7%)	376 221	25 081.40
	Vidzeme	147 (6.7%)	2 340 553	15 922.13
	Rīga	56 (2.5%)	785 344	14 024.00
	Pierīga	109 (4.9%)	1 358 574	12 463.98
	Nezināms	11 (0.5%)	165 623	15 056.64
	Kopā	2 205	25 519 063	11 573.27
Mazsalaca	<i>Mazsalaca</i>	656 (87.2%)	2 735 425	4 169.86
	Vidzeme	96 (12.8%)	525 347	5 472.36
	Kopā	752	3 260 772	4 336.13
Naukšēni	<i>Naukšēni</i>	397 (61.2%)	2 716 330	6 842.14
	<i>Rūjiena</i>	173 (26.7%)	1 629 321	9 418.04
	Vidzeme	79 (12.2%)	756 332	9 573.82

Darbvietā	Dzīvesvieta	Nodarbināto skaits (īpatsvars)	Pievienotā vērtība (EUR)	PV uz nodarbināto (EUR)
	Kopā	649	5 101 983	7 861.30
Rūjiena	<i>Rūjiena</i>	1 041 (80.3%)	6 342 657	6 092.85
	<i>Valmiera</i>	53 (4.1%)	463 757	8 750.13
	<i>Naukšēni</i>	111 (8.6%)	837 402	7 544.16
	Vidzeme	92 (7.1%)	1 074 732	11 681.87
	Kopā	1 297	8 718 548	6 722.09
Strenči	<i>Strenči</i>	667 (67.9%)	2 408 939	3 611.60
	<i>Valmiera</i>	96 (9.8%)	205 647	2 142.16
	<i>Beverīna</i>	33 (3.4%)	116 550	3 531.82
	<i>Burtnieki</i>	36 (3.7%)	133 590	3 710.83
	Vidzeme	116 (11.8%)	682 128	5 880.41
	Pierīga	20 (2.0%)	49 285	2 464.25
	Nezināms	14 (1.4%)	75 596	5 399.71
	Kopā	982	3 671 735	3 739.04
Novads	<i>Valmiera</i>	10 056 (47.7%)	118 006 606	11 734.95
	<i>Beverīna</i>	1 072 (2.8%)	14 292 888	13 332.92
	<i>Burtnieki</i>	2 670 (7.8%)	27 682 565	10 368.00
	<i>Kocēni</i>	2 113 (7.4%)	21 991 858	10 407.88
	<i>Mazsalaca</i>	888 (2.6%)	6 069 883	6 835.45
	<i>Naukšēni</i>	606 (2.2%)	5 187 127	8 559.62
	<i>Rūjiena</i>	1 555 (4.8%)	13 881 322	8 926.90
	<i>Strenči</i>	956 (3.3%)	8 001 198	8 369.45
	Vidzeme	2 807 (4.2%)	34 059 443	12 133.75
	Rīga	655 (12.8%)	6 558 444	10 012.89
	Pierīga	932 (4.3%)	11 710 248	12 564.64
	Latgale	325	1 801 078	5 541.78
	Zemgale	78 (0.2%)	925 990	11 871.67
	Kurzeme	55 (0.4%)	525 648	9 557.24
	Nezināms	69	790 403	11 455.12
	Kopā	24 837	271 484 701	10 930.66

2017. gadā Valmieras novadā deklarētie 25 352 nodarbinātie Latvijas teritorijā radīja pievienoto vērtību 298.3 milj. EUR apmērā jeb 11.8 tūkstošu EUR apmērā uz vienu nodarbināto gadā. Šajā pašā gadā Valmieras novadā uz vietas strādājošie 24 837 nodarbinātie radīja pievienoto vērtību 271.5 milj. EUR apmērā jeb 10.9 tūkstošu EUR apmērā uz vienu nodarbināto gadā. 70.8% no pievienotās vērtības Valmieras novadā tika radīti Valmieras pilsētā, savukārt Valmieras pilsētā un tai tuvējās pašvaldību apvienībās tika radīti 92.4% no novadā radītās pievienotās vērtības.

Visproduktīvākie bija Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā dzīvojošie Valmieras novadā nodarbinātie, kuru radītā pievienotā vērtība bija 13.3 tūkst. EUR uz vienu strādājošo, savukārt vismazāk produktīvie bija Latgales reģionā deklarētie Valmieras pilsētā strādājošie, kuru radītā pievienotā vērtība bija vien 5.5 tūkst. EUR uz vienu strādājošo.

Pēc nodarbināto produktivitātes Valmieras novada pašvaldību apvienības var iedalīt 3 izteiktās grupās:

- Valmieras pilsētai ģeogrāfiski tuvējās pašvaldību apvienības, kur radītās pievienotās vērtības apjoms ir vairāk nekā 10 tūkst. EUR uz vienu nodarbināto gadā;

- Rūjienas un Naukšēnu pašvaldību apvienības, kur radītā pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto gadā svārstījās 6-7 tūkst. EUR apmērā;
- Mazsalacas un Strenču pašvaldību apvienības, kurās pievienotā vērtība uz 1 nodarbināto gadā bija vien 3-4 tūkst. EUR.

Tabula 17. Valmieras novadā uz vietas radītās pievienotās vērtības sadalījums pa nozarēm 2017. gadā (%)

Nozare	Novads	Valmiera	Brenguļi, Kauguri un Triekāta	Burtņieki	Kocēni	Mazsalaca	Naukšēni	Rūjiena	Strenči
A	8.7%	1.1%	47.5%	51.2%	4.5%	25.6%	40.9%	7.6%	7.1%
B	0.9%			6.0%	3.9%				
C	33.0%	33.7%	30.6%	8.7%	57.2%	20.9%	27.9%	37.6%	10.5%
D	8.3%	11.5%	0.4%	0.9%	1.1%		0.7%		
E	1.4%	1.8%						3.8%	
F	7.2%	8.5%	2.8%	6.9%	2.6%	1.9%		4.6%	1.3%
G	18.6%	20.1%	6.1%	10.4%	18.0%	23.6%	12.3%	24.5%	16.6%
H	5.4%	5.9%	4.3%	5.6%	1.9%	6.9%		8.4%	7.7%
I	1.8%	1.7%	1.1%	2.3%	1.9%	3.3%		2.2%	7.6%
J	2.2%	3.0%		0.7%					
K	0.5%	0.8%							
L	2.1%	2.7%		0.5%	0.9%	0.3%		0.1%	
M	2.1%	2.5%	2.8%	0.9%	0.9%	2.5%			
N	1.3%	1.5%	1.2%	1.4%	1.0%	0.7%		0.1%	0.6%
O	0.6%	0.3%							
P	1.3%	0.3%	0.6%	3.2%	4.9%	10.2%	16.2%	2.3%	10.5%
Q	2.2%	1.7%	1.0%	0.4%	0.1%	2.3%	0.4%	4.6%	36.9%
R	1.4%	1.8%	0.1%	0.2%	0.3%	0.2%	0.1%	0.3%	0.0%
S	1.1%	0.9%	1.6%	0.9%	1.1%	1.6%	1.5%	3.9%	1.2%

Tabula norāda attiecīgajā apvienībā radītās pievienotās vērtības sadalījumu pa nozarēm; 1. vietā esošā nozare ir izcelta ar zaļu krāsu, 2. vietā esošā – ar dzeltenu, 3. vietā – ar oranžu, bet 4. – ar pelēku.

Atšķirībā no nodarbināto skaita sadalījuma, pievienotās vērtības sadalījums novada apvienībās ir daudzveidīgāks. Novadā kopumā izteiktās līderpozīcijās ir apstrādes rūpniecība (C) un tirdzniecība (G), nozīmīga loma pievienotās vērtības radīšanā ir arī lauksaimniecībai (A), enerģētikai (D) un būvniecībai (F).

Apstrādes rūpniecība ir nozīmīgākā pievienoto vērtību radošā nozare novadā – 2017. gadā tās pienesums kopējā pievienotā vērtība bija 33%. Apstrādes rūpniecība ir viena no galvenajām 3 nozarēm visās novada apvienībās, tā ir dominējošā nozare 6 no 8 apvienībām. Apstrādes rūpniecība novadā ir ļoti koncentrēta – 72% pievienotās vērtības rūpniecībā tiek radīti Valmieras pilsētā, vēl 16% tiek radīti Kocēnu apvienībā.

Novadā ir attīstīta arī tirdzniecība, kura top 4 nozaru vidū ir visās apvienībās, bet 3 (Valmieras pilsētā, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās) tā ir dominējošā nozaru vidū. Koncentrācijas līmenis tirdzniecībā ir līdzīgs koncentrācijas līmenim apstrādes rūpniecībā – 77% radītās pievienotās vērtības tiek radīti Valmieras pilsētā, vēl 9% tiek radīti Kocēnu apvienībā.

Lauksaimniecība novada ekonomikā ieņem 3. vietu pēc radītās pievienotās vērtības. Neskatoties uz 3. vietu, lauksaimniecība rada vismaz 40% pievienotās vērtības Burtņieku, Brenguļu, Kauguru un Triekātas un Naukšēnu apvienībās, kā arī ceturtdaļu pievienotās vērtības Mazsalacas apvienībā. Lauksaimniecība nav nozīmīga tikai Valmieras pilsētā un Strenču apvienībā. Galvenais lauksaimniecības centrs novadā ir Burtņieku apvienība,

kurā tiek radīti 54% no novada pievienotās vērtības lauksaimniecībā, pa 9% tiek radīti Valmieras pilsētā un Naukšēnu apvienībā.

4. vietā novada pievienotajā vērtībā ir enerģētikas nozare, 98% no kuras ir koncentrēta Valmieras pilsētā.

Valmieras pilsētā un Burtnieku apvienībā salīdzinoši nozīmīga ir būvniecības nozare, savukārt Brenguļu, Kauguru un Trikātas un Rūjienas apvienībās nozīme ir transporta nozarei. Izglītības nozares piensums ir būtisks Mazsalacas, Naukšēnu un Strenču apvienību ekonomikās. Vairāk kā trešdaļu no Strenču ekonomikas veido veselības aizsardzība un sociālā aprūpe, kā rezultātā ekonomikas struktūra Strenču apvienībā būtiski atšķiras no novada kopējās ekonomikas struktūras.

Darba alga

Tabula 18. Mēneša vidējā bruto darba samaksa (pēc deklarētās dzīvesvietas) Valmieras novada apvienībās, Rīgā un valstī (2011.-2020.g., EUR mēnesī)¹¹²

Teritorija/gads	2020./2011.	2011.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Latvija	+77%	585	787	846	923	986	1 033
% no Rīgas pilsētas		87.8%	88.0%	88.2%	88.8%	88.8%	89.1%
Rīgas pilsēta	+74%	666	894	959	1 040	1 110	1 159
Valmieras pilsēta	+78%	572	768	815	899	970	1 019
% no Rīgas pilsētas		85.9%	85.9%	85.0%	86.4%	87.4%	87.9%
% no Latvijas		97.8%	97.6%	96.3%	97.4%	98.4%	98.6%
Brenguļu, Kauguru un Trikātas a.	+81%	510	706	742	823	911	924
% no Rīgas pilsētas		76.6%	79.0%	77.4%	79.1%	82.1%	79.7%
% no Latvijas		87.2%	89.7%	87.7%	89.2%	92.4%	89.4%
% no Valmieras pilsētas		89.2%	91.9%	91.0%	91.6%	93.9%	90.7%
Burtnieku a.	+89%	471	676	727	791	863	892
% no Rīgas pilsētas		70.7%	75.6%	75.8%	76.1%	77.7%	77.0%
% no Latvijas		80.5%	85.9%	85.9%	85.7%	87.5%	86.4%
% no Valmieras pilsētas		82.3%	88.0%	89.2%	88.0%	89.0%	87.5%
Kocēnu a.	+95%	486	684	739	814	888	948
% no Rīgas pilsētas		73.0%	76.5%	77.1%	78.3%	80.0%	81.8%
% no Latvijas		83.1%	86.9%	87.4%	88.2%	90.1%	91.8%
% no Valmieras pilsētas		85.0%	89.1%	90.7%	90.5%	91.5%	93.0%
Mazsalacas a.	+79%	444	617	661	723	755	796
% no Rīgas pilsētas		66.7%	69.0%	68.9%	69.5%	68.0%	68.7%
% no Latvijas		75.9%	78.4%	78.1%	78.3%	76.6%	77.1%
% no Valmieras pilsētas		77.6%	80.3%	81.1%	80.4%	77.8%	78.1%
Naukšēnu a.	+72%	494	640	706	752	819	851
% no Rīgas pilsētas		74.2%	71.6%	73.6%	72.3%	73.8%	73.4%
% no Latvijas		84.4%	81.3%	83.5%	81.5%	83.1%	82.4%
% no Valmieras pilsētas		86.4%	83.3%	86.6%	83.6%	84.4%	83.5%
Rūjienas a.	+84%	456	635	681	786	830	839
% no Rīgas pilsētas		68.5%	71.0%	71.0%	75.6%	74.8%	72.4%
% no Latvijas		77.9%	80.7%	80.5%	85.2%	84.2%	81.2%
% no Valmieras pilsētas		79.7%	82.7%	83.6%	87.4%	85.6%	82.3%
Strenču a.	+93%	471	619	682	777	833	910
% no Rīgas pilsētas		70.7%	69.2%	71.1%	74.7%	75.0%	78.5%

¹¹² CSP tabula RIG110. Mēneša darba samaksa pēc dzīvesvietas reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos (atbilstoši robežām 2021. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) - Bruto/ Neto, Rādītāji, Visas teritorijas un Laika periods

% no Latvijas		80.5%	78.7%	80.6%	84.2%	84.5%	88.1%
% no Valmieras pilsētas		82.3%	80.6%	83.7%	86.4%	85.6%	89.3%

Viena strādājošā vidējā bruto darba alga valstī no 2011. līdz 2020. gadam ir pieaugusi par 77%, Rīgā (galvenais darba svārstmigrācijas piesaistes punkts valstī) – par 74%, bet Valmieras pilsētā (galvenais darba svārstmigrācijas piesaistes punkts Valmieras novadā) – par 78%. Tādējādi vidējā darba alga valstī tiecas sasniegt darba algas līmeni Rīgā (sasniedzot 89% 2020. gadā), savukārt vidējā darba alga Valmieras pilsētā tiecas sasniegt gan vidējo darba algu valstī (98.6% 2020. gadā), gan vidējo darba algu Rīgā (87.9% 2020. gadā). Starp minētajām teritorijām vidējā darba algas konverģence ir pastāvīga un viennozīmīga, t.i., konverģence notiek vienmērīgi un pastāvīgi.

Valmieras pilsēta ir viena no retajām valstspilsētām ar pastāvīgu un viennozīmīgu vidējās darba algas konverģenci ar Rīgu, otra šāda pilsēta ir Jēkabpils, kurā vidējās darba algas līmenis joprojām ir būtiski zemāks par Valmieru.

2020. gadā nav būtiskas starpības starp vidējo darba algu Valmierā, vidēji valstī un Rīgā.

Vairumā novada apvienību (izņemot Naukšēnu) vidējās darba algas pieaugums pēdējo 10 gadu laikā bija straujāks nekā Valmieras pilsētā, dažās no tām (Kocēnu un Strenču) vidējā darba alga pieauga gandrīz divkārt. Kocēnu un Strenču apvienības ir vienīgās novadā, kurās joprojām turpinās vidējās darba algas konverģence gan ar Valmieru, gan ar valsti kopumā. Pārējās apvienībās vidējās darba algas konverģence 2020. gadā apstājās; Mazsalacas apvienībā konverģence apstājās jau 2016. gadā, savukārt Naukšēnu apvienībā jau 2014. gadā.

Zemākā vidējā darba alga ir Mazsalacas apvienībā, kur tā 2020. gadā nepārsniedza 2/3 no vidējās darba algas Rīgā un bija vismaz par 22% zemāka par vidējo darba algu Valmieras pilsētā.

Tabula 19. Valmieras novadā deklarēto nodarbināto atalgojuma un radītās pievienotās vērtības salīdzinājums (2017. g.)

Dzīvesvieta	Darba alga (EUR/mēn.)	PV uz nodarbināto (EUR/mēn.)	PV/darba alga
Valmiera	815	1 048	1.286
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība	742	1 137	1.533
Burtnieku apvienība	727	933	1.283
Kocēnu apvienība	739	980	1.326
Mazsalacas apvienība	661	739	1.118
Naukšēnu apvienība	706	856	1.212
Rūjienas apvienība	681	847	1.243
Strenču apvienība	682	773	1.134

Viena nodarbinātā radītās pievienotās vērtības attiecība pret darba algu norāda uz darba algas apmēra ekonomisko pamatotību: jo lielāka ir šī attiecība, jo lielāka darba algas pieauguma pamatotība. Ja šī attiecība ir mazāka par 1, darba alga ir sasniegusi savu maksimumu un tās tālākajam pieaugumam nav pamata.

Vislabākā pievienotās vērtības/darba algas attiecība ir vērojama starp Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības deklarētajiem nodarbinātajiem. Laba pievienotās vērtības/darba algas attiecība ir novērojama arī Valmieras pilsētā, Kocēnu un Rūjienas apvienībās, savukārt Mazsalacas un Strenču apvienībās šī attiecība ir pietuvojusies 1. Tas nozīmē, ka

vidējās darba algas pieaugums tuvākā gada vai divu laikā Strenču apvienībā apstāsies, savukārt jau tā zemajai darba algai Mazsalacas apvienībā nav pamata pieaugt, kamēr nepieaug šajā apvienībā radītā pievienotā vērtība.

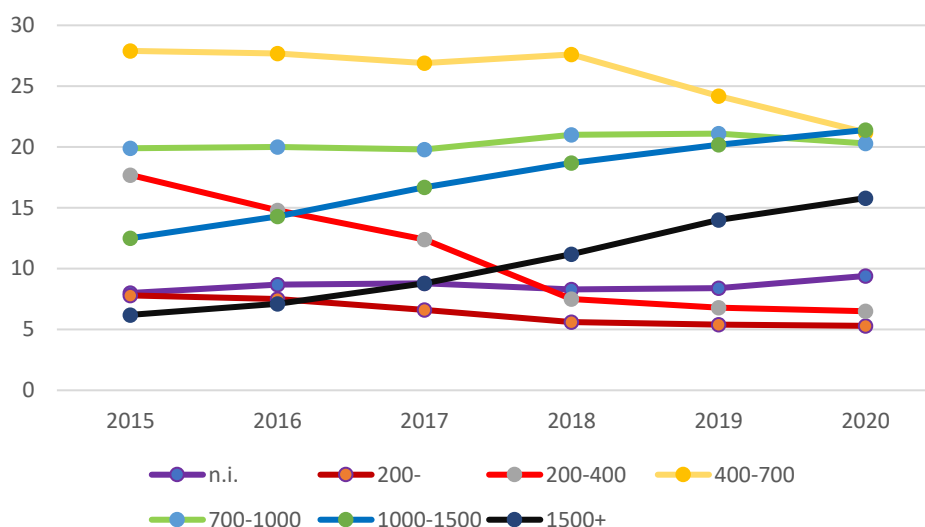
Tabula 20. Darba ņēmēju sadalījums pēc mēneša bruto darba ienākumiem Latvijā un Valmieras novada pašvaldību apvienībās (2016.-2020. g.)^{113,114}

Teritorija, rādītājs	2016.		2017.		2018.		2019.		2020.	
	skaits	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%	skaitis	%	
Latvija	864 096	863 460	-0.1%	872 427	+1.0%	880 554	+0.9%	860 453	-2.3%	
bez darba ienāk.	72 569	70 567	-2.8%	69 716	-1.2%	71 673	+2.8%	83 756	+17%	
%	8.4%	8.2%		8.0%		8.1%		9.7%		
līdz 200 EUR	70 953	63 448	-11%	54 454	-14%	51 978	-4.5%	50 824	-2.2%	
%	8.2%	7.3%		6.2%		5.9%		5.9%		
200-400 EUR	143 856	123 934	-14%	72 382	-42%	67 018	-7.4%	62 322	-7.0%	
%	16.6%	14.4%		8.3%		7.6%		7.2%		
400-700 EUR	212 882	209 246	-1.7%	237 620	+14%	216 596	-8.8%	186 146	-14%	
%	24.6%	24.2%		27.2%		24.6%		21.6%		
700-1 000 EUR	162 418	163 831	+0.9%	166 827	+1.8%	165 779	-0.6%	157 505	-5.0%	
%	18.8%	19.0%		19.1%		18.8%		18.3%		
1 000-1 500 EUR	117 721	132 385	+12%	148 432	+12%	162 536	+9.5%	164 154	+1.0%	
%	13.6%	15.3%		17.0%		18.5%		19.1%		
virš 1 500 EUR	83 697	100 049	+20%	122 997	+23%	144 974	+18%	155 745	+7.4%	
%	9.7%	11.6%		14.1%		16.5%		18.1%		
zem minim. algas	171 609	159 618	-7.0%	165 422	+3.6%	152 666	-7.7%	140 230	-8.1%	
%	19.9%	18.5%		19.0%		17.3%		16.3%		
ar minim. algu	29 271	27 647	-5.5%	25 314	-8.4%	22 047	-13%	16 948	-23%	
%	3.4%	3.2%		2.9%		2.5%		2.0%		
Valmieras novads	23 202	23 066	-0.6%	23 099	+0.1%	23 280	+0.8%	22 925	-1.5%	
bez darba ienāk.	2 007	2 025	-2.8%	1 922	-1.2%	1 954	+2.8%	2 150	+17%	
%	8.7%	8.8%		8.3%		8.4%		9.4%		
līdz 200 EUR	1 740	1 522	-13%	1 302	-14%	1 253	-3.8%	1 225	-2.2%	
%	7.5%	6.6%		5.6%		5.4%		5.3%		
200-400 EUR	3 440	2 852	-17%	1 730	-39%	1 571	-9.2%	1 498	-4.6%	
%	14.8%	12.4%		7.5%		6.8%		6.5%		
400-700 EUR	6 425	6 215	-3.3%	6 378	+2.6%	5 622	-12%	4 871	-13%	
%	27.7%	26.9%		27.6%		24.2%		21.2%		
700-1 000 EUR	4 628	4 572	-1.2%	4 849	+6.1%	4 916	+1.4%	4 654	-5.3%	
%	20.0%	19.8%		21.0%		21.1%		20.3%		
1 000-1 500 EUR	3 310	3 851	+16%	4 329	+12%	4 705	+8.7%	4 917	+4.5%	
%	14.3%	16.7%		18.7%		20.2%		21.4%		
virš 1 500 EUR	1 652	2 033	+23%	2 588	+27%	3 262	+26%	3 612	+11%	
%	7.1%	8.8%		11.2%		14.0%		15.8%		
zem minim. algas	4 015	3 711	-7.6%	3 806	+2.6%	3 472	-8.8%	3 249	-6.4%	
%	17.3%	16.1%		16.5%		14.9%		14.2%		
ar minim. algu	547	505	-7.7%	455	-9.9%	379	-17%	284	-25%	
%	2.4%	2.2%		2.0%		1.6%		1.2%		

¹¹³ CSP tabula DSN050. Darba ņēmēju skaita sadalījums pēc mēneša bruto darba ienākumiem republikas pilsētās un novados – Rādītāji, Mēneša bruto darba ienākumu lieluma grupa, euro, Teritoriālā vienība, Rādītājs un Laika periods

¹¹⁴ Tabulā ar oranžu krāsu ir izceltas negatīvās tendences atalgojuma sadalījuma dinamikā

Attēls 20. Valmieras novadā strādājošo darba ņēmēju bruto mēneša atalgojuma sadalījums pa ienākumu grupām (EUR, % no kopējā gadā)

Atalgojuma sadalījuma tendences Valmieras novadā ir līdzīgas tendencēm Latvijā kopumā. Galvenā Valmieras novada atšķirība no Latvijas ir tā, ka Valmieras novadā ir mazāk izteikta atalgojumu nevienlīdzība – novadā jūtami mazāks ir ļoti mazu algu saņemošo īpatsvars (kurš arī straujāk nekā Latvijā samazinās) un salīdzinoši augstāks vidēji augstu atalgojumu saņemošo īpatsvars (kurš arī pieaug straujāk nekā Latvijā kopumā). Tajā pašā laikā Valmieras novadā ir mazāks ļoti augstu atalgojumu (1500+ EUR mēnesī) saņemošo īpatsvars, savukārt šādu cilvēku skaits novadā pieaug straujāk nekā valstī kopumā.

2020. gadā Latvijā atalgojumu, kas ir mazāks par 400 EUR mēnesī (bruto) saņēma katrs septītais strādājošais – 2015. gadā šādu atalgojumu saņēma katrs ceturtais. Atalgojumu, kas ir lielāks par 1000 EUR mēnesī, 2020. gadā Latvijā saņēma 37% strādājošo – 2015. gadā šādu atalgojumu saņemošo īpatsvars bija vien 23%.

2020. gadā Valmieras novadā atalgojumu, kas ir mazāks par 400 EUR mēnesī (bruto) saņēma katrs astotais strādājošais – 2015. gadā šādu atalgojumu saņēma 22% strādājošo. Atalgojumu, kas ir lielāks par 1000 EUR mēnesī, 2020. gadā Valmieras novadā saņēma 37% strādājošo – 2015. gadā šādu atalgojumu saņemošo īpatsvars bija vien 21%.

Gan Valmieras novadā, gan Latvijā kopumā laika posmā no 2015. līdz 2020. gadam konstanti (un salīdzinoši strauji) samazinājās mazu atalgojumu (zem 200 EUR un robežās no 200 līdz 400 EUR mēnesī (bruto)) saņemošo strādājošo īpatsvars. Tai pašā laikā skaidri (un arī salīdzinoši strauji) pieauga augstu atalgojumu (1000 EUR mēnesī (bruto) un vairāk) saņemošo strādājošo īpatsvars. Stabils ir 700-1000 EUR mēnesī saņemošo īpatsvars gan Latvijā, gan Valmieras novadā – apskatāmajā laika periodā tas svārstījās 18-20% robežās Latvijā un 20-22% robežās Valmieras novadā.

Neskatoties uz kopumā pozitīvajām tendencēm darba ņēmēju atalgojumā 2015.-2020. g. periodā, 18% strādājošo Latvijā (15% Valmieras novadā) joprojām ir spiesti samierināties ar minimālo vai par to zemāku atalgojumu – šādu strādājošo īpatsvars apskatāmajā periodā ir samazinājies nebūtiski. Ja līdz 2019. g. darba ienākumu nebija ap 8% strādājošo, tad 2020. gadā šādu strādājošo īpatsvars pietuvojās 10% (iespējams, COVID-19 pandēmijas ietekmē).

Bezdarbs

Saskaņā ar Nodarbinātības valsts aģentūras (NVA) sniegto informāciju¹¹⁵ bezdarba līmenis Valmieras novadā 2021. gada 1. oktobrī bija vien 3.1% no darbaspējas vecumā esošajiem iedzīvotājiem. Bezdarba līmenis Valmieras pilsētā tajā pašā laikā bija 3.0% no darbaspējas vecumā esošajiem iedzīvotājiem. Bezdarba līmenis Valmieras novadā ir viszemākais Vidzemes reģionā un starp desmit zemākajiem valsts novadu un pilsētu vidū.

Ekonomikas teorija par dabisku bezdarba līmeni darbaspējīgo vidū uzskata bezdarba esošo skaitu 4-5% apmērā no darbaspējīgajiem iedzīvotājiem – šāds darbaspējīgo procents dažādu apstākļu un apsvērumu dēļ nekad neiesaistās darba tirgū, lai gan šāda iespēja šiem 4-5% ir. Bezdarba līmenis, kurš ir 4-5% līmenī norāda uz to, ka jebkurš strādājošais, kurš vēlas strādāt, konkrētajā teritorijā var atrast darbu, bezdarba līmenis, kas ir zemāks par 4-5%, norāda uz to, ka konkrētajā teritorijā darbaspēka nepietiek, un darba devēji nereti ir spiesti konkurēt par darbiniekiem nevis otrādi.

NVA statistika liecina, ka puse no bezdarbniekiem ir bez darba ne ilgāk kā par 6 mēnešiem, 20% bezdarbnieku bez darba ir 6-12 mēnešus un 1-3 gadus, savukārt vairāk kā 3 gadus bez darba ir katrs desmitais reģistrētais bezdarbnieks valstī.

Valmieras novadā ne vairāk kā 6 mēnešus bez darba ir 69% bezdarbnieku, 6-12 mēnešus bez darba ir 19% bezdarbnieku, savukārt vairāk kā gadu bez darba ir vien 12% bezdarbnieku. Šāda bezdarbnieku bezdarba ilgumstruktūra ir vislabākā valstī un salīdzināma vien ar Pierīgas novadiem un Rīgu.

Uz 01.10.2021. Valmieras novadā ar augstāko izglītību bija 20% bezdarbnieku, ar profesionālo – 32%, ar vispārējo vidējo – 28% un ar pamatizglītību un zemāku – 20%.

Valmieras novadā 15-29 gadu vecumā bija 19% bezdarbnieku, 32% bija 30-44 gadus veci, savukārt 49% bija vecāki par 45 gadiem.

Bezdarbnieku problēmgrupas Valmieras novadā uz 01.10.2021. bija sekojošas: ilgstošie bezdarbnieki – 12%, bezdarbnieki-invalidi – 13%, jaunieši 15-24 g. vecumā – 8% un pirmspensijas vecuma bezdarbnieki – 19%.

Tipisks Valmieras novada bezdarbnieks ir izglītots darba tirgus dalībnieks, kuram, ir bezdarbnieka statuss galvenokārt tādēļ, lai ilgāk atpūstos starp iepriekšējo un nākamo darbu. Vairāk kā 2/3 bezdarbnieku bez darba ir ne ilgāk kā 6 mēnešus. Bezdarbnieku vecumstruktūra un problēmgrupu īpatsvars Valmieras novadā ir tādi paši kā vidēji valstī.

Gan bezdarba līmenis, gan bez darba esošo sastāvs norāda, ka Valmieras novadā aktuālāks ir nevis bezdarbs, bet gan darbaspēka nepietiekamība darba tirgū.

Teritorijas attīstības indekss

Valmieras pilsētas TAI starp valstspilsētām – viens no augstākajiem 2019. gadā ranga 4. vieta ar TAI -0,009, bet 2020. gadā Valmiera ir pakāpusies līdz 2. vietai ar 0,236. Bijušajiem novadiem ar lielām teritoriālajām atšķirībām – Beverīnas, Kocēnu, Burtņieku un Naukšēnu novads ir ar augstāku TAI nekā vidēji valstī, savukārt Mazsalacas, Rūjienas un Strenču novadā – zem vidējā valstī.

¹¹⁵ Reģistrēto bezdarbnieku skaits sadalījumā pa pilsētām un novadiem:
<https://www.nva.gov.lv/lv/bezdarba-statistika>

Tabula 21. Teritorijas attīstības indekss

Novads	2019. gads		2020. gads	
	TAI	Rangs	TAI	Rangs
Beverīnas	0,156	27	0,185	29
Burtnieku	-0,049	42	0,170	33
Kocēnu	0,093	31	0,182	31
Mazsalacas	-0,295	64	-0,083	63
Naukšēnu	-0,123	48	0,411	14
Rūjienas	-0,438	70	-0,076	62
Strenču	-0,879	93	-0,155	71

Valmieras novadā ir spēcīga uzņēmējdarbība un nodarbinātība, kā arī liels izaugsmes potenciāls, ko stiprina pašvaldības kapacitāte. Lielākie izaicinājumi ir saistīti ar augstākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu radīšanu, kas nodrošinās augstu konkurētspēju arī nākotnē.

Uzņēmējdarbības atbalsts un vides veicināšana

Valmieras novadā pastāvīgi tiek īstenotas plašas uzņēmēju atbalsta un uzņēmējdarbības vides veicināšanas aktivitātes. 2019. gadā tika izstrādāta un pastāvīgi tiek īstenota industriālo teritoriju attīstības koncepcija, kuru 2022./2023. gadā mikropilsētu kategorijā Financial Times novērtēja ar 1. vietu Eiropā.¹¹⁶ Stratēģijā definētās teritorijas tiek attīstītas, un tām tiek piesaistīti nomnieki.

Novadā tiek īstenotas arī dažādas atbalsta programmas uzņēmumiem un biznesa ideju autoriem, īpaši programmas ZĪLE inovācijām un ZĪLE startam, kā arī LIAA biznesa inkubācijas un pirmsinkubācijas programmas. Uzņēmēji un biznesa ideju autori reizi mēnesī saņem jaunumu izsūtņi ar mērķa grupai aktuāliem jaunumiem. Regulāri notiek uzņēmēju tīklošanās un diskusiju pasākumi, piemēram, "Pēcpusdiena ar mēru", "Māksla būt uzņēmējam", IT nozares profesionāļu konference "Share IT". Nereti tiek organizēti nacionāla un starptautiska līmeņa pasākumi, tai skaitā Pasaules latviešu ekonomikas un inovāciju forums, dažādi diasporas pasākumi, Climathon hakatons, Daibe Zero hakatons, Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kameras pasākumi, LIAA Biznesa inkubatora apmācības un pasākumi u.c.

No 2022. gada rudens Valmierā darbojas Eiropas digitālais inovāciju centrs jeb habs (EDIH), kas Valmieras un Vidzemes uzņēmumos veiks digitalizācijas auditus un izstrādās digitalizācijas ceļa kartes, piedāvās digitalizācijas apmācības uzņēmumu darbiniekiem, piesaistīs finansējumu digitalizācijas inovāciju īstenošanai uzņēmumos un strādās pie digitālās transformācijas ekosistēmas izveides.

Kopš 2020. gada Valmieras novadā darbojas koprades darbnīca "DARE", kas uzņēmējiem, jaunuzņēmējiem, mājražotājiem, mācību firmām, biznesa ideju autoriem un entuziastiem piedāvā prototipēšanas pakalpojumus un citas aktivitātes. Starp tām ir laika īre pie iekārtām, apmācības darbam ar iekārtām, konsultācijas, radošās darbnīcas, DAREs

¹¹⁶ Valmieras novadam izcils panākums starptautiskajā "Financial Times" reitingā, <https://www.valmieraszinas.lv/valmieras-novadam-izcils-panakums-starptautiskaja-financial-times-reitinga/>

kopienas tīklošanās un sarunu pasākumi, ekskursijas skolēnu un citām grupām, korporatīvie pasākumi u.c.

Secinājumi:

1. Kopējais ekonomiski aktīvo uzņēmumu skaits Valmieras pilsētā 2019. gadā bija 2031, Valmieras novadā 2019. gadā – 4 430 uzņēmumu, no kuriem 250 un vairāk darbinieku bija četros uzņēmumos;
1. Valmieras novada uzņēmumi ar vislielāko apgrozījumu 2020. gadā ir bijuši AS “Valmieras stikla šķiedra” (stikla šķiedras ražošana) – 83 206 544 EUR un Kooperatīvā sabiedrība VAKS (augkopības papilddarbības) – 82 866 646 EUR. Aiz tiem ar apgrozījumu 37 807 685 EUR seko SIA Dižozols (mežizstrāde) un 34 122 185 EUR SIA AIMASA (dzīvojamo un nedzīvojamo ēku būvniecība);
2. Gandrīz $\frac{3}{5}$ Valmieras novadā nodarbināto strādā Valmierā, kur tiek radīti vairāk kā 70% no novadā radītās pievienotās vērtības. Arī viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība visaugstākā ir Valmiera. Būtiski neatšķiras Valmieras pilsētai ģeogrāfiski tuvākajās pašvaldību apvienībās radītā pievienotā vērtība uz vienu nodarbināto – tā nav zemāka par $\frac{3}{4}$ no tās, kas tiek radīta Valmierā. Tomēr būtiski zemāka viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība ir Strenču, Mazsalacas un Rūjienas apvienībās – šajās vietās tā ir vairāk nekā divreiz zemāka par Valmieras pilsētā radīto;
3. Personāla izmaksas uz vienu nodarbināto Valmieras pilsētā 2013.–2019. gadā bija par 7–15% zemākas nekā Latvijā vidēji, savukārt viena nodarbinātā radītā pievienotā vērtība Valmieras pilsētā apskatāmajā periodā bija par 11-17% zemāka nekā vidēji Latvijā. Pievienotās vērtības un personāla izmaksu attiecība, ko var nosacīti uzskatīt par uzņēmējdarbības efektivitāti, Latvijā un Valmierā apskatāmajā periodā uzrāda viennozīmīgu krituma tendenci. Šīs tendences norāda uz lielākas pievienotās vērtības produktu un pakalpojumu radīšanas nepieciešamību;
4. Tradicionāli spēcīgās, vadošās un starptautiski konkurētspējīgās nozares Valmieras novadā ir apstrādes rūpniecība, izglītība, veselības aprūpes un sociālā aprūpe, būvniecība, ēdināšanas pakalpojumi, lauksaimniecība, tūrisms, mežsaimniecība;
5. Bezdarba līmenis Valmieras novadā ir 3%, kas norāda uz to, ka darbaspēka nepietiek, un darba devēji nereti ir spiesti konkurēt par darbiniekiem nevis otrādi;
6. Lai veicinātu nozaru attīstīšanos un telpu pieejamību ne tikai Valmieras pilsētā, bet arī ārpus tās, ir jāveicina neizmanto to ēku un teritoriju pielāgošana novada apdzīvotajās vietās vietējās uzņēmējdarbības aktivitātēm, tāpat jāveido industriālie parki ar nepieciešamo infrastruktūru uzņēmējdarbības īstenošanai.

4 Pakalpojumi

Kultūras pakalpojumi

Valmieras novadu raksturo bagāta kultūrvide, novadā ir pārstāvētas gandrīz visas valsts kultūrpolicies dokumentos definētās kultūras apakšnozares. Novada kultūrvidi veido kultūras mantojums, infrastruktūra, tradīcijas, kā arī – profesionālā māksla, kultūrizglītības iespējas, muzeju un bibliotēku pakalpojumi. Iedzīvotāji var iesaistīties tālākizglītības un mūzikizglītības, tradicionālās kultūras un amatiermākslas aktivitātēs.

Par kultūras nozari Valmieras novadā atbild Valmieras novada Kultūras pārvalde, kuras galvenie uzdevumi ir izstrādāt un koordinēt pašvaldības kultūrpolitikas stratēģiju, veicināt valsts un pašvaldības kultūrpolitikas īstenošanu novadā, veidot labvēlīgu vidi radošās daudzveidības un izcilību izaugsmei un radošās ekonomikas ilgtspējīgai attīstībai novadā, kā arī nodrošināt kultūras norišu daudzveidību un kultūras procesu pieejamību iedzīvotājiem.¹¹⁷

Kultūras pārvaldes tiešā pārraudzībā atrodas Valmieras novada pašvaldības dibinātās kultūras iestādes:

Kultūras centri:

- Valmieras kultūras centrs ar struktūrvienībām (Kocēnu kultūras nams, Valmieras pagasta kultūras nams);
- Trikātas kultūras centrs ar struktūrvienībām (Brenģu kultūras nams, Kauguru kultūras nams, Saieta nams “Depo”);
- Dikļu kultūras centrs ar struktūrvienībām (Bērzaines Tautas nams, Vaidavas kultūras un amatniecības centrs, Zilākalna kultūras nams);
- Burtnieku kultūras centrs ar struktūrvienībām (Ēveles Tautas nams, Matīšu Tautas nams, Rencēnu pagasta kultūras nams, Vecates pagasta kultūras centrs);
- Mazsalacas kultūras centrs ar struktūrvienībām (Ramatas pagasta Kultūras centrs, Sēļu pagasta Tautas nams);
- Rūjienas kultūras centrs ar struktūrvienībām (Rūjienas izstāžu zāle, Rūjienas Tautskola, Lodes kultūras nams, Naukšēnu pagasta kultūras nams, Ķoņu pagasta tautas nams);
- Strenču kultūras centrs ar struktūrvienībām (Plāņu tautas nams, Sedas pilsētas kultūras nams un Jērcēnu tautas nams).

Bibliotēkas:

- Valmieras bibliotēka ar struktūrvienībām – filiālbibliotēkām (Rencēnu pagasta 1.bibliotēka, Rencēnu pagasta 2.bibliotēka, Ēveles pagasta bibliotēka, Burtnieku pagasta bibliotēka, Matīšu pagasta bibliotēka, Valmieras pagasta bibliotēka, Vecates pagasta bibliotēka, Bērzaines pagasta bibliotēka, Dikļu pagasta bibliotēka, Kocēnu pagasta 1.bibliotēka, Rubenes bibliotēka, Vaidavas pagasta bibliotēka, Zilākalna pagasta bibliotēka, Mazsalacas pilsētas bibliotēka, Ramatas pagasta bibliotēka, Sēļu pagasta bibliotēka, Skaņkalnes pagasta bibliotēka, Ķoņu pagasta bibliotēka, Naukšēnu pagasta bibliotēka, Rūjienas pilsētas bibliotēka, Jeru pagasta bibliotēka, Lodes pagasta bibliotēka, Vilpulkas pagasta bibliotēka, Ipiķu pagasta bibliotēka, Strenču pilsētas bibliotēka, Plāņu pagasta Jaunklidža bibliotēka, Jērcēnu pagasta bibliotēka – informācijas centrs, Plāņu pagasta bibliotēka, Sedas pilsētas bibliotēka, Mūrmuižas bibliotēka – informācijas centrs, Kauguru pagasta bibliotēka, Trikātas pagasta bibliotēka, Brenģu pagasta bibliotēka.

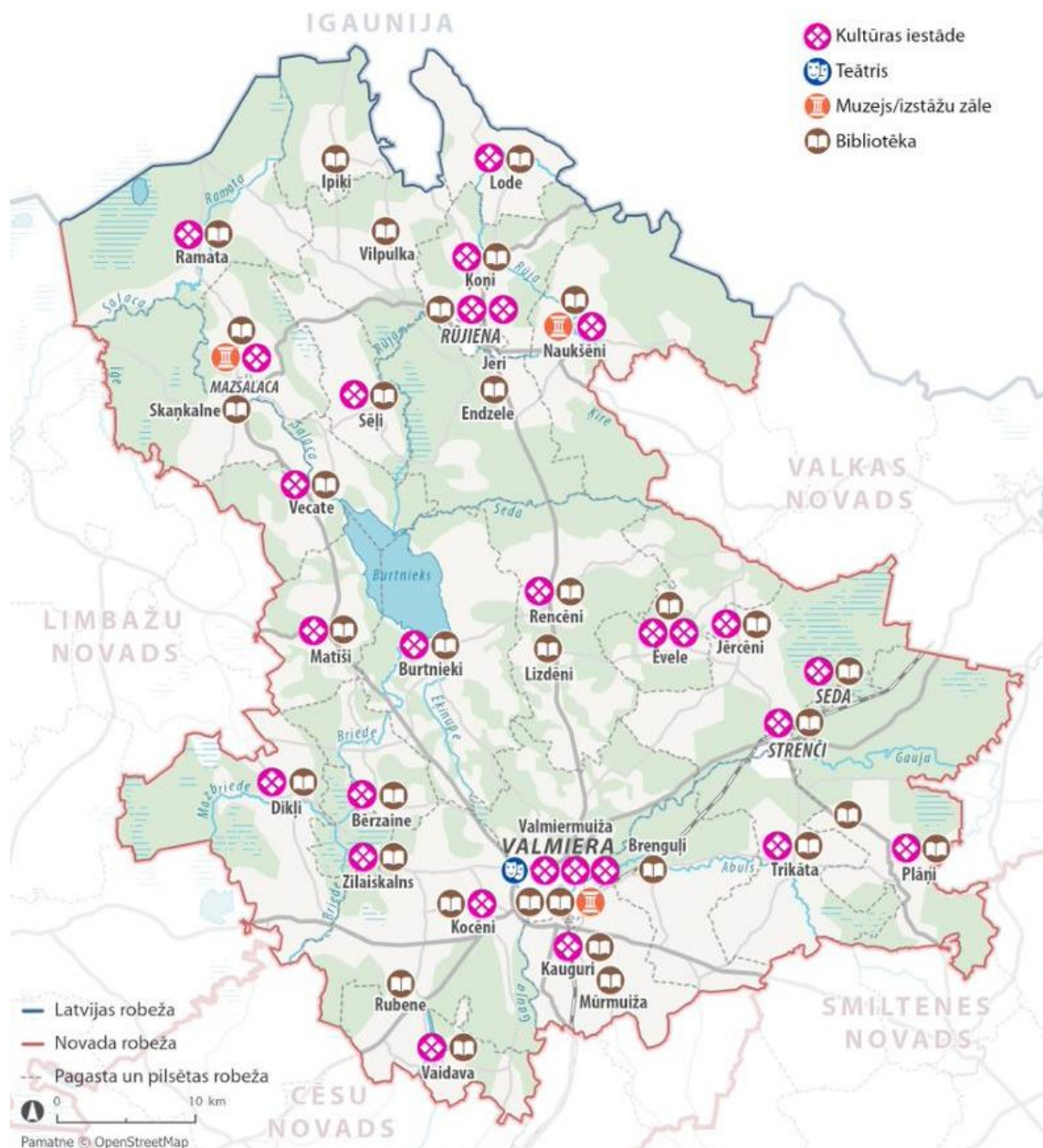
Muzeji:

- Valmieras muzejs;
- Mazsalacas muzejs;

¹¹⁷ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada kultūras pārvalde” nolikums

- Naukšēnu Cilvēkmuzejs.^{118, 119}

Attēls 21. Kultūras iestāžu izvietojums Valmieras novadā

Nozīmīgākie Valmieras novada kultūras notikumi: Tomātu svētki Brenguļos, “Ķēniņa Tāļivalža svētki” Trikātā, deju apmācības ar deju skolu “Dzirnas” un deju uzvedums Burtniekos, Burtnieku ezera svētki, Ērenpreisa velo svētki un Mazsalacas pilsētas svētki, pastaigu taka “Ziemassvētki Mazsalacā”, mazie Opermūzikas un mākslas svētki Sēļos, Rūjienas saldējuma svētki, Rūjienas pilsētas svētki, Naukšēnu Brūža svētki, Gaujas Plostnieku svētki Strenčos, Sedas pilsētas svētki, Kokmuižas svētki Kocēnos, vasaras ielīgošanas pasākumi, dažādi populārās mūzikas koncerti Neikenkalna dabas koncertzālē un Vaidavas ezera estrādē, Valmieras pilsētas svētki, aktīvās atpūtas un kultūras projekts

¹¹⁸ Latvijas kultūras datu portāls

¹¹⁹ Valmieras novada Kultūras pārvalde, valmierasnovads.lv/pasvaldiba/par-pasvaldibu/kontakti/kulturas-parvalde/

“Kino pedālis”, vokālās grupas “Latvian Voices” a cappella festivāls, Valmieras Vasaras teātra festivāls, Valmiermuižas etno mūzikas festivāls un citi.

Kultūras piedāvājuma un satura veidošanā novadā liela nozīme ir 176 publiskā sektora (pašvaldības un valsts) **kultūras iestādēm**. Viena no lielākajām kultūras iestāžu grupām novadā ir publiskā sektora kultūras centri (2022. gadā pavisam 7 kultūras centri ar 23 struktūrvienībām), kas organizē un piedāvā pieaugušajiem un bērniem mūzikas un dejas kolektīvus, teātra studijas, mākslas, amatu prasmju un citas nodarbības, organizē dažādus kultūras notikumus un pasākumus. Vislielākā iedzīvotāju interese saistās ar tautiskajām dejām un kordziedāšanu, uzturot dzīvas un nododot nākamajām paaudzēm gandrīz pusotru gadsimtu senas latviešu kultūras tradīcijas.

Kultūras norišu aktīvi veidotāji un dalībnieki ir novada amatnieki – rotkaļi, kalēji, audēji, pinēji, kulinārijas meistari un citi. Katru gadu notiek daudzi amatnieku tirdziņi, kuros līdzās tirdzniecībai nozīmīga vieta ir teātrim, mūzikai, dejai un citām kultūras formām. Novadā amatu prasmes iespējams apgūt Rūjienas Tautskolā, Mazsalacas Amatu mājā, tautas lietišķās mākslas studiju kolektīvos.

Koru dziedāšana Latvijā aizsākās 19. gadsimta otrajā pusē, transformējot jaunā formā Eiropas baznīcas koru dziedāšanu. Pirmie latviešu dziedāšanas svētki notika 1864. gadā Valmieras novada Dikļu mācītājmuižas parkā, liekot pamatus mūsdienu Vispārējo latviešu **Dziesmu svētku tradīcijai**, kas apvieno tūkstošiem dažādu paaudžu cilvēku. 2003. gadā šī tradīcija atzīta par UNESCO Cilvēces mutvārdu un nemateriālā kultūras mantojuma meistardarbu.

Dikļos atrodas Neikenkalna brīvdabas koncertzāle, kas izveidota, izceļot Dikļu pagasta kultūrvēsturisko nozīmi kā Dziesmu svētku šūpulim un attīstot Neikenkalnu kā nozīmīgu Latvijas kultūrvides un kultūras pasākumu norises vietu. Dabas koncertzāle 2022. gada aprīlī saņēmusi īpašu atzinību – Eiropas Padomes ģenerālsekretariāta konkursa sestās sesijas Latvijas nacionālās atlases uzvarētājas titulu, žūrijas komisijai atzīstot to par augstvērtīgu, nacionālā mērogā nozīmīgu publisko telpu. Līdz ar šo panākumu Valmieras novads ir uzņemts Eiropas Padomes Ainavas balvas dalībnieku aliansē, kas paver sadarbības iespējas dažādos projektos. Tāpat Neikenkalna dabas koncertzāle ir atzīta kā “Gada labākā būve Latvijā 2014” kategorijā “Ainava”, apliecinot ne vien savu kultūrvēsturisko nozīmi, bet arī izcilo pārbūves darbu rezultātu.¹²⁰

Viena no novada nozīmīgākajām kultūras iestādēm ir Valmieras Drāmas **teātris**, kura pirmsākumi meklējami 1885. gadā. Mūsdienās tas ir viens no profesionāli augstvērtīgākajiem valsts teātriem, kurš pirms pusgadsimta kļuva par Latvijas modernās režijas inkubatoru, kopā ar ārvalstu partneriem eksperimentējot ar laikmetīgām izrādes formām. Teātra ierosināts, no 2016. gada tiek rīkots ikgadējais Valmieras vasaras teātra festivāls – unikāls teātra mākslas notikums brīvā dabā pilsētvidē.

2021. gadā sākts Valmieras Drāmas teātra atjaunošanas projekts. Projekta rezultātā plānots atjaunot teātra ārējo veidolu, stiprināt konstrukcijas, uzlabot darba apstākļus teātra darbiniekiem, izbūvēt vēl vienu zāli teātra izrāžu baudīšanai, nodrošināt ēkas

¹²⁰ Neikenkalna dabas koncertzāle atzinīgi novērtēta prestižajā konkursā “Eiropas Padomes Ainavu balva”, <https://www.valmierasnovads.lv/neikenkalna-dabas-koncertzale-atzinīgi-noverteta-prestizaja-konkursa-eiropas-padomes-ainavu-balva/>

pieejamību personām ar īpašām vajadzībām un sasniegt enerģijas patēriņa un izmaksu ietaupījumu.

Profesionālā **mūzika** Valmieras novadā saistās ar vairākiem festivāliem. Tradicionāli tiek rīkots Ziemas mūzikas festivāls un Mazie opermūzikas svētki. Savu sniegumu demonstrē gan klasiskās mūzikas profesionāļi, gan mūzikas skolu audzēkņi. Valmiera ir mājvieta arī starptautiski pazīstamās vokālās grupas Latvian Voices rīkotajam a cappella mūzikas festivālam. Tiek organizēti arī citu žanru mūzikas pasākumi, piemēram, alternatīvās mūzikas skatuve "Harmonija brīvdabā", rokfestivāls "Vērte", Valmiermuižas etno festivāls. Novada muzikālajā dzīvē svarīga loma ir Valmieras kultūras centram un citiem novada kultūras centriem, kas ikdienā nodrošina profesionālās mūzikas norises.

Novadā darbojas sešas **profesionālās ievirzes mākslas un mūzikas skolas**, piedāvājot bērniem un jauniešiem daudzveidīgas interešu, profesionālās ievirzes un profesionālās vidējās izglītības programmas. Piemēram, Valmieras Dizaina un mākslas vidusskola sagatavo profesionāļus radošo industriju vajadzībām – multimediju un reklāmas dizaina speciālistus.

Novada iedzīvotājiem ir pieejamas 34 **bibliotēkas** – Valmieras bibliotēka un tās 33 filiālbibliotēkas. Tieši Valmieras bibliotēka Valmieras novadā veic galvenās bibliotēkas funkcijas, koordinējot un pārraugot novada bibliotēku darbu. Valmieras bibliotēka kopā ar Vidzemes Augstskolas bibliotēku veido arī Valmieras integrēto bibliotēku, kas ir demokrātiska sabiedrības tikšanās vieta un kopienas centrs Valmieras pilsētā.

Novada pagastu bibliotēkas ir vietējas nozīmes kultūrvietas – tās organizē literāros lasījumus, tikšanās ar grāmatu autoriem un citus pasākumus. Lai iedzīvotāji varētu sazināties ar pašvaldību pēc iespējas tuvāk dzīvesvietai, filiālbibliotēkas papildus veic arī klientu apkalpošanas punktu funkcijas, sniedzot konsultācijas par pašvaldības un valsts elektronisko pakalpojumu izmantošanu, pieņemot pašvaldībai adresētus iesniegumus.

Valmieras novadā darbojas trīs valsts akreditētie **muzeji** – Valmieras muzejs, Mazsalacas muzejs un Naukšēnu Cilvēkmuzejs. Muzeji nodrošina krājuma komplektēšanu, pētniecisko darbu, dažādu mākslinieku izstāžu organizēšanu, muzejpedagoģiskās programmas, lekcijas un citus tematiskus pasākumus. Valmieras muzejs ir atbildīgs arī par metodiskā darba organizēšanu kultūras mantojuma saglabāšanas un muzeja darba jautājumos pārējiem novada muzejiem.

Materiālās un nemateriālās kultūras, mākslas, vēstures vērtības un materiālus uzkrāj un saglabā arī citas novada kultūrvietas – kultūras mantojuma un muzejiski objekti. Ekspozīcijas un izstādes tiek veidotas un ir pieejamas sabiedrības apskatei Rūjienas Izstāžu zālē, Burtnieku pagasta vēstures muzejā, Burtnieku ezera ekspozīcijā, Vaidavas pagasta novadpētniecības ekspozīcijā, Kultūrvēsturiskā mantojuma ekspozīcijā Sedas kultūras centrā, Zentas Mauriņas piemiņas istabas ekspozīcijā.

Aptuveni 25 **nevalstiskās organizācijas** un privātā sektora kultūras iestādes ienes novadā jaunas kultūras vēsmas, radot un īstenojot alternatīvu kultūras piedāvājumu un organizējot pasākumus radošo spēju attīstīšanai. Piemēram, dažādu žanru mūzikas koncertzāle "Valmiera", kinoteātris "Gaisma", Valmiermuižas kultūras biedrība, biedrība "Oleru muiža" un citas.

Balstoties galvenokārt **kultūras entuziastu iniciatīvā**, novada dzīvi ir papildinājušas tādas kultūras formas kā laikmetīgā deja, ārtelpas kino un teātra festivāli, laikmetīgās vizuālās

mākslas festivāli un izstādes, akustiskās un džeza mūzikas pasākumi un citi. Piemēram, ārtelpā notiekošais velo kino festivāls “Kino pedālis”, Valmiermuižas etno mūzikas festivāls, gaismas performance “Maģisko sajūtu nakts” un citi.

Novadā darbojas aptuveni 50 radošo industriju organizācijas un uzņēmumi galvenokārt dizaina, audiovizuālajā, multimediju jomās. Jāatzīst, ka kultūras nozares un radošo industriju sadarbība un mijiedarbība ir viens no novada kultūras ekosistēmas vājajiem aspektiem, kā arī vāja ir radošo industriju sadarbība ar izglītības iestādēm. Industrijai atbalstu sniedz Valmieras biznesa inkubators, kas darbojas kā platforma radošo industriju uzņēmumu radīšanai, un biedrība “Valmieras Attīstības aģentūra” ar koprades laboratoriju “DARE”.

Valmieras novadā atrodas vairāk nekā 100 vietējas vai nacionālas nozīmes **kultūrvēsturiskie objekti**, tai skaitā muižas un pilis un dažādu konfesiju baznīcas, kas tiek izmantotas kultūras norisēm, piemēram, garīgās un kameramūzikas koncertiem un festivāliem, amatnieku pasākumiem, aktīvai atpūtai un citām norisēm. Valmieras Sv. Sīmaņa baznīca, Rubenes luterāņu baznīca – tās ir tikai dažas vietas, kur satiekas kultūra un vēsture. Neikenkalna dabas koncertzāle, Valmiermuižas parks, Gaujas upes krasti, Vaidavas un Burtnieku ezeri, novada muižu un piļu dārzi – vietas, kur kultūra saplūst ar dabu.

Attēls 22. Dikļos Neikenkalna dabas koncertzāle¹²¹

Attēls 23. Valmieras drāmas teātra pārbūves projekts¹²²

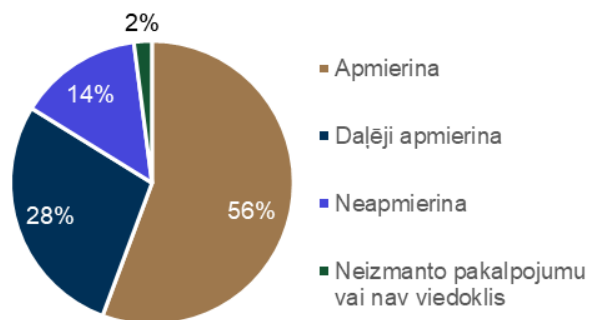

¹²¹ Neikenkalna dabas koncertzāle Ainavas balvas nacionālajā atlasē saņem augstāko vērtējumu, <https://www.valmieraszinas.lv/neikenkalna-dabas-koncertzale-ainavas-balvas-nacionalaja-atlase-sanem-augstako-vertejumu/>

¹²² Šogad sāksies Valmieras teātra ēkas vērienīga pārbūve, <https://www.valmieraszinas.lv/sogad-saksies-valmieras-teatra-ekas-verieniga-parbuve/#3>

Iedzīvotāju aptaujā kultūras un interešu pakalpojumu kvalitāte ir novērtēta augstu – 56% no visiem 1267 respondentiem pakalpojumu kvalitāte apmierina, 28% daļēji apmierina, 14% neapmierina. Kultūras un interešu pakalpojumus tuvākajā apkārtnē neizmanto tikai 2%, tātad iedzīvotāju iesaistīšanās kultūras dzīvē savā novadā ir augsta.¹²⁵

Attēls 26. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes kultūras un interešu pakalpojumi"¹²⁶

Attēls 24. Rubenes baznīca¹²³

Attēls 25. Sēļu pagasta tautas nams¹²⁴

Sporta pakalpojumi

Sports ir viens no galvenajiem Valmieras novada atpazīstamības simboliem Latvijā un ārpus tās, jo pulcē profesionālā sporta pārstāvjus, kā arī amatierus, bērnus un jauniešus. Sporta attīstība Valmieras pilsētā ir veicinājusi plašāku tūrisma un viesmīlības nozares komercdarbību, jo starptautisku sacensību regulārai organizēšanai ir nepieciešamas tūristu mītnes, ēdināšana, izklaides pakalpojumi u.c.

Valmieras novadā ir 59 sporta organizācijas, kas organizē sporta dzīvi un veicina aktīva dzīves veida piekopi. Sporta organizācijas pulcē ap 2700 dalībnieku un tajās ir iespējams nodarboties ar 32 dažādiem sporta veidiem^{127, 128}, taču galvenie ir:

- basketbols;
- BMX ritenbraukšana;
- florbols;

¹²³

Rubenes

baznīca,

http://visit.valmiera.lv/lv/ko_redzet_un_dari/kultura_un_vestur/5766_rubenes_baznica/

¹²⁴ Sēļu pagasta Tautas nams, <https://www.mazsalaca.lv/index.php?zoomzina=221>

¹²⁵ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹²⁶ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹²⁷ Valmieras novada sporta organizācijas, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/sporta-organizacijas/>

¹²⁸ Valmieras novada sports, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/>

- futbols;
- hokejs;
- orientēšanās sports;
- peldēšana;
- vieglatlētika;
- badmintons.¹²⁹

Valmieras novadā ir arī četras profesionālās ievirzes sporta izglītības iestādes, kurās kopā ir 1775 audzēkņu:

- Valmieras Sporta skola – 1194 audzēkņi;
- Bertānu Valmieras basketbola skola – 241 audzēkņi;
- Rūjienas sporta skola – 189 audzēkņi;
- Kocēnu Sporta skola – 151 audzēknis.¹³⁰

Valmieras Sporta skola ir 4. lielākā sporta skola Latvijā, kas ir atbildīga arī par Valmieras novada un starpnovadu skolēnu sporta spēļu organizēšanu, kā arī augstas klases sportistu sagatavošanas centra programmas īstenošanu Valmierā, kas tika izveidota 2015. gadā. Centrs izveidots ar mērķi sagatavot starptautiski konkurētspējīgus augstas klases sportistus olimpiskajos sporta veidos, lai nodrošinātu izcilus sasniegumus sportā ilgtermiņā. Sportisti tiek sagatavoti 3 sporta veidos: vieglatlētikā, BMX riteņbraukšanā un peldēšanā. 2020. gadā Augstas klases sportistu sagatavošanas centrs projektā piedalījās 14 audzēkņi.¹³¹

Arī izglītības iestādēs jauniešiem ir iespēja iesaistīties interešu izglītībā saistībā ar sportu (prāta spēles, sporta spēles, sporta dejas, slēpošana u.c. nodarbības). 2021./2022. mācību gadā interešu izglītībā sporta jomā iesaistījās 670 audzēkņi.¹³²

Valmiera koncentrējas uz augstu sasniegumu sportu, ar kuriem iespējams nodarboties Valmieras olimpiskajā centrā, Valmieras peldbaseinā, Māra Štromberga BMX trasē "Valmiera", Jāņa Daliņa stadionā un vieglatlētikas manēžā, pludmales volejbola bāzē Daliņu pludmalē, airēšanas sporta bāzē "Krāces", Vaidavas sporta nama tenisa kortos ar Deivisa kausa tenisa segumu, kā arī četrās sporta skolās.

Novada sporta infrastruktūru veido 65 sporta centru kompleksi. Sporta infrastruktūra atrodas 23 novada pilsētās un pagastos.¹³³ Lielākais sporta infrastruktūras objekts ir Valmieras olimpiskais centrs, kas ir dibināts 2002. gadā. Valmieras olimpiskajā centrā ietilpst:

- Sporta halle ar trīs laukumiem, kas ir piemērota basketbolam, florbolam, volejbolam, rokas bumbai u.c. sporta veidiem;
- Ledus halle, kurā norisinās hokeja un daiļslidošanas treniņi un sacensības. Tāpat ledus halle tiek izmantota publiskajai slidošanai un citiem pasākumiem;

¹²⁹ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹³⁰ Valmieras novada sports, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/>

¹³¹ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹³² Valmieras novada sports, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/>

¹³³ Sporta bāzes Valmieras novadā, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/sporta-bazes/>

- Peldbaseinu komplekss ar vienu lielo peldbaseinu (8 celiņi, baseina izmērs 21x25m), kurā notiek profesionāli treniņi un sacensības, kā arī tiek atvēlēts laiks publiskajai peldēšanai. Papildus pieejami arī divi mazie peldbaseini bērnu peldēt apmācībai, sporta rehabilitācijai, ūdens vingrošanai un relaksācijai;
- Spēka zonas ar trenāžieru zāli Jāņa Daliņa stadionā un Sporta Veselības centrā;
- Futbola stadions ar mākslīgo segumu;
- Jāņa Daliņa stadions ar vieglatlētikas stadionu un iekštelpu manēžu, futbola laukumu, āra sporta spēļu laukumiem, bērnu rotaļu laukumu. Stadions ir saņēmis konkursa “Latvijas Būvniecības gada balva 2021” augstāko novērtējumu – Grand Prix¹³⁴;
- Sajūtu parka atpūtas komplekss (taka kokos, baskāju takas, Gaujas Stāvie krasti, tīklu kubs, skriešanas un nūjošanas trase);
- BMX treniņi un sacensības norisinās Māra Štromberga BMX trasē “Valmiera”;
- Daliņu pludmale ar 4 pludmales volejbola laukumiem un 2 pludmales tenisa laukumiem;
- Ārpus treniņiem sportistiem un iedzīvotājiem ir iespējams arī uzlabot savu veselību Sporta veselības centrā.

Līdzās olimpiskā centra infrastruktūras objektiem atrodas divas viesnīcas sportistu un pilsētas viesu izmitināšanai.^{135, 136}

Sporta aktivitātes novada iedzīvotājiem un viesiem ir pieejamas atvērto sporta infrastruktūras objektos atpūtas parkā “Avoti” (9 bedrīšu golfa laukums, tenisa korti, minigolfs, klinšu kāpšanas siena, BMX trase, atrakcijas bērniem), Vaidavas un Valmieras disku golfa laukumos, 2022. gadā atklātajā sporta un aktīvās atpūtas parkā “Mežs”, Gaujas stāvo krastu Sajūtu parkā, zirgaudzētavās “Burtnieku zirgaudzētava”, “Valmiermuižas stallis”, “Zirgaudzētava Kocēni”, Burtnieka ezera pludmalēs atpūtai un burāšanai, slēpošanas atpūtas bāzē “Baiļi” u.c. vietās, ko piedāvā gan pašvaldība, gan privātie uzņēmēji.¹³⁷ Lai arī sporta infrastruktūra ir plaši pieejama visā novadā, daļa no tās ir novecojusi, neatbilst mūsdienu vajadzībām un tā ir jāatjauno.

¹³⁴ Valmieras novada objekti – Latvijas Būvniecības gada balvas 2021 laureāti, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-objekti-latvijas-buvniecibas-gada-balvas-2021-laureati/>

¹³⁵ Valmieras olimpiskais centrs, <https://www.valmierasoc.lv/>

¹³⁶ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹³⁷ Sporta bāzes Valmieras novadā, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/sporta-bazes/>

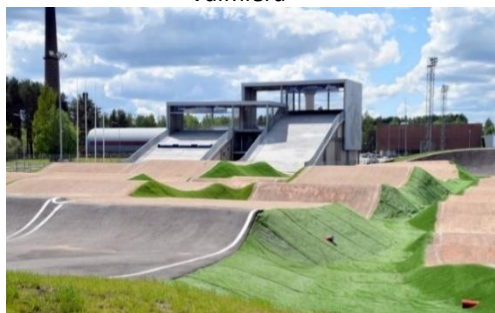
Attēls 27. Jāņa Daliņa stadions¹³⁸

Attēls 28. Airēšanas sporta bāze "Krāces"¹³⁹

Attēls 29. Māra Štromberga BMX trases "Valmiera"¹⁴⁰

Attēls 30. Kocēnu sporta nams¹⁴¹

Valmieras pilsēta ir ieguvusi nozīmīgu apbalvojumu sporta jomā, kļūstot par 2021. gada sporta pašvaldību un saņemot balvu "Trīs Zvaigžņu balva 2021" ceremonijā.¹⁴² Tāpat Valmieras novadā līdz šim ir norisinājušies un turpina notikt liela mēroga sporta pasākumi:

- Māra Štromberga BMX trase bija mājieta Eiropas BMX čempionātam 2019;
- Valmieras olimpiskajā centrā tika organizētas pasaules čempionātu kvalifikācijas peldēšanā 2021. gadā, florbolā 2018. gadā (iepriekš 2008., 2009., 2013., 2014 un 2015.), handbolā 2017. gadā (iepriekš 2015., 2016. gadā);
- ik gadu tiek organizēts "Valsts prezidenta balva vieglatlētikā" Jāņa Daliņa stadionā, ultramaratons Rīga – Valmiera un Valmieras maratons u.c. pasākumi.

Veicinot sabiedrības veselību un aktīva dzīves veida piekopšanu, Valmieras novads organizē visu sabiedrības grupu iesaistošus sezonālus pasākumus. Novadā darbojas sporta organizācijas, kurās iespējams iesaistīties jebkuram interesentam neatkarīgi no vecuma. Tāpat iedzīvotājiem ir pieejamas meža takas, bruģēti celiņi un speciāli veidotas trases skrējējiem, nūjotājiem un velobraucējiem.¹⁴³

Kā viens no sabiedrības iesaistes pasākumiem ir skriešanas, nūjošanas un velo seriāls ar astoņiem posmiem Fiz-Kul-Tūre, kas norisinājās 2022. gadā no aprīļa līdz jūnijam vairākās

¹³⁸ Jāņa Daliņa stadions,

http://www.visit.valmiera.lv/lv/ko_redzet_un_dari/kultura_un_vestur/5726_jana_dalina_stadions/

¹³⁹ Pilsētas svētkos valmierieši izkrāsojuši Kazu krāces, <https://www.valmieraszinas.lv/pilsetas-svetkos-valmieriesi-izkrasojuši-kazu-kraces/#2>

¹⁴⁰ Māra Štromberga BMX trasei "Valmiera" 3.vieta skatē "Gada labākā būve Latvijā 2019", <https://www.valmieraszinas.lv/mara-stromberga-bmx-trasei-valmiera-3-vieta-skate-gada-labaka-buve-latvija-2019/#2>

¹⁴¹ Sporta namu pakalpojumi un izcenojumi, <http://www.koceni.lv/sports/sporta-zalu-ire-noslogojums>

¹⁴² Valmiera – gada sporta pašvaldība, <https://www.valmieraszinas.lv/valmiera-gada-sporta-pasvaldiba/>

¹⁴³ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

novada apdzīvotajās vietās. Fiz-Kul-Tūre mērķis ir iedzīvotājos pamodināt sportisko garu, satikt aktīvus domubiedrus, iepazīt dabas vērtības, vēstures līkločus un atklāt daudz jaunā un nezināmā.¹⁴⁴

Attēls 31. Fiz-Kul-Tūre skriešanas, nūjošanas un velo seriāls¹⁴⁵

Aktīva dzīves veida veicināšanai iedzīvotāju vidū Valmieras pilsētā 2021. gadā tika atklāts sporta un aktīvās atpūtas parks “Mežs” jeb mežs pilsētā, kurā iespējams nodarboties ar skeitbordu, strītbolu, kā arī pieejams rotaļu laukums un āra treniņi. Uzskatāms, ka parks dos ne tikai pievienoto vērtību vietējā novada iedzīvotājiem, bet kalpos par galamērķi vai ieplānotu apmeklējuma objektu arī noteiktai nacionālā mēroga tūristu grupām (ģimenēm ar skolas vecuma bērniem). Sporta un aktīvās atpūtas parks ir arī atzinīgi novērtēts konkursā “Latvijas Būvniecības gada balva 2021”, iegūstot 2. vietu nominācijā “Teritorijas labiekārtojums”.¹⁴⁶

Sākot ar 2021./2022. mācību gadu Valmieras Jaunatnes centrs “Vinda” īsteno unikālu interešu izglītības programmu “Ekstrēmie sporta veidi”.¹⁴⁷

¹⁴⁴ Valmieras novada sports, Fiz-Kul-Tūre, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/fiz-kul-ture/>

¹⁴⁵ Valmieras novada sports, Fiz-Kul-Tūre, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/sports/fiz-kul-ture/>

¹⁴⁶ Valmieras novada objekti – Latvijas Būvniecības gada balvas 2021 laureāti, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-objekti-latvijas-buvniecibas-gada-balvas-2021-laureati/>

¹⁴⁷ Mežs pilsētā aktīvai atpūtai, <https://www.valmierasnovads.lv/mezs-pilseta-aktivai-atputai/>

Attēls 32. Sporta un aktīvās atpūtas parks "Mežs"¹⁴⁸

2018. gadā norisinājās iedzīvotāju aptauja par sporta jomu Valmierā. 43% aptaujāto norāda, ka aktīvā dzīvesveida pasākumus apmeklē un tajos iesaistās vismaz reizi nedēļā. Sporta pasākumos lielākoties jeb 61% respondents iesaistās kā skatītājs, bet 35% piedalās kā sportisti. 35% aptaujāto norāda, ka ir kādas sporta organizācijas vai kluba biedri. Vien 9% respondentu atbildējuši, ka ar sportu un fiziskām aktivitātēm nenodarbojas, bet vairāk nekā puse respondentu sporto biežāk nekā divas reizes nedēļā. Sportošanai un aktīvai brīvā laika pavadīšanai visvairāk tiek izmantota pilsētā pieejamās iespējas brīvdabas pastaigām, nūjošanai, skriešanai, sportošanai Jāņa Daliņa stadionā un aktivitātes Gaujas Stāvo krastu teritorijā. Aptaujas laikā basketbols tika atzīts par vispopulārāko sporta veidu, bet vēl par apmeklētiem un atzītiem tiek minēts futbols un florbols.¹⁴⁹

Pašvaldībā sporta dzīvi organizē Valmieras novada Sporta pārvalde, kuras galvenās funkcijas ir attīstīt sporta jomu un veicināt novada iedzīvotāju aktīvu un veselīgu dzīvesveidu, sekmēt sadarbību ar dažādām sporta organizācijām, dažādu sporta veidu attīstīšanu, koordinēt novada sporta organizāciju un sporta jomā iesaistīto personu darbības un plānot un uzturēt sporta infrastruktūru.¹⁵⁰

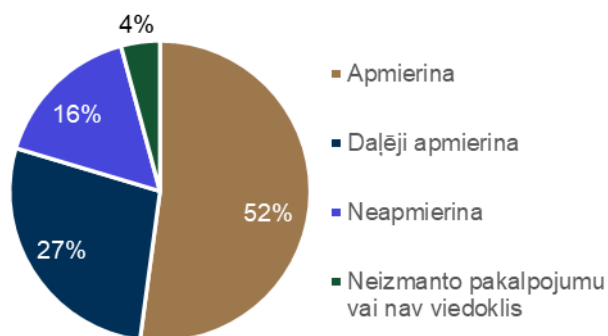
¹⁴⁸ Mežs pilsētā aktīvai atpūtai, <https://www.valmierasnovads.lv/mezs-pilseta-aktivai-atputai/>

¹⁴⁹ Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025. gadam

¹⁵⁰ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Sporta pārvalde” Nolikums

Iedzīvotāju aptaujā aktīvās atpūtas un sporta pakalpojumu kvalitāte ir novērtēta augstu – 52% respondentus no visiem 1 267 respondentiem tie apmierina, 27% daļēji apmierina, 16% neapmierina. Aktīvās atpūtas un sporta pakalpojumus tuvākajā apkārtnē neizmanto tikai 4%, tātad iedzīvotāju iesaistīšanās aktīvās atpūtas un sporta dzīvē t.sk. vietējo sporta komandu atbalstīšanā savā novadā ir augsta.¹⁵¹

Attēls 33. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes aktīvas atpūtas un sporta pakalpojumi"¹⁵²

Valsts politika vidējā termiņā sporta jomā ir noteikta Sporta politikas pamatnostādņēs 2021. – 2027. gadam, kuru īstenošanā ir aicinātas līdzdarboties visas valsts, pašvaldību un privātās struktūras un kas paredz rīcības četrus virzienos:

- Sporta nozares finansēšanas pārvaldības un administratīvās pārvaldības modeļa pilnveide;
- Sporta infrastruktūras attīstība;
- Sports aktīvai un veselai sabiedrībai;
- Sports izcilībai – jaunatnes sporta, talantu un augstu sasniegumu sporta attīstība.

Jau 2022. gadā paredzēts izstrādāt jaunu Sporta likumu, nosakot pilnveidotus sporta organizēšanas un attīstības vispārīgos un tiesiskos pamatus, sporta organizāciju, valsts un pašvaldību institūciju kompetenci un pamatuzdevumus sporta attīstībā, kā arī izveidojot jaunu sporta pārvaldības modeli.

2023. gadā paredzēts izveidot vienotu Valsts sporta reģistru, apkopjot un interaktīvā veidā nodrošinot informāciju par sporta federācijām un citām sporta organizācijām un iestādēm, sporta speciālistiem, sporta bāzēm, piešķirto publisko (tai skaitā pašvaldību) un sporta organizāciju papildus piesaistīto finansējumu.

Paredzēts veikt esošo sporta infrastruktūras objektu nozīmīguma un ietekmes novērtējumu, definējot prioritāri atbalstāmo sporta infrastruktūras objektu finansiālā atbalsta mehānismu un izstrādāt un īstenot sporta infrastruktūras attīstības stratēģiju, atbalstīt pašvaldībās jaunu brīvpiekļuves sporta laukumu būvniecību u.c.¹⁵³

Sporta nozares attīstības mērķu sasniegšanu veicina arī:

- valsts plānošanas dokuments par valsts mikromobilitātes infrastruktūras attīstību¹⁵⁴, kas paredz izveidot velo infrastruktūru maršrutā Valmiera – Rīga,

¹⁵¹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹⁵² Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹⁵³ Sporta politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40501607>

¹⁵⁴ Informatīvais ziņojums "Par valsts mikromobilitātes infrastruktūras attīstību", <http://polsis.mk.gov.lv/documents/7313>

- mobilitātes punktus un saistīto infrastruktūru, kas veicina iedzīvotāju aktīvu dzīvesveidu, ikdienā pārvietojoties vairāk ar kājām un velosipēdu;
- Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam¹⁵⁵, kurā viens no rīcības virzieniem ir "Veselīgs un aktīvs dzīvesveids" un viens no apakšmērķiem: palielināt pašvaldību, izglītības iestāžu un darba devēju lomu veselīga un aktīva dzīvesveida veicināšanā un to atbalstošas vides radīšanā, kā arī veicināt izpratni un iesaistīšanos slimību profilakses un veselības veicināšanas pasākumu īstenošanā dažādām mērķauditorijām.

Izglītības pakalpojumi

Valmieras novadā pieejamas kvalitatīvas izglītības iespējas, sākot no pirmsskolas, vispārējās, profesionālās un interešu izglītības līdz augstākajai izglītībai, kā arī tiek piedāvātas dažādas mūžizglītības iespējas.

Pirmsskolas izglītību ir iespējams saņemt 28 izglītības iestādēs un to struktūrvienībās Bērzainē, Brenguļos, Burtniekos, Dikļos, Kocēnos, Matīšos, Mazsalacā, Mūrmuižā, Naukšēnos, Valmierā, Ramatā, Rencēnos, Rubenē, Rūjienā, Strenčos, Sedā, Trikātā un Zilajākalnā.¹⁵⁶ Kopējais pirmsskolas izglītības iestādēs izglītojamo skaits 2021. gada septembrī ir 2 975.¹⁵⁷

Valmieras novada vispārējās izglītības iestādes (izglītojamo skaits 2021. gada septembrī ir 6 142¹⁵⁸):

- **trīs sākumskolas:** Valmieras sākumskola, Valmieras Pārgaujas sākumskola un Brenguļu sākumskola;
- **deviņas pamatskolas:** Burtnieku Ausekļa pamatskola, Jura Neikena Dikļu pamatskola, Jāņa Endzelīna Kauguru pamatskola, Kocēnu pamatskola, Rubenes pamatskola, Matīšu pamatskola, Rencēnu pamatskola, Strenču pamatskola (papildus programmas realizācijas vieta atrodas Sedā), Trikātas pamatskola;
- **sešas vidusskolas:** Mazsalacas vidusskola, Naukšēnu vidusskola, Rūjienas vidusskola, Valmieras 2. vidusskola (īsteno arī neklātienas / tālmācības izglītības programmas, Valmieras vakara (maiņu) vidusskola), Valmieras 5. vidusskola un Valmieras Viestura vidusskola;
- **divas valsts ģimnāzijas:** Valmieras Valsts ģimnāzija un Valmieras Pārgaujas Valsts ģimnāzija;
- **divas speciālās izglītības iestādes:** Ziemeļvidzemes pamatskola (Vaidavā) un Valmieras Gaujas krasta vidusskola - attīstības centrs.^{159, 160}

¹⁵⁵ Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam,

<http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40498718>

¹⁵⁶ Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁵⁷ Valmieras novadā – 46 pašvaldības dibinātas izglītības iestādes,

<https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

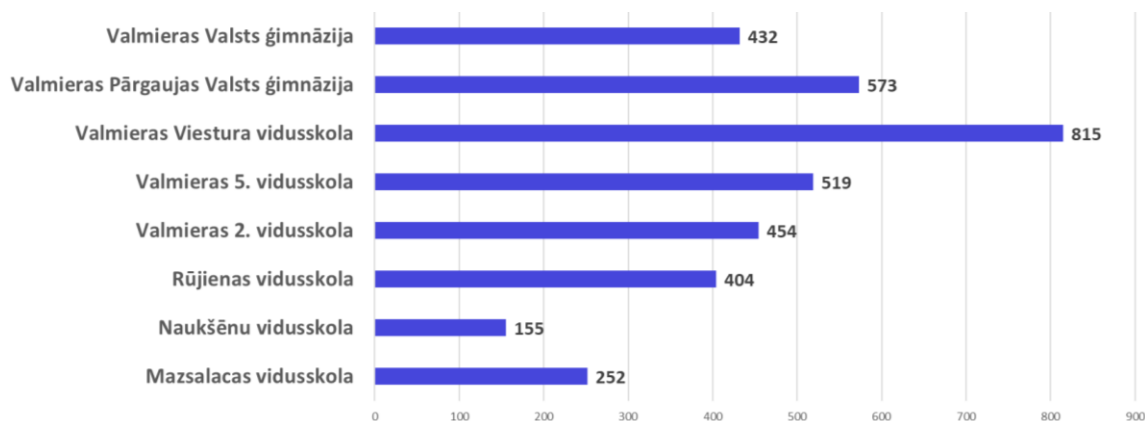
¹⁵⁸ Valmieras novadā – 46 pašvaldības dibinātas izglītības iestādes,

<https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

¹⁵⁹ Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁶⁰ Izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/>

Attēls 34. Izglītojamo skaits 2021. gada septembrī Valmieras novada vidusskolās un valsts ģimnāzijās¹⁶¹

Profesionālo vidējo izglītību ir iespējams iegūt divās izglītības iestādēs Valmierā: Valmieras Dizaina un mākslas vidusskolā, kurā 2021. gadā mācās 429 skolēni, un Izglītības un zinātnes ministrijas pārraudzībā esošajā Valmieras tehnikumā, kurā uz 2021. gada septembri mācījās 622 izglītojamie. Valmieras Dizaina un mākslas vidusskolā var apgūt vizuāli plastisko mākslu, interjera dizaina, reklāmas dizaina, apģērbu dizaina, foto dizaina un multimediju dizaina profesijas. Valmieras tehnikumā sagatavo audzēkņus enerģētikas tehniķa, rūpniecisko iekārtu tehniķa, mašīnbūves tehniķa, klientu apkalpošanas speciālista, programmēšanas tehniķa, loģistikas, mehatronisko sistēmu tehniķa, grāmatveža, viesmīļa un pavāra profesijām, kā arī piedāvā pieaugušo izglītības programmas nodarbinātības un kvalifikācijas paaugstināšanai.

Pašvaldībā darbojas divas privātskolas: “Universum” un “Zaļā Skola”, kurās pielieto alternatīvās izglītības metodes un īpašu uzmanību pievērš radošuma attīstībai.

Valmierā atrodas **augstākā izglītības iestāde Vidzemes Augstskola**, kurā var apgūt 17 dažādas studiju programmas informācijas tehnoloģijās, koka ēku celtniecībā un ekobūvēs, mehatronikā, biznesa vadībā, komunikācijas un sabiedriskajās attiecībās, žurnālistikā un tūrismā. Augstāko izglītību ir iespējams iegūt arī Grāmatvedības un finanšu koledžas un Juridiskās koledžas Valmieras filiālēs.

Valmieras novadā atrodas **četras sporta profesionālās ievirzes skolas**: Valmieras Sporta skola, Bertānu Valmieras basketbola skola, Rūjienas Sporta skola un Kocēnu Sporta skola, kā arī **sešas mākslas un mūzikas profesionālās ievirzes skolas**: Valmieras Mūzikas skola, Valmieras Dizaina un mākslas vidusskola, Rūjienas Mākslas skola, Rūjienas Mūzikas skola, Mazsalacas Mūzikas un mākslas skola un Strenču Mūzikas skola.^{162, 163, 164}

Pašvaldība nodrošina līdzfinansējumu **privātam bērnu uzraudzības pakalpojumam** un ir noteikusi vienotu kārtību, kādā tiek piešķirts līdzfinansējums bērnu uzraudzības

¹⁶¹ Valmieras novadā – 46 pašvaldības dibinātas izglītības iestādes,

<https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

¹⁶² Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁶³ Valmieras novada izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/>

¹⁶⁴ Valmieras novada izglītības iestādes, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-46-pasvaldibas-dibinatas-izglitibas-iestades/>

pakalpojumam Valmieras novadā, kā arī kārtību, kādos gadījumos pašvaldības līdzfinansējuma izmaksa tiek pārtraukta.¹⁶⁵

Plašākais **mūžizglītības piedāvājums** iedzīvotājiem ir pieejamas Vidzemes Augstskolas struktūrvienībā Zināšanu un tehnoloģiju centrā, kas izveidots 2014. gada 1. septembrī. Zināšanu un tehnoloģiju centrs piedāvā kursus, kas pielāgoti darba tirgus pieprasījumam un potenciālo kursu klausītāju mainīgajām vajadzībām un interesēm. Iedzīvotājiem ir iespējams apgūt informācijas tehnoloģijas, lietvedību, uzņēmējdarbību, valodas, projektu vadību, pedagogu profesionālās pilnveides kursus u.c. Tiek piedāvāts arī pakalpojums „Atvērtā universitāte”, kas ikvienam interesentam piedāvā iespēju apgūt kādu no Vidzemes augstskolas studiju kursiem, atbilstoši iepriekš iegūtajai izglītībai.¹⁶⁶

Lai nodrošinātu pilnvērtīgas brīvā laika pavadīšanas iespējas bērniem un jauniešiem, Valmieras novadā tiek piedāvātas daudzveidīgas **interesešu izglītības programmas**. Interesešu izglītības programmas piedāvā izglītības iestādes, Valmieras Jaunatnes centrs „Vinda” un fiziskas un juridiskas personas:

- kultūrizglītība (deja, mūzika, folklorā, vizuālā un vizuāli plastiskā māksla, amatniecība, teātris, melodeklamācija u.c.);
- tehniskajā jaunrade (tehniskā modelēšana un konstruēšana, robotika, programmēšana, datorika, elektronika, u.c.);
- radošās industrijas (grafiskais dizains, foto/video/audio māksla, mūzikas ierakstu studija, datorgrafika u.c.);
- vides interesešu izglītība (dabas pētnieki, vides izziņas pulciņš, vides eksperimenti u.c.);
- sporta interesešu izglītība (galda spēles, individuālie sporta veidi, sporta spēles, vispusīgā fiziskā sagatavotība, sporta dejas u.c.);
- citas interesešu izglītības programmu jomas (skolu muzejs, novadpētniecība, valodu apguve, debašu klubi, mājsaimniecības pulciņš, uzņēmējdarbības pulciņš, Bēbīšu skola, skauti, mazskauti, žurnālistika u.c.).¹⁶⁷

Valmieras novada skolēnu mācību sasniegumi eksakto zinātņu (STEM) eksāmenu līmenis nav pietiekami augsts, jo 2019./2020. mācību gadā Valmieras vispārizglītojošajās izglītības iestādēs fizikas centralizēto eksāmenu kārtoja vien 23 skolēni. Toties vidējais zināšanu līmenis pēc centralizēto eksāmenu rezultātiem matemātikā ir 46,4%. Izglītības procesos arvien agrāk ir jāiekļauj informācijas tehnoloģiju apgūšana, piemēram, robotikas pulciņš jau pirmsskolas izglītības iestādēs.¹⁶⁸

¹⁶⁵ Valmieras novada pašvaldības domes 2021. gada 30. decembra saistošie noteikumi Nr. 26 “Par kārtību, kādā Valmieras novada pašvaldība sedz izmaksas bērnu uzraudzības pakalpojuma sniedzējam”

¹⁶⁶ Mūžizglītība, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/muzizglitiba/>

¹⁶⁷ Valmieras novada interesešu izglītība, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-iestades/interesu-izglitiba/>

¹⁶⁸ Valsts Izglītības satura centrs

Attēls 35. Valmieras Valsts ģimnāzijas ēka¹⁶⁹

Attēls 36. Rūjienas vidusskolas ēka ar sporta kompleksu¹⁷⁰

Attēls 37. Kocēnu pamatskolas ēka¹⁷¹

Attēls 38. Vidzemes augstskolas ēka¹⁷²

Valmiera ir starptautiskā UNESCO Izglītības pilsētu sadarbības tīkla dalībniece (UNESCO Global Network of Learning Cities), kas vieno vairāk nekā 200 pilsētas visā pasaulē, kuras kā vienu no nākotnes attīstības stratēģijas pamatiem izvirzījušas izglītību un mūžizglītības iespēju paplašināšanu ikvienam tās iedzīvotājam neatkarīgi no vecuma, dzimuma, sociālā stāvokļa u.c.¹⁷³ Tāpat Valmieras pilsēta ir iesaistījusies Baltijas pilsētu savienības (UBC) izglītības pilsētu darba grupā, kas atbalsta jauniešu nodarbinātību un labklājību.¹⁷⁴

Valmieras novadā lielākajai daļai iedzīvotāju virs 15 gadu vecuma jeb 43% iedzīvotāju augstākais iegūtais izglītības līmenis ir vidējā izglītība, 22% no novada iedzīvotājiem ir iegūta augstākā izglītība, 13% arodizglītība, 19% iedzīvotāju augstākais izglītības līmenis ir pamatzglītība, bet 4% iedzīvotāju nav ieguvuši skolas izglītības, vai tā ir zemāka par sākumskolas izglītību.¹⁷⁵

¹⁶⁹ Valmieras Valsts ģimnāzija aicina uz 95 gadu jubilejas salidojumu 9.maijā, <https://www.valmieraszinas.lv/valmieras-valsts-gimnazija-aicina-uz-95-gadu-jubilejas-salidojumu-9-maija/>

¹⁷⁰ Rūjienas vidusskola, <http://www.rujienasvidusskola.lv/>

¹⁷¹ <https://www.eliesma.lv/izglitiba-un-macisanas-kokmuiza>

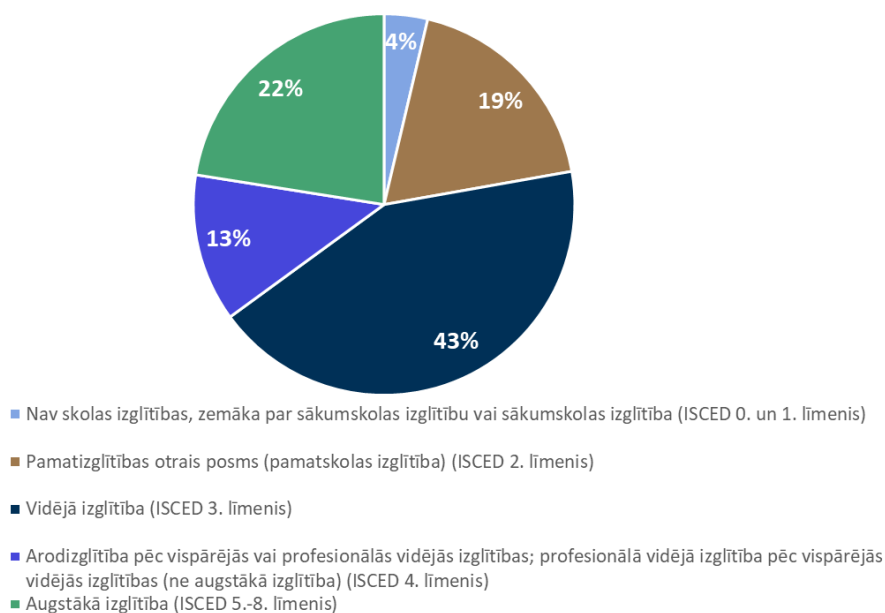
¹⁷² <https://va.lv/lv/par-via/isuma>

¹⁷³ UNESCO Institute for Lifelong Learning, <https://uil.unesco.org/lifelong-learning/learning-cities/members>

¹⁷⁴ Union of the Baltic Cities (UBC), <https://www.ubc.net/commissions/learning-cities>

¹⁷⁵ IZT040. Iedzīvotāji 15 un vairāk gadu vecumā pa augstākā sekmīgi iegūtā izglītības līmeņa grupām reģionos, republikas pilsētās, novados un Rīgas apkaimēs gada sākumā (tautas skaitīšana) – Teritoriālā vienība, Izglītības līmenis un Laika periods

Attēls 39. Augstākā sasniegtā izglītības līmeņa sadalījums iedzīvotāju grupā sākot no 15 gadu vecuma¹⁷⁶

Valmieras novadā tiek atbalstīta arī **jauniešu karjeras attīstība**, lai jaunieši varētu attīstīt savas prasmes darba tirgum. Valmieras novada pašvaldība sadarbībā ar Valmieras Attīstības aģentūru ir izstrādājusi, apstiprinājusi un īsteno Karjeras attīstības atbalsta stratēģiju 2018. – 2022. gadam.

Karjeras attīstības atbalsta pasākumi tiek īstenoti visās izglītības iestādēs, jo īpaši 1.–12. klašu skolēniem, šādos 8 rīcības virzienos: stabila karjeras programma, kvalitatīva informācija par karjeru un darba tirgu, darbs ar katra bērna vajadzībām, mācību procesa un satura sasaiste ar karjeru un darba tirgu, tikšanās ar darba devējiem un darba ņēmējiem, darba vietu pieredze, tikšanās ar nākamajiem izglītības līmeņiem, karjeras konsultēšana. Līdz šim nozīmīgākie karjeras pasākumi, kas realizēti novadā, ir vasaras nodarbinātības programma, karjeras nedēļas pasākumi skolās, karjeras konsultācijas, ekskursijas “Profesiju busi”, iedvesmas stāstu vakari “IZstāsti”, profesiju mīklu viktorīna “Uzmini nu!”, uzņēmumu iepazīšanas orientēšanās spēle “Pašiņu skrējiens” un citi. Novadā Junior Achievement un citu programmu ietvaros notiek jauniešu uzņēmējspējas veicināšanas un izglītošanas aktivitātes, tai skaitā katru gadu tiek dibinātas mācību firmas.

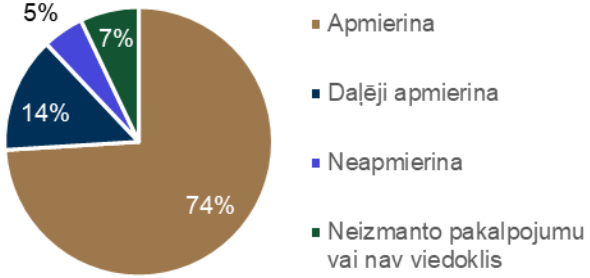
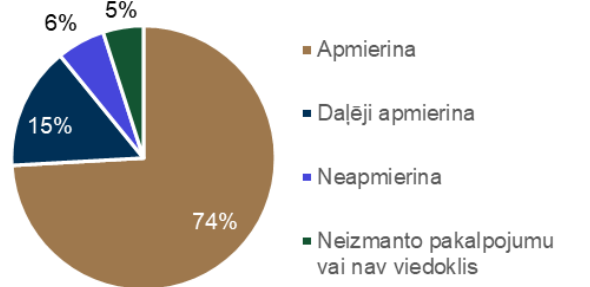
Valmieras novadā valsts izglītības, sporta un jaunatnes politikas virzienus īsteno Valmieras novada Izglītības pārvalde sadarbībā ar pašvaldības struktūrvienībām un izglītības iestādēm. Pārvaldē ir pieejami speciālisti pirmsskolas izglītības, profesionālās ievirzes un interešu izglītības, jaunatnes lietu un iekļaujošās izglītības jautājumos.¹⁷⁷ Izglītības pārvaldei ir divas struktūrvienības: “Vidzemes reģiona Iekļaujošās izglītības atbalsta centrs” (turpmāk – VRIIAC) un Dienesta viesnīca. VRIIAC darbības mērķis ir veicināt iekļaujošās izglītības vides veidošanu Vidzemes reģionā atbilstoši normatīvajiem aktiem un tā uzdevumi ir sniegt konsultatīvu atbalstu Vidzemes reģionā noteiktajās

¹⁷⁶ IZT040. Iedzīvotāji 15 un vairāk gadu vecumā pa augstākā sekmīgi iegūtā izglītības līmeņa grupām reģionos, republikas pilsētās, novados un Rīgas apkaimēs gada sākumā (tautas skaitīšana) – Teritoriālā vienība, Izglītības līmenis un Laika periods

¹⁷⁷ <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/>

teritorijās esošajām pašvaldību pedagoģiski medicīniskajām komisijām un logopēda, psihologa, speciālā pedagoga atbalstu izglītības iestādēm, veikt pašvaldības pedagoģiski medicīniskās komisijas funkcijas un veicināt un pilnveidot sadarbību ar sociālās palīdzības dienestiem, ārstnieciskajām iestādēm/personām un sabiedriskajām organizācijām. Dienesta viesnīcas darbības mērķis ir nodrošināt izglītības iestāžu audzēkņus ar dzīvošanai piemērotām telpām, inventāru un iekārtām mācību laikā. Viesnīcā gultasvietas piešķir izglītojamiem un Valmieras Bērnu sporta skolas izglītības programmas „Augstas klases sportistu sagatavošanas centrs” audzēkņiem, kuru deklarētā dzīvesvieta nav Valmieras pilsētas administratīvā teritorijā.¹⁷⁸

Iedzīvotāju aptaujas ietvaros izglītības joma bija vislabāk novērtētais pakalpojums, kas nozīmē, ka jau šobrīd novada iedzīvotāji ir ļoti apmierināti ar izglītības kvalitāti novadā. Taču korekcijas ieviešis administratīvi teritoriālā reforma un Izglītības un zinātnes ministrijas 2021. gadā uzsāktā Izglītības iestāžu tīkla sakārtošana.¹⁷⁹

<p>Iedzīvotāju aptaujā pirmsskolas izglītības kvalitāte ir novērtēta visaugstāk – 74% respondentu tā apmierina, 14% daļēji apmierina, 5% neapmierina un 7% pakalpojumu neizmanto vai nav viedoklis.¹⁸⁰</p>	<p><i>Attēls 40. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes pirmsskolas izglītības iestādes”¹⁸¹</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategorija</th> <th>Procenti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Apmierina</td> <td>74%</td> </tr> <tr> <td>Daļēji apmierina</td> <td>14%</td> </tr> <tr> <td>Neapmierina</td> <td>5%</td> </tr> <tr> <td>Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis</td> <td>7%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategorija	Procenti	Apmierina	74%	Daļēji apmierina	14%	Neapmierina	5%	Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	7%
Kategorija	Procenti										
Apmierina	74%										
Daļēji apmierina	14%										
Neapmierina	5%										
Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	7%										
<p>Iedzīvotāju aptaujā vispārējās izglītības kvalitāte ir novērtēta visaugstāk – 74% respondentu tā apmierina, 15% daļēji apmierina, 6% neapmierina un 5% pakalpojumu neizmanto vai nav viedokļa.¹⁸²</p>	<p><i>Attēls 41. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes vispārējās izglītības iestādes”¹⁸³</i></p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategorija</th> <th>Procenti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Apmierina</td> <td>74%</td> </tr> <tr> <td>Daļēji apmierina</td> <td>15%</td> </tr> <tr> <td>Neapmierina</td> <td>6%</td> </tr> <tr> <td>Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis</td> <td>5%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategorija	Procenti	Apmierina	74%	Daļēji apmierina	15%	Neapmierina	6%	Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	5%
Kategorija	Procenti										
Apmierina	74%										
Daļēji apmierina	15%										
Neapmierina	6%										
Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	5%										

¹⁷⁸ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Izglītības pārvalde” Nolikums

¹⁷⁹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹⁸⁰ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

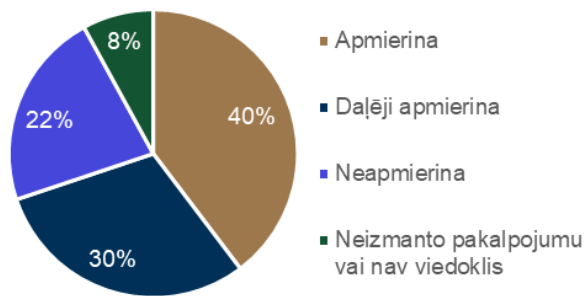
¹⁸¹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹⁸² Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

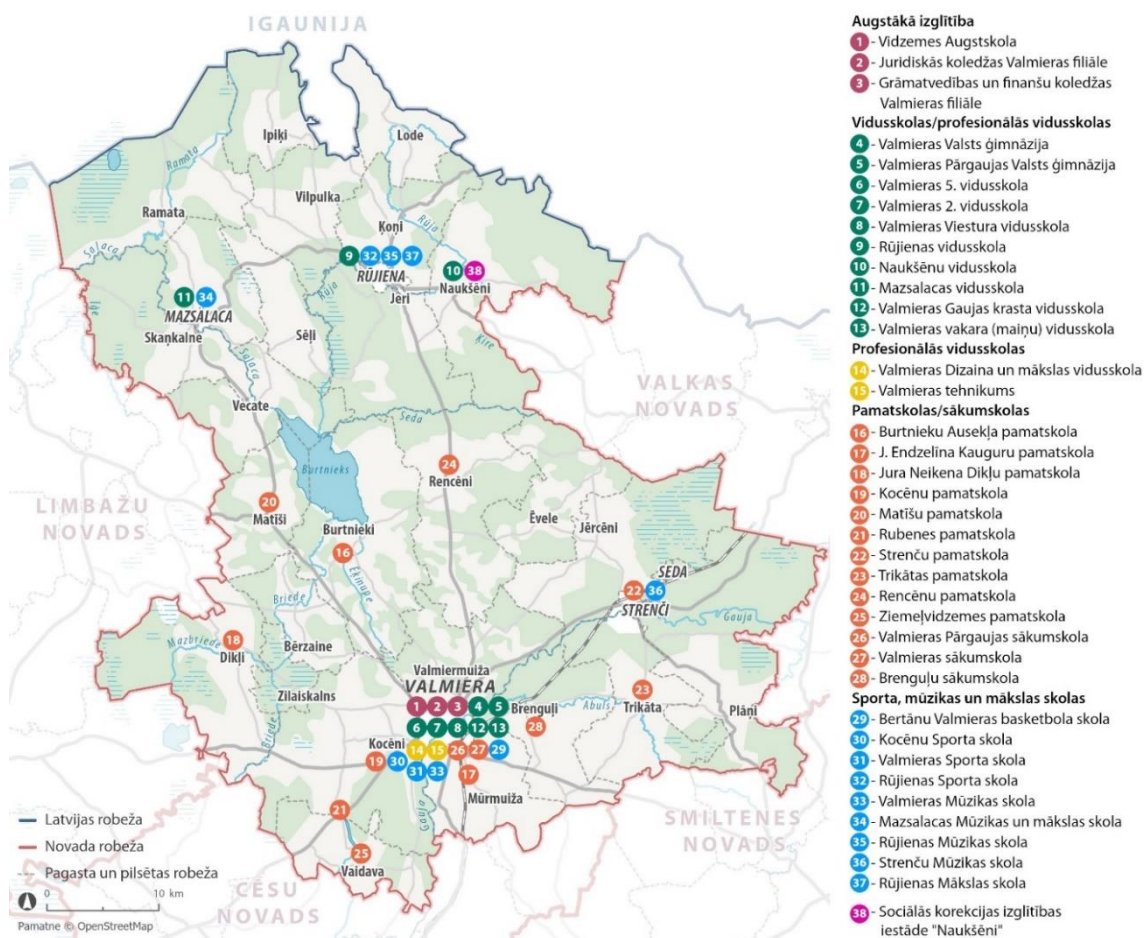
¹⁸³ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

Iedzīvotāju aptaujā pieaugušo izglītības un interešu izglītības pakalpojumu kvalitāte ir novērtēta zemāk – 40% respondentu tā apmierina, 30% daļēji apmierina, 22% neapmierina un 8% pakalpojumu neizmanto vai nav viedokļa. Tā kā ¼ no respondentiem pakalpojumu kvalitāte neapmierina, tad padarīt šo pakalpojumu pieejamāku, vairāk informēt un iesaistīt sabiedrību kā arī uzlabot pieejamo kvalitāti.¹⁸⁴

Attēls 42. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē var saņemt labas kvalitātes pieaugušo izglītības un interešu izglītības pakalpojumus"¹⁸⁵

Attēls 43. Izglītības iestāžu izvietojums Valmieras novadā

¹⁸⁴ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

¹⁸⁵ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

Jaunatnes politika

Jaunatnes politika veicina jauniešu (vecumā no 13 līdz 25 gadiem) pilnvērtīgu un vispusīgu attīstību, iekļaušanos sabiedrībā un dzīves kvalitātes uzlabošanu.¹⁸⁶ Vadošā valsts pārvaldes iestāde jaunatnes politikas jomā ir Izglītības un zinātnes ministrija, kas organizē, izstrādā un koordinē jaunatnes jomu.

Kā minēts Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2021. –2027. gadam¹⁸⁷ kopsavilkumā, svarīgi, lai iedzīvotāji jauniešu vecumā ticētu iespējai dzīvot emocionālā un finansiālā labklājībā, justu drošību par savu nākotni, apzinātos piederību savai kopienai, pašvaldībai un valstij.

Izglītības un zinātnes ministrijas sagatavotajā Jaunatnes politikas īstenošanas plānā 2021. – 2023. gadam rezultāti ir vērsti uz darbu ar jaunatni sistēmas valsts un pašvaldību līmenī pilnveidošanu, tostarp nostiprinot darbu ar jaunatni kā pašvaldību autonomo funkciju.

Valmieras novadā jaunatnes politiku īsteno Valmieras novada Izglītības pārvalde, kas koordinē un organizē izglītības un jaunatnes pasākumus, interešu izglītību un ārpusstundu pasākumus, izglītojamo nometņu organizēšanu un darbību¹⁸⁸, kā arī nodrošina Jaunatnes lietu speciālistu. Izglītības pārvaldes pārraudzībā atrodas jauniešu centri, kas Valmieras novadā ir izveidoti Valmierā, Rūjienā, Burtniekos un Trikātā.¹⁸⁹ Arī jauniešu centros ir pieejami jaunatnes lietu speciālisti, kuri ikdienā rūpējas par to, lai jauniešu intereses tiktu aizstāvētas un jauniešu ikdiena tiktu piepildīta ar jauniešu vēlmēm un vajadzībām atbilstošu piedāvājumu.¹⁹⁰

Novadā ir izveidota Jaunatnes lietu konsultatīvā komisija, kuras mērķis ir risināt ar jaunatnes politiku saistītos jautājumus, veicinot jauniešu iniciatīvas, iesaistot jauniešus neformālajā izglītībā, līdzdalību lēmumu pieņemšanā un sabiedriskajā dzīvē, kā arī atbalstītu pašvaldības darbu ar jaunatni. Komisija sastāv no diviem domes deputātiem, diviem Izglītības pārvaldes pārstāvjiem, vienas skolas direktora vietnieka audzināšanas darba pārstāvja, astoņiem Valmieras novada jaunatnes organizāciju un nevalstisko organizāciju pārstāvjiem, kas īsteno darbu ar jaunatni, un viena Sporta pārvaldes pārstāvja.¹⁹¹ Valmieras novada 2022. gada budžetā darbam ar jaunatni tiek paredzēti 19 tūkstoši eiro.¹⁹²

Valmieras pilsētā darbojas Valmieras Jaunatnes centrs “Vinda”, kas sniedz iespēju bērniem un jauniešiem izkopt interesi kultūrizglītībā un tehniskajā jaunradē, veicina profesijas izvēli, brīvā laika saturīgu un lietderīgu pavadīšanu.¹⁹³ Valmieras Jaunatnes centrā “Vinda” ir 49 interešu izglītības programmas. 2022. gada 1. janvārī iestādē darbojas 477 audzēkņi, tostarp ir arī audzēkņi, kuri apmeklē vairākus pulciņus.¹⁹⁴ Arī

¹⁸⁶ Jaunatnes likums, <https://likumi.lv/ta/id/175920-jaunatnes-likums>

¹⁸⁷ Jaunatnes politikas pamatnostādnes 2021.-2027. gadam

¹⁸⁸ Valmieras novada Izglītības pārvaldes nolikums (aktualizēts 12.08.2021.)

¹⁸⁹ Valmieras novada pašvaldības nolikums

¹⁹⁰ Valmieras novada Izglītības pārvalde, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/izglitiba/izglitibas-parvalde/>

¹⁹¹ Valmieras novada pašvaldības jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas nolikums

¹⁹² Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošajiem noteikumiem Nr. 37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžetu”, Paskaidrojuma raksts

¹⁹³ Valmieras jaunatnes centrs “Vinda”, <https://vinda.valmiera.lv/>

¹⁹⁴ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošajiem noteikumiem Nr. 37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžetu”, Paskaidrojuma raksts

sekojoši jauniešu centri, brīvā laika pavadīšanas centri un jauniešu sanāksšanas vietas organizē sadarbības projektus ar ārvalstu partneriem un ikdienas pasākumus:

- Valmieras Jauniešu māja;
- Jauniešu māja "Ceplis" Valmierā;
- "OPEN" Radošais centrs Valmierā;
- Rūjienas jauniešu centrs;
- Trikātas jauniešu centrs;
- Burtnieku jauniešu centrs;
- "VirziensA" jauniešu tikšanās telpa Rencēnu pamatskolā;
- Bērnu un Jauniešu centrs "Grieze" Rūpniekos;
- Jauniešu tikšanās telpa Vecates kultūras centrā;
- Naukšēnu jauniešu centrs "Putniņi";
- Mūrmuižas jauniešu telpa.

Ikvienam ir iespēja iesaistīties Valmieras un Rūjienas jauniešu domēs un pārstāvēt savu viedokli par jauniešu iespējām, iesaistīties dažādu pasākumu organizēšanā kā arī pašiem radīt vidi, kurā jaunieši jūtas ērti un uzklausi.¹⁹⁵

Attēls 44. Valmieras jauniešu māja¹⁹⁶

Papildus iesaistei domē ir iespēja piedalīties jauniešu organizācijās, piemēram, Valmieras novada fondā "Jauniešu ideju laboratorija", kuras mērķis ir veicināt jauniešu iesaistišanos vietējās dzīves uzlabošanā, veidojot izpratni par līdzekļu piesaisti, brīvprātīgo darbu un labdarību. 2022. gadā jauniešiem ir iespēja piedalīties Valmieras novada fonda "Jauniešu ideju laboratorija" organizētajā ideju konkursā "Jaunieši dod iespēju jauniešiem 2022". Tāpat līdzdarboties Vidzemes Augstskolas Studentu apvienībā, Ziemeļlatvijas Lauvēnu klubā, skautu un gaidu vienībās, jaunsardzē, izglītības iestāžu skolēnu pašpārvaldēs u.c.¹⁹⁷

Valmieras novada pašvaldības domes sēdē 2022. gada 24. februārī tika apstiprināts Valmieras novada jauniešu projektu konkursa nolikums, kura mērķis ir veicināt Valmieras

¹⁹⁵ Valmieras novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2021.–2026. gadam

¹⁹⁶ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Pārskats par glābšanas darbiem, ugunsgrēkiem un to radītajām sekām

¹⁹⁷ Valmieras jaunatnes centrs "Vinda", <https://vinda.valmiera.lv/lv/jauniesiem/iesaisties>

novada jauniešu iniciatīvu, izaugsmi un līdzdalību sabiedriskajos procesos Valmieras novadā.¹⁹⁸

Valmieras novadā ik gadu tiek rīkoti pasākumi jauniešiem, piemēram, pilsētas svētku ietvaros tiek organizētas darbnīcas, bērnu un jauniešu vasaras nometnes, jauniešu gada balva, sporta sacensības, izaicinājumi u.c.¹⁹⁹

2021. gadā no 11. marta līdz 21. aprīlim norisinājās Valmieras novada jauniešu aptauja “Kopā, tālāk, plašāk”, kuras mērķis bija noskaidrot jauniešu vērtējumus par sev pieejamajām iespējām brīvā laika pavadīšanai, izglītībai, darbam un citiem aspektiem. Aptaujā piedalījās 852 respondenti. Visvairāk jauniešiem pietrūkst iespējas izteikt savu viedokli un noticēt, ka tas tiks ņemts vērā. Jo vairāk jaunieši tiks iesaistīti novada attīstībā, jo motivētāki tie būs palikt un turpināt dzīvot un strādāt Valmieras novadā. Jauniešiem novadā ir plašas iespējas, bet pietrūkst informācijas par pieejamību, uzticības personas, kas uzklausītu jauniešu viedokli un vajadzības, sniegtu atbalstu izaugsmei. Tāpat jauniešu atzīst, ka problēma ir slinkums un tas, ka nekas neinteresē, nav vietas, kur lietderīgi pavadīt brīvo laiku un daļa jaunieši saskaras ar mācību problēmām. Pēc aptaujas secināms, ka svarīgi ir saglabāt esošos jauniešu centrus un veidot papildus jaunus mobilos centrus, kas piedāvātu visiem novada jauniešiem saņemt atbalstu pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai.²⁰⁰

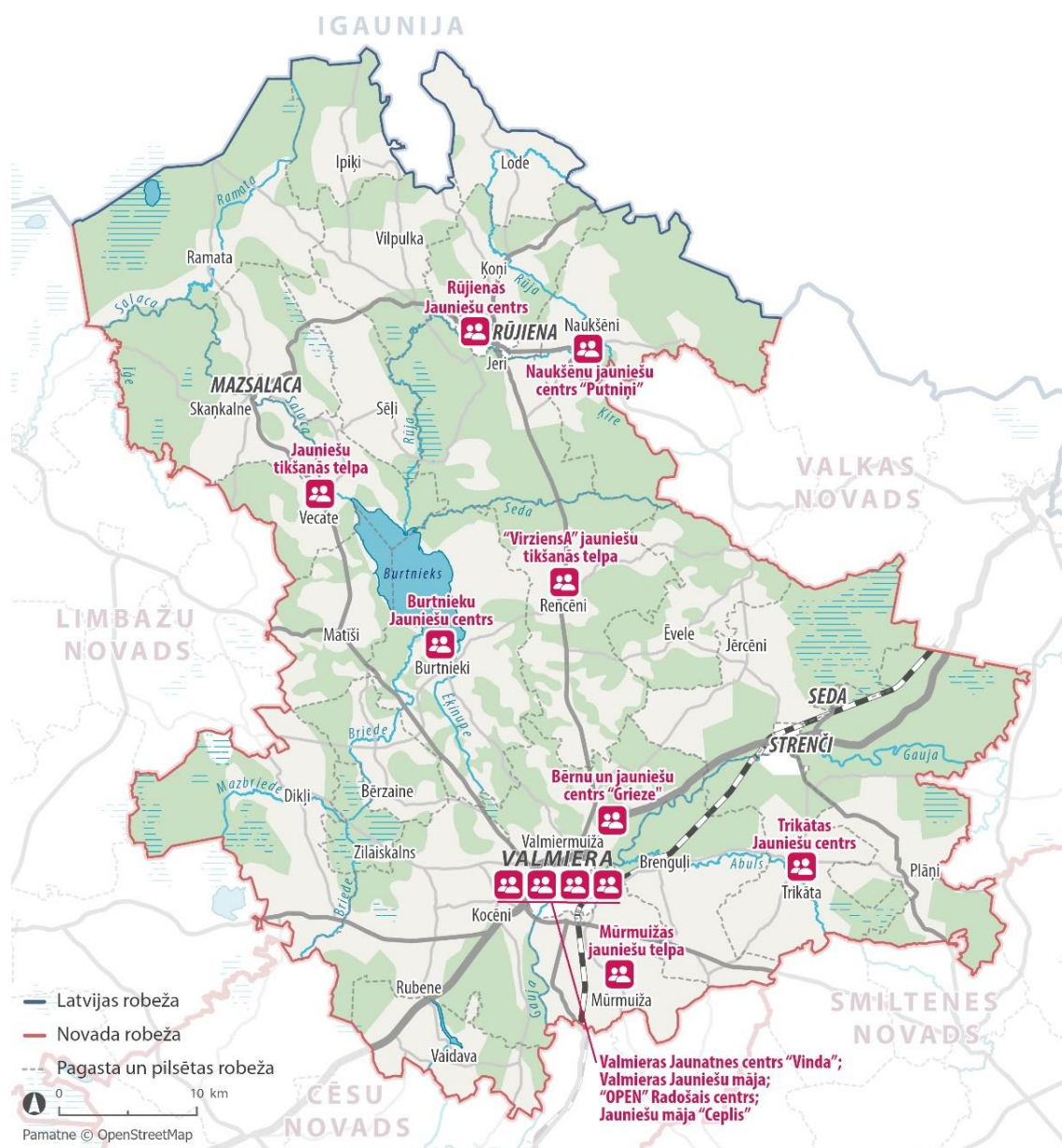
¹⁹⁸ Valmieras novada jauniešu projektu konkursa nolikums,

<https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/03/Jauniesu-projektu-konkursa-NOLIKUMS.pdf>

¹⁹⁹ Valmieras novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2021.–2026. gadam

²⁰⁰ Apvienotā Valmieras, Burtnieku, Kocēnu, Rūjienas, Beverīnas, Mazsalacas, Strenču, Naukšēnu novada jauniešu anketēšana un datu apkopojums

Attēls 45. Jauniešu centri, brīvā laika pavadīšanas centri un jauniešu sanāksšanas vietas Valmieras novadā

Bērnu tiesību aizsardzība

Valmieras novadā kā bērnu tiesību aizbildnības un aizgādības iestāde darbojas Valmieras novada pašvaldības iestāde Valmieras novada Bāriņtiesa (*turpmāk – Bāriņtiesa*), kuras mērķis ir nodrošināt bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, tā nodrošinot likuma “Par pašvaldībām” 15. panta pirmajā daļā noteikto autonomo kompetenci – bērnu tiesību aizsardzību Valmieras novada administratīvajā teritorijā.²⁰¹

Bāriņtiesas kā aizbildnības iestādes nodrošina bērna personisko un mantisko tiesību aizsardzību.²⁰²

²⁰¹ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Bāriņtiesa” nolikums, apstiprināts ar Valmieras novada pašvaldības domes 26.08.2021. lēmumu Nr. 282

²⁰² Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta trešā daļa

Savukārt Pašvaldība ar Bāriņtiesas un citu pašvaldības iestāžu palīdzību atbilstoši Bērnu tiesību aizsardzības likumam nodrošina²⁰³:

1. sniedz palīdzību un atbalstu ģimenēm, kurās ir bērni, garantējot ikvienam pašvaldības teritorijā dzīvojošam bērnam pajumti, siltumu, apģērbu un vecumam un veselības stāvoklim atbilstošu uzturu;
2. nodrošina ārpusģimenes aprūpi tiem bērniem, kuriem uz laiku vai pastāvīgi nav savas ģimenes vai kurus viņu pašu interesēs nedrīkst atstāt šajā ģimenē;
3. nodrošina bērnu tiesības iegūt vispārējo vidējo izglītību un sniedz viņiem palīdzību arodizglītībā;
4. organizē mātes un bērna primāro veselības aprūpi;
5. organizē vecāku izglītošanu;
6. gādā par pirmsskolas un ārpusskolas bērnu iestādēm, tautas bibliotēkām, bērnu atpūtas organizēšanu;
7. izstrādā un realizē programmas darbam ar ielas bērniem;
8. veic citus pasākumus bērna tiesību nodrošināšanā.

Kā viens no pirmajiem soļiem Bērnu tiesību aizsardzības likumā noteiktās pašvaldības kompetences īstenošanai jaunizveidotajā Valmieras novadā ir izveidota Valmieras novada pašvaldības koordinējoša un konsultatīva Bērnu tiesību aizsardzības komisija (Komisija), kurā ir pārstāvji no Bāriņtiesas, Sociālo lietu pārvaldes, Izglītības pārvaldes un pašvaldības policijas. Komisija izskata individuālus gadījumus saistībā ar iespējamiem bērna tiesību pārkāpumiem, ja ir nepieciešama ātra rīcība un vairāku institūciju sadarbība, un ko nav izdevies atrisināt starpprofesionāļu komandas ietvaros, kā arī bērnu tiesību aizsardzības jomā analizē situāciju novadā, sniedz priekšlikumus pašvaldībai un priekšlikumus Labklājības ministrijai normatīvo aktu pilnveidei.²⁰⁴

Saskaņā ar Bērnu tiesību aizsardzības likumu²⁰⁵ vēl ir nepieciešams izstrādāt Valmieras novada pašvaldības bērna tiesību aizsardzības programmu, kurā jāapkopo informāciju par jaunizveidotajā novada pašvaldībā pieejamiem resursiem bērnu tiesību aizsardzības jomā, lai nodrošinātu sadarbību pašvaldības, valsts institūciju un sabiedrības (sabiedrisko organizāciju, ģimeņu u.c. fizisko un juridisko personu) pārstāvju starpā, starpinstitutionālā sadarbības mehānisma darbībām²⁰⁶ un finansējumu.

Bērnam kā fiziski un intelektuāli nenobriedušai personai vajadzīga īpaša aizsardzība un gādība, sekmējot bērnu un ģimeņu dzīves kvalitātes uzlabošanos. Ņemot vērā, ka bērna tiesību aizsardzības programmas mērķa grupa nav tikai bērni²⁰⁷, bet arī viņu ģimenes un citas bērna aprūpē iesaistītās personas, programmas izstrādē iesaistāms plašs

²⁰³ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta otrā daļa

²⁰⁴ Valmieras novada domes 2022. gada 27. janvāra lēmums Nr. 63 "Par Valmieras novada pašvaldības Bērnu tiesību aizsardzības komisijas un nolikuma apstiprināšanu" (protokols Nr. 2, 66š)

²⁰⁵ Bērnu tiesību aizsardzības likuma 66. panta pirmā daļa

²⁰⁶ Ņemot vērā Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas metodiskos ieteikumus "Par Izglītības iestādes, sociālā dienesta, bāriņtiesas u.c. iestāžu kompetenci starpinstitutionālajā sadarbībā, veicot preventīvo darbu un risinot vardarbības gadījumus pret bērnu" un "Par bāriņtiesas un sociālā darba speciālista darbam ar ģimeni un citu speciālistu sadarbību"

²⁰⁷ Bērns – persona, kas nav sasniegusi 18 gadu vecumu, izņemot tās personas, kuras saskaņā ar likumu izsludinātas par pilngadīgām vai stājušās laulībā pirms 18 gadu vecuma sasniegšanas (Bērnu tiesību aizsardzības likuma 3. panta pirmā daļa)

pašvaldības atbildīgo institūciju loks no izglītības, sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu, veselības aprūpes, policijas, darba ar jaunatni jomām.

Nacionālā līmeņa vidēja termiņa mērķi bērnu tiesību aizsardzībai ir definēti Izglītības attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam „Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”, kuru 3. mērķis “Atbalsts ikviena izaugsmei” paredz atbalsta mehānismu veidošanu individu – bērnu, jauniešu un pieaugušo – izaugsmei, un Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam (izstrādes stadijā; atbildīgā iestāde – Labklājības ministrija), kur bērnu tiesību aizsardzība tiek skatīta ģimenes kontekstā par virsmērķi izvirzot nabadzības risku un sociālās atstumtības mazināšanu ģimenēm ar bērniem. Savukārt izvirzītā virsmērķa pakārtotie apakšmērķi ir vērsti uz ģimenēm ar bērniem draudzīgas sabiedrības izveidi, kas veicina bērnu un jaunatnes labklājību, veselīgu attīstību un vienlīdzīgas iespējas, kā arī nodrošina, lai valsts politika būtu izsvērta, pēctecīga un visaptveroša bērnu un ģimenes labklājības, jaunatnes, veselības un tiesību aizsardzības jomā.

Sociālie pakalpojumi un sociālā palīdzība

Līdz Valmieras novada izveidei novada teritorijā darbojās iepriekšējo novadu sociālie dienesti – Kocēnu novada domes sociālais dienests, Beverīnas novada pašvaldības sociālais dienests, Mazsalacas novada sociālais dienests, Strenču novada sociālais dienests, Naukšēnu novada pašvaldības sociālais dienests, Rūjienas novada sociālais dienests, Burtnieku novada pašvaldības sociālais dienests un Valmieras pilsētas pašvaldības iestāde "Sociālo lietu pārvalde". Jaunizveidotajā novadā par sociālo jomu atbildīga ir Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde ar struktūrvienībām: Sociālās palīdzības nodaļa, Sociālo pakalpojumu nodaļa, Sociālā darba nodaļa un Veselības aprūpes nodaļa.²⁰⁸ Iedzīvotāju pieņemšana tiek nodrošināta – Valmierā, Kocēnos, Bērzainē, Dikļos, Vaidavā, Zilākalnā, Brenguļos, Kauguros, Trikātā, Valmiermuižā, Burtniekos, Ēvelē, Matīšos, Rencēnos, Vecatē, Rūjienā, Ipiķos, Lodē, Vilpulkā, Jeros, Naukšēnos, Ņoņos, Mazsalacā, Ramatā, Sēļos, Strenčos, Sedā, Plāņos, Jērcēnos un nepieciešamības gadījumā iedzīvotāja dzīvesvietā visā novada teritorijā.

Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzību jomā pašvaldība ir izdevusi saistošos noteikumus:

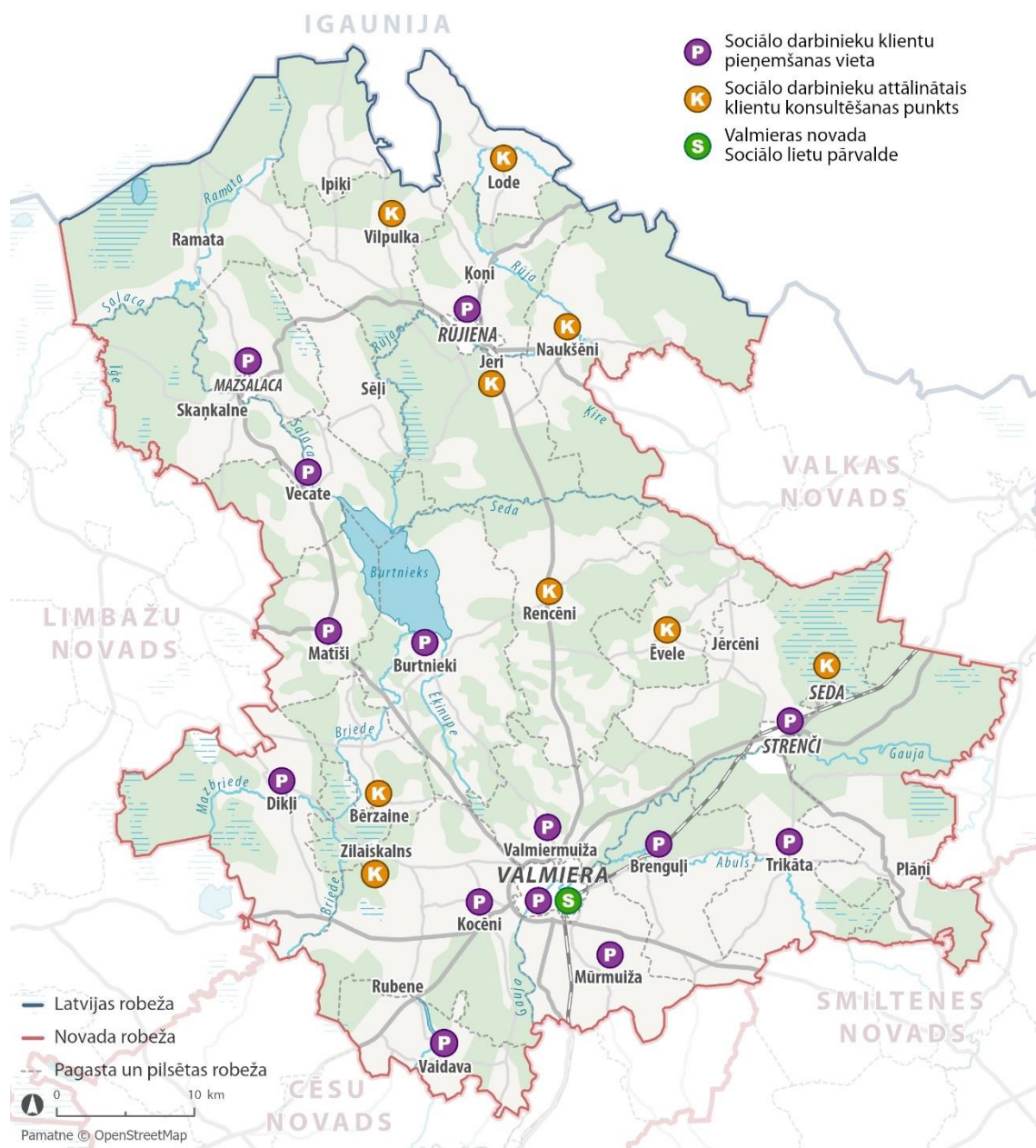
- Valmieras novada pašvaldības domes 2021. gada 26. augusta saistošie noteikumi Nr. 8 “Par materiālo atbalstu Valmieras novada pašvaldībā”;
- Valmieras novada pašvaldības domes 2021. gada 26. augusta saistošie noteikumi Nr. 9 “Par Valmieras novada pašvaldības pabalstu bārenim un bez vecāku gādības palikušam bērnam, audžuģimenei un daudz bērnu ģimenei”;
- Valmieras novada pašvaldības domes 2021. gada 25. novembra saistošie noteikumi Nr. 18 “Par sociālajiem pakalpojumiem Valmieras novadā”;

²⁰⁸ Valmieras novada pašvaldības nolikums, Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde” nolikums

- Valmieras novada pašvaldības domes 2022. gada 27. janvāra saistošie noteikumi Nr. 35 "Kārtība, kādā Valmieras novada pašvaldība sniedz palīdzību dzīvokļa jautājumu risināšanā un nosaka īres maksu".

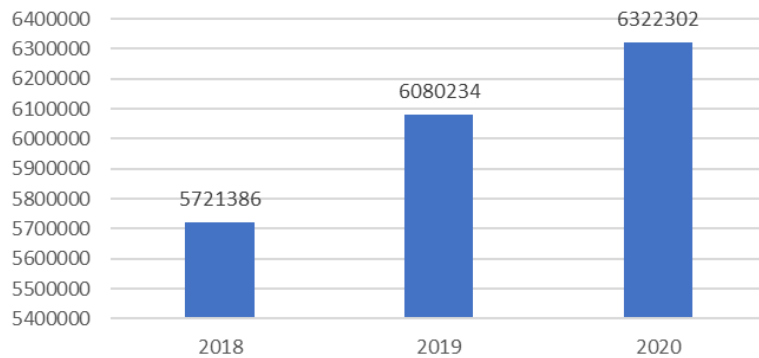
Iepriekšējo novadu pašvaldības laika posmā no 2018. līdz 2020. gadam sociālajai aizsardzībai bija tērējušas no 5,72 līdz 6,32 miljoniem eiro gadā (7-8% no kopējā budžeta), izdevumiem katru gadu pieaugot.²⁰⁹

Attēls 46. Pašvaldības sociālās palīdzības un sociālo pakalpojumu speciālistu pieejamība Valmieras novadā

²⁰⁹ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, pašvaldību publiskie pārskati

Attēls 47. Pašvaldību kopējie budžeta izdevumi par sociālo aizsardzību^{210, 211}

Sociālās palīdzības pabalstos 2021. gadā Valmieras novada pašvaldība no pašvaldības budžeta izlietoja 407 289 eiro, tajā skaitā 311 674 eiro naudā un 95 615 eiro natūrā. Kopējais pabalstu saņēmēju skaits bija 1339 mājsaimniecības jeb 2513 personas (530 bērni, 358 pilngadīgas personas ar invaliditāti u.c.). Pašvaldība no pašvaldības budžeta izmaksā pabalstu bērna piedzimšanas gadījumā, pabalstu sociālās rehabilitācijas mērķu sasniegšanai, pabalstu nozīmīgā dzīves jubilejā un apbedīšanas pabalstu²¹², kā arī izmaksā Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likumā noteiktos pabalstus trūcīgām personām. Trūcīgas mājsaimniecības (personas) statuss 2021. gadā bija spēkā 888 mājsaimniecībām, no kurām 308 ir bērni.²¹³

Sociālos pakalpojumus un sociālo palīdzību Valmieras novadā sniedz kopā 157 darbinieki, tajā skaitā 45 sociālā darba speciālisti. Pašvaldības Sociālo lietu pārvaldē ir 19 sociālā darba speciālisti, kas sniedza sociālos pakalpojumus 2021. gadā, apkalpojot 878 klientus, no tiem 258 bērnus. Kopā novadā ir pieejami 30 veidu sociālie pakalpojumi, no kuriem trīs pakalpojumus nodrošina pašvaldība, trīs pērk no citas pašvaldības, astoņus pērk no nevalstiskajām organizācijām savas pašvaldības teritorijā, piecus pērk no nevalstiskajām organizācijām ārpus savas pašvaldības teritorijas, septiņus pērk no privātpersonām savas pašvaldības teritorijā un četrus pērk ārpus savas pašvaldības teritorijas.²¹⁴

Pašvaldības nodrošinātos sociālos pakalpojumus 2021. gadā saņēma 451 klients, tajā skaitā:

- Valmieras novada pašvaldības institūciju sociālos pakalpojumus saņēma 139 personas;
- Citu pašvaldību institūciju sociālos pakalpojumus saņēma 3 personas;
- Valmieras novadā esošo nevalstisko organizāciju sociālos pakalpojumus saņēma 199 personas;

²¹⁰ Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, pašvaldību publiskie pārskati

²¹¹ Sociālās aizsardzības izdevumi – izdevumi par pakalpojumiem un transfertiem, pakalpojumi, kas saistīti ar sociālās aizsardzības politikas noteikšanu un vadību, sociālās aizsardzības sniegšanai nepieciešamo normatīvo aktu un standartu noteikšanu un ieviešanu (Ministru kabineta 2005. gada 13. decembra noteikumi Nr. 934 “Noteikumi par budžetu izdevumu klasifikāciju atbilstoši funkcionālajām kategorijām”)

²¹² Valmieras novada pašvaldības domes 2021. gada 26. augusta saistošie noteikumi Nr. 8 “Par materiālo atbalstu Valmieras novada pašvaldībā”

²¹³ Labklājības ministrijas pārskati par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību novada/republikas pilsētas pašvaldībā 2021. gadā (<https://www.lm.gov.lv/lv/par-2021-gadu>)

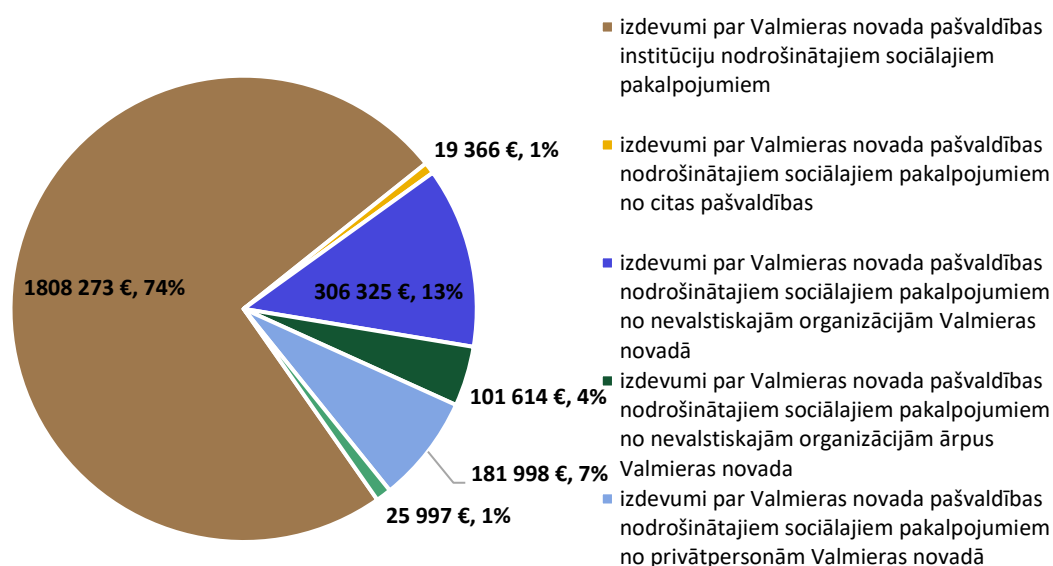
²¹⁴ Labklājības ministrijas pārskati par sociālajiem pakalpojumiem un sociālo palīdzību novada/republikas pilsētas pašvaldībā 2021. gadā (<https://www.lm.gov.lv/lv/par-2021-gadu>)

- Citu pašvaldību nevalstisko organizāciju sociālos pakalpojumus saņēma 19 personas;
- Valmieras novadā esošo privātpersonu sociālos pakalpojumus saņēma 83 personas;
- Astoņi Valmieras novadā dzīvojošo klienti saņēma sociālos pakalpojumus ārpus Valmieras novada.

Lai arī sociālos pakalpojumus pamatā nodrošina Valmieras novada pašvaldības institūcijas, nozīmīgu daļu veido sabiedrībā balstīti sociālie pakalpojumi, ko sniedz nevalstiskais sektors.

2021. gadā Valmieras novada pašvaldības nodrošināto pakalpojumu izdevumos 17% veidoja izdevumi nevalstiskajām organizācijām un 7% izdevumi privātajam sektoram par sociālo pakalpojumu sniegšanu. Sabiedrībā balstītu sociālo pakalpojumu nodrošināšana ir jāattīsta.

Attēls 48. Valmieras novada pašvaldības izlietotie līdzekļi par sociālajiem pakalpojumiem, EUR

Novadā kopā ir septiņas ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas.²¹⁵ Sociālo lietu pārvaldes tiešā pārraudzībā darbojas:

- Pašvaldības pansionāts "Valmiera" Valmierā Rīgas ielā 55, ar 70 klientu vietām un Valmierā Kauguru ielā 3 ar 49 klientu vietām, kuros uzturas pensijas vecuma personas un personas ar funkcionāliem traucējumiem;
- Pašvaldības sociālās aprūpes centrs "Lode" Lodes pagastā, kurā paredzētas 58 vietas pilngadīgām personām ar invaliditāti.

Pašvaldībai ir sadarbība arī ar citām ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijām:

- biedrības "Latvijas SOS bērnu ciematu asociācija" Valmieras SOS ģimeņu atbalsta centrs Ganību ielā 3 Valmierā, kura klienti ir jaunieši vecumā no 18 – 24 gadiem pēc ārpusģimenes aprūpes izbeigšanas ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijā (6 klientu vietas) ar struktūrvienību "Valmieras SOS

²¹⁵ LM Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistrs

bērnu ciemats", kurā ilgstoši uzturas bērni bāreņi un bez vecāku gādības palikušie bērni (kopā 72 klientu vietas). Tāpat iespējams saņemt pakalpojumus ģimenēm ar bērniem, kuras pakļautas sociālās atstumtības riskam, ģimenēm, kurās bērna aprūpētāji nav viņa bioloģiskie vecāki, bet nodrošina bērna aprūpi audžuģimenēs, aizbildnībā vai adopcijā, kā arī dažādus citus sociālās rehabilitācijas pakalpojumus;

- Biedrības „REACH” Senioru nams „Zilaiskalns”, kurā uzturas pensijas vecuma personas un personas ar invaliditāti (33 klientu vietas);
- Biedrības "Latvijas Sarkanais Krusts" sociālās aprūpes un rehabilitācijas centrs "Seda", kurā uzturas pensijas vecuma personas, personas ar fiziska un garīga rakstura traucējumiem (50 klientu vietas);
- Valsts sociālās aprūpes centra "Zemgale" filiāle "Rūja" Jeru pagastā, kurā uzturas personas ar invaliditāti ar fiziska un garīga rakstura traucējumiem (252 vietas). Centrā ir izvietota arī pusceļa māja (klientu skaits: 30) un grupu dzīvoklis "Saulrīti" (klientu skaits: 30);
- SIA Sociālās rehabilitācijas un aprūpes centrs "Rūjienas senioru māja", kurā uzturas pensijas vecuma personas un personas ar invaliditāti (klientu skaits: 100). Senioru mājā pieejams arī pakalpojums "Dienas aprūpes centrs" pilngadīgām personām ar garīga un fiziska rakstura traucējumiem un pensijas vecuma personām.

Attēls 49. Valmieras SOS bērnu ciemats²¹⁶

Attēls 50. Sociālās aprūpes un rehabilitācijas centrs "Seda"²¹⁷

Valmieras novadā atrodas arī grupu mājas (dzīvokļa) pakalpojumu pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem:

- Biedrības "Latvijas Samariešu apvienība" Sociālo pakalpojumu centrs "Vanags" Valmierā (16 vietas) un Mazsalacā (13 vietas);
- Camphill nodibinājums "Rožkalni" (10 vietas).

Specializētās darbnīcas pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem nodrošina:

- Camphill nodibinājums "Rožkalni" Rencēnu pagasta Rožkalnos (20 vietas);
- "Fonds "Iespēju tilts"" Valmierā (18 vietas);
- Biedrība "Kristīgais žēlsirdības centrs" (10 vietas);

²¹⁶ <https://www.valmieraszinas.lv/valmieras-sos-bernu-ciemats-svin-10-gadu-jubileju/#2>

²¹⁷ <https://www.redcross.lv/par-mums/socialie-centri/sarc-seda/>

- Latvijas Samariešu apvienība Naukšēnu specializētās darbnīcas (8 vietas)

SIA "Vidzemes slimnīca" un SIA "Mazsalacas slimnīca" nodrošina īslaicīgās sociālās aprūpes pakalpojumu ar izmitināšanu.

Biedrības "Latvijas Samariešu apvienība" dienesta "Samariešu atbalsts mājās" Vidzemes nodaļa visā novada teritorijā nodrošina pakalpojumu "Aprūpe mājās".

Novadā ir trīs krīzes centri:

- Krīzes centra pakalpojumus visu vecumu personām, kas cietušas no prettiesiskām darbībām (tai skaitā vardarbībā cietušas personas), nodrošina nodibinājums "Centrs Valdardze" Valmierā;
- Biedrība "Ģimenes šūpulis" nodrošina krīzes centra "Patvēruma māja" pakalpojumu krīzes situācijā nonākušām personām – nepilngadīgām un pilngadīgām grūtniecēm un jaunām māmiņām ar zīdaiņiem Kauguru pagasta Jaunpalejās.
- Nodibinājuma "Fonds "Iespēju tilts"" dienas aprūpes centrs "Stropiņš" Valmierā, kas sniedz pakalpojumus pilngadīgām personām ar garīga rakstura traucējumiem.

Biedrība "Kristīgais žēlsirdības centrs" nodrošina bērnu dienas centra pakalpojumu Valmierā.

Biedrība "Kopā varam!" sniedz sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem ar funkcionāliem traucējumiem un viņu vecākiem, tuviniekiem, aizbildņiem Valmierā Jumaras ielā 9 un Leona Paegles ielā 5.

Naktspatversmes pakalpojums līdz 16 personām bez noteiktas dzīvesvietas un krīzes situācijā nonākušām personām, kas palikušas bez naktsmītnes, tiek nodrošināts biedrības "Latvijas Samariešu apvienība" Valmieras sociālo pakalpojumu centrā "Vanags".

VSIA "Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca" veic sociālo darbu ar personām ar atkarībām.

Saskaņā ar Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plānu 2017.–2020. gadam²¹⁸ (turpmāk – DI projekts), kas tiek realizēts ar ERAF 9.3.1.1. SAM un pašvaldību finansējumu, Valmieras novada Naukšēnu un Vaidavas pagastos un Valmieras, Rūjienas un Mazsalacas pilsētās tiek nodrošināti un attīstīti jauni pakalpojumi. Valmierā tiek veidots Daudzfunkcionālais sociālo pakalpojumu centrs, Vaidavā – sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs un grupu dzīvokļi, Mazsalacā – sociālās rehabilitācijas pakalpojumu centrs, kā arī vairāki pakalpojumi pieaugušajiem ar garīga rakstura traucējumiem. Primāri jaunizveidotajos pakalpojumos jānodrošina pakalpojumi DI projektā izvērtētajiem cilvēkiem, taču, ja nav pilna pakalpojuma noslodze, atļauts pakalpojumus sniegt arī citām mērķa grupām, atbilstoši noteiktajai prioritārajai kārtībai. Pakalpojumu ieviešana prasa centrus nodrošināt arī ar attiecīgās kvalifikācijas sociālās rehabilitācijas un sociālā darba speciālistiem.

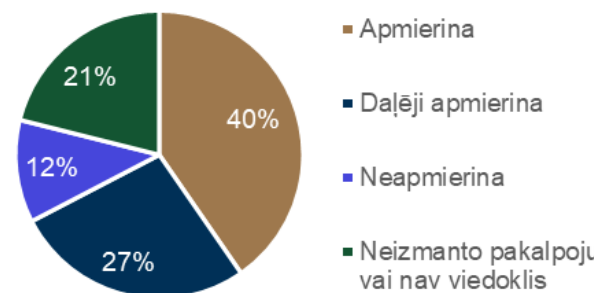
²¹⁸ Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plāns 2017.–2020. gadam (ar pēdējiem grozījumiem, kas apstiprināti ar Sociālo pakalpojumu attīstības padomes 2020. gada 27. novembra lēmumu Nr. 39

(http://jauna.vidzeme.lv/upload/DI/DI_plns_gala_redakcija/VPR_DI_plans_grozijumi_Nr_7.pdf)

Iedzīvotāju aptaujā sociālos pakalpojumus vērtējušo īpatsvars bija zems, tā kā šos pakalpojumus izmanto tikai noteiktas mērķa grupas.

Kopumā 40% no 1267 respondentiem sociālo pakalpojumu kvalitāte apmierina, 27% daļēji apmierina un 12% neapmierina, bet 21% respondentu sociālos pakalpojumus neizmanto vai par tiem nav viedokļa.²¹⁹

Attēls 51. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Tuvākajā apkārtnē ir pieejamas labas kvalitātes sociālie pakalpojumi"²²⁰

Valmieras novada sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības jomā nozīmīgākie valsts līmeņa vidēja termiņa plānošanas dokumenti ir:

- Sociālās aizsardzības un darba tirgus pamatnostādnes 2021.–2027. gadam²²¹, kurās definētais mērķis ir sekmēt iedzīvotāju sociālo iekļaušanu, mazinot ienākumu nevienlīdzību un nabadzību, attīstot pieejamu un individuālajām vajadzībām atbilstošu sociālo pakalpojumu un juridiskā atbalsta sistēmu, kā arī veicinot augstu nodarbinātības līmeni kvalitatīvā darba vidē. Pamatnostādnes regulē arī pašvaldību nodrošināto sociālo palīdzību, pašvaldību finansētos sociālos pakalpojumus, atbalstu nodarbinātības veicināšanai, drošai un kvalitatīvai darba videi.
- Resocializācijas politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, kuras viens no rīcības virzieniem ir stiprināt pašvaldību un NVO lomu, t.sk. veidojot izpratni par katra sektora lomu atkārtota likumpārkāpuma novēršanā, izglītojot un nodrošinot atbalsta pasākumus NVO, pašvaldībām un citām institūcijām, tādējādi veicinot sabiedrības gatavību uzņemt personu pēc soda izciešanas un veicinot personas aktīvu iekļaušanos sabiedrības procesos, t.sk. nodarbinātību.

Veselības aprūpes pieejamība

Valmieras novadā ir 186 ārstniecības iestādes ar plaša klāsta pakalpojumiem, no tām 137 Valmieras pilsētā.²²²

Lielākās ārstniecības iestādes, kurās pašvaldība ir kapitāldaļu turētāja, ir SIA "Vidzemes slimnīca" un SIA "Mazsalacas slimnīca".

SIA "Vidzemes slimnīca" ir lielākā ārstniecības iestāde Vidzemē un vienīgā daudzprofilu neatliekamās medicīniskās palīdzības slimnīca reģionā. Ar vairāk nekā 700 darbiniekiem Vidzemes slimnīca ir viens no lielākajiem darba devējiem un nodokļu maksātājiem Vidzemes reģionā. Tā nodrošina medicīnisko palīdzību 24 h diennaktī ar 8 ārstiem speciālistiem diennakts dežūrās, t.sk. traumpunktu. Vidzemes slimnīca atrodas Valmierā, Jumaras ielā 195. Galvenie darbības veidi – ambulatorie un stacionārie veselības aprūpes pakalpojumi (282 gultasvietas), diagnostiskie izmeklējumi, medicīniskā rehabilitācija, laboratorija. Vidzemes slimnīca ir reģionā vienīgā ārstniecības iestāde, kura nodrošina

²¹⁹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²²⁰ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²²¹ projekts izsludināts Valsts sekretāru sanāsmē 2021. gadā 13. maijā

²²² Saskaņā ar Veselības inspekcijas Ārstniecības iestāžu reģistru, <https://registri.vi.gov.lv/air>

ārstēšanos pacientiem specializētā insulta vienībā, priekšlaicīgi dzimušajiem bērniem – jaundzimušo intensīvajā terapijā un asins komponentu sagatavošanu – asins sagatavošanas nodaļā.

Papildus SIA “Vidzemes slimnīca” nodrošina medicīniskos pakalpojumus:

- Rūjienā, Valdemāra ielā 26, kur atrodas rentgena kabinets;
- Valkā, Rūjienas ielā 3, steidzamās medicīniskās palīdzības punkts, poliklīnika, rentgena kabinets.

Ņemot vērā slimnīcā sniegtā pakalpojumu klāsta pieaugumu un aizvien pieaugošās epidemioloģiskās drošības prasības pakalpojumu sniegšanā, jau šobrīd tiek ieguldītas investīcijas slimnīcas nodaļu infrastruktūras pārbūvē, sakārtošanā un aprīkojuma atjaunošanā. Papildus jau pārbūvētajām stacionārajām un ambulatorajām nodaļām līdz 2023. gada beigām plānots paplašināt Neatliekamās medicīniskās palīdzības un pacientu uzņemšanas nodaļu, Reanimācijas nodaļu, bet līdz 2024. gada beigām izbūvēt jaunu Rehabilitācijas centru.

Valmieras novada pašvaldībai pieder 74.07 % sabiedrības kapitāldaļu.

SIA “Mazsalacas slimnīca” atrodas Parka ielā 14, Mazsalacā un nodrošina ģimenes ārsta, vakcinācijas kabineta, fizikālās terapijas, masāžas, procedūru, pārsiešanas, analīžu nodošanas un vizuālās diagnostikas pakalpojumus.²²³ Pašvaldībai pieder 100% sabiedrības kapitāla daļu.

Attēls 52. Vidzemes slimnīca²²⁴

Attēls 53. Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca²²⁵

Valmieras novada Strenčos atrodas viena no deviņām specializētajām ārstniecības iestādēm – valsts SIA “Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca”. Slimnīcā darbojas piecas psihiatrijas, narkoloģijas un psihotuberkulozes stacionāra nodaļas (gultu skaits 300), uzņemšanas nodaļa, slēgta tipa aptieka, psihosociālās rehabilitācijas dienas centrs. Slimnīcā veic ambulatorās tiesu psihiatriskās un kompleksās tiesu psiholoģiskās ekspertīzes, ambulatori pieejami narkologa un psihiatra, arī bērnu psihiatra pakalpojumi, rehabilitācijas (ergoterapeita un fizioterapeita) ambulatorās konsultācijas un klīniskā psihologa konsultācijas. Slimnīca nodrošina piespiedu līdzekļa izpildi pēc tiesas lēmuma – piespiedu ārstēšanu stacionārā. Slimnīca ir laba mācību un prakses vieta augstāko un vidējo mācību iestāžu studentiem medicīnas, sociālā darba un rehabilitācijas jomā.²²⁶

²²³

<https://www.mazsalaca.lv/index.php?zoomzina=159&title=SIA+Mazsalacas+slimn%C4%ABca&lielbirka=20Sabiedr%C4%ABba&birka=30Vesel%C4%ABba&subbirka=&mazbirka=&depth=3>

²²⁴ Vidzemes slimnīca, <https://vidzemesslimnica.lv>

²²⁵ Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca, <https://www.strencupns.lv/>

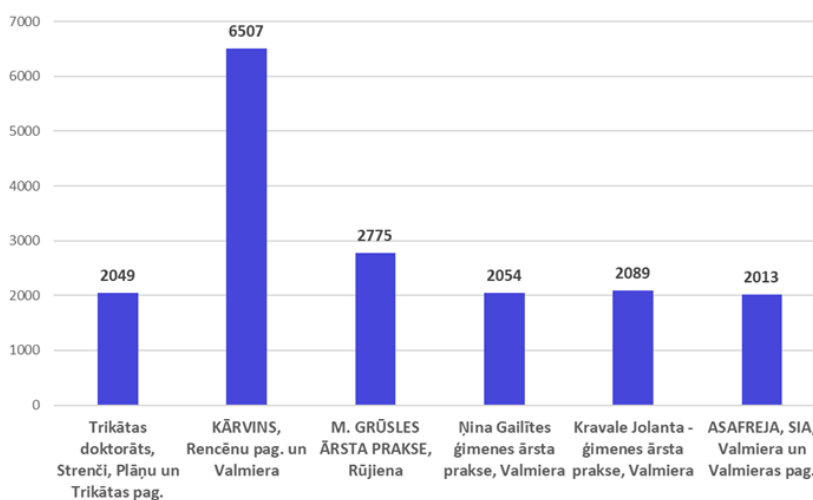
²²⁶ Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca, <https://www.strencupns.lv/par-mums/>

Slimnīcas stratēģiskais mērķis ir “saglabāt, uzlabot un atjaunot iedzīvotāju psihisko veselību, nodrošinot kvalitatīvu, efektīvu, uz pacientu vērstu psihiatrijas un narkoloģijas pakalpojumu sniegšanu iedzīvotājiem Vidzemes reģionā”.²²⁷

Valmieras novadā atrodas 24 ģimenes ārstu prakses, kas izvietotas 17 novada pilsētās un pagastos: Valmierā, Mazsalacā, Rūjienā, Sedā, Strenčos un Burtnieku, Dikļu, Ēveles, Jeru, Kauguru, Kocēnu, Naukšēnu, Plāņu, Rencēnu, Trikātas Valmieras un Vilpulkas pagastos (kopā ģimenes ārstu pieejamība 41 vietā).

Valmieras novadā 2020. gadā uz 10 000 iedzīvotāju tiek fiksēti 5 ģimenes ārsti (Latvijā uz 10 000 iedzīvotāju ir 3,03 ģimenes ārsti)²²⁸. Gandrīz pie visiem ģimenes ārstiem Valmieras novadā ir vairāk nekā 1 000 pacientu, pie 10 – virs 2 000, bet zem 1 000 pacientu ir 6 ģimenes ārstu praksēs.

Attēls 54. Ģimenes ārsti ar reģistrēto pacientu skaitu virs 2 000

Zobārstniecības pakalpojumus iespējams saņemt 35 ārstu prakšu zobārstniecībā vietās Valmierā, Rūjienā, Strenčos, Naukšēnos un Trikātā. Kopumā Valmieras novadā ir reģistrētas 15 ārstu prakses zobārstniecībā.²²⁹

Veselības aprūpes pieejamības nodrošināšana un iedzīvotāju veselības veicināšana un slimību profilakse ir Valmieras novada pašvaldības Sociālo lietu pārvaldes Veselības aprūpes nodaļas funkcijas. Pārvalde nodrošina speciālistu veselības veicināšanas jautājumus.

<p>Iedzīvotāju aptaujā medicīniskie pakalpojumi ir novērtēti ļoti labi – 53% no 1267 respondentiem tie apmierina, 28% daļēji apmierina, 17% neapmierina.</p> <p>Medicīniskos pakalpojumus tuvākajā apkārtnē neizmanto vai par tiem nav viedokļa vien 1%</p>	<p>Attēls 55. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Tuvākajā apkārtnē atrodas labas kvalitātes medicīniskie pakalpojumi”²³¹</p>
--	---

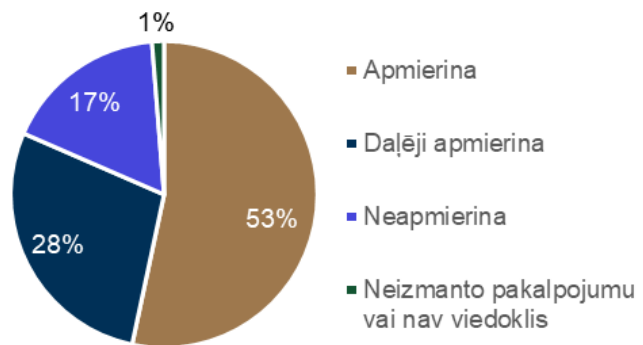
²²⁷ VSIA “Strenču psihoneiroloģiskā slimnīca” vidēja termiņa darbības stratēģija 2020.–2022. gadam

²²⁸ Nacionālais veselības dienests

²²⁹ Veselības inspekcija

²³¹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

respondentu, kas varētu liecināt par plašu pakalpojumu klāstu un pieejamību līdz ar to mazinot interesi medicīniskos pakalpojumus saņemt citās pašvaldībās.²³⁰

Attēls 56. Veselības iestāžu izvietojums Valmieras novadā

²³⁰ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

Valmieras novada pašvaldība ir Veselības ministrijas izveidotā Nacionālā veselīgo pašvaldību tīkla dalībniece, kura ietvaros sadarbībā ar Slimību profilakses un kontroles centru, Latvijas Pašvaldību savienību, Pasaules Veselības organizācijas pārstāvniecību Latvijā un Paula Stradiņa Klīniskā universitātes slimnīcas Sabiedrības veselības fakultāti tiek sekmēta labās prakses piemēru, pieredzes un ideju apmaiņa starp pašvaldībām, saņemts metodoloģiskais atbalsts dažādu sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumu risināšanā lokālā līmenī un paaugstināta pašvaldības darbinieku izglītība sabiedrības veselības un veselības veicināšanas jautājumos.²³²

Vidēja termiņa mērķi nacionālā līmenī ir noteikti Sabiedrības veselības pamatnostādņēs 2021.–2027. gadam, tostarp palielināt pašvaldību, izglītības iestāžu un darba devēju lomu veselīga un aktīva dzīvesveida veicināšanā un to atbalstošas vides radīšanā, kā arī veicināt izpratni un iesaistīšanos slimību profilakses un veselības veicināšanas pasākumu īstenošanā dažādām mērķauditorijām (Izglītīt iedzīvotājus par veselīga uztura paradumiem, veicināt dzeramā ūdens patēriņa pieaugumu sabiedrībā, veicināt kvalitatīvas vietējās izcelsmes pārtikas pieejamību patērētājiem un iepirkuma īpatsvara palielināšanu publiskajos iepirkumos u.c.).

Sabiedriskās kārtības un drošības pakalpojumi

Sabiedrisko kārtību, operatīvu reaģēšanu uz iedzīvotāju izsaukumiem līdz Valmieras novada izveidei nodrošināja Brenguļu, Kauguru un Trikātas, Burtnieku, Kocēnu, Mazsalacas, Naukšēnu, Rūjienas un Strenču apvienību un Valmieras pilsētas pašvaldības policija. Valmieras pilsētā atrodas Valsts policijas reģiona pārvalde un iecirknis.²³³ Līdz ar administratīvo teritoriālo reformu pašvaldības policijas pakalpojumus nodrošina Valmieras novada pašvaldības policija.²³⁴

Civilās aizsardzības un ugunsdrošības jautājumus risina Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvaldes Civilās aizsardzības un ugunsdzēsības dienests.²³⁵ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (*turpmāk tekstā – VUGD*) posteņi Valmieras novadā ir izvietoti Valmierā, Rūjienā un Mazsalacā.²³⁶ VUGD uz ugunsgrēku un citu notikumu izsaukumiem nosūta profesionālus ugunsdzēsējus glābējus, bet Latvijā un arī Valmieras novadā ir izveidotas arī brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības. Valmieras novadā ir 12 brīvprātīgo ugunsdzēsēju komandas, kurās ir aptuveni 200 aktīvie biedri. Komandas atrodas Ēvelē, Rencēnos, Burtniekos, Matīšos, Bērzainē, Dikļos, Vaidavā, Mūrmuižā, Valmierā, Lodē, Ipiķos un Naukšēnos. Brīvprātīgās ugunsdzēsēju komandas aktīvi piedalās ugunsgrēku un citu negadījumu novēršanā, palīdzot VUGD, jo īpaši reizēs, kad brīvprātīgie ugunsdzēsēji var ātrāk nokļūt negadījuma vietā, piemēram, lauku teritorijās.²³⁷

²³² Slimību profilakses un kontroles centrs

²³³ Valsts policija

²³⁴ Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 Valmieras novada pašvaldības nolikums

²³⁵ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvaldes” nolikums

²³⁶ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests

²³⁷ Valmieras novada brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrība, <https://www.valmierasbub.lv/>

Attēls 57. Sabiedriskās kārtības un drošības pakalpojumu izvietojums Valmieras novadā

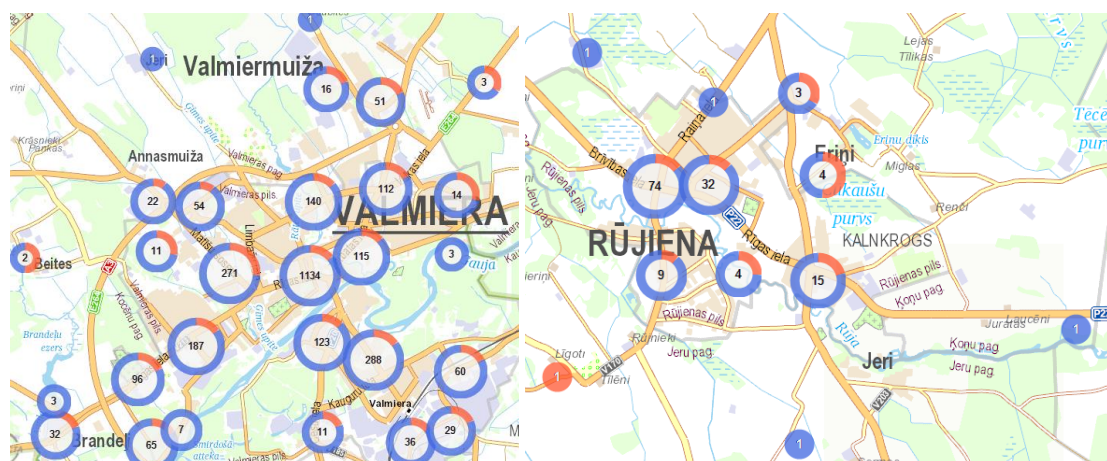
2021. gadā reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits Valmieras novadā ir bijis 259. Reģistrētie noziedzīgie nodarījumi ir tādi, par kuriem ziņots tiesību aizsardzības iestādēm un par kuriem ierosināta krimināllieta.²³⁸

Vislielākais ceļu satiksmes negadījumu skaits sākot no 2015. gada līdz 2021. gada decembrim ir fiksēts Valmieras pilsētā un tās tuvākajā apkārtnē, ~3 117 negadījumi piecu gadu laikā. Nākamais augstākais negadījumu rādītājs, bet krietni zemāks, ir novērojams Rūjienas pilsētā un tās apkaimē – ~180 negadījumi pēdējo 5 gadu laikā.²³⁹

²³⁸ Reģistrēto noziedzīgo nodarījumu skaits valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā), https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_NO_NOR/NOR022

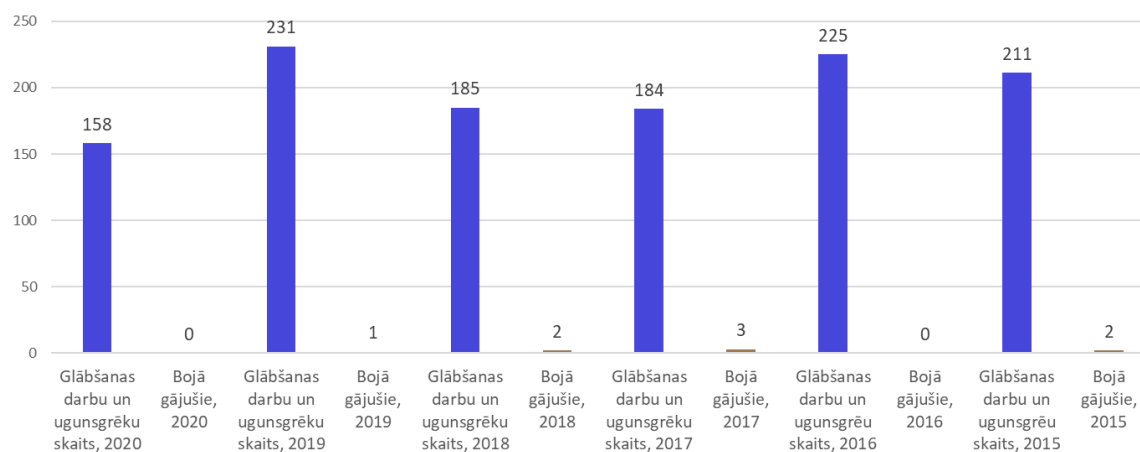
²³⁹ Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju birojs

Attēls 58. Ceļu satiksmes negadījumu skaits Valmieras un Rūjienas pilsētās un to apkārtnēs pēdējo 5 gadu laikā²³⁹

2020. gadā Valmieras novadā kopā tika reģistrēti 158 glābšanas darbi un ugunsgrēki, kuros bojā nav gājis neviens cilvēks. Laika posmā no 2015. līdz 2020. gadam ik gadu Valmieras novadā notiek 158 – 225 glābšanas darbi un ugunsgrēki. Vislielākais bojā gājušo skaits ir konstatēts 2017. gadā – 3 bojā gājušie, un vislielākais negadījumu skaits ir 2016. gadā – 225 negadījumi.²⁴⁰

Attēls 59. Glābšanas darbu un ugunsgrēku statistika²⁴¹

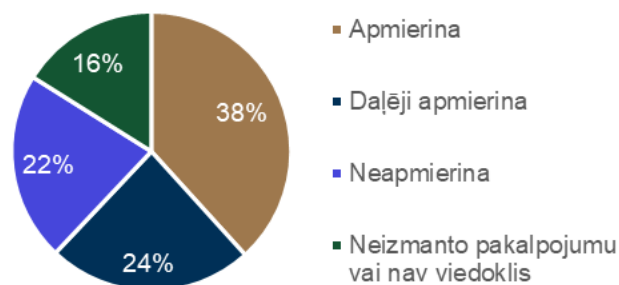
Papildus iedzīvotāju drošībai novada teritorijā ir izvietotas videonovērošanas sistēmas, joprojām turpinās to uzlabošana un attīstīšana, gan atjaunojot esošās video novērošanas kameras, gan uzstādot jaunas.

²⁴⁰ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Pārskats par glābšanas darbiem, ugunsgrēkiem un to radītajām sekām

²⁴¹ Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests. Pārskats par glābšanas darbiem, ugunsgrēkiem un to radītajām sekām

Iedzīvotāju aptaujā 38% no respondentiem apstiprina, ka pašvaldības policijas pakalpojumu kvalitāte apmierina, 24% kvalitāte apmierina daļēji, 22% neapmierina un 16% no respondentiem nevērtēja pašvaldības pakalpojumus.²⁴²

Attēls 60. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes pašvaldības policijas pakalpojumi"²⁴³

Secinājumi:

1. Valmieras novadā ir meklējami teātra, dziesmu svētku un dažādu Latvijas mēroga kultūras notikumu aizsākumi, tādēļ svarīgi turpināt šīs tradīcijas un nodrošināt piemērotus apstākļus, infrastruktūru un veicināt iedzīvotāju iesaisti. Bibliotēkas ir kļuvušas par nozīmīgiem punktiem apdzīvotajās vietās, tostarp veicot arī pašvaldības klientu apkalpošanas centra funkcijas;
1. Sports ir viens no galvenajiem Valmieras novada atpazīstamības simboliem Latvijā un ārpus tās t.sk. augstu sasniegumu sports. Daļa sporta infrastruktūras novadā ir sliktā stāvoklī, jāveicina infrastruktūras uzlabošana tādejādi arī veicinot plašāku tautas sportu un sabiedrības iesaisti;
2. Iedzīvotāji par izglītības iestāžu kvalitāti Valmieras novadā ir apmierināti. Tomēr ir novērojams, ka Valmieras novada skolēnu mācību sasniegumi un eksakto zinātņu (STEM) eksāmenu līmenis nav pietiekami augsts, zināšanu līmenis ir jāuzlabo, tādejādi uzlabojot jauniešu konkurētspēju darba tirgū aktuālajās profesijās, kas saistītas ar inženierzinātnēm u.c. eksaktām jomām. Tāpat ir jāuzlabo mācību vide esošajās izglītības iestādēs;
3. Jaunatnes politikas jomā ir nepieciešams saglabāt esošos jauniešu centrus un veidot papildus jaunus mobilos centrus, kas piedāvātu visiem novada jauniešiem saņemt atbalstu pēc iespējas tuvāk viņu dzīvesvietai (uzticības personas uzklaušītu jauniešu viedokli un vajadzības, sniegtu atbalstu izaugsmei). Jo vairāk jaunieši tiks iesaistīti novada attīstībā, jo motivētāki tie būs palikt un turpināt dzīvot un strādāt Valmieras novadā.
4. Nepieciešams izstrādāt Valmieras novada pašvaldības bērna tiesību aizsardzības programmu, kurā jāapkopo informāciju par Valmieras novada pašvaldībā pieejamiem resursiem bērnu tiesību aizsardzības jomā, lai nodrošinātu sadarbību pašvaldības, valsts institūciju un sabiedrības pārstāvju starpā, starpinstitucionālā sadarbības mehānisma darbības un finansējumu;
5. Valmieras novadā ir pieejami sociālie pakalpojumi, ilgstošās sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas institūcijas, tomēr ir jāveicina ģimeniskai videi pietuvinātu pakalpojumu izveide senioriem. Tāpat attīstot sociālos pakalpojumus novadam ir jānodrošina attiecīgās kvalifikācijas sociālās rehabilitācijas un sociālā darba speciālisti;

²⁴² Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. no jūlija līdz 25. augustam

²⁴³ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. no jūlija līdz 25. augustam

6. SIA "Vidzemes slimnīca" ir lielākā ārstniecības iestāde Vidzemē un vienīgā daudzprofilu neatliekamās medicīniskās palīdzības slimnīca reģionā. Lai uzlabotu darba un pacientu vides apstākļus ir jāattīsta slimnīcas infrastruktūra. Tāpat jānodrošina veselības pakalpojumu pieejamība iedzīvotāju dzīves vietas tuvumā – ģimenes ārstu un speciālistu prakšu vietu un feldšeru punktu attīstība;
7. Publiskās ārtelpas drošības uzlabošanai ir jāturpina attīstīt videonovērošanas uzstādīšanu;
8. Jāstiprina Valmieras novada brīvprātīgo ugunsdzēsēju kustība.

5 Transporta infrastruktūra

Autoceļi

Valmieras novadu šķērso valsts galvenais autoceļš A3, kas iekļaujas Eiropas transporta (TEN-T) autoceļu pamattīklā un ir starptautisko autoceļu savienojumu. Tāpat novadā atrodas deviņi reģionālās un vairāki vietējās nozīmes autoceļi, kas nodrošina Valmieras novada attīstības centra un citu novada apdzīvoto vietu sasniedzamību.

Tabula 22. Valsts nozīmes un reģionālās nozīmes autoceļi Valmieras novadā

Valsts nozīmes autoceļi	
1.	A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka))
Reģionālās nozīmes autoceļi	
1.	P11 (Kocēni – Limbaži – Tūja)
2.	P15 (Ainaži – Matīši)
3.	P16 (Valmiera – Matīši – Mazsalaca)
4.	P17 (Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi))
5.	P18 (Valmiera – Smiltene)
6.	P20 (Valmiera – Cēsis – Drabeši)
7.	P21 (Rūjiena – Mazsalaca)
8.	P22 (Valka – Rūjiena)
9.	P25 (Smiltene – Strenči)

Atbilstoši VSIA "Latvijas Valsts ceļi" stratēģijai Valmieras novadā svarīga ir valsts reģionālo autoceļu kvalitāte, kas kalpo kā piekļuves ātrgaitas ceļiem

Attēls 61. Valsts autoceļi Valmieras novadā

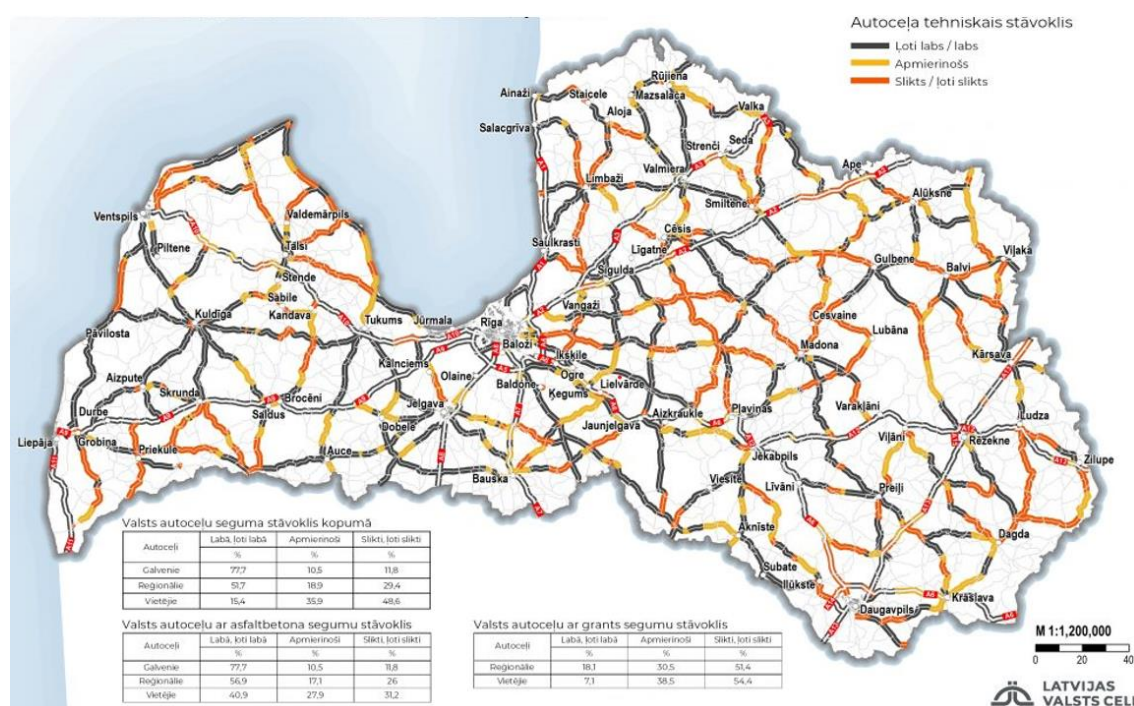
Vērtējot valsts galveno un reģionālo autoceļu kvalitāti, var secināt, ka lielākoties tā vērtējama kā ļoti laba vai laba.²⁴⁴ Līdzīgi kā valstī kopumā, arī Valmieras novadā visliktākajā kvalitātē ir vietējās nozīmes ceļi. Lai uzlabotu gan iekšējo, gan ārējo sasniedzamību, nepieciešams uzlabot satiksmes drošību A3 autoceļa posmos Sēnīte – Valmiera, Valmiera – Valka. Reģionālie un vietējas nozīmes valsts autoceļi, kuri ir izteikti sliktā kvalitātē un tuvākajos gados noteiktos posmos ir nepieciešama atjaunošana vai pārbūve, ir:

- P21 “Mazsalaca – Rūjiena”,

²⁴⁴ VSIA “Latvijas Valsts ceļi”

- P22 "Rūjiena – Naukšēni – Valka",
- P25 "Strenči – Smiltene"
- V187 "Valmiera – Rauna",
- V186 "Valmiera – Līdums",
- V213 "Valmiera – Mujāni",
- V193 "Matīši – Bērzaine – Rubene",
- V215 "Dūķeri – Tožas",
- V179 "Naukšēni – Apsītes",
- V180 "Naukšēni – Piksāri – Veckārķi",
- V177 "Ķoņi – Lode – Arakste",
- V176 "Sīļi – Igaunijas robeža",
- V232 "Daksti – Ķeiži – Rami".²⁴⁵

Attēls 62. Valsts galveno un reģionālo autoceļu stāvoklis pēc vizuālā novērtējuma 2021. gadā

Vislielākā autotransporta noslodze uz autoceļiem novadā ir uz galvenā autoceļa A3 (E264) (Inčukalns – Valmiera – Igaunijas robeža (Valka)), kas norāda, ka šis autoceļš ir nozīmīgs savienojums gan novada iedzīvotājiem, gan Valkas novada iedzīvotājiem, kā arī starptautiskā mērogā. Satiksmes intensitāte novadā ir atšķirīga – augstāka satiksmes intensitāte ir Valmieras tuvumā un uz valsts galvenā autoceļa A3, kur lielākā intensitāte ir posmā no autoceļa P11 līdz Valmieras apvedceļam (A3 un P18). Uz valsts reģionālajiem autoceļiem augstāka satiksmes intensitātes ir pie pilsētām un krasi samazinās pie valsts robežas novada ziemeļu daļā. 2. attēlā redzamā satiksmes intensitāte novadā iezīmē Valmieras pilsētas ietekmes areālu. Reģionālās nozīmes valsts autoceļu posmi ar vislielāko satiksmes intensitāti (vidēji līdz 5000 automašīnām diennaktī) novadā 2021. gadā bija:

- P16 posmā no Valmieras līdz Matīšiem,

²⁴⁵ VSIA "Latvijas Valsts ceļi", <https://lvceļi.lv/aktuali/ieverojami-uzlabojies-valsts-reģionalo-autoceļu-tehniskais-stāvoklis/>

iespēju izveidot viedos krustojumus, kas spētu efektīvi organizēt satiksmes plūsmu atkarībā no pieprasījuma.²⁴⁷

Transporta organizāciju Valmierā lielā mērā nosaka tas, ka pilsētā šobrīd ir tikai viens tilts pār Gauju. Tuvākais tilts ir uz apvedceļa (P18 Valmiera – Smiltene), un starp tiltiem jāveic vairāk nekā 5 km liels attālums. Otra tilta izbūve būtiski uzlabotu pilsētas daļu sasaisti.²⁴⁸

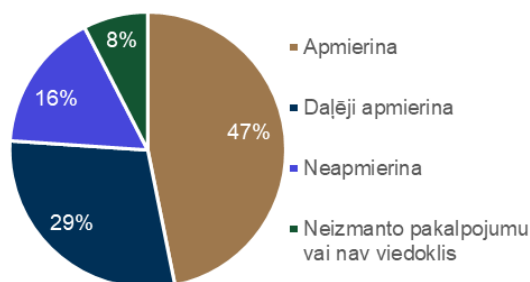
Pašvaldības ielu un ceļu būvniecība un apsaimniekošana ir tiešā pašvaldības izpilddirektora pārraudzībā. Par pašvaldības autoceļu un ielu apsaimniekošanu Valmieras novadā atbild apvienību pārvaldes.

Kopējais pašvaldības ceļu un ielu kopgarums ir ~1 120 km (2021. gada).²⁴⁹ Lai apzinātu pašvaldības ceļu un ielu tehnisko stāvokli un nepieciešamās investīcijas, ir nepieciešams izstrādāt kopēju jaunā novada Vispārīgo transporta plānu.

Arvien vairāk pieaug ilgtspējīgas mobilitātes nozīme, kas iekļauj elektrisko transportlīdzekļu izmantošanu. Lai elektrisko transportlīdzekļu izmantošana būtu ērta un pieejama, būtiska ir atbilstošas infrastruktūras esamība, kas ietver elektrisko transportlīdzekļu uzlādes vietas. Pašreizējā situācijā Valmieras novadā publiskās uzlādes vietas pieejamas trīs vietās: Valmierā, Strenčos un Rūjienā. Nākotnē būtiski ir izveidot blīvāku uzlādes vietu tīklu, lai elektriskais transportlīdzeklis būtu pievilcīgs pārvietošanās veids.

Iedzīvotāju aptaujā 47% no visiem 1267 respondentu apstiprina, ka savienojums starp apdzīvotajām vietām un novada centru ir labs, 39% daļēji apmierina, 16% neapmierina un 8% no respondentiem nav viedokļa.²⁵⁰

Attēls 64. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Labi savienojumi starp apdzīvotajām vietām un novada centru"²⁵¹

Sabiedriskais transports

Sabiedriskais transports ir viens no nozīmīgākajiem mobilitātes sistēmas elementiem, lai veicinātu iedzīvotāju vienlīdzību un dzīves kvalitātes paaugstināšanos. Valmieras novadā lielāko daļu sabiedriskā transporta pārvadājumu sastāda pārvadājumi ar starppilsētu autobusiem. Novadu šķērso arī dzelzceļa līnija "Rīga – Valga", kas pamatā nodrošina ārējo savienojamību ar citiem attīstības centriem Rīgu, Siguldu, Cēsīm, Valku. Galvenais starppilsētu autobusu pārvadājumu nodrošinātājs ir SIA "VTU Valmiera", kas veic arī sabiedriskā transporta pārvadājumus Valmieras pilsētā. Citi pārvadātāji, kas veic

²⁴⁷ SIA "Reģionālie projekti", SIA "E.Daniševska birojs", Valmieras pilsētas transporta infrastruktūras attīstības koncepcija, 2019

²⁴⁹ Ceļu apsaimniekošana, <https://www.valmierasnovads.lv/novads/celu-apsaimniekosana/>

²⁵⁰ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

²⁵¹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

pasažieru pārvadājumus Valmieras novadā, ir AS "CATA", AS "NORMA-A". Autoostas atrodas Valmierā un Rūjienā.

Autobusu maršruti un to grafiki Valmieras novadā lielākoties ir saskaņoti ar izglītības iestāžu stundu laikiem, uzņēmumu izvietojumu un to darba laikiem, kā arī ar vilcienu kursēšanas grafiku. Valmierā tiek izmantoti 12 autobusi (2 ir rezervē) un 10 no tiem ir hibrīdautobusi, kas iegādāti ar Eiropas Savienības atbalstu. Plānota arī 2 elektrobusu iegāde, taču izaicinājums ir nodrošināt operatīvu uzlādi.²⁵²

Attēls 65. Valmieras novada hibrīdautobuss²⁵³

Iekšējā savienojamība ar sabiedrisko transportu Valmieras novadā ir vērtējama kā optimāla. No visām lielākajām apdzīvotajām vietām novadā pieejams sabiedriskais transports uz Valmieras pilsētu, tomēr to intensitāte ievērojami atšķiras. Viszemākā starppilsētu intensitāte ir no Naukšēniem uz Valmieru, kur tiek nodrošināts tikai viens autobusa reiss dienā vienā virzienā. No Strenčiem, Sedas uz Valmieru nodrošināti līdz pat 13 sabiedriskā transporta reisu dienā katrā virzienā.

Savienojamība ar apkārt esošajām pašvaldībām līdzīgi kā iekšējā savienojamība novadā vērtējama kā optimāla. Pieejami starppilsētu autobusu, kā arī dzelzceļa savienojumi ar Valku, Cēsīm, Siguldu. Būtiski ir izcelt sabiedriskā transporta savienojamību ar Rīgu. Vidēji dienā pieejami 18 sabiedriskā transporta reisi dienā katrā virzienā šajā maršrutā un ceļā pavadītais laiks ar transportu ir amplitūdā no 1h 48min līdz 2h 8min. Vidzemes plānošanas reģiona Ilgtspējīgas attīstības stratēģijā 2030. gadam kā viens no nozīmīgākajiem telpiskās struktūras elementiem minēts Vidzemes trīsstūris, kas ietver Valmieru, Cēsis un Smilteni, tādējādi nozīmīgi nākotnē ir stiprināt šo pilsētu savienojamību, kas iekļauj arī sabiedriskā transporta pieejamības uzlabošanu. Ērti, ātri un precīzi sabiedriskā transporta savienojumi ir būtiski, lai samazinātu ekonomisko nevienlīdzību starp reģioniem un to iekšienē.

Paralēli pasažieru pārvadājumiem pašvaldība nodrošina arī skolēnu pārvadājumus uz izglītības iestādēm. Skolēnu autobusu maršruti un grafika plānošana ir cieši saistīta ar izglītības iestāžu izvietojumu un izglītības, tostarp interešu izglītības piedāvājumu, kas jaunajā novadā ir jāizvērtē atbilstoši vienotai skolēnu pārvadājumu sistēmai.

²⁵² Hibrīdautobusi Valmierā jau gadu, <https://www.valmierasnovads.lv/hibrīdautobusi-valmiera-jau-gadu/>

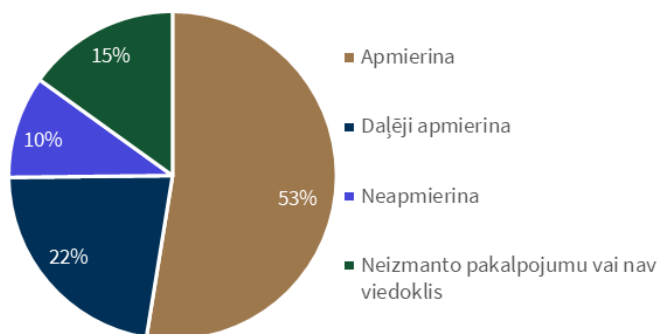
²⁵³ VTU Valmiera, <https://vtu-valmiera.lv/>

Attēls 66. Sabiedriskā transporta tīkls Valmieras novadā

Iedzīvotāju aptaujā sabiedriskā transporta pieejamība tiek novērtēta augstu, 53% no 1267 respondentiem apstiprina, ka sabiedriskais transports ir pieejams, 22% daļēji apstiprina, bet 10% neapmierina sabiedriskā transporta sasniedzamība. Salīdzinoši liela daļa no respondentiem (15%) sabiedrisko transportu neizmanto vai nesniedz viedokli.²⁵⁴

Attēls 67. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Nodrošināta sabiedriskā transporta pieejamība"²⁵⁵

²⁵⁴ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²⁵⁵ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

Dzelzceļš

Valmieras novadu šķērso neelektrificēta dzelzceļa līnija "Rīga–Valga". Novada teritorijā atrodas divas dzelzceļa stacijas: Valmiera un Strenči. Pašreizējā situācijā AS "Pasažieru vilciens" nodrošina 3 reišus dienā katrā virzienā "Rīga-Valmiera", kā arī divus reišus dienā katrā virzienā maršrutā "Rīga – Valga". Transporta attīstības pamatnostādnēs 2021–2027 minēts, ka dzelzceļš ir jāveido kā sabiedriskā transporta mugurkauls. Lai to paveiktu, primāri ir jāuzlabo vilcienu ātrums, kas motivētu iedzīvotājus izvēlēties sabiedrisko transportu nevis privāto autotransportu. Pašreizējā situācijā novadā netiek izmantots dzelzceļa potenciāls un nepieciešama novadā esošās dzelzceļa infrastruktūras modernizēšana, kā arī mobilitātes punktu izveide pie dzelzceļa stacijām. Valmieras dzelzceļa stacijas ģeogrāfiskais novietojums pilsētā rada izaicinājumu, lai to izveidotu kā galveno mobilitātes punktu.

Senāk pasažieru pārvadājumi pa dzelzceļu notika līdz Igaunijas pilsētai Tartu. Valmieras un visa novada konkurētspējas paaugstināšanai ir būtiski nodrošināt ērtu sasniedzamību arī no Igaunijas.

Velo un gājēju infrastruktūra

Velo infrastruktūra un gājēju ceļi ir būtiski gan lietišķām, gan rekreatīvām pārvietošanās vajadzībām. Ņemot vērā, ka novada apdzīvojuma blīvums ievērojami atšķiras, velo infrastruktūra pieejama tikai retās novada vietās. Jau šobrīd gar autoceļu A3 izvietots gājēju un velo ceļš, savienojot Valmieru un Kocēnus. Valmieras pilsētā esošā velo infrastruktūra un gājēju ceļi vērtējami kā labi. Velo joslu un ceļu garums Valmieras pilsētā ir 18,5 km.²⁵⁶

Līdz 2024. gadam paredzēts izveidot nacionālo velo ceļu Rīga – Valmiera gar A2, A3 un ap Valmieru 10 km rādiusā un ap pilsētām 3 km rādiusā.

Novada teritoriju šķērso vairāki velo maršruti:

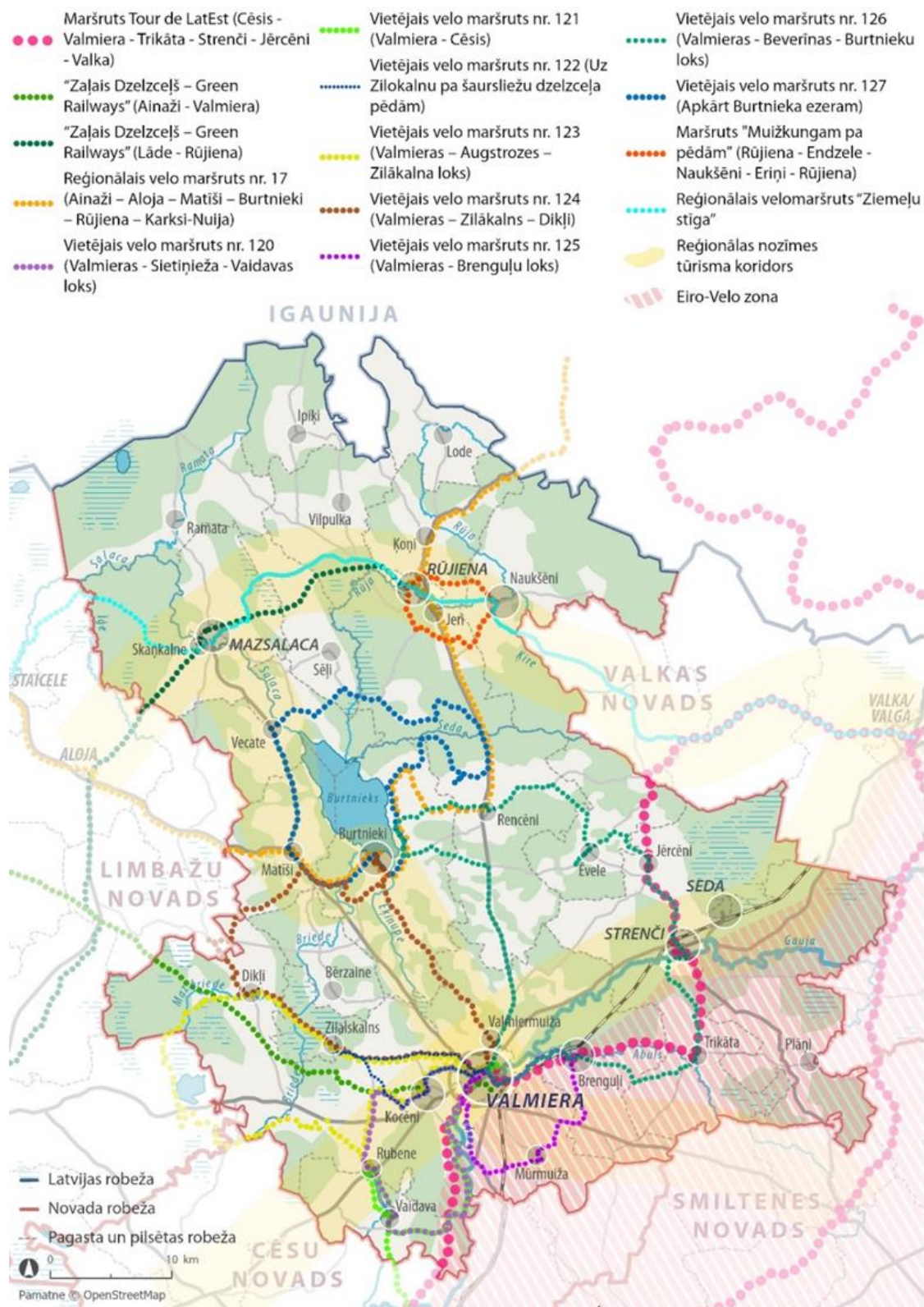
- "Tour de LatEst" savieno Latviju un Igauniju un aptver ievērojamu daļu Vidzemes teritorijas. Valmierā un Rūjienā izvietotas velonovietnes;
- "Zaļais Dzelzceļš – Green Railways" pieejams gājēju un velosipēdistu pastaigu un atpūtas maršruts pa bijušajām dzelzceļa līnijām. Valmieras novada teritorijā iekļaujas divi posmi: "Lāde –Rūjiena" un "Ainaži – Valmiera";
- Nacionālais velo maršruts Nr. 17 "Ainaži – Aloja – Matīši – Burtnieki – Rūjiena – Karksi – Nuia (Igaunija)";
- Vietējais velo maršruts Nr. 112 "Apkārt Burtnieka ezeram".

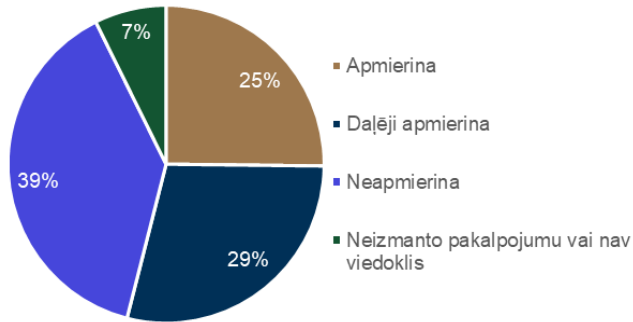
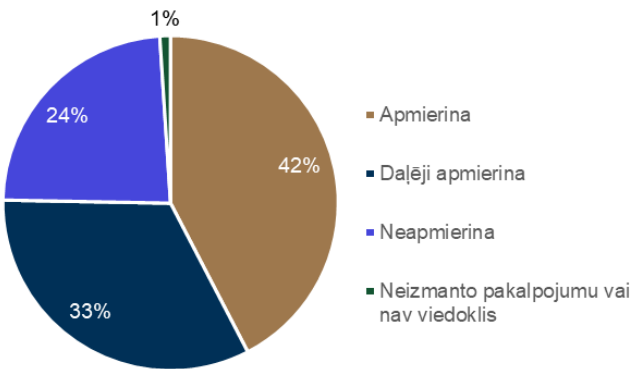
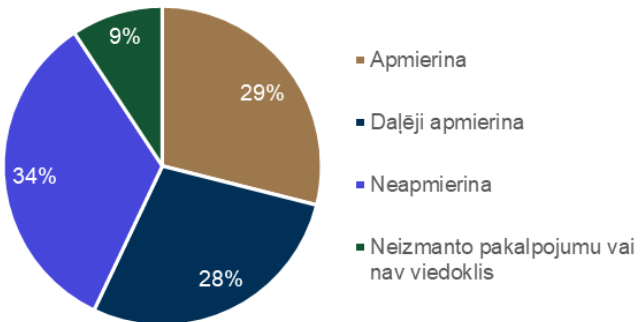
Būtiski ir izmantot mikromobilitātes potenciālu novada teritorijā un nākotnē papildināt infrastruktūru ar jauniem velo infrastruktūras savienojumiem un gājēju ceļiem, lai iedzīvotāji izvēlētos multimodālas pārvietošanās. Velo infrastruktūras uzlabošana palielinās pieprasījumu pēc koplietošanas mikromobilitātes pakalpojumiem. Šobrīd Valmieras pilsētā jau darbojas divi koplietošanas mikromobilitātes pakalpojumu sniedzēji "Bolt" un "Charge", kas nodrošina elektroskrejriteņus. Pašreizējā situācijā trūkst viedo maršrutu plānotāju, kas rekomendētu iedzīvotājiem izmantot

²⁵⁶ Pētījums par velosatiksmi un velosatiksmes infrastruktūru nacionālā mērogā, 28. lpp. 2019. http://veloplans.lv/wp-content/uploads/2017/08/Velo-petijums_15012020.pdf

mikromobilitātes transportlīdzekļus vai mikromobilitātes transportlīdzekli savienojumā ar citiem pārvietošanās veidiem.

Attēls 68. Velo infrastruktūras tīkls Valmieras novadā

<p>Iedzīvotāju aptaujā velo infrastruktūras attīstība tiek vērtēta zemu, tikai 25% no visiem 1267 respondentu tā apmierina, 29% daļēji apmierina, lielāko daļu jeb 39% neapmierina, bet 7% respondentu to neizmanto vai nav viedokļa.²⁵⁷</p>	<p><i>Attēls 69. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Attīstīta velo infrastruktūra"</i>²⁵⁸</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategorija</th> <th>Procenti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Apmierina</td> <td>25%</td> </tr> <tr> <td>Daļēji apmierina</td> <td>29%</td> </tr> <tr> <td>Neapmierina</td> <td>39%</td> </tr> <tr> <td>Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis</td> <td>7%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategorija	Procenti	Apmierina	25%	Daļēji apmierina	29%	Neapmierina	39%	Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	7%
Kategorija	Procenti										
Apmierina	25%										
Daļēji apmierina	29%										
Neapmierina	39%										
Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	7%										
<p>Iedzīvotāju aptaujā gājēju infrastruktūra un publiskā ārtelpa tiek vērtēta nedaudz augstāk, jo 42% respondentu ir apmierināti, 33% daļēji apmierināti, bet tomēr 24% joprojām ir neapmierināti ar gājēju infrastruktūru un publisko ārtelpu. 1% respondentu nav viedokļa.²⁵⁹</p>	<p><i>Attēls 70. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Attīstīta gājēju infrastruktūra, labiekārtota publiskā ārtelpa"</i>²⁶⁰</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategorija</th> <th>Procenti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Apmierina</td> <td>42%</td> </tr> <tr> <td>Daļēji apmierina</td> <td>33%</td> </tr> <tr> <td>Neapmierina</td> <td>24%</td> </tr> <tr> <td>Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis</td> <td>1%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategorija	Procenti	Apmierina	42%	Daļēji apmierina	33%	Neapmierina	24%	Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	1%
Kategorija	Procenti										
Apmierina	42%										
Daļēji apmierina	33%										
Neapmierina	24%										
Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	1%										
<p>Iedzīvotāju aptaujā 29% respondentu ir apmierināti par mobilitātes pakalpojumu attīstību, 29% daļēji apmierināti, liela daļa respondentu jeb 34% joprojām ir neapmierināti ar mobilitātes pakalpojumu attīstīšanos. 9% respondentu nav viedokļa vai pakalpojumu neizmanto.²⁶¹</p>	<p><i>Attēls 71. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Mobilitātes pakalpojumi attīstās (velo, automašīnu noma, ēdienu piegāde uz mājām, informācija u.tml. jauni pakalpojumi)"</i>²⁶²</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Kategorija</th> <th>Procenti</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Apmierina</td> <td>29%</td> </tr> <tr> <td>Daļēji apmierina</td> <td>28%</td> </tr> <tr> <td>Neapmierina</td> <td>34%</td> </tr> <tr> <td>Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis</td> <td>9%</td> </tr> </tbody> </table>	Kategorija	Procenti	Apmierina	29%	Daļēji apmierina	28%	Neapmierina	34%	Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	9%
Kategorija	Procenti										
Apmierina	29%										
Daļēji apmierina	28%										
Neapmierina	34%										
Neizmanto pakalpojumu vai nav viedoklis	9%										

Saskaņā ar valsts attīstības plānošanas dokumentiem ir plānota:

- Pašvaldību administratīvi teritoriālās reformas īstenošanai nepieciešamie valsts

²⁵⁷ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²⁵⁸ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²⁵⁹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²⁶⁰ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²⁶¹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

²⁶² Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

autoceļu atjaunošanas projekti²⁶³, kas 2022.–2023. gadā paredz atjaunot P17 Valmiera – Rūjiena – Igaunijas robeža (Unguriņi), P11 Kocēni – Limbaži – Tūja, P16 Valmiera – Matīši – Mazsalaca, V187 Valmiera – Rauna;

- Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam²⁶⁴ ir plānots uzlabot reģionālo sasniedzamību un piekļuvi TEN-T autoceļiem un citi valsts pasākumi, kā arī sadarbībā ar pašvaldībām ir plānota pilsētu infrastruktūras sasaiste ar TEN-T tīklu, izveidot mobilitātes punktus, ieviest vienotu sabiedriskā transporta biļešu sistēmu, (t.sk. reģionālajiem autobusu pārvadājumiem, integrācija ar vilcienu biļešu sistēmu), ieviest braukšanas maksas atvieglojumu saņēmēju elektroniskās identifikācijas un uzskaites sistēmu, attīstīt valsts mikromobilitātes infrastruktūru, īstenot infrastruktūras projektus velosipēdistu un gājēju ceļu, satiksmes mīrināšanas pasākumu un sabiedriskā transporta infrastruktūras attīstībai, ieviest viedās tehnoloģijas satiksmes plūsmas regulēšanai, atbalstīt mazemisiju un bezemisiju transportlīdzekļu skaita palielināšanu pārvaldes iestādēs un sabiedriskajā transportā.

Secinājumi:

1. Kopējais pašvaldības ceļu un ielu tīkls jaunajā pašvaldībā ir apjomīgs – vairāk nekā 1000 km kopgarumā. Lai apzinātu pašvaldības ceļu un ielu tehnisko stāvokli un nepieciešamās investīcijas, ir nepieciešams izstrādāt kopēju jaunā novada Vispārīgo transporta plānu;
1. Nepieciešams uzlabot satiksmes drošību uz valsts autoceļiem;
2. Jāuzlabo Latvijas pierobežas pieejamība un Igaunijas sasniedzamība, uzlabojot ceļu kvalitāti un savienojumus;
3. Jāveicina vilcienu satiksmes izmantošana sabiedrībā, bateriju vilcienu līnijas pagarināšana no Rīgas līdz Valmierai;
4. Velo infrastruktūras tīkls Valmieras novadā ir neattīstīts un nav savstarpēji savienots, tādēļ ir jāizbūvē velo infrastruktūra un arī gājēju ietves pašvaldības ielās. Tāpat sabiedrībā ir jāveicina velo kultūra – noteikumi, paradumu maiņa, drošība.

6 Pašvaldības administrācija

Pārvalde

Sākot ar 2021. gada 1. jūliju administratīvi teritoriālās reformas ietvaros Valmieras novada pašvaldībā ir apvienotas Valmieras pilsētas, Beverīnas novada, Burtnieku novada, Kocēnu novada, Mazsalacas novada, Naukšēnu novada, Rūjienas novada un Strenču novada pašvaldības, kļūstot par piekto lielāko novada pašvaldību Latvijā pēc administratīvās teritorijas platības un otro lielāko novada pašvaldību pēc iedzīvotāju skaita (lielākais – Ogres novads).

²⁶³ Ministru kabineta 2020. gada 8. decembra rīkojums Nr. 741 “Par Satiksmes ministrijas saistībām projektu īstenošanai autoceļu jomā”; VARAM Informatīvais ziņojums par investīciju programmas valsts autoceļu attīstībai administratīvi teritoriālās reformas kontekstā īstenošanu, 12.03.2021.

²⁶⁴ Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam, <http://polsis.mk.gov.lv/documents/7239>

Valmieras novada teritoriālo iedalījumu saskaņā ar Administratīvo teritoriju un apdzīvoto vietu likumu un Valmieras novada pašvaldības nolikumu²⁶⁵ veido 31 teritoriālā vienība, kas nodrošina pāreju no iepriekšējo pašvaldību administratīvajām teritorijām, novada pilsētas un pagastus apvienojot apvienībās:

- Administratīvais centrs, valstspilsēta Valmiera;
- novadu pilsētas – Mazsalacas pilsēta, Rūjienas pilsēta, Sedas pilsēta un Strenču pilsēta;
- 26 pagasti – Bērzaines, Brenguļu, Burtnieku, Dikļu, Ēveles, Ipiķu, Jeru, Jērcēnu, Kauguru, Kocēnu, Ķoņu, Lodes, Matīšu, Mazsalacas, Naukšēnu, Plāņu, Ramatas, Rencēnu, Sēļu, Skaņkalnes, Trikātas, Vaidavas, Valmieras, Vecates, Vilpulkas, Zilākalna pagasti;
- Septiņas apvienības:
 - Burtnieku apvienība (Burtnieku, Ēveles, Matīšu, Rencēnu, Vecates, Valmieras pagasts);
 - Mazsalacas apvienība (Mazsalacas pilsēta un Mazsalacas, Ramatas, Sēļu, Skaņkalnes pagasts);
 - Naukšēnu apvienība (Naukšēnu, Ķoņu pagasts);
 - Kocēnu apvienība (Kocēnu, Bērzaines, Dikļu, Vaidavas, Zilākalna pagasts);
 - Rūjienas apvienība (Rūjienas pilsēta un Ipiķu, Jeru, Lodes, Vilpulkas pagasts);
 - Strenču apvienība (Strenču un Sedas pilsēta, un Jērcēnu, Plāņu pagasts);
 - Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienība (Brenguļu, Kauguru, Trikātas pagasts).

Valmieras novada iedzīvotāju pārstāvību nodrošina to ievēlēta Valmieras novada pašvaldības lēmējinstītūcija – Valmieras novada pašvaldības dome, kas pieņem lēmumus, nosaka pašvaldības institucionālo struktūru, lemj par autonomo funkciju un brīvprātīgo iniciatīvu īstenošanu un par kārtību, kādā pašvaldība nodrošina tai deleģēto valsts pārvaldes funkciju un pārvaldes uzdevumu izpildi, izstrādā un izpilda pašvaldības budžetu. Dome atbilstoši kompetencei ir atbildīga par pašvaldības institūciju tiesisku darbību un finanšu līdzekļu atbilstošu izlietojumu.

Valmieras novada pašvaldības domi veido 19 iedzīvotāju ievēlēti deputāti. Domes lēmumu izskatīšanai un savas darbības nodrošināšanai Valmieras novada pašvaldības dome un domes deputāti ir ievēlējuši piecas pastāvīgās komitejas:

- Finanšu komiteju 11 locekļu sastāvā;
- Izglītības, kultūras un sporta komiteju 7 locekļu sastāvā;
- Saimniecisko lietu komiteju 7 locekļu sastāvā;
- Sociālo un veselības lietu komiteju 7 locekļu sastāvā;
- Tautsaimniecības, vides un attīstības komiteju 7 locekļu sastāvā.

Valmieras novada pašvaldības darbību nodrošina domes priekšsēdētājs, priekšsēdētāja vietnieki, izpilddirektors, izpilddirektora vietnieki, kā arī pašvaldības iestāžu darbinieki atbilstoši pašvaldības pārvaldes struktūrai.

²⁶⁵ Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 “Valmieras novada pašvaldības nolikums”, <https://likumi.lv/ta/id/324752-valmieras-novada-pasvaldibas-nolikums>

Saskaņā ar likuma “Par pašvaldībām” pirmās daļas 6. punktu Valmieras novada pašvaldības dome ir apstiprinājusi pašvaldības pārvaldes struktūru, izveidojot pašvaldības iestādes un to struktūrvienības.²⁶⁶

Tabula 23. Valmieras novada pašvaldības iestādes un struktūrvienības

Valmieras novada pašvaldības iestādes	Valmieras novada pašvaldības iestāžu struktūrvienības
Valmieras novada pašvaldības administrācija	Dokumentu pārvaldības un klientu apkalpošanas centrs Finanšu un ekonomikas nodaļa Grāmatvedības nodaļa Iepirkumu nodaļa Informācijas tehnoloģiju centrs Juridiskā nodaļa Personāla nodaļa Zīmolvedības un sabiedrisko attiecību nodaļa
Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības pārvalde	Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Burtnieku apvienības pārvalde	Burtnieku apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Kocēnu apvienības pārvalde	Kocēnu apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Mazsalacas apvienības pārvalde	Mazsalacas apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Naukšēnu apvienības pārvalde	Naukšēnu apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Rūjienas apvienības pārvalde	Rūjienas apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Strenču apvienības pārvalde	Strenču apvienības valsts un pašvaldības vienotais klientu apkalpošanas centrs Saimnieciskā nodaļa
Valmieras pārstāvniecība Rīgā (Valmieras novada mērķu un interešu pārstāvībai Latvijas valsts pārvaldes institūcijās)	-
Valmieras novada Audita un kvalitātes vadības nodaļa	-

²⁶⁶ Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 “Valmieras novada pašvaldības nolikums”, <https://likumi.lv/ta/id/324752-valmieras-novada-pasvaldibas-nolikums>

Valmieras novada pašvaldības iestādes	Valmieras novada pašvaldības iestāžu struktūrvienības
Valmieras novada pašvaldības policija	-
Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde	Sociālās palīdzības nodaļa Sociālo pakalpojumu nodaļa Sociālā darba nodaļa Veselības aprūpes nodaļa
Valmieras novada Bāriņtiesa	-
Valmieras novada Dzimtsarakstu nodaļa	-
Valmieras novada Būvvalde	-
Valmieras novada Kapitāla pārvaldības un uzņēmējdarbības atbalsta nodaļa	-
Valmieras novada Kultūras pārvalde	-
Valmieras novada Sporta pārvalde	-
Valmieras novada Tūrisma pārvalde	-
Valmieras novada Attīstības pārvalde	Attīstības nodaļa Teritorijas un pilsētplānošanas nodaļa Projektu vadības nodaļa
Valmieras novada Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas pārvalde	Īpašuma un infrastruktūras apsaimniekošanas nodaļa Dabas resursu pārvaldības nodaļa Civilās aizsardzības un ugunsdzēsības dienests
Valmieras novada Izglītības pārvalde	Vidzemes reģiona iekļaujošās izglītības atbalsta centrs Dienesta viesnīca

Valmieras novada pašvaldība ir kapitāla daļu turētāja sekojošās kapitālsabiedrībās:

- SIA "Valmieras ūdens";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "VALMIERAS NAMSAIMNIEKS";
- akciju sabiedrība "VALMIERAS ENERĢIJA";
- SIA "ZAAO";
- SIA "Valmieras Olimpiskais centrs"
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Vidzemes slimnīca";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "VTU VALMIERA";
- Pašvaldības SIA "RŪJIENAS SILTUMS";
- SIA "BN KOMFORTS";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Mazsalacas slimnīca";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "BANGA KPU";
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību "KOCĒNU KOMUNĀLĀ SAIMNIECĪBA";

- "Valmieras piens", akciju sabiedrība.²⁶⁷

2022. gada sākumā ir uzsākta kapitālsabiedrību izvērtēšanas process, kas paredz komunālo pakalpojuma tīkla restrukturizāciju un plašāku centralizāciju. Tostarp atsevišķi kapitālsabiedrību loma Valmieras novada pašvaldības attīstībā plānots, ka palielināsies (nekustamā īpašuma pārvaldība, mājokļu pieejamības veicināšana, tostarp būvniecība, industriālo teritoriju pārvaldība).

Pašvaldību uzdevumu izpildei ir noslēgti līgumi ar biedrību "Kristīgais žēlsirdības centrs", biedrību "Sev, tev un ģimenei", biedrību "Valmieras pilsētas pensionārs", nodibinājumu "Fonds "Iespēju tilts"", biedrību "Valmieras invalīdu biedrība "Atspēriens", biedrību "Latvijas Sarkanais Krusts", biedrību "Latvijas Samariešu apvienība", SIA "Vidzemes slimnīca", SIA "Valmieras Olimpiskais centrs", SIA "Valmieras ūdens", SIA "Vidzemes mērnieks", SIA "Valmieras namsaimnieks" un nodibinājumu "Centrs Valdardze".

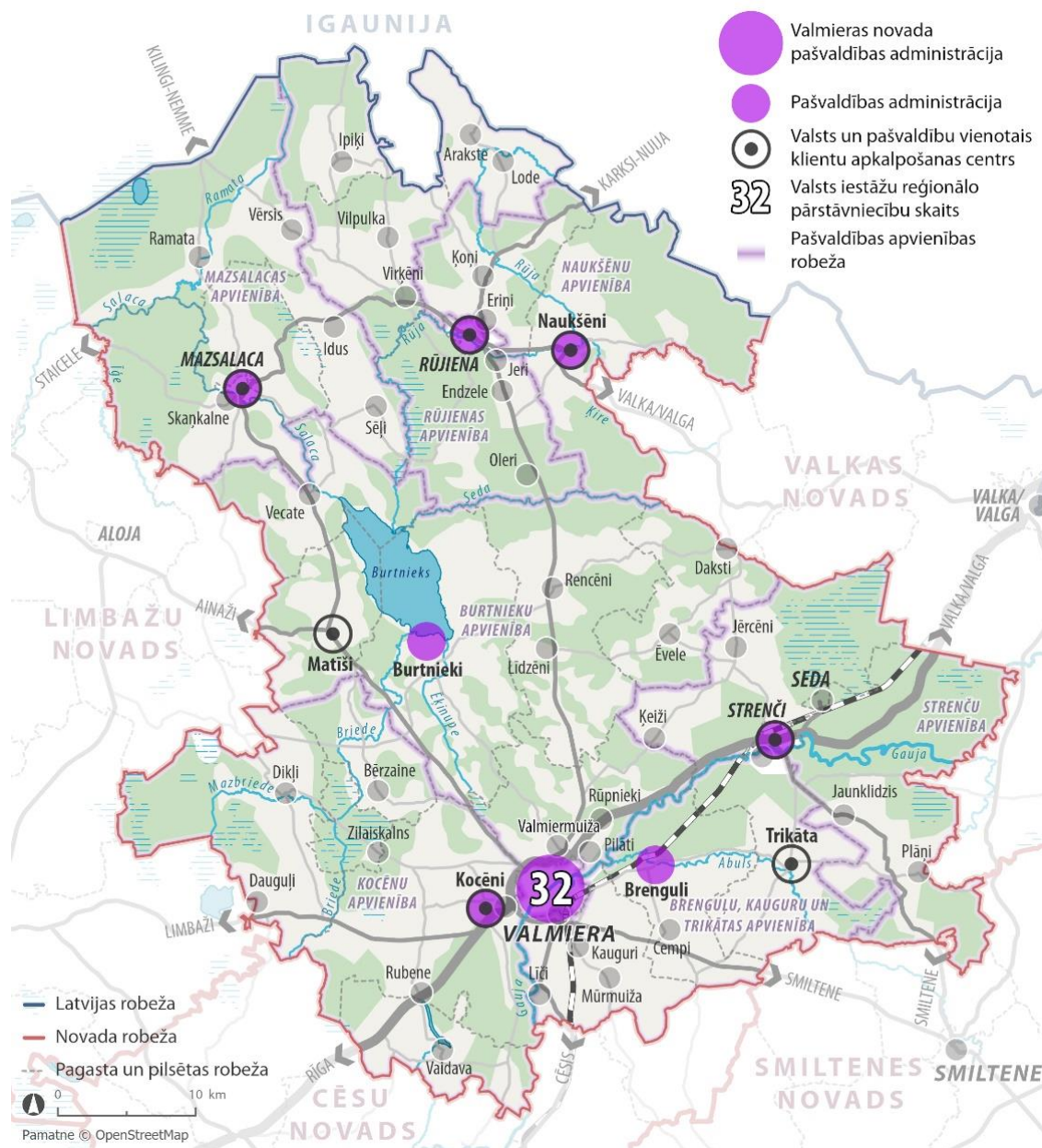
Ērtākai pakalpojumu saņemšanai iedzīvotājiem Valmieras novada pašvaldībā ir izveidoti septiņi valsts un pašvaldības vienotie klientu apkalpošanas centri – Kocēnos, Matīšos, Mazsalacā, Naukšēnos, Rūjienā, Strenčos un Trikātā. Centros var saņemt pašvaldības pakalpojumus un šādu valsts iestāžu pakalpojumus:²⁶⁸

- Lauku atbalsta dienests;
- Nodarbinātības valsts aģentūra;
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde;
- Uzņēmumu reģistrs;
- Valsts ieņēmumu dienests;
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra;
- Valsts zemes dienests;
- Nacionālais veselības dienests.

²⁶⁷ Valmieras novada pašvaldības domes saistošie noteikumi Nr. 1 "Valmieras novada pašvaldības nolikums", <https://likumi.lv/ta/id/324752-valmieras-novada-pasvaldibas-nolikums>

²⁶⁸ Ministru kabineta 2017. gada 4. jūlija noteikumi Nr. 401 "Noteikumi par valsts pārvaldes vienoto klientu apkalpošanas centru veidiem, sniegto pakalpojumu apjomu un pakalpojumu sniegšanas kārtību" (ar MK 19.02.2019. noteikumu Nr. 83; MK 31.08.2021. noteikumu Nr. 596 grozījumiem)

Attēls 72. Valmieras novada pārvalde

Kopumā Valmieras novadā atrodas 32 valsts iestāžu reģionālās struktūrvienības. Visas valsts iestāžu reģionālās iestādes ir izvietotas Valmieras pilsētā:

- Ziemeļvidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde;
- Uzņēmumu reģistrs, Valmieras reģionālā nodaļa;
- Valsts ieņēmumu dienests, Valmieras klientu apkalpošanas centrs;
- Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūra, Valmieras klientu apkalpošanas centrs;
- Valsts vides dienests, Valmieras reģionālā vides pārvalde;
- Vidzemes plānošanas reģions;
- Latvijas Nacionālā arhīva Valmieras zonālais valsts arhīvs;
- VAS Elektroniskie sakari, Valmieras reģionālais punkts;
- Pārtikas un veterinārais dienests, Ziemeļvidzemes pārvalde;
- Valsts augu aizsardzības dienests, Vidzemes reģionālā nodaļa;
- Vidzemes reģionālā Valsts darba inspekcija, Reģionālās inspekcijas centrs;

- Veselības inspekcija, Vidzemes kontroles nodaļa;
- Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde, Valmieras nodaļa;
- Valsts policija, Vidzemes reģiona pārvalde;
- Nodarbinātības valsts aģentūra, Valmieras filiāle;
- Latvijas Republikas Centrālā statistikas pārvalde, Valmieras datu savākšanas un apstrādes centrs;
- VAS „Latvijas Autoceļu uzturētājs”, Valmieras ceļu rajons;
- VAS „Latvijas Valsts ceļi”, Valmieras nodaļa;
- Valsts zemes dienests, Valmieras klientu apkalpošanas centrs;
- Lauksaimniecības datu centrs, Ziemeļvidzemes reģions;
- Lauku atbalsta dienests, Ziemeļvidzemes reģionālā lauksaimniecības pārvalde;
- Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts ”BIOR”, Vidzemes laboratorija;
- Valmieras rajona tiesas zemesgrāmatu nodaļa;
- Valsts probācijas dienests, Vidzemes reģiona teritoriālā struktūrvienība;
- Valsts robežsardzes Rīgas pārvalde, Vidzemes 1. kategorijas dienests;
- Valsts tehniskās uzraudzības aģentūra, Tehniskā uzraudzības nodaļa Valmierā;
- Valsts meža dienests, Ziemeļvidzemes virsmežniecība, Valmieras birojs;
- Valsts Tiesu medicīnas ekspertīzes centrs, Vidzemes reģionālā nodaļa;
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienests, Vidzemes reģiona brigāde, Valmieras daļa;
- Veselības un darbaspēju ekspertīzes ārstu valsts komisija, Valmieras nodaļa;
- VAS “Ceļu satiksmes drošības direkcija” Valmieras reģionālā nodaļa.²⁶⁹

Izveidojoties Valmieras novada pašvaldībai, primāri risināmie pārvaldības jautājumi ir:

- vienotu pārvaldības struktūru izveide, cik iespējams saglabājot pilsētās un pagastos tos pakalpojumus, kurus ir svarīgi saņemt pēc iespējas tuvāk iedzīvotāju dzīvesvietai;
- izaicinājumi, kas saistīti ar jauno nacionāla līmeņa politikas rīcību īstenošanu pašvaldības līmenī, kas vidēja termiņa perspektīvā prasīs organizatoriskās struktūras izmaiņas, darbinieku pārkvalifikāciju vai kvalifikācijas paaugstināšanu, jaunu speciālistu piesaisti, lai nodrošinātu digitalizācijas pasākumu īstenošanu pašā pašvaldībā un novadā, viedo risinājumu ieviešanu, inovācijas, prasības “zaļā kursa” pasākumu veidošanai un ieviešanai;
- e-pārvaldes stiprināšana, veicinot pašvaldības pakalpojumu digitalizāciju un iedzīvotāju izglītošanu, pašvaldības elektronisko un attālināto pakalpojumu pieejamību;
- esošās saimniecības (pašvaldības nekustamā īpašuma, dzīvojamā fonda, komunālās saimniecības, ielu, ceļu utt.) apzināšana, vienotu uzskaites un pārvaldības sistēmu izveide un izvērtēšana prioritāri nepieciešamajām investīcijām;
- pašvaldības cilvēkresursu stiprināšana;
- vienota pašvaldības stratēģiskā komunikācija un sabiedrības un uzņēmēju iesaiste.

²⁶⁹ Valsts iestādes Valmierā, kuru pakalpojumus var saņemt Valmieras novada pašvaldību iedzīvotāji, <https://www.valmierasnovads.lv/pakalpojums/valsts-iestades/>

Budžets

2022. gada 3. februārī Valmieras novada pašvaldība apstiprināja pirmo jaunās novada pašvaldības budžetu.

Pašvaldības 2022. gada pamata budžeta ieņēmumi ir plānoti 102 259 758 *eiro*, izdevumi – 110 843 466 *eiro* un finansēšanas daļu veido 13,3 miljoni *eiro* ES u.c. investīciju projektu līdzfinansēšanai un 4 miljoni *eiro* aizdevumu atmaksai.

Nodokļu ieņēmumi ir plānoti 38,53 miljonu *eiro* apmērā. Lielāko īpatsvaru sastāda iedzīvotāju ienākumu nodoklis 89% jeb 34,34 miljonu *eiro*. Nekustamā īpašuma nodoklis plānots 10,5% jeb 4,04 miljonus *eiro* apmērā. Tiek saglabātas iepriekšējā apmērā nekustamā īpašuma nodokļa likmes zemei, ēkām, inženierbūvēm 1,5 % apmērā no kadastrālās vērtības un mājokļiem – 0,2-0,6 % no kadastrālās vērtības, procenta likmi piemērojot atkarībā no dzīvojamās mājas kadastrālās vērtības. Ir noteikti vienoti visā Valmieras novada teritorijā nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi atsevišķām nodokļu maksātāju kategorijām.

Dabas resursu nodokļa ieņēmumi (130 tūkstoši *eiro*) un ieņēmumi no azartspēļu nodokļa ir plānoti 21,6 tūkstošu *eiro* apmērā, kopā sastāda 1 % no nodokļu ieņēmumiem.

Pārējo ieņēmumu daļu veido nenodokļu ieņēmumi 3,03 miljonu *eiro* apmērā (valsts un pašvaldību nodevas, naudas sodi un sankcijas, kā arī ieņēmumi no pašvaldību īpašuma atsavināšanas), maksas pakalpojumi un citi pašu ieņēmumi 4,44 miljonu *eiro* apmērā (telpu un zemes noma, pansionāta “Valmiera” un sociālās aprūpes centra “Lode” un izglītības iestāžu sniegtie pakalpojumi, komunālie pakalpojumi), transfertu ieņēmumi 37,84 miljonu *eiro* apmērā (pašvaldība saņem no valsts vai citu pašvaldību budžetiem) un ārvalstu finanšu palīdzības ieņēmumi 0,12 miljonu *eiro* apmērā.

Lielāko daļu no izdevumiem veido kārtējie izdevumi 67,5 miljoni *eiro*, kas iekļauj izdevumus atalgojumam, darba devēja valsts sociālās apdrošināšanas obligātajām iemaksām un darba devēja sociāla rakstura pabalstiem un kompensācijām, pakalpojumu atmaksai, tai skaitā komandējumiem un dienesta braucieniem, krājumiem, materiāliem, energoresursiem, biroja precēm, inventāram un nodokļu maksājumiem. Otro lielāko daļu no izdevumiem sastāda kapitālie izdevumi 34,41 miljonus *eiro* apjomā. Sociālajai palīdzībai un pabalstiem paredzēti 3,65 miljoni *eiro*.²⁷⁰

²⁷⁰ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošo noteikumu Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžetu” paskaidrojuma raksts, https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/02/37_saistoso_noteikumu_paskaidrojuma_raksts.pdf

Pirmais Valmieras novada budžets ir veidots pēc principa, lai pabeigtu iesāktos projektus Valmieras pilsētā un novada apvienībās, nodrošinātu naudas plūsmu atbilstoši pamatojoties uz Ministru kabineta noteikumiem par funkcionālo kategoriju uzskaiti un pašvaldības normatīvajiem aktiem par budžeta ieņēmumu, izdevumu un finansēšanas klasifikāciju un sagatavotos Eiropas Savienības fondu 2021.–2027. gada plānošanas periodam.

Valmieras novada pašvaldības budžets 2022. gadam ir balstīts uz novadā apvienoto pašvaldību ilgtspējīgas attīstības stratēģijām, kurās ietverts novadā ietilpstošo teritoriju

ilgtermiņa attīstības redzējums, stratēģiskie mērķi un prioritātes, attīstības pamatā ir galvenās vērtības – iedzīvotāji, uzņēmējdarbība un dzīves vide. Tomēr jāņem vērā, ka 2022. gadā visā pasaulē, tostarp Latvijā, turpinās Covid-19 pandēmija, Latvijā no 11.10.2021. līdz 28.02.2022. ir noteikta ārkārtējā situācija un spēkā ir dažādi Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumi, kas būtiski ietekmē gan iedzīvotāju un uzņēmēju ikdienu, gan pašvaldību sniegtos pakalpojumus. Līdz ar to, veidojot 2022. gada budžetu, tika pieņemts, ka līdz ar noteikto ierobežojumu atcelšanu 28.02.2022. atjaunosies iespēja sniegt visus pašvaldības iepriekš nodrošinātos un šogad plānotos pakalpojumus. Svarīgi ilgtermiņā radīt spēcīgu un attīstītu novadu, pilnveidojot ikvienu pašvaldības nozari, attīstot visas teritorijas, prioritāri domājot par iedzīvotāju un uzņēmēju vajadzībām, kvalitatīvas dzīves vides veidošanu, veicinātu iedzīvotāju, biedrību, uzņēmēju līdzdalību novada attīstībā.²⁷¹

Pašvaldības komunikācija ar iedzīvotājiem

Kopš 2021. gada jūlija pašvaldība saziņai ar iedzīvotājiem izmanto jauno novada mājas lapu www.valmierasnovads.lv un sociālos tīklus. Valmieras pilsētas lietotnē “VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā!” tiek iekļauta novada informācija.²⁷² Drukātie un elektroniskie mediji ir ikmēneša Valmieras novada pašvaldības informatīvais izdevums²⁷³, kā arī regulāri tiek sniegta informācija Vidzemes reģiona laikrakstā “Ziemeļlatvija” un “Liesma” un nacionālā līmeņa medijos.

Papildus komunikācijai ar pašvaldību iedzīvotājiem ir iespēja izmantot vienotu bezmaksas atbalsta tālruni 8484, kas pieejams visu diennakti. Tas radīts, lai iedzīvotājiem atvieglotu ziņošanu par problēmām, ja dzīvesvietā vai pilsētā nepieciešams saimniecisks risinājums vai operatīva reaģēšana, piemēram, nepieciešams izsaukt vai informēt Valmieras novada pašvaldības policiju par dažādiem sabiedriskās kārtības pārkāpumiem, izsaukt palīdzību vai informēt par apgādes sistēmu bojājumiem vai to darbības pārtraukumiem, informēt par sanitārās tīrības jautājumiem pilsētā, klaiņojošiem dzīvniekiem, bīstamām vietām uz brauktuves vai citur publiskās vietās, tiesību pārkāpumiem, apdraudējumiem un vardarbības gadījumiem.²⁷⁴ 2021. gada otrajā pusē atbalsta tālrunis ik mēnesi ir saņēmis 220 – 270 zvanus no novada iedzīvotājiem, kas lielākoties saistīti ar ģimenes konfliktiem, ziņojumiem par transportlīdzekļu apstāšanās noteikumu pārkāpumiem, personām alkohola reibumā un personu nogādāšanu atskurbtuvēs kā arī citiem jautājumiem, kur iedzīvotājiem nepieciešama palīdzība. 2022. gada februāra un marta mēnesī tiek saņemti zvani un koordinēta informācijas aprīte saistībā ar Ukrainas bēgļiem.²⁷⁵

²⁷¹ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošo noteikumu Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžetu” paskaidrojuma raksts, https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/02/37_saistoso_noteikumu_paskaidrojuma_raksts.pdf

²⁷² Valmieras novada lietotne VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā, <https://www.valmierasnovads.lv/attistiba/uznemejdarbiba/mobila-lietotne-valmiera>

²⁷³ Valmieras novada pašvaldības informatīvais izdevums, <https://www.valmierasnovads.lv/aktualitates/pasvaldibas-izdevums/>

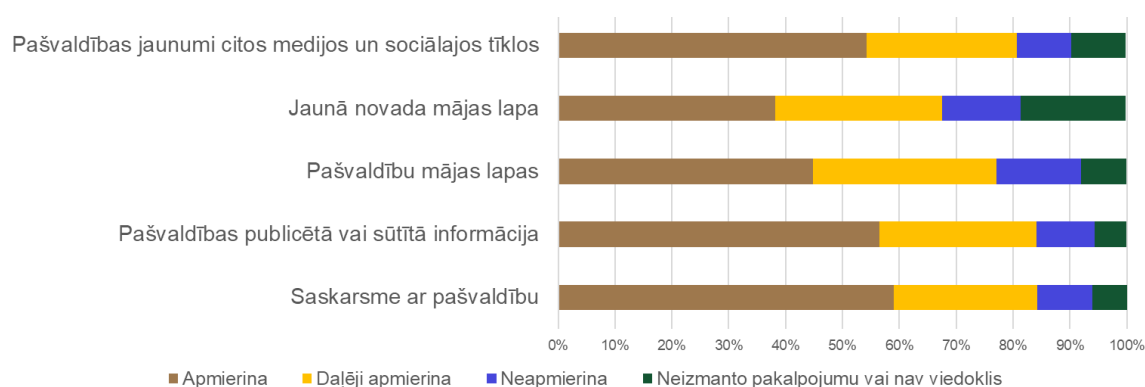
²⁷⁴ Valmieras novada iedzīvotājiem pieejams bezmaksas atbalsta tālrunis 8484, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieriesiem-pieejams-bezmaksas-atbalsta-talrunis-8484/>

²⁷⁵ Valmieras novada pašvaldības policijas sniegtā informācija

Iedzīvotāju aptaujā 80% no visiem 1 267 respondentu ir apmierināti vai daļēji apmierināti ar saskarsmi ar pašvaldību, pašvaldības publicēto vai sniegto informāciju, informācijas meklēšanas vienkāršumu jaunajā un bijušo novadu mājas lapās, kā arī informācijas pieejamību citos medijos un sociālajos tīklos. Aptuveni 10% respondentu ir neapmierināti ar līdzšinējo saziņu ar pašvaldību, bet 6% respondentiem par saziņu ar pašvaldību nav viedokļa vai līdz šim nav notikusi saziņa.

Aptuveni 12% respondentu ir neapmierināti ar pašvaldības elektronisko pakalpojumu kvalitāti, bet 10% pakalpojumus neizmanto. Tā kā aptauja tika veikta 2021. gada vasarā, īsi pēc jaunā novada izveidošanas, viszemākais vērtējums bija attiecībā uz jaunā Valmieras novada mājas lapas lietošanas vienkāršumu, kas varētu būt saistīts ar to, ka šajā laikā vēl tikai notika mājas lapas izstrādes process.²⁷⁶

Attēls 74. Valmieras novada iedzīvotāju aptaujas respondentu apmierinātība ar pašvaldības pakalpojumiem²⁷⁷

Nacionālā līmeņa vidēja termiņa mērķi pārvaldībai ir definēti Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādņēs 2021. – 2027.gadam, kas definē mērķi “Palielināties iedzīvotāju skaits, kas aktīvi iesaistās dažādās sabiedrības līdzdalības aktivitātēs; pieaugusi iedzīvotāju ticība spējai ietekmēt rīcībpolitiku un apmierinātība ar demokrātijas darbību; uzlabojusies iedzīvotāju savstarpējā sadarbība un uzticēšanās; paaugstinājusies visas sabiedrības pilsoniskā un politiskā uzticēšanās; uzlabojusies iedzīvotāju medijpratība”, tostarp palielinājusies politiskā uzticēšanās pašvaldību politiķiem.

Pašvaldības stratēģiskā komunikācija un starptautiskie sadarbības tīkli

Valmieras novada pašvaldība ir biedrs dažādās biedrībās:

- biedrībā "Latvijas Lielo pilsētu asociācija";
- biedrībā "Latvijas Pašvaldību savienība";
- biedrībā "IZGLĪTĪBAS INICIATĪVU CENTRS";
- biedrībā "VALMIERAS – GITERSLO REĢIONU SADARBĪBAI";
- biedrībā "Valmieras Attīstības aģentūra";
- biedrībā "Latvijas Pašvaldību mācību centrs";
- biedrībā "Latvijas Meža īpašnieku biedrība";
- biedrībā "Lauku partnerība ZIEMEĻGAUJA";
- biedrībā "Beverīnas kopdarbības asociācija";

²⁷⁶ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

²⁷⁷ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

- biedrībā "Gaujas ilgtspējīgas attīstības biedrība";
- biedrībā "No Salacas līdz Rūjai";
- biedrībā "Salacas ieleja";
- biedrībā "Vidzemes Tūrisma asociācija";
- biedrībā "VALMIERAS RAJONA BRĪVPRĀTĪGO UGUNSDZĒSĒJU BIEDRĪBA";
- biedrībā "Latvijas Bāriņtiesu darbinieku asociācija";
- biedrībā "Vidzemes lauku partnerība "Brasla"";
- biedrībā "Latvijas florbola savienība";
- biedrībā "Latvijas Piļu un muižu asociācija";
- biedrībā "Dzimsarakstu nodaļu darbinieku asociācija";
- biedrībā "Latvijas Speciālā Olimpiāde";
- biedrībā "Latvijas sporta veterānu - senioru savienība";
- biedrībā "Ziemeļvidzemes ģeoparks";
- biedrībā "Gaujas plostnieki";
- biedrībā "Cinema Island SEDA";
- biedrībā "VARIĀCIJA".²⁷⁸

Novada pašvaldība sadarbojas ar citām Latvijas pašvaldībām gan Vidzemes plānošanas reģiona, gan starptautisku projektu ietvaros. Valmieras pilsētai un iepriekšējiem novadiem jau izveidojusies laba starptautiskā sadarbība:

- Valmieras pilsēta ir noslēgusi sadraudzības līgumus par sadarbību ekonomikas un uzņēmējdarbības, izglītības, tūrisma, kultūras, sporta, veselības un sociālajās jomās ar Solna pilsētu Zviedrijā, Viljandi pilsētu Igaunijā, Halle pilsētu (Vestf.) un Guterslo apriņķi Vācijā, Hoje Taastrup pilsētu Dānijā, Zdunska Vola pilsētu Polijā un Vallefoglija pilsētu Itālijā. Galvenās sadarbības jomas ir kopīgu projektu īstenošana, pašvaldības, augstskolu, kultūras u.c. speciālistu pieredzes apmaiņa, uzņēmumu starptautisko kontaktu veicināšana u.c.;²⁷⁹
- Arī bijušajām Beverīnas novada, Kocēnu novada, Mazsalacas novada, Burtnieku novada pašvaldībām ir izveidojusies sadarbība ar Guterslo apriņķi Vācijā, kuras ietvaros realizēti daudzi nozīmīgi projekti sociālajā, veselības aprūpes, izglītības, kultūras un drošības jomās;^{280, 281, 282, 283}
- Bijušā Naukšēnu novada pašvaldība ir sadarbība ar Helmes pašvaldību Igaunijā, Guterslo apriņķi un Borgholchauenas pašvaldību Vācijā;²⁸⁴
- Starptautiska sadarbība bijušajam Strenču novadam ir izveidojusies ar Sayda pilsētu Vācijā, Rosice pilsētu Čehijā, Lainate pilsētu Itālijā un Rimoc pilsētu Ungārijā.²⁸⁵

²⁷⁸ Valmieras novada pašvaldības nolikums

²⁷⁹ Starptautiskā sadarbība, <https://www.valmierasnovads.lv/pilseta/par-valmieru/starptautiska-sadarbiba/>

²⁸⁰ Mazsalacas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats

²⁸¹ Burtnieku novada attīstības programma 2019. –2025. gadam

²⁸² Kocēnu novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats

²⁸³ Beverīnas novada ilgtspējīga attīstības stratēģija 2012. –2024. gadam

²⁸⁴ Naukšēnu novada pašvaldības 2020.gada publiskais pārskats

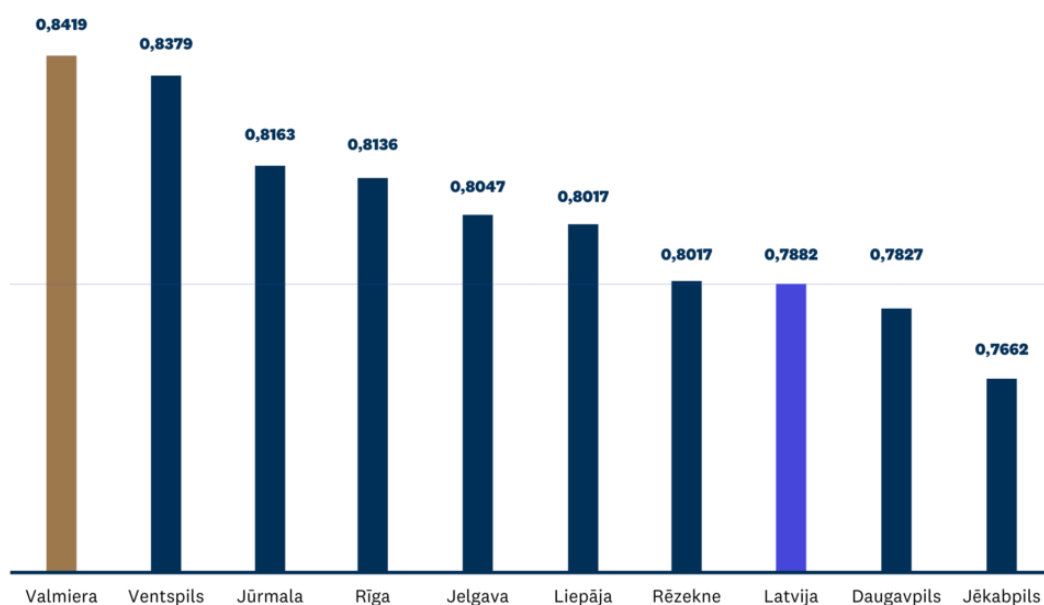
²⁸⁵ Strenču novada dome 2020. gada publiskais pārskats

Valmieras novada pašvaldība piedalās vairākos starptautiskos tīkļos – starptautiskā Hanzas savienības pilsētu asociācijā HANSE, Baltijas jūras reģiona valstu pilsētu savienībā.²⁸⁶

2022. gada 15. martā Kannās, Francijā Valmieras novadam tika pasniegts prestižais apbalvojums – iegūta pirmā vieta Eiropas mikropilsētu kategorijā Eiropas nākotnes pilsētu un reģionu reitingā 2022./2023. gadam. Augstais sasniegums panākts, pateicoties izstrādātajai industriālo teritoriju attīstības un ārvalstu investīciju piesaistes stratēģijai un tajā iekļautajai aprites ekonomikas un zaļo industriālo parku pieejai, kā arī izaugsmes rādītājiem, ko palīdzējuši sasniegt Valmieras uzņēmēji un darba devēji.²⁸⁷

Latvijas Universitātes profesori ir izstrādājuši modeli pilsētu ilgtspējīgas attīstības plānošanai un pārvaldībai. Vērtētas tika deviņas Latvijas pilsētas un Valmiera starp tām ieguva visaugstāko ilgtspējīgas attīstības indeksu. Modelis izstrādāts, pamatojoties uz Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) 17 ilgtspējīgas attīstības mērķiem, no kuriem 13 atbilst pašvaldību funkcijām.²⁸⁸

Attēls 75. Ilgtspējīgas attīstības indekss starp lielajām valstspilsētām Latvijā²⁸⁹

2017. gadā Rīgas – Gaujas reģions – Valmiera, Rīga, Sigulda, Cēsis – nesa Eiropas Gastronomijas reģiona titulu, visa gada garumā piedāvājot gastronomiski bagātīgu pasākumu klāstu.²⁹⁰

²⁸⁶ Starptautiskā sadarbība, <https://www.valmierasnovads.lv/pilseta/par-valmieru/starptautiska-sadarbiba/>

²⁸⁷ Valmieras novadam izcils panākums starptautiskajā Financial Times reitingā, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novadam-izcils-panakums-starptautiskaja-financial-times-reitinga/>

²⁸⁸ Valmierai augstākais ilgtspējīgas attīstības indekss starp lielajām valstspilsētām Latvijā, <https://www.valmierasnovads.lv/valmierai-augstakais-ilgtspējīgas-attīstības-indekss-starp-lielajam-valstspilsetam-latvija/>

²⁸⁹ Valmierai augstākais ilgtspējīgas attīstības indekss starp lielajām valstspilsētām Latvijā, <https://www.valmierasnovads.lv/valmierai-augstakais-ilgtspējīgas-attīstības-indekss-starp-lielajam-valstspilsetam-latvija/>

²⁹⁰ Valmieras pilsētas Kultūras attīstības stratēģija 2018.–2028.gadam

Digitalizācija un viedie risinājumi

Valmieras novadā digitalizācija tiek nodrošināta vairākās ikdienā nozīmīgās jomās:

- Pārvaldība (e-pakalpojumi, e-pārvaldība)

Valmieras novada pašvaldībā ir izveidots Informācijas tehnoloģiju centrs (ITC), kas strādā pie vienotas IKT stratēģiju un attīstības virzienu noteikšanas pašvaldībā, veic pašvaldības IKT drošības pārvaldību un resursu piekļuves kontroli, IKT infrastruktūras uzturēšanu u.c. funkcijas.²⁹¹ ITC uztur kopumā 34 dažādas iestādes.

Pašvaldības izveidots instruments uzņēmējdarbības atbalstam, iedzīvotāju informēšanai un iesaistei ir Lietotne "VALMIERA" – Valmiera Tavā kabatā!²⁹² Plaša informācija par Valmieras novadā pieejamajiem pakalpojumiem iedzīvotājiem un uzņēmējiem ir pieejama novada mājas lapā.²⁹³

Valmiera ir Latvijas Digitālā akseleratora biedrs, kas palīdz sasniegt digitālās inovācijas pakalpojumus: Tehnoloģiju testēšana, digitālo prasmju pilnveide un apmācības, atbalsts investīciju piesaistei un inovāciju ekosistēmas veidošana un tīklošanās.²⁹⁴ Latvijas Digitālais akselerators ir sekmīgi uzsācis iekļaušanos Eiropas digitālās inovācijas centra tīklā (EDIH). EDIH Eiropā darbosies kā vienas pieturas aģentūras, kas palīdzēs valsts sektora iestādēm un privātajiem uzņēmumiem labāk risināt digitālās transformācijas izaicinājumus.²⁹⁵

- Iedzīvotāji (IKT jomas izglītības iespējas un iedzīvotāju IKT prasmes)

Lai veicinātu iedzīvotāju zināšanu attīstīšanos līdz ar tehnoloģiju izmantošanu dažādās nozarēs, pašvaldība veicina apmācību organizēšanu digitālo prasmju apgūšanai vai jau specifisku programmu vai metožu izmantošanā, piemēram, izglītības iestāžu vai publiskā sektora darbiniekiem.

Valmieras novadā, kā arī Latvijā kopumā, viena no vājajām pusēm digitalizācijas attīstībā ir zemā cilvēkresursu pieejamība IKT jomā un nepietiekamā digitālo tehnoloģiju integrācija. Tādēļ nozīmīgu lomu IKT nozares un uzņēmumu attīstībā Valmieras novadā ieņem Vidzemes augstskola, kas piedāvā bakalaura, maģistra un doktora grāda studijas IT virzienā, darbā ar virtuālo realitāti, viedajām tehnoloģijām, sociotehnisko sistēmu modelēšanu un kiberdrošību.^{296, 297, 298} Arī Valmieras tehnikumā ir iespējams apgūt ar IKT nozari saistītas profesijas – programmēšanas tehniķis, loģistikas, mehatronisko sistēmu tehniķis u.c. Skolā ir septiņas dažādas laboratorijas, kas audzēkņiem nodrošina darba

²⁹¹ Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada pašvaldības administrācija” struktūrvienības „Informācijas tehnoloģiju centrs” Nolikums

²⁹² Mobilā lietotne “Valmiera”, <https://www.valmierasnovads.lv/attistiba/uznemejdarbiba/mobila-lietotne-valmiera/>

²⁹³ Pakalpojumi, <https://www.valmierasnovads.lv/pakalpojumi/>

²⁹⁴ Latvijas Digitālais akselerators, Digitālās inovācijas pakalpojumu un reģionālo centru darbības uzsākšana Latvijā, <http://www.digitallatvia.lv/jaunumi/params/post/3945337/digitalas-inovacijas-pakalpojumu-un-regionalo-centru-darbibas-uzsaksana-lat>

²⁹⁵ Latvijas Digitālais akselerators, <http://www.digitallatvia.lv/>

²⁹⁶ Vidzemes augstskola, Par programmu, <https://va.lv/lv/studijas/bakalaurs/informacijas-tehnologijas/par-programmu>

²⁹⁷ Vidzemes augstskola, Maģistrs, <https://va.lv/lv/studijas/magistrs>

²⁹⁸ Vidzemes augstskola, Par programmu, <https://va.lv/lv/studijas/doktorantura/sociotehnisko-sistemu-modelesana/par-programmu>

vidē balstītas mācības, savukārt uzņēmējiem un nozares speciālistiem – iespēju radīt produktu un pakalpojumu prototipus.²⁹⁹

Tāpat novadā tiek organizēti hakatoni virtuālās realitātes, tūrisma inovāciju u.c. jomās, kas tālāk jau var tikt ieviesti pilsētvidē vai pakalpojumos.³⁰⁰

- **Vide (infrastruktūra, kas ietver komunikāciju tīklus, viedo enerģētiku, enerģijas uzskaiti u.c.)**

Salīdzinoši plašu novada teritoriju – aptuveni 17% teritorijas – sedz zonas, kurās netiek nodrošināta piekļuve internetam ar ātrumu vismaz 30 Mbps – starp Valmieru, Bērzaini, Burtņiekem un Strenčiem, starp Burtņieku ezeru, Jeriem un Rencēniem, ap Jērcēniem, Sedu, Brenguļiem, Dikļiem un daļā Igaunijas austrumu un rietumu pierobežas. Kopumā šajās teritorijās dzīvo 1 750 cilvēki (vairāk par sakaru infrastruktūru 9.5. nodaļā Sakaru infrastruktūra).³⁰¹

- **Uzņēmējdarbība (e-business, e-komercija, produktivitātes pieaugums, ko rada IKT)**

IKT nozarē Valmierā darbojas 5,04% no visiem pilsētā esošajiem uzņēmumiem un tajā strādā 3,56% nodarbināto.³⁰²

- **Pilsētvide (iedzīvotāju dzīves kvalitāte pilsētā, rīcība un patēriņš, ko nodrošina IKT iespējas)**

Valmieras pilsētā ir 80 bezmaksas publiskie bezvadu interneta pieslēgumi (WiFi). Bezmaksas WiFi ir pieejams arī autobusos, kas savieno Valmieru ar citām lielākajām Latvijas pilsētām, kā arī novada publiskajās vietās. Tomēr ir jāturpina attīstīt bezvadu interneta piekļuves kvalitāte novada teritorijā.³⁰³

- **Mobilitāte (transporta pakalpojumu informācija mājas lapās)**

Valmierā tiek izmantoti 12 pilsētas autobusi, no kuriem 10 ir hibrīdautobusi, kas iegādāti ar Eiropas Savienības atbalstu. Jaunajiem autobusiem ir mazāks CO2 izmešu daudzums, tie ir klusāki, taču vislielākais ieguvums ir degvielas ietaupījums, vidēji tas vērtējams ap 30 %. Pasažieri gan audiālā, gan vizuālā veidā saņem informāciju par esošo un nākamo pieturvietu. Arī autobusa iekārtu vadība ir maksimāli automatizēta, lai vadītājs varētu koncentrēties saviem tiešajiem pienākumiem – autobusa vadīšanai un pasažieru apkalpošanai.³⁰⁴

Eiropas Komisijas indekss “Digital Economy and Society Index (DESI)”³⁰⁵ dati ietver datus par digitālo attīstību un prasmēm tādās dimensijās kā interneta pieejamība, cilvēkkapitāls (sabiedrības digitālās prasmes), interneta izmantošana, digitālās tehnoloģijas (uzņēmējdarbība, e-komercija) un elektronisko publisko pakalpojumu izmantošana. DESI dati ir pieejami tikai valstu līmenī – digitālo publisko pakalpojumu ziņā Latvija Eiropas savienībā DESI indeksā ieņem augsto 5. vietu, bet interneta pieejamībā

²⁹⁹ Valmieras tehnikums, <https://valmierastehnikums.lv/lv>

³⁰⁰ Viedās Valmieras stratēģija 2022. –2028. gadam

³⁰¹ Centrālā statistikas pārvalde, 2021

³⁰² Valmieras pilsētas pašvaldības 2020. gada Publiskais pārskats

³⁰³ Viedās Valmieras stratēģija 2022. –2028. gadam

³⁰⁴ Hibrīdautobusi Valmierā jau gadu, <https://www.valmierasnovads.lv/hibrīdautobusi-valmiera-jau-gadu/>

³⁰⁵ The Digital Economy and Society Index (DESI), <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/digital-economy-and-society-index-desi>

(platjoslas pārklājums) – 4. vietu Eiropas savienībā DESI indeksā. DESI kategorijām atbilstoši atsevišķi dati par Valmieras pilsētas savienojamību, kas iegūti interneta piekļuves komersantu aptaujās, ir atrodamā SM pasūtītā pētījumā par interneta pieejamību.

Tabula 24. Valmieras DESI indeksa rādītāji (DESI³⁰⁶, SM³⁰⁷)

Dimensija	Apakšdimensija	Indikators	Aprēķins, mērvienība	Valmiera	Ventspils	Latvija	ES
1 Savienojamība	1a Fiksētā platjoslas izmantošana	1a1 Vispārējā fiksētās platjoslas izmantošana	Mājsaimniecību, %	57%	52%	64%	78%
		1a2 Vismaz 100 Mb/s fiksētā platjoslas pieslēguma izmantošana	Mājsaimniecību, %	51%	49%	38%	26%
	1b Fiksēts platjoslas pārklājums (pieejamība)	1b1 Ātrs platjoslas NGA ³⁰⁸ (>=30Mb/s) pārklājums	Mājsaimniecību, %	74%	61%	93%	86%
		1b2 Fiksēts ļoti lielas jaudas VHCN ³⁰⁹ tīkla (FTTB, FTTH, DOCSIS 3.1) pārklājums	Mājsaimniecību, %	51%	49%	88%	44%

Valmieras digitalizācijas priekšrocības faktori pamatā ir jāizmanto arī digitalizācijas vairošanā Valmieras novadā.

Valmiera ir IKT nozaru attīstības centrs Valmieras novadā. Šobrīd īstenojamā projekta “Infrastruktūras attīstība uzņēmējdarbības atbalstam” ietvaros viena no atbalstāmajām

³⁰⁶ Digital Economy and Society Index (DESI) 2021 Thematic chapters,

<https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/80563>

³⁰⁷ “Pētījums Eiropas Savienības fondu 2021.–2027. gada plānošanas perioda ieguldījumu priekšnosacījumu izpildei” (gala ziņojums), PwC & CSE COE, 2020

³⁰⁸ Satiksmes ministrija, Nākamās paaudzes platjoslas elektronisko sakaru tīklu attīstības koncepcija 2013.–2020.gadam. NGA (angļu val. – Next Generation Access Network): Nākamās paaudzes (elektronisko sakaru) pilnībā vai daļēji no optiskā tīkla elementiem veidoti platjoslas piekļuves tīkli, pa kuriem galalietotājiem tiek nodrošināti piekļuves pakalpojumi ar uzlabotiem datu pārraides parametriem (piemēram, lielāku caurlaidspēju salīdzinājumā ar esošajiem vara kabeļu tīkliem).

³⁰⁹ Ministru kabineta rīkojums Nr. 826 Par Elektronisko sakaru nozares attīstības plānu 2021.–2027. gadam. VHC (Very High Capacity): Ļoti augsta veiktspēja (ar datu pārraides ātrumu vismaz 100 Mbit/s) attiecas uz tīkla darbības parametriem, kas ir līdzvērtīgi tiem, ko spēj sniegt uz optiskās šķiedras elementiem balstīts tīkls vismaz līdz sadales punktam pakalpojuma sniegšanas vietā. Fiksētā pieslēgumā tas atbilst tīkla darbībai, kas līdzvērtīga tādai, kas sasniedzama ar optiskās šķiedras kabeļu ierīkošanu, piemēram, līdz daudzdzīvokļu namam, ko uzskata par pakalpojuma sniegšanas vietu. Bezvadu savienojumā tas atbilst tīkla darbībai, kas līdzvērtīga tādai, kas sasniedzama, balstoties uz ierīkoti optiskās šķiedras kabeli līdz bāzes stacijai, ko uzskata par pakalpojuma sniegšanas vietu.

darbībām ir noteikta industriālo teritoriju satiksmes un IKT infrastruktūra (ceļi, pievedceļi, inženierkomunikācijas, pieslēgumi). IKT tendences nākotnē saistās ar mākslīgo intelektu, digitalizētu ekosistēmu, virtuālo realitāti, viedu darba un personisko vidi, kā arī visaptverošu infrastruktūru.

Lai veicinātu digitalizācijas attīstīšanos un tās ieviešanu iedzīvotāju ikdienā un pakalpojumos, Valmieras pilsētai ir izstrādāta Viedā Valmieras stratēģija 2022. – 2028. gadam³¹⁰, kuras ietvaros izvērtēta esošā situācija, izvirzīti praktiski risinājumi viedo tehnoloģiju izmantošanā pārvaldē, kā arī izstrādāta digitalizācijas vīzija, stratēģiskie mērķi, rīcības un investīciju plāns.

Secinājumi:

1. Pašvaldības 2022. gada pamata budžeta ieņēmumi ir plānoti 102 259 758 eiro, izdevumi – 110 843 466 eiro un finansēšanas daļu veido 13,3 miljoni eiro ES u.c. investīciju projektu līdzfinansēšanai un 4 miljoni eiro aizdevumu atmaksai;
2. lai uzlabotu pašvaldības pakalpojumu pieejamību un efektivitāti, ir jāpaaugstina pašvaldības pakalpojumu elektronizācijas līmenis;
3. Komunikācijai ar sabiedrību pašvaldība izmanto novada mājas lapu www.valmierasnovads.lv, sociālos tīklus, lietotni “VALMIERA” – Valmiera Tavā kabatā!, Valmieras novada pašvaldības informatīvo izdevumu, kā arī regulāri tiek sniegta informācija Vidzemes reģiona laikrakstā “Ziemeļlatvija” un “Liesma” un nacionālā līmeņa medijos;
4. Ērtākai komunikācijai ar sabiedrību un atbalsta sniegšanu novadā ir jāpaplašina klientu apkalpošanas centru tīkls novadā un mājas lapā jāpilnveido informācija par pašvaldības pakalpojumiem.

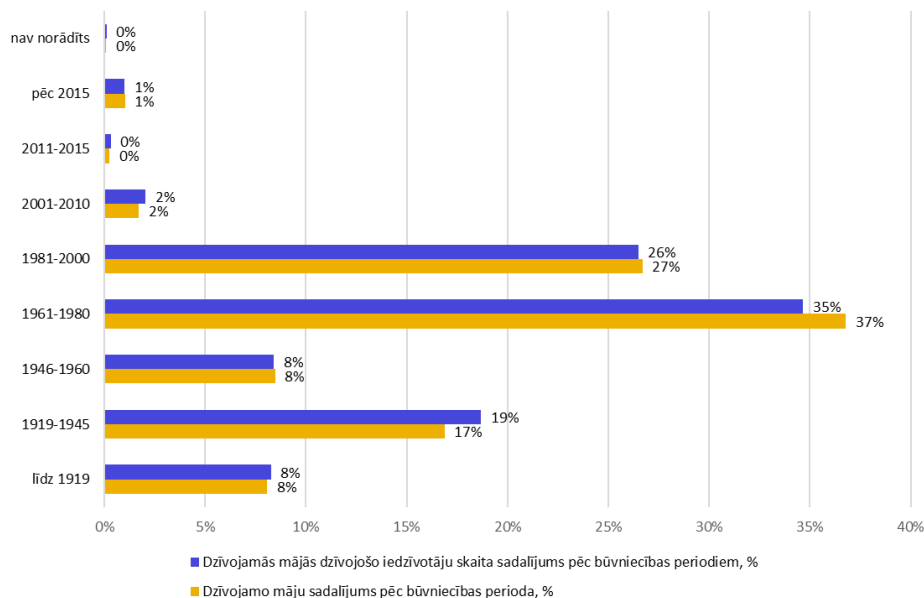
7 Mājoklis un dzīvojamais fonds

Balstoties uz Centrālās statistikas pārvaldes datiem, kas tika apkopoti 2021. gada tautas skaitīšanas ietvaros, Valmieras novadā tiek uzskaitītas 20 360 dzīvojamās mājas, kurās dzīvo 49 100 iedzīvotāji. Līdz 1945. gadam Valmieras novadā ir uzbūvētas 25% no visām dzīvojamajām mājām, veidojot pirmskara apbūvi, pārsvarā no koka konstrukcijām lauku teritorijās, ķieģeļu mūra – pilsētās. Līdz 1980. gadam tika uzbūvētas 70% no visām novadā esošajām dzīvojamām mājām. Pēckara laika apbūvei raksturīga laba kvalitāte, pārsvarā ķieģeļu ēkas, dzīvojamo sektoru raksturo pēc Staļina laika tipveida projektiem būvētās ķieģeļu ēkas, bet sākot ar 1960. gadu uzsākta plaša tipveida ēku būvniecība – 316. un 318. sērijas projekti (tā sauktās „Hruščovkas”), 464., 467., 103., 104. un 602. sērijas ēkas. Kā ārsienu materiāls plaši izmantoti māla ķieģeli, gāzbetons, keramzītbetons. No 1981. līdz 2000. gadam tiek uzbūvēti vēl 27% dzīvojamo māju, pirmajā perioda pusē dominē dzelzsbetona un keramzītbetona lielpaneļu ēku būvniecība, bet sākot ar 1992. gadu pārtraukta tipveida ēku būvniecība. Sākot ar 2001. gadu uzbūvēti vien 3% no novadā esošās dzīvojamās apbūves, sākas ēku būvniecība pēc individuāliem projektiem. Kopumā novērojams, ka novadā esošais dzīvojamais fonds ir novecojis, kas palielina tā uzturēšanas izmaksas.

³¹⁰ CSE COE, Gala ziņojums “Viedās Valmieras stratēģijas 2022. - 2028. gadam izstrāde”, 2021

97% no Valmieras novada iedzīvotājiem dzīvo ēkās, kas būvētas pirms 2000. gada, un tikai 3% dzīvo dzīvojamām ēkās, kas izbūvētas pēc 2000. gada.

Attēls 76. Dzīvojamo ēku un tajās dzīvojošo personu sadalījums pēc ēku būvniecības perioda³¹¹

Vairāk nekā puse jeb 64% novada mājokļu ir daudzdzīvokļu ēkas, 34% privātmājas, bet 2% dvīņu mājas. Kā savu dzīves vietu daudzdzīvokļu dzīvojamo ēku izvēlas 57% iedzīvotāju, 40% iedzīvotāji dzīvo privātmājās un 3% iedzīvotāju dzīvo dvīņu mājās.³¹²

Vidzemes reģionā 2021. gadā ekspluatācijā nodoti 87 jauni dzīvokļi, kas ir zems rādītājs salīdzinājumā ar Rīgu (1537) un Pierīgu (1047). Valmieras novadā ekspluatācijā nodoti 40 dzīvokļi, bet Valmieras pilsētā 32, t.sk. jauna būvniecība, vienkāršota atjaunošana.³¹³

³¹¹ MAS070. Tradicionālie mājokļi un tajos dzīvojošās personas pēc ēkas tipa un uzcelšanas laika reģionos, republikas pilsētās, novados un apkaimēs (tautas skaitīšana) 2011 – 2021.

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_MA_MAS/MAS070/table/tableViewLayout1/

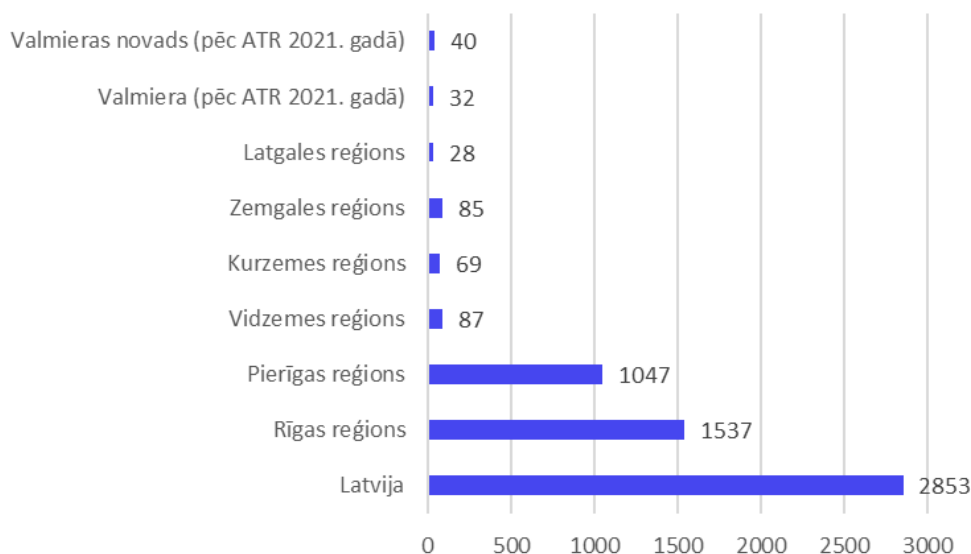
³¹² MAS070. Tradicionālie mājokļi un tajos dzīvojošās personas pēc ēkas tipa un uzcelšanas laika reģionos, republikas pilsētās, novados un apkaimēs (tautas skaitīšana) 2011 – 2021.

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_POP_MA_MAS/MAS070/table/tableViewLayout1/

³¹³ BUE021 Ekspluatācijā pieņemto jauno dzīvokļu skaits un platība reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021 – 2021.

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_BU_BUE/BUE021/table/tableViewLayout1/

Attēls 77. Eksploatācijā nodoto jauno dzīvokļu skaits 2021. gadā³¹⁴

SIA “Valmieras namsaimnieks” līdz ar jaunā Valmieras novada izveidošanos ir veikusi pašvaldībai piederošā dzīvojamā fonda ēku vizuāli tehnisko izvērtējumu un iespējamo turpmāko apsaimniekošanas modeli. Pašvaldības īpašumā atrodas 1 571 dzīvoklis 306 adresēs.

Tabula 25. Pašvaldības dzīvojamā fonda ēku sadalījums pa apvienībām (2021.g.)

Apvienība	Adrešu skaits	Dzīvokļu skaits
Burtnieku	8	24
Brenguļu, Kauguru un Trikātas	20	58
Mazsalacas	27	61
Strenču	46	481
Rūjienas	35	164
Kocēnu	53	202
Burtnieku	30	84
Naukšēnu	13	42
Valmiera	74	455
Kopā	306	1 571

Dzīvojamā fonda vizuālās apsekošanas ietvaros tika izvirzīti četri kritēriji ēkas stāvokļa noteikšanai:

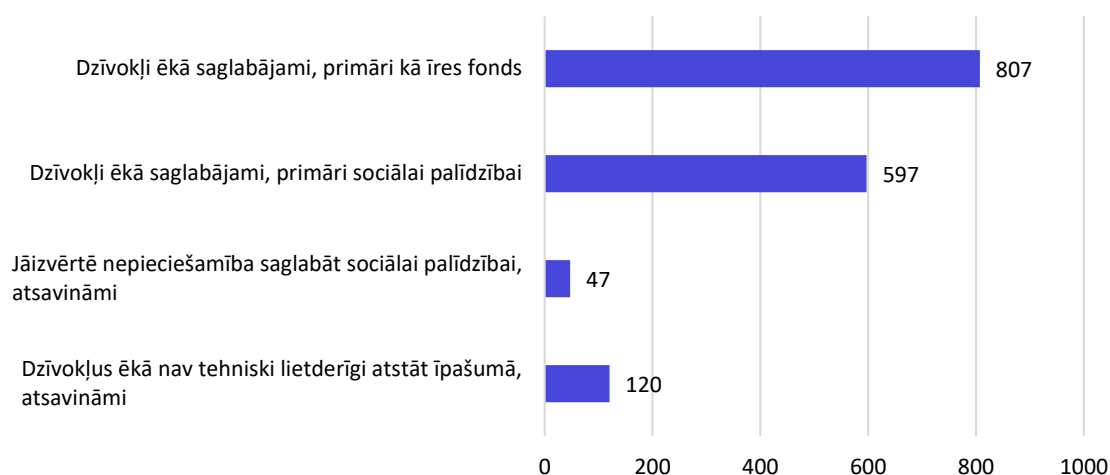
- dzīvokļus ēkā nav tehniski lietderīgi atstāt īpašumā, atsavināmi;
- jāizvērtē nepieciešamība saglabāt sociālai palīdzībai, atsavināmi;
- dzīvokļi ēkā saglabājami, primāri sociālai palīdzībai;
- dzīvokļi ēkā saglabājami, primāri kā īres fonds.³¹⁵

³¹⁴ BUE021 Eksploatācijā pieņemto jauno dzīvokļu skaits un platība reģionos, valstspilsētās un novados (pēc administratīvi teritoriālās reformas 2021. gadā) 2021–2021.

https://data.stat.gov.lv/pxweb/lv/OSP_PUB/START_NOZ_BU_BUE/BUE021/table/tableViewLayout1/

³¹⁵ SIA “VALMIERAS NAMSAIMNIEKS” Valmieras novada pašvaldībai piederošā dzīvojamā fonda ēku vizuāli tehniskais izvērtējums un iespējamais turpmākais apsaimniekošanas modelis

Attēls 78. Pašvaldības dzīvojamā fonda ēku izvērtējums pēc dzīvokļu skaita³¹⁶

Saskaņā ar Eurostat datiem Latvijā 2018. gadā tikai 7,5% iedzīvotāju īrēja mājokli atbilstoši tirgus cenas vērtībai, bet lielākajai daļai iedzīvotāju jeb 69,3% iedzīvotāju mājoklis pieder bez hipotekārā kredīta saistībām, kas galvenokārt saistīts ar apjomīgo privatizācijas procesu pēc neatkarības atgūšanas. Eiropas Komisijas 2019. gada ziņojumā par Latviju norādīts, ka ir ierobežota pienācīgu mājokļu pieejamība, jo īpaši iedzīvotāju grupām ar zemiem ienākumiem, kuriem nav iespējams veidot uzkrājumus mājokļa iegādei un īrēt kvalitatīvu mājokli. Ar ļoti sliktiem sadzīves apstākļiem saskaras 15,2% Latvijas iedzīvotāju, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju — 4,5 %. Puse no tām personām, kuras dzīvo zem nabadzības riska sliekšņa, dzīvo sliktos sadzīves apstākļos (tekošs jumts, mitras sienas, gaismas trūkums, logu rāmju puve, tualetes, vannas vai dušas neesamība iekštelpās). Gandrīz viena trešdaļa jeb 32,9% mājsaimniecību ziņo, ka mājokļu izmaksas rada lielu slogu. Sociālie mājokļi 2016. gadā veidoja tikai 0,4% no mājokļu fonda salīdzinājumā ar vidējo rādītāju Eiropas Savienībā – 8%. Mājokli gaida 7000 cilvēku.³¹⁷

Lai mājsaimniecība varētu atļauties īrēt kvalitatīvu un energoefektivitātes prasībām atbilstošu dzīvokli, ievērojot minēto izdevumu proporciju par mājokli no rīcībā esošajiem ienākumiem (30% no mājsaimniecības kopējiem ienākumiem), mājsaimniecības ieņēmumiem ir jābūt sākot no 1600 eiro. Iespēja īrēt mājokli, kas atbilst mūsdienu būvniecības standartiem un energoefektivitātes prasībām, ir liegta 80% mājsaimniecību, jo to ienākumi ir zemāki par 1600 eur mēnesī. Papildus jāņem vērā, ka 50% mājsaimniecību ienākumi mēnesī nepārsniedz 700 eiro mēnesī, tātad pusei no Latvijas mājsaimniecībām mēneša ienākumi būtu jādubulto, lai tās spētu atļauties īrēt mājokli,

³¹⁶ SIA "VALMIERAS NAMSAIMNIEKS" Valmieras novada pašvaldībai piederošā dzīvojamā fonda ēku vizuāli tehniskais izvērtējums un iespējamais turpmākais apsaimniekošanas modelis

³¹⁷ Eiropas Komisijas 2019. gada ziņojums par Latviju, 32.lp. Pieejams:

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/file_import/2019-european-semester-country-report-latvia_en.pdf

kas atbilst mūsdienu būvniecības standartiem un energoefektivitātes prasībām.³¹⁸ Valmieras novadā vidējā bruto alga mēnesī ir ap 880 eur.³¹⁹

Pašlaik viens no īres tirgus galvenajiem attīstības šķēršļiem ir nepietiekama iedzīvotāju pirktspēja. Privātais sektors nav ieinteresēts veikt investīcijas īres namu būvniecībā reģionos, jo, ņemot vērā augstās būvniecības izmaksas un attīstītāja vēlamo investīciju atmaksāšanās periodu, īres maksa no jauna uzbūvētos mājokļos pārsniedz iedzīvotāju maksātspēju. To pierāda arī statistika par uzbūvētās dzīvojamās platības apmēriem kopš 2010. līdz 2017. gadam – 91,8% no jaunu mājokļu dzīvojamās platības uzbūvēti Rīgā, Jūrmalā un Pierīgas pašvaldībās. Arī salīdzinot datus ar kaimiņvalstīm Igauniju un Lietuvu, Latvijā privāto investīciju apmēri daudzdzīvokļu namu būvniecībā ir ievērojami mazāki. 2019. gadā Latvijā tika uzbūvēti 1889 dzīvokļi jaunās daudzdzīvokļu ēkās, bet Igaunijā – 4193 un Lietuvā – 5507 jaunās daudzdzīvokļu ēkās. Tāpat ir novērojams, ka nepietiekama nekustamo īpašumu attīstītāju aktivitāte īres mājokļu būvniecībā reģionos ir komercbanku kreditēšanas politikas un nepietiekamu aizdevumu termiņu dēļ (aptuveni līdz 15 gadiem), kas ierobežo nekustamā īpašuma attīstītājiem realizēt dzīvotspējīgus projektus, kas paredz zemu īres maksu.³²⁰

Dzīvojamā fonda trūkumu izjūt arī Valmieras novada uzņēmēji, jo viens no stimuliem darbinieku piesaistei ir tieši mājokļu pieejamība. Līdz ar to mājokļu pieejamības problēmas reģionos kavē arī jaunu darba vietu izveidi.

Neskatoties uz ēku atjaunošanu, kopumā mājokļu energoefektivitāte Valmieras novadā ir zema, līdzīgi kā Latvijā kopumā. Kopš Latvijas neatkarības atgūšanas ~10% no visām dzīvojamām ēkām Latvijā ir uzbūvētas pēc 2003. gada, savukārt no kopējā daudzdzīvokļu ēku īpatsvara tikai 3% ēkas ir būvētas pēc 2003. gada (4% no 1993. gada), kad stājās spēkā jaunas būvnormatīvu prasības attiecībā uz norobežojošajām konstrukcijām – būvnormatīvs 002-001 “Ēku norobežojošo konstrukciju siltumtehnika”, ar kuru tika noteiktas būtiski augstākas siltumtehniskās prasības ēku norobežojošām konstrukcijām.

Lai atbalstītu iedzīvotājus un motivētu uzlabot ēku energoefektivitāti, Valmieras novada pašvaldība veic nekustamā īpašuma nodokļu atvieglojumus. Atvieglojumus varēs saņemt nodokļu maksātāji, kas veic īpašuma uzlabošanu – atjauno ēku, kurā notiek saimnieciskā darbība, veic daudzdzīvokļu vai ražošanas ēkas būvniecību, kā arī atbalstot uzņēmējdarbību saistībā ar ERAF specifiskā atbalsta mērķa 5.6.2. “Teritoriju revitalizācija, reģenerējot degradētās teritorijas atbilstoši pašvaldību integrētajām attīstības programmām” ietvaros īstenojamam projektam Nr.5.6.2./19/I/015 “Industriālo teritoriju attīstība Valmierā – 1.kārta” īstenošanu. Veicinot kultūras

³¹⁸ Tiesību akta projekta "Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1.1.4.i. investīcijas “Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai” ietvaros” sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija)

³¹⁹ CSP tabula RIG110. Mēneša darba samaksa pēc dzīvesvietas reģionos, republikas pilsētās, novados, novadu pilsētās, pagastos (atbilstoši robežām 2021. gada sākumā), apkaimēs un blīvi apdzīvotās teritorijās (eksperimentālā statistika) – Bruto/ Neto, Rādītāji, Visas teritorijas un Laika periods

³²⁰ Tiesību akta projekta "Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1.1.4.i. investīcijas “Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai” ietvaros” sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija)

pakalpojumu un profesionālās mākslas pieejamību, kā arī atbalstot sportu, arī šīm jomām paredzēti nekustamā īpašuma nodokļa atvieglojumi.³²¹

Ēku sektorā (mājsaimniecībās) patērētā enerģija veido līdz 30% no visas enerģētikas jomas, tādēļ ēku sektors ietver ievērojamu potenciālu kopējo energoefektivitātes mērķu sasniegšanā. Vairums šo ēku tiks ekspluatētas vēl ievērojamu laika periodu, līdz ar to aktuāla ir šo ēku pakāpeniska atjaunošana, uzlabojot to energoefektivitāti.

Pēc Ekonomikas ministrijas aplēsēm ar šobrīd pieejamo finansējumu nākamajā ES fondu plānošanas periodā varēs tikt renovētas tikai aptuveni 7% no vecajām un tehniski nolietotajām daudzdzīvokļu dzīvojamām ēkām.

Energoefektivitātes uzlabošanai un uzskaitīšanai AS "Sadales tīkls" turpina patērētājiem uzstādīt viedos elektroenerģijas skaitītājus, kas paredz visu skaitītāju nomaiņu uz viedajiem elektroenerģijas skaitītājiem līdz 2022. gadam. Valmieras pilsētā līdz 01.01.2020. jau 90% mājsaimniecību ir uzstādīti viedie elektroenerģijas skaitītāji.

Ņemot vērā nepieciešamību sasniegt nospraustos energoefektivitātes un klimata mērķus, nepieciešams veicināt privātā sektora iesaisti (investoru, komercbanku aktīvāka iesaiste, izdevīgu aizdevumu nodrošināšana, atbilstošu finanšu instrumentu izveide, ESKO pakalpojuma attīstīšana).

Latvijai izvirzāmie mērķi, lai samazinātu siltumnīcefekta gāzu (SEG) emisijas ir:

- esošā dzīvojamā fonda atjaunošana;
- jauna dzīvojamā fonda izbūve, piesaistot privātās investīcijas;
- pieejams atbilstošs mājoklis ikvienam iedzīvotājam;
- energoefektivitātes veicināšana, virzoties uz klimatneitralitāti ēku sektorā.

Latvijai kā Eiropas savienības dalībvalstij līdz 2050. gadam jāsasniedz augsti energoefektīvs un dekarbonizēts mājoklis, veicinot ēku izmaksefektīvu pārveidošanu par gandrīz nulles enerģijas ēkām.

Katru gadu tiek rīkots konkurss "Energoefektīvākā ēka Latvijā", kura ietvaros tiek apkopoti pozitīvākie piemēri ēku atjaunošanas, pārbūves un jaunbūvju jomā. Konkurss tiek izvirzītas nominācijas: renovētā daudzdzīvokļu ēka, daudzdzīvokļu ēka – jaunbūve, publiskā ēka un privātmāja. 2021. gadā Valmieras novada daudzdzīvokļu dzīvojamā ēka Valmierā, Gaujas ielā 2 ieguva 2. vietu nominācijā "Energoefektīvākā atjaunotā daudzdzīvokļu ēka". Savukārt Ekonomikas ministrijas simpātiju balvu par iniciatīvu un ieguldījumu ilgtspējīgu un energoefektīvu risinājumu pielietošanā ēkas atjaunošanā, saņēma ēka Pērnavas ielā 7, Mazsalacā. Arī iepriekšējos gados novada ēkas tiek atzītas par laureātiem konkursā, piemēram, 2019. gadā daudzdzīvokļu dzīvojamās ēkas Valmierā, Mālu ielā 1 un Ķieģeļu ielā 8 iegūst 1. vietu nominācijā "Energoefektīvākā daudzdzīvokļu ēka Latvijā 2019. Jaunbūve."³²² Atzinīgi tika novērtēta arī daudzdzīvokļu

³²¹ Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošo noteikumu Nr. 37 "Par Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžetu" paskaidrojuma raksts, https://www.valmierasnovads.lv/content/uploads/2022/02/37_saistoso_noteikumu_paskaidrojuma_raksts.pdf

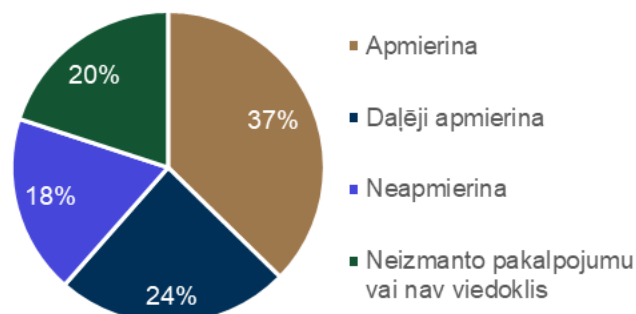
³²² Energoefektīvākā ēka, <http://energoefektivakaeka.lv/index.php>

dzīvojamā māja Georga Apiņa ielā 27A, Valmierā, iegūstot 1. vietu konkursā “Latvijas Būvniecības gada balva 2021” nominācijā “Dzīvokļu ēka – jaunbūve”.³²³

Iedzīvotāju aptaujā māju apsaimniekošanas pakalpojumu kvalitāte tiek vērtēta nevienlīdzīgi, jo 37% no visiem 1267 respondentiem ir apmierināti, 24% daļēji apmierināti un 18% respondentu ir neapmierināti ar māju apsaimniekošanas pakalpojumiem.

Liela daļa jeb 20% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus, visdrīzāk, dzīvojot savrupmājās.³²⁴

Attēls 79. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Ir pieejami labas kvalitātes māju apsaimniekošanas pakalpojumi”³²⁵

Secinājumi:

1. 97% no Valmieras novada iedzīvotājiem dzīvo ēkās, kas būvētas pirms 2000. gada, un tikai 3% dzīvo dzīvojamām ēkās, kas izbūvētas pēc 2000. gada.;
2. Lai uzlabotu mūsdienu prasībām atbilstoša mājokļa pieejamību un īres mājokļu pieejamību Valmieras novadā, ir jāizstrādā īres mājokļu programma, definējot nepieciešamā mājokļa veidus, investīcijas u.c., kā arī izbūvējot jaunus īres namus;
3. Jāatbalsta privātpersonas mājokļa iegādes, būvniecības vai atjaunošanas procesā, īpaši ģimenes ar bērniem;
4. Lai paplašinātu teritoriju pieejamību dzīvojamās apbūves veidošanai ir jāizvērtē novada pilsētu un ciemu teritoriju robežu pārkārtošanas nepieciešamību, izvērtējot esošo komunālo tīklu un ielu tīkla attīstības iespējas un ekonomisko pamatojumu, dzīvojamās apbūves attīstības iespējas.

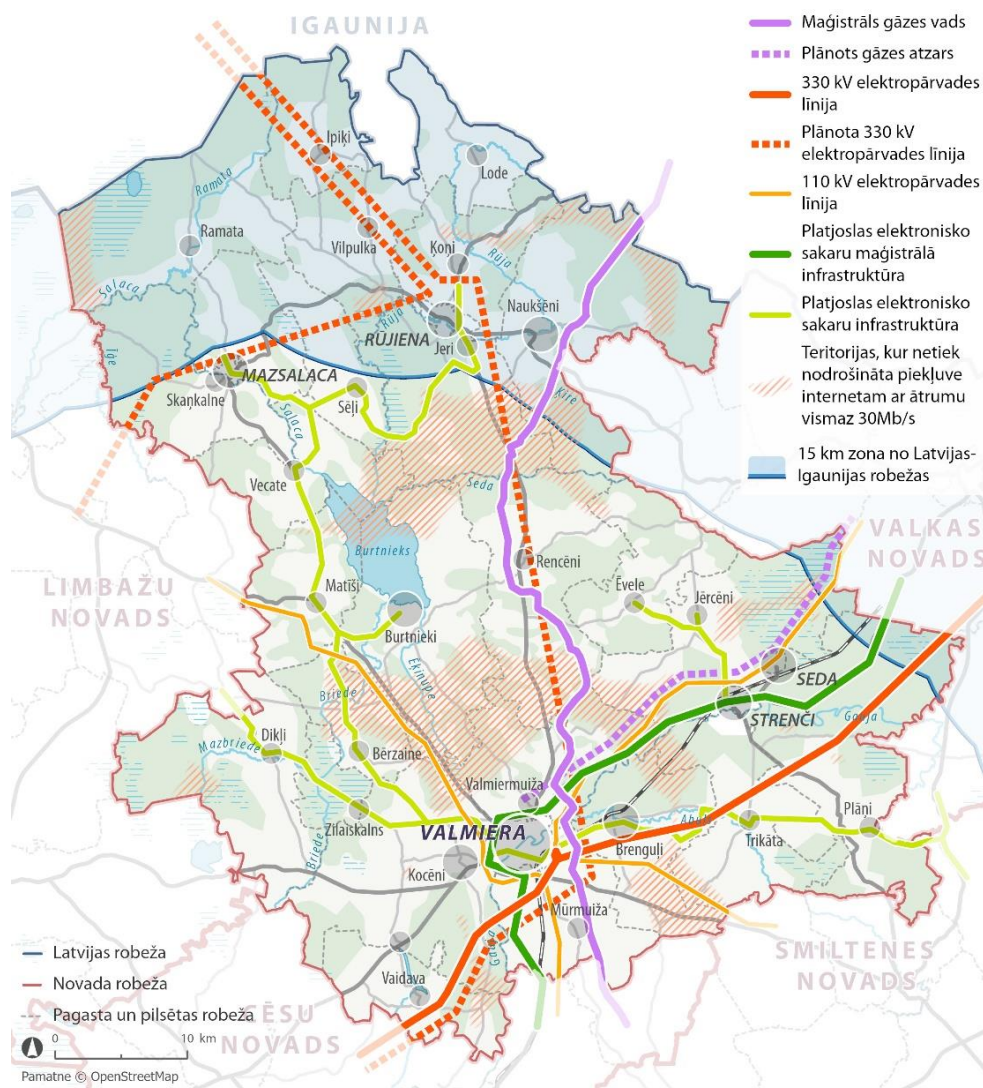
³²³ Valmieras novada objekti – Latvijas Būvniecības gada balvas 2021 laureāti, <https://www.valmierasnovads.lv/valmieras-novada-objekti-latvijas-buvniecibas-gada-balvas-2021-laureati/>

³²⁴ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

³²⁵ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija – līdz 25. augustam

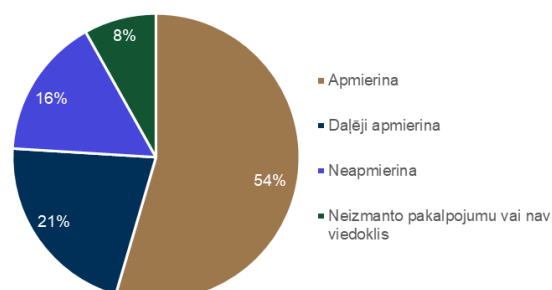
8 Inženierapgāde

Attēls 80. Galveno inženiertīklu izvietojums un interneta piekļuves kvalitāte Valmieras novadā

Iedzīvotāju aptaujā centralizēto komunālo pakalpojumu kvalitāte tiek vērtēta labi, jo 54% no 1267 respondentiem ir apmierināti, 21% daļēji apmierināti un 16% respondentu ir neapmierināti ar centralizēti komunālajiem pakalpojumiem. 8% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus vai par tiem nav viedokļa.³²⁶

Attēls 81. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes centralizēti komunālie pakalpojumi"³²⁷

³²⁶ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

³²⁷ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā 23. jūlija – 25. augustam

siltumenerģiju AS "Valmieras Enerģija" piegādā SIA "Valmieras ūdens", kas savukārt ar siltumenerģiju apgādā pilsētas iedzīvotājus un uzņēmumus. SIA "Valmieras ūdens" pārziņā ir Valmieras siltumapgādes tīkli. Siltumenerģiju Valmieras pilsētas apgādei ražo arī AS "Valmieras piens" un SIA "ITA". SIA "Valmieras ūdens" apsaimniekošanā esošie siltumapgādes tīkli 2019. gadā bija 33,6 km garumā, no tiem 425 m virszemē, 204 m pazemes dzelzsbetona kanālā un 33 km rūpnieciski izolēti tīkli. Pēc vecuma, Valmieras pilsētā lielākā daļa tīklu ir 10-14 gadus veci – 34%, 15-19 gadus veci 24%, 20-24 gadus veci – 18%, vecāki par 25 gadiem un jaunāki par 5 gadiem - 4% un 5-9 gadus veci 16%.

Relatīvie siltuma zudumi Valmieras pilsētas siltumapgādes tīklos ir zemi un ar tendenci samazināties – 2016. gadā 12,7%, bet 2019. gadā 11,8%.³²⁹

AS "Valmieras enerģija" siltumenerģiju ražo trīs katlu mājās: Dakstiņu iela 1, Dzelzceļa iela 7/7A un Mālu iela 1A.

Dakstiņu ielā 1 ir izbūvēts katlu mājas kompleksu siltumenerģijas ražošanai un piegādei Valmieras pilsētas siltumtīklos. Komplekss sastāv no biokurināmā (šķeldas) katlu mājas un gāzes katlu mājas vienotā būvapjomā, kas tehnoloģiski apvienots ar slēgta tipa šķeldas noliktavas apjomu (tilpums 650 m³) ar kurināmā padeves iekārtām un visām pārējām palīgierīcēm. Katlumāja perspektīvā paredzēta kā galvenais Gaujas labā krasta siltumavots. Operators siltumenerģijas ražošanai Valmierā, Gaujas labajā krastā izmanto četras sadedzināšanas iekārtas, kuru kopējā nominālā jauda ir 27,2 MW un ievadītā siltuma jauda ir 30,13 MW. Pēc jaunās katlu mājas darbības uzsākšanas 2021. gada sākumā ir slēgta katlu māja Valmierā Rīgas ielā 25.

Katlu mājas Dzelzceļa ielā 7 iekārtu ekspluatācija pēc rekonstrukcijas uzsākta 2007. gadā. 2015. gadā ekspluatācijā nodota jauna biomasas katlumāja. Siltumenerģijas ražošanai šobrīd tiek izmantotas trīs sadedzināšanas iekārtas ar kopējo nominālo siltuma jaudu 18,2 MW un nominālo ievadīto siltuma jaudu 20,45 MW. Kā kurināmais tiek izmantota šķelda un dabasgāze.

Katlu māju Mālu iela 1A plānots slēgt 2022. gadā. Pēc slēgšanas daudzdzīvokļu ēku Ķieģeļu ielā 8 un Mālu ielā 1 siltumapgāde tiks pievienota Dakstiņu ielas 1 tīklam.

Valmieras novada apvienībās siltumapgāde tiek nodrošināta sekojoši:

1. Strenču apvienībā darbojas divas centralizētās siltumapgādes sistēmas Sedā un Strenčos. Sedas siltumapgādes sistēmu izmanto galvenokārt iedzīvotāji, savukārt Strenčos to izmanto gandrīz tikai pārvaldes un izglītības iestādes;³³⁰
2. Rūjienas apvienības siltumapgādes sistēmu apkalpo pašvaldības uzņēmums SIA "Rūjienas Siltums", kuru pārraudzībā ir 2 katlu mājas³³¹.
3. Naukšēnu apvienības Naukšēnu ciemā siltumapgāde tiek nodrošināta centralizēti no centrālās katlu mājas. Apkuri tā nodrošina 7 daudzdzīvokļu mājām, 6 individuālajām mājām un pašvaldības iestādēm;³³²

³²⁹ Saskaņā ar 19.04.2016. Ministru kabineta noteikumi Nr. 243 "Noteikumi par ergoefektivitātes prasībām licencēta vai reģistrēta ergoapgādes komersanta valdījumā esošām centralizētām siltumapgādes sistēmām un to atbilstības pārbaudes kārtību" relatīvie siltuma zudumi siltumtīklā, sākot ar 2018. gadu, nedrīkst pārsniegt 19% gadā, bet no 2019. gada – 17% gadā

³³⁰ Strenču novada attīstības programma 2013. – 2019. gadam

³³¹ Rūjienas novada Attīstības programma 2019. – 2025. gadam

³³² Naukšēnu novada attīstības programma 2019. – 2025.gadam

4. Kocēnu apvienībā centralizētās siltumapgādes pakalpojumus nodrošina SIA "Kocēnu Komunālā saimniecība", savukārt Brandeļos tos veic SIA „VTU Valmiera”. Kopumā novadu apvienība siltumapgādes nodrošināšanai daudzdzīvokļu mājām un sabiedriskajām ēkām uztur 16 katlu mājas;³³³
5. Burtnieku apvienības siltumapgādes pakalpojumus sniedz SIA "BN Komforts", kurā 100% kapitāldaļas pieder apvienībai. Centralizētā siltumapgāde pieejama Burtniekos, Valmiermuižā, Ēvelē un Rencēnos;³³⁴
6. Brenguļu, Kauguru un Trikātas apvienībā pašvaldība nodrošina siltumapgādi Mūrmuižā, Trikātā, Brenguļos un Cempos;
7. Mazsalacas apvienībā pašvaldība nodrošināšanai divas lokālās apkures sistēmas, centralizēts tīkls nav izveidots.³³⁵

Novada ciemos pašvaldība pašlaik bieži vien siltumapgādi nodrošina pašvaldības objektiem (pārvaldes ēkas, kultūras nami, skolas un tml.), dzīvojamā apbūvē pārsvarā tiek izmantoti individuāli risinājumi, pieslēgumu pašvaldības sistēmai ir maz, to nav vai arī likvidēti pēdējo 20 – 30 gadu laikā.

Valmieras novada pašvaldība 2020. gadā sniedza pārskatu "Gaiss" par 33 pašvaldības apsaimniekotām sadedzināšanas iekārtām. Tajās apkurei kā kurināmais galvenokārt tiek izmantota malka, šķelda un dabasgāze. Izņēmums ir Sedas pilsētas katlu māja, kurā kā kurināmo izmanto akmeņogles (1542,3 t 2020. gadā)³³⁶. Kontekstā ar dzīvojamā apbūves attīstību un izmešu mazināšanu no stacionārajiem gaisa piesārņojuma avotiem Sedas pilsētas katlu mājā nākotnē ir izvērtējama kurināmā maiņa.

Lai paaugstinātu energoefektivitāti, ēkas tiek siltinātas. Pašvaldības veic energoefektivitātes uzlabošanas pasākumus tai piederošajās ēkās, iedzīvotāji siltina individuālās dzīvojamās mājas.

Ūdenssaimniecība

Centralizētas ūdensapgādes un notekūdeņu apsaimniekošanas pakalpojumi novadā ir pieejami pilsētās Valmierā, Rūjienā, Mazsalacā, Sedā, Strenčos un pārējās 36 apdzīvotajās vietās. Centralizētajā sistēmā savākto notekūdeņu attīrīšana tiek veikta 36 notekūdeņu attīrīšanas iekārtās.³³⁷

Valmieras aglomerācijas teritorijā (CE 10 000 – 100 000), kura ietver Valmieras pilsētu, Valmiermuižu, Pilātus, Kaugurmuižu un Vekterus, ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz SIA Valmieras ūdens.

Dzeramais ūdens tiek iegūts pazemes ūdeņu atradnē Grīšļi (Kauguru pagasts) no Arukilas – Burtnieku ūdens horizonta. 2020. gadā iegūti gandrīz 1,06 milj.m³ pazemes ūdeņu.³³⁸ Centralizētai ūdensapgādei (*turpmāk tekstā – CŪS*) izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Valmieras pilsētas ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020. gadā atbilst

³³³ Kocēnu novads: pašreizējās situācijas raksturojums un analīze

³³⁴ Burtnieku novada attīstības programma 2019.–2025. gadam

³³⁵ Mazsalacas novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030. gadam

³³⁶ Valmieras novada pašvaldības pārskats Nr.2 "Gaiss" par Sedas pilsētas katlu māju 2020.g., LVĢMC

³³⁷ Pašvaldībā notekūdeņu attīrīšanu nodrošina atsevišķos objektos – skolās, kas neietilpst centralizētajā sistēmā.

³³⁸ SIA Valmieras ūdens pārskats 2020.g., LVĢMC

dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām.³³⁹

Centralizētajā kanalizācijas sistēmā (*turpmāk tekstā – CKS*) savāktos notekūdeņus attīra bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās (*turpmāk tekstā – BNAI*, Valmiera, Grīšļu iela 6), izmantojot aktīvās dūņas, un ievada Gaujā. 2020. gadā upē novadīti aptuveni 1,5 milj.m³ attīrītu notekūdeņu.³⁴⁰ Pēc Valmieras BNAI rekonstrukcijas (2009. gadā) notekūdeņu kvalitāte atbilst ES direktīvu un LR normatīvu prasībām. Atsevišķos gadījumos, attīrīšanas iekārtās tiek konstatēta paaugstināta ienākošo notekūdeņu piesārņojuma koncentrācija, kas saistīta ar ražojošo uzņēmumu notekūdeņu priekšattīrīšanas iekārtu īslaicīgiem darbības traucējumiem.³⁴¹

2022. gada sākumā (01.01.2022.) Valmieras aglomerācijā par CŪS lietošanu ir noslēgti līgumi 2906 īpašumos (deklarēti 25257 iedzīvotāji), par centralizētās kanalizācijas sistēmu lietošanu – 2873 īpašumos (deklarēti 25484 iedzīvotāji). CŪS un CKS esošajā aglomerācijā izmanto 96% iedzīvotāju.³⁴² Ūdenssaimniecības pakalpojumu pieejamība ir 99%, tādēļ aglomerācijā ir jāturpina jaunu pieslēgumu izveide jau līdz šim izbūvētajiem centralizēto sistēmu tīkliem. Saskaņā ar SIA “Valmieras ūdens” attīstības stratēģijā 2020.–2027. gadam³⁴³ plānoto ūdenssaimniecības pakalpojumu zonas attīstību un aglomerācijas paplašināšanu ir jāizbūvē jauni ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīkli jaunajās Valmieras aglomerācijas ūdenssaimniecības teritorijās.

Rūjienā (CE 2 000 – 10 000) ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz pašvaldības SIA “Rūjienas siltums”. Dzeramo ūdeni iegūst pazemes ūdeņu atradnē Rūjienā 2 urbemos no Arukilas ūdens horizonta. 2020. gadā iegūti 54,6 tūkst.m³ pazemes ūdeņu. Ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Rūjienas sistēmā 2018. – 2020. gadā atbilst dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. Notekūdeņus attīra bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās ar aktīvo dūņu palīdzību un pēc attīrīšanas ievada Rūjā. 2020. gadā upē novadīti aptuveni 82,3 tūkst.m³ attīrītu notekūdeņu.

Rūjienā CŪS ir pieslēgtas 153 privātmājas, 28 daudzdzīvokļu mājas, CŪS izmanto 46 juridiskās personas, CKS – 212 privātmājas, 31 daudzdzīvokļu māja, CKS izmanto 43 juridiskās personas.³⁴⁴

Ūdensapgādes investīciju plānā 2021. – 2027. gadam³⁴⁵ novērtēts, ka Rūjienā esošās CŪS izmanto 50,07% iedzīvotāju. Turpmāk jāizbūvē ūdensapgādes tīkli 825 iedzīvotājiem un jāveicina faktisko pieslēgumu izbūve pie esošiem CŪS tīkliem. Notekūdeņu apsaimniekošanas investīciju plānā 2021. – 2027. gadam³⁴⁶ sniegta informācija, ka esošās CKS izmanto 54,8% iedzīvotāju, CKS pieejamība – 63,3%. Lai nodrošinātu CKS pieejamību

³³⁹ Ministru kabineta 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 „Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”. Informācija par Veselības inspekcijas veiktā dzeramā ūdens kvalitātes monitoringa rezultātiem šeit un turpmāk nodaļā <https://www.vi.gov.lv/lv/uzraudziba-un-kontrole>

³⁴⁰ SIA Valmieras ūdens pārskats 2020. g., LVĢMC

³⁴¹ SIA “Valmieras ūdens” attīstības stratēģijā 2020.–2027.gadam

³⁴² Dati 01.01.2022., SIA Valmieras ūdens sniegtā informācija plānošanas dokumentu izstrādei

³⁴³ Apstiprināts SIA „Valmieras ūdens” 04.12.2020. dalībnieku sapulcē (prot.Nr.1-23/5). Ūdenssaimniecības pakalpojumu zonu plānotās teritorijas parādītas SIA “Valmieras ūdens” attīstības stratēģijas 2020.–2027. gadam 2. un 3. pielikumā.

³⁴⁴ Dati 03.2022., PSIA Rūjienas siltums sniegtā informācija plānošanas dokumentu izstrādei

³⁴⁵ <https://www.varam.gov.lv/lv/udensapgades-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

³⁴⁶ <https://www.varam.gov.lv/lv/notekudenu-apsaimniekosanas-investiciju-plans-2021-2027-gadam>

vismaz 98% aglomerācijas iedzīvotāju, nepieciešama CKS tīklu izbūve vismaz 790 iedzīvotājiem un pie esošajiem tīkliem papildu izbūves laikā jāpievienojas vēl vismaz 333 iedzīvotājiem.

Apdzīvotās vietas, kurās CE ir mazāks par 2000, iekļaujas novada pilsētas Mazsalaca, Strenči un Seda, novada ciemi un pārējās apdzīvotās vietas.

Pašvaldības ūdenssaimniecības pakalpojumus sniedz SIA BN komforts (Burtniekos, Ēvelē, Matīšos, Rencēnos, Līdzēnos, Jeros, Rūpniekos, Vecatē), SIA Rūjienas siltums (Ipiķos, Endzelē, Lodē, Vilpulkā), SIA Kocēnu komunālā saimniecība (Bērzainē, Dikļos, Kocēnos, Rubenē, Vaidavā, Zilajākalnā), SIA VTU Valmiera (Brandējos), SIA Banga KPU (Mazsalacā, Skaņkalnē) un Valmieras novada pašvaldība.

Mazsalacā dzeramo ūdeni iegūst no 2 ūdensapgādes urbumiem, kuros ūdens tiek ņemts no Arukilas ūdens horizonta. Dzeramā ūdens kvalitāte ūdensapgādes sistēmā 2018. un 2020. gadā atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām, 2019. gadā ir konstatēta neatbilstība - paaugstināts mangāna saturs. Notekūdeņu attīra bioloģiskajās NAI, novada uz Mazsalacas vidusskolas bijušo attīrīšanas iekārtu dīķiem un pēc tam - Salacā.

CKS izmanto aptuveni 60%, CŪS – 56% iedzīvotāju. Turpmākai pieslēgumu īpatsvara paaugstināšanai Mazsalacā ir nepieciešams paplašināt centralizēto sistēmu tīklus. Pilsētā nepieciešams arī veikt esošo ūdenssaimniecības inženiertīklu rekonstrukciju.

Strenčos dzeramo ūdeni iegūst 2 ūdensapgādes urbumos no Gaujas ūdens horizonta. Ūdensapgādes sistēmā 2018. un 2019. gadā ir konstatēts paaugstināts dzelzs un mangāna saturs. 2020. gadā – monitorings nav veikts. Notekūdeņu attīra bioloģiskajās NAI, novada Gaujā.

CKS izmanto aptuveni 46 %, CŪS - 71% iedzīvotāju. Strenčos ir realizējama ūdenssaimniecības projekta 5.kārta. Tajā tiek plānota ūdenssaimniecības inženiertīklu paplašināšana.

Sedā dzeramo ūdeni iegūst 2 ūdensapgādes urbumos no Arukilas ūdens horizonta. Ūdensapgādes sistēmā 2020. gadā ir konstatēts paaugstināts mangāna saturs. 2018. un 2020. gadā - monitorings nav veikts. Notekūdeņu attīra bioloģiskajās NAI, novada Gaujā.

CKS izmanto aptuveni 70 %, CŪS – 42% iedzīvotāju. Sedā ir nepieciešama ūdenssaimniecības inženiertīklu paplašināšana, ņemot vērā mājokļa atjaunošanas pasākumus. Pilsētā arī jāpalielina pieslēgumu skaits pie esošajiem centralizētajiem ūdensapgādes un sadzīves kanalizācijas tīkliem.

Centralizētās kanalizācijas sistēmas ir ierīkotas 29, centralizētas ūdensapgādes sistēmās – 30 ciemos un pārējās apdzīvotajās vietās. Pieslēgumu īpatsvars CŪS un CŪS nav detalizēti vērtēts, pašlaik nosakāms aptuveni, bet, salīdzinot apdzīvotās vietas savstarpēji, tas ir ļoti atšķirīgs. Apdzīvotajās vietās, kurās iepriekšējos ES finansēšanas periodos ir bijusi iespēja veiksmīgi piesaistīt finanšu līdzekļus:

1. CŪS izmanto no aptuveni 80% – 98% (Kocēni, Dikļi, Vaidava, Bērzaine, Rubene, Zilaiskalns, Burtnieki, Ēvele, Matīši, Rencēni, Rūpnieki, Vecate, Eriņi, Naukšēni, Vērsis, Ramata, Sēļi, Skaņkalne) un pat 100% (Jeri) iedzīvotāju. Pārējās apdzīvotajās vietās pieslēgumus CŪS (%) izmanto mazāk iedzīvotāju.
2. CKS izmanto no aptuveni 80% – 96% (Kocēni, Vaidava, Bērzaine, Zilaiskalns, Burtnieki, Matīši, Rūpnieki, Vecate, Naukšēni, Skaņkalne) un pat 100% (Jeri)

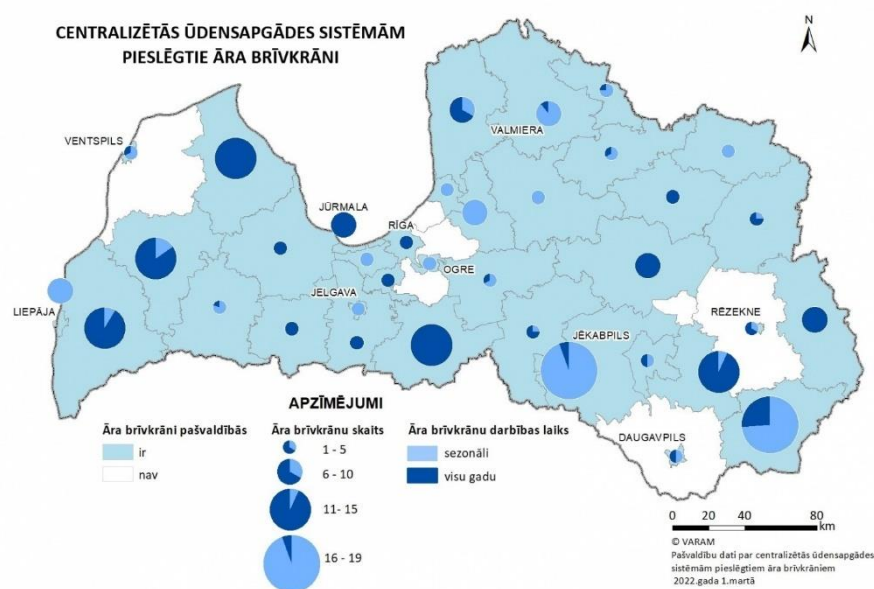
iedzīvotāju. Pārējās apdzīvotajās vietās pieslēgumus CKS (%) izmanto mazāk iedzīvotāju.

Centralizēta ūdensapgāde novada ciemos un pārējās apdzīvotās tiek nodrošināta no 44 artēziskajiem urbumiem, no kuriem lielākā daļa ir ierīkoti Arukilas – Burtnieku ūdens horizontā, dažos gadījumos arī Burtnieku, Arukilas un Gaujas ūdens horizontā.³⁴⁷ Pazemes ūdeņu kvantitatīvie resursi dzeramā ūdens ieguvei novadā ir pietiekami, to kvalitāte ir laba.

Centralizētai ūdensapgādei izmantotā dzeramā ūdens kvalitāte pēc sagatavošanas Burtnieku un Kocēnu ūdensapgādes sistēmā 2018. – 2020. gadā atbilda dzeramā ūdens nekaitīguma obligātajām prasībām. Pārējās ciemu ūdensapgādes sistēmās dzeramā ūdens kvalitātes valsts monitorings nav veikts.

Valmieras novada publiskajā ārtelpā ir izvietoti āra brīvkrāni, kas ir pieslēgti pie CŪS. Lielākā daļa brīvkrānu ir pieejami sezonāli – pieprasījums pēc brīvi pieejama dzeramā ūdens siltajos gada mēnešos publiskajā ārtelpā aizvien pieaug. Atsaucoties uz iedzīvotāju ierosinājumiem un rūpējoties par labas ūdensapgādes sistēmas organizēšanu un veselīga dzīvesveida nodrošināšanu brīvkrāni ir ierīkoti iecienītās brīvā laika pavadīšanas vietās.³⁴⁸

Attēls 83. Centralizētās ūdensapgādes sistēmām pieslēgtie āra brīvkrāni Latvijā un Valmieras novadā³⁴⁹

Decentralizētos kanalizācijas pakalpojumus novadā organizē pamatojoties uz pašvaldību saistošajiem noteikumiem, kas nosaka decentralizēto kanalizācijas pakalpojumu sniegšanas un uzskaites kārtību, asenizatoru reģistrā iekļaujot novada teritorijā pakalpojumu sniedzošos uzņēmumus. Pašvaldības teritorijās, kurās tās darbojās līdz

³⁴⁷ VVD Ūdens resursu lietošanas atļauju informācija <https://registri.vvd.gov.lv/izsniegtas-atlaujas-un-licences/udens-resursu-lietosanas-atlaujas/>

³⁴⁸ Centralizētās ūdensapgādes sistēmām pieslēgtie āra brīvkrāni Latvijā, https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/gallery_images/brivkrani_novadi_1803_kopkarte_diagram_mas.jpg

³⁴⁹ Centralizētās ūdensapgādes sistēmām pieslēgtie āra brīvkrāni Latvijā, https://www.varam.gov.lv/sites/varam/files/gallery_images/brivkrani_novadi_1803_kopkarte_diagram_mas.jpg

administratīvi teritoriālajai reformai 2021. gadā, ir pieņēmušas saistošos noteikumus par decentralizēto kanalizācijas sistēmu apsaimniekošanas un uzskaites kārtību. Decentralizēto kanalizācijas sistēmu reģistra izveide ir uzsākta 2019. gadā. Jauno attīstības plānošanas dokumentu izstrādes laikā reģistrs ir izveidots Valmierā un Mazsalacas apvienībā. Turpmāk novadā jāizvērtē iepriekšējo pašvaldību saistošie noteikumi un, ja nepieciešams, jāizstrādā vienoti saistošie noteikumi.

Gāzapgāde

Valmieras novada teritorijas vidieni šķērso maģistrālais gāzes vads Vireši– Tallina, kam nākotnē tiek plānots atzars no Valmieras uz Strenčiem un Sedu.

Centralizētā gāzapgāde ir nodrošināta tikai nelielā novada daļā. Atsevišķu mājsaimniecību iedzīvotāju vajadzībām tiek izmantota sašķidrinātā gāze. Sašķidrināto gāzi balonos izmanto daļa no novada mājsaimniecību. Gāzes balonu realizācija tiek īstenota gāzes balonu tirdzniecības vietu reģistrā reģistrētās vietās.

Elektroapgāde

Valmieras novada dienvidaustrumu daļu klāj 330 kV elektropārvades līnija starp Latviju un Igauniju: Valmiera – Tartu un Valmiera – Tsirgulina, lielu daļu teritorijas sedz 110 kV elektropārvades līnija, kas savieno Valmieru ar Rūjieni, Aloju, Valku, Smilteni un Ieriķiem. Nākotnē plānota 330 kV elektropārvades līnija no Valmieras līdz Rūjienai caur Ipiķiem uz Igauniju un no Mazsalacas līdz Rūjienai caur Ipiķiem uz Igauniju.

Novada teritorijā ir pietiekamā daudzumā transformatoru apakšstacijas, lai nodrošinātu jaunu elektroenerģijas patērētāju pieslēgšanos.

Sakaru infrastruktūra

Novada teritorijā dienvidaustrumu daļā izvietoti platjoslas elektronisko sakaru infrastruktūra t.sk. maģistrālie optiskie tīkli.

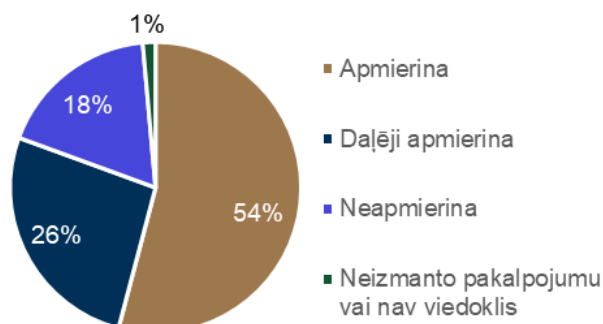
Telekomunikāciju sektorā novadā darbojas vairāki operatori. Fiksēto publisko telekomunikāciju tīkla operators ir uzņēmums SIA "TET". Mobilo telekomunikāciju sfērā darbojas trīs operatori – SIA "Latvijas mobilais telefons", SIA "Tele2", SIA "Bite Latvija". Interneta pakalpojumus nodrošina vairāki uzņēmumi - SIA „TET”, SIA „MikroNET, SIA „NOVA”, SIA „Telia Latvija”. Visiem novada iedzīvotājiem ir iespējas ierīkot arī mobilo internetu, taču šobrīd vēl ir ierobežotas pieslēgšanās iespējas optiskajam tīklam.

Salīdzinoši plašu novada teritoriju sedz zonas, kurās netiek nodrošināta piekļuve internetam ar ātrumu vismaz 30 Mbps – starp Valmieru Bērzaini, Burtniekiem un Strenčiem, starp Burtnieku ezeru, Jeriem un Rencēniem, ap Jērcēniem, Sedu, Brenguļiem, Dikļiem un daļā Igaunijas austrumu un rietumu pierobežas.

Novadā ir izveidoti publiski pieejami bezmaksas bezvadu interneta punkti, nākotnē jāturpina to tālāka attīstība.^{350, 351, 352, 353, 354, 355, 356}

Iedzīvotāju aptaujā 54% no visiem 1267 respondentiem apgalvo, ka interneta un telekomunikāciju sakari ir labas kvalitātes, 26% respondentu tie daļēji apmierina un 18% respondentu neapmierina. 1% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus vai par tiem nav viedokļa.³⁵⁷

Attēls 84. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu "Ir pieejami labas kvalitātes interneta un telekomunikāciju sakari"³⁵⁸

Atkritumu apsaimniekošana

Valmieras novada teritorija pēc spēkā esošā iedalījuma iekļaujas Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā.³⁵⁹ Līdz ar Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021.–2028. gadam pieņemšanu³⁶⁰ un jaunu Ministru kabineta noteikumu "Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem" (03.2022. – projekts) stāšanās spēkā Valmieras novads iekļausies Vidzemes atkritumu apsaimniekošanas reģionā³⁶¹.

Pašvaldība ir atbildīga par sadzīves atkritumu apsaimniekošanas organizēšanu savā administratīvajā teritorijā. Atkritumu apsaimniekošanu novadā veic atbilstoši atkritumu apsaimniekošanas valsts plānam (pašlaik – Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021. – 2028. gadam), Atkritumu apsaimniekošanas likumam un pašvaldības teritoriālo vienību (pagastu) saistošajiem noteikumiem. Visiem atkritumu radītājiem novada administratīvajā teritorijā ir pienākums noslēgt līgumu ar pašvaldības izvēlētu atkritumu apsaimniekotāju par regulāru atkritumu konteineru izvešanu.

Sadzīves atkritumu apsaimniekošanu novadā jauno plānošanas dokumentu izstrādes laikā nodrošina SIA "ZAAO", kas ir Valmieras pilsētas pašvaldības kapitālsabiedrība. Savāktie atkritumi tiek nodoti Ziemeļvidzemes reģiona sadzīves atkritumu apstrādes un noglabāšanas vietā – poligonā "Daibe", kuru apsaimnieko SIA ZAAO, dalīti savāktie atkritumi – to pārstrādes uzņēmumiem. Pēc SIA "ZAAO" pasūtījuma ir uzsākts projekts

³⁵⁰ Valmieras pilsētas attīstības programma 2015.–2020. gadam

³⁵¹ Burtnieku novada Attīstības programma 2019.–2025. gadam. I Pašreizējās situācijas raksturojums

³⁵² Kocēnu novads: pašreizējās situācijas raksturojums un analīze

³⁵³ Mazsalacas novada Ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030. gadam

³⁵⁴ Naukšēnu novada Attīstības programma 2019.–2025. gadam

³⁵⁵ Rūjienas novada Attīstības programma 2019. – 2025. gadam

³⁵⁶ Strenču novada attīstības programma 2013. –2020.gadam. Esošās situācijas apraksts

³⁵⁷ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

³⁵⁸ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

³⁵⁹ Ministru kabineta 2013.gada 25.jūnija noteikumi Nr.337 Noteikumi par atkritumu apsaimniekošanas reģioniem (ar grozījumiem)

³⁶⁰ Apstiprināts ar Ministru kabineta 2021. gada 22. janvāra rīkojumu Nr. 45 Par Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021.–2028. gadam

³⁶¹ <http://tap.mk.gov.lv/lv/mk/tap/?pid=40501277>

“Bioloģiski noārdāmo atkritumu pārstrādes rūpnīcas “Daibe” izveide”. Projekta realizēšana paredzēta līdz 2023. gada 1. novembrim.

SIA “ZAAO” 2020. gadā nešķirotus sadzīves atkritumus ir savācis un nogādājis poligonā Daibe (kods 200301) 11 274,84 tonnas³⁶², bet 2021.gadā – 10 804,64 tonnas³⁶³.

Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. – 2028. gadam izstrādes ietvaros prognozētais nešķirotu sadzīves atkritumu (NSA) apjoms Valmieras novadā 2020. – 2035. gadā kopā ir 179 tūkst.t.

Tabula 26. Radītais poligonos nogādājamo atkritumu daudzums pašvaldībās 2020.–2035. gadam, t³⁶⁴

	Atkritumu plūsma	2020.	2025.	2030.	2035.	Kopā 2020.-2035.g.
Valmieras novads	NSA	9 022	10 484	10 740	10 673	166 070
	Citi	4 511	5 242	5 370	5 337	5783 035

Visā novadā pakāpeniski turpinās pāreja uz dalītu atkritumu savākšanu. Dati par dalīti savāktajiem atkritumiem pārskatos saņemti no SIA“ZAAO”. Saskaņā ar atkritumu apsaimniekotāja sniegto informāciju Valmieras novadā kopumā 2020. gadā 66,47%, bet 2021. gadā – 67,79% no savāktajiem atkritumiem bija šķiroti.³⁶⁵

Tabula 27. Valmieras novada administratīvajā teritorijā savākto šķirotu atkritumu daudzumi (t) atsevišķās atkritumu kategorijās 2020. un 2021. gadā³⁶⁶

Atkritumu kategorija (nozīmīgākās kategorijas)	Atkritumu daudzums, t	
	2020.	2021.
Papīra/ kartona atkārt. pārstr. atdal. atl. 030307	0	83,74
Plastmasas iepakojums 150102	181,82	265,24
Nolietotas riepas 160103	150,72	124,26
Stikla iepakojums 150107	807,19	803,94
Bioloģiski noārdāmi atkritumi 200201	116,81	1 368,71
Liela izmēra atkritumi 200307	809,58	3 682,65
Jauktais iepakojums 150106	484,08	1 757,80
Drēbes 200110	0	17,18
Baterijas un akumulatori 200133	0,54	1,71

Dalītās atkritumu vākšanas konteineri publiskās vietās, pie pašvaldības uzņēmumiem un iestādēm, dzīvojamām ēkām novadā 2022. gadā (februārī) ir iekārtotas 289 vietās, t.sk.

³⁶² Pārskata par atkritumiem “3 –Atkritumi” informācija par 2020.g., LVĢMC. Dati ir apkopoti atbilstoši administratīvajam iedalījumam 2020. gadā.

³⁶³ SIA “ZAAO” sniegtie dati

³⁶⁴ SIA “Geo Consultants”, 2020. Publiskā iepirkuma “Investīciju vajadzību izvērtējums atkritumu apsaimniekošanas valsts plāna 2021. –2028. gadam izstrādei” (IL/57/2020), materiāli

³⁶⁵ Saskaņā ar pārskatu par atkritumiem Nr.3-Atkritumi 2020. gadā

³⁶⁶ SIA “ZAAO”, sniegtā informācija 2022. gada 24. marta vēstulē Nr.1.25/87 uz SIA “Grupa93” 2022. gada 9.marta vēstuli Nr. 22/15. Tabulā iekļauta informācija par atsevišķām atkritumu kategorijām.

Valmierā – 129, Rūjienā – 21, Mazsalacā – 7, Strenčos – 7, Sedā – 7 un pārējās novada apdzīvotajās vietās – 114 vietās.³⁶⁷ Dalītās atkritumu vākšanas vietās, pie pašvaldības uzņēmumiem un iestādēm, dzīvojamām ēkām ir iespējams šķirot papīra, kartona, plastmasas, metāla un stikla atkritumus. Tiek attīstīts individuāli dalīto atkritumu savākšanas pakalpojums (atkritumu šķirošana savā mājāsaimniecībā, piedāvājot šķirot papīru, kartonu, plastmasas un metāla iepakojumus). 2020. gadā šāds pakalpojums uzsākts Strenčos.

Tabula 28. Dalītās atkritumu savākšanas atkritumu konteineru un klientu skaits Valmierā un Strenčos³⁶⁸

Pilsēta	Klientu skaits	Iepakojuma konteineru skaits	Stikla konteineru skaits
Valmiera	1057	1041	834
Strenči	50	49	50

Novadā darbojas 5 šķirotu atkritumu pieņemšanas laukumi: 1) Dzelzceļa iela 5, Valmiera, 2) Beātes iela 47, Valmiera, 3) Ternejas iela 12, Rūjiena, 4) Valkas iela 1, Strenči un 5) Pērnavas iela 16, Mazsalaca. Tāpat novadā ir 139 šķirošanas vietas (pieejamas līgumslēdzējam) un 145 šķirošanas vietas (pieejamas novada iedzīvotājiem).

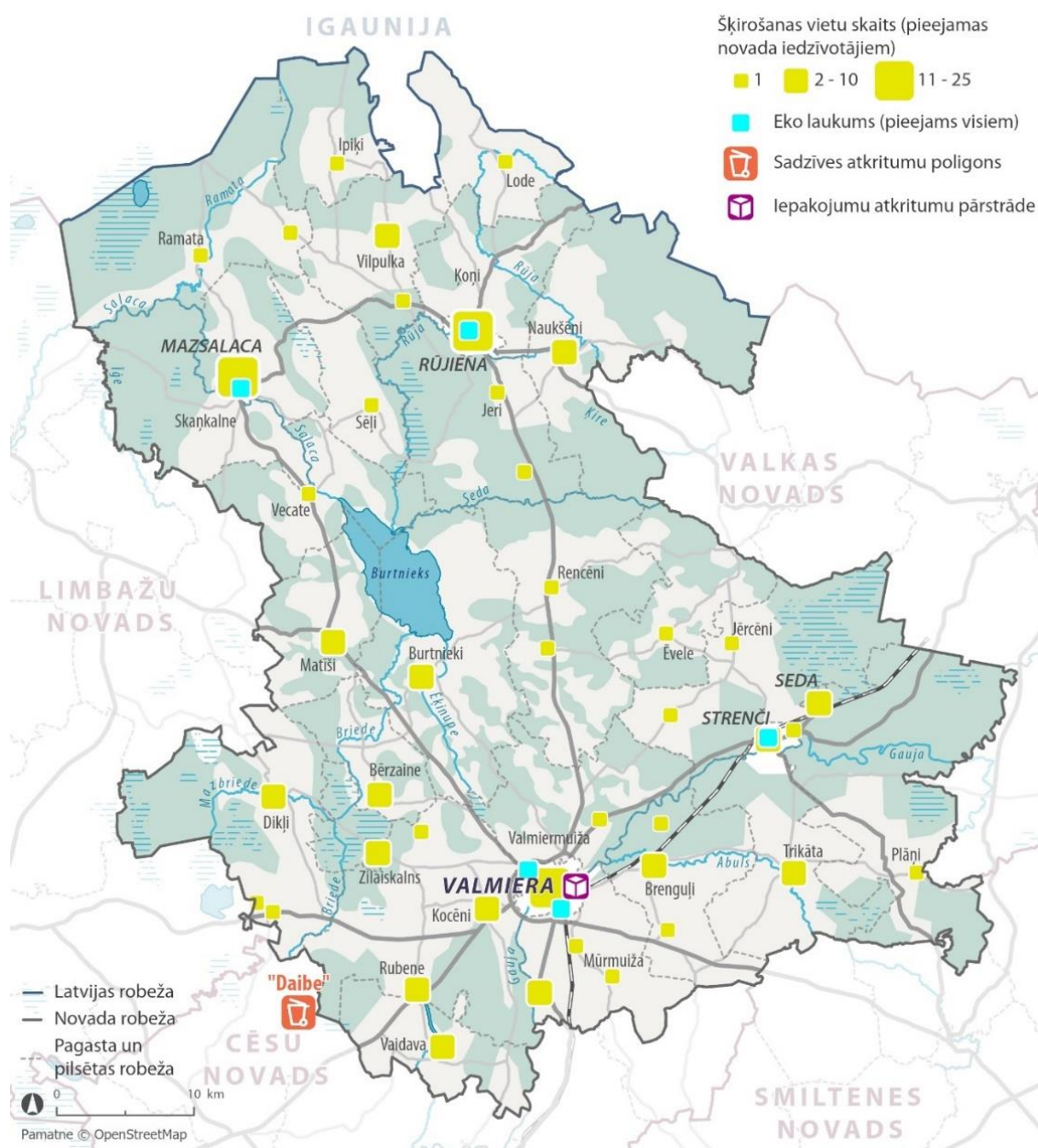
Lielgabarīta atkritumus par maksu var nodot novada atkritumu šķirošanas laukumos. Tomēr, lai atbalstītu iedzīvotājus īpašumu sakārtošanas darbu veikšanā un samazinātu vidē nelegāli nonākušo atkritumu daudzumu, vairākas pašvaldība sadarbībā ar SIA “ZAAO” rīko lielgabarīta atkritumu savākšanas akcijas, kuru laikā iedzīvotājiem bez maksas iespējams atbrīvoties no mājāsaimniecībās radītajiem lielgabarīta atkritumiem tuvāk dzīves vietai. Lielgabarīta atkritumu izvešana tiek organizēta vairākas reizes gadā un iedzīvotāju aktivitāte ir augsta.

SIA “ZAAO” organizē arī elektrisko un elektronisko, sadzīvē radušos bīstamo, videi kaitīgo preču atkritumu savākšanu. Nolietotu elektrotehniku iespējams nodot piecos EKO atkritumu laukumos Valmieras novadā, kā arī SIA “ZAAO” organizē izbraukumus pēc izsaukuma, lai savāktu nolietotu, neizjauktu vai neizkomplektētu sadzīves elektrotehniku (iedzīvotājiem jāmaksā par transporta pakalpojumiem) vietās. SIA „Eco Baltia vide” organizē nolietotas mazgabarīta sadzīves elektrotehnikas un bateriju pieņemšanu piecos lielveikalos Valmieras pilsētā.

³⁶⁷ SIA “ZAAO”, https://www.zaao.lv/lv/privatpersonam/interaktiva_karte

³⁶⁸ SIA “ZAAO” nefinanšu ziņojums par 2020. gadu. Par pārējām novada pilsētām informācija nav sniegta

Attēls 85. Atkritumu savākšanas infrastruktūra Valmieras novadā

Automašīnu riepas Valmieras novadā bez maksas var nodot CSA poligonā “Daibe”, Stalbes pagastā, Pārgaujas novadā un piecos EKO laukumos visā novada teritorijā (ar ierobežojumu bez maksas viens riepu komplekts no fiziskas personas piederošas vienas automašīnas tekošā gada laikā). SIA “ZAAO” par maksu organizē riepu savākšanu un nogādāšanu CSA poligonā “Daibe” no to atrašanās vietas.

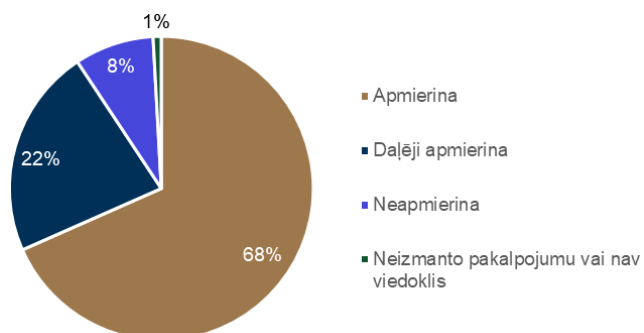
Tekstilu iespējams nodot EKO laukumos, kā arī vēl trīs vietās Valmierā, kur tekstila konteineri novietoti pie lielveikaliem (apsaimnieko SIA „Eco Baltia vide”). Vairākās publiski aktīvās vietās ir vietoti arī labdarības konteineri, kurās nodot mazlietotu apģērbu, apavus, rotaļlietas u. tml.

SIA “ZAAO” organizē dažādas vides izglītojošas akcijas par atkritumu savākšanu un aicina skolas un pirmsskolas izglītības iestādes iesaistīties vides izglītības aktivitātēs. ZAAO vides izglītības aktivitātes dažādām interešu grupām realizē Dabas un tehnoloģiju parkā

“URDA”, kur aicina mācīties vidē, par vidi un videi, piedāvājot licencētas izglītības programmas, izpētes braucienu pa Reģionālo atkritumu apsaimniekošanas centru “Daibe”, dažādus pasākumus un akcijas. SIA “ZAAO” mājas lapā pieejami informatīvi materiāli par pareizu atkritumu šķirošanu.

Iedzīvotāju aptaujā 68% no visiem 1267 respondentiem apgalvo, ka sadzīves atkritumu izvešanas pakalpojumu un atkritumu šķirošanas iespējas ir labas, 22% respondentu tie daļēji apmierina un 8% respondentu neapmierina. 1% respondentu norāda, ka neizmanto šos pakalpojumus vai par tiem nav viedokļa.³⁶⁹

Attēls 86. Iedzīvotāju aptaujas atbildes par apgalvojumu “Ir pieejami labas kvalitātes sadzīves atkritumu izvešanas pakalpojumi un atkritumu šķirošanas iespējas”³⁷⁰

Novadā atkritumi veidojas mājāsaimniecībās, pakalpojumu jomā un ražošanas tehnoloģiskajos procesos, t.sk. atkritumu apsaimniekošanas jomā. Pārskatu par atkritumiem “3-Atkritumi” 2020. gadā iesniedza 133 atkritumu apsaimniekotāji, kuri darbojas novadā. Vairums no tiem ir dažādi ražošanas uzņēmumi, kuri darbojas atbilstoši saņemtajām atkritumu apsaimniekošanas atļaujām, t.sk. uzņēmums SIA “ZAAO” savos objektos novadā.

Tabula 29. Novadā savākto sadzīves atkritumu daudzums (tonnās) 2016.-2020.gadā³⁷¹

Sadzīves atkritumi	Gads				
	2020.	2019.	2018.	2017.	2016.
Kopā	59072,49	51648,29	73823,16	58160,33	62091,75

Resursu un atkritumu apsaimniekošanas jomā, plānojot pasākumus pašvaldības ilgtermiņa attīstībai, prioritāri ir pasākumi, kuri ir saistīti ar pāreju uz aprites ekonomiku, tās pamatprincipu ieviešanu resursu aprites ciklā, sākot no ražošanas un patēriņa un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un tirgiem otrreizējām izejvielām.

Secinājumi:

1. Izvērtēt siltumapgādes sistēmas (tīklu, apkures iekārtu) darbību saistībā ar esošo un plānoto apdzīvojamo (attīstību), izmaksām, vides prasībām attiecībā uz kurināmā izvēli un nomaiņu u.tml. Īpaši svarīgi šo izvērtējumu ir veikt apdzīvotajās vietās ārpus Valmieras pilsētas – prioritāri vērtējams centralizēto siltumapgādes

³⁶⁹ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

³⁷⁰ Valmieras novada iedzīvotāju aptauja, veikta 2021. gadā no 23. jūlija līdz 25. augustam

³⁷¹ Pārskats par atkritumiem Nr.3-Atkritumi informācija, kopsavilkumi LVĢMC, <http://parissrv.lv/gmc.lv/#viewType=wasteatvkproducer&incrementCounter=2>

- tīklu zonas paplašināšana Valmieras pierobežas apdzīvotajās vietās Valmiermuižā, Kocēnos, Mūrmuižā, Pilātos, Počos un citviet novadā;
2. Balstoties uz plānoto siltumapgādes sistēmas attīstības novērtējumu, turpināt palielināt esošo centralizēto siltumtīklu pieejamības zonas un, ja nepieciešams, plānot jaunu katlu māju izbūvi siltumenerģijas ražošanai centralizētās sistēmas vajadzībām (piemēram, Valmiermuižā);
 3. Tā kā nākotnē priekšroka tiks dota videi draudzīgiem siltuma enerģijas ieguves avotiem un atjaunojamo dabas resursu izmantošanai, jāplāno centralizēto siltumsaimniecības sistēmu energoefektivitātes uzlabošana, samazinot primārās enerģijas patēriņu pašvaldību ēkās un infrastruktūrā;
 4. Turpmāko ūdenssaimniecības investīciju projektu pamatošanai ir jāveic pašvaldības NAI darbības audits un jāizvērtē informācija par NAI atbilstību projektētajiem parametriem, iekārtu tipu, vidējo slodzi, bioloģiskās attīrīšanas efektivitāti un to ietekmējošajiem faktoriem, kā arī jā sagatavo secinājumi par nepieciešamību rekonstruēt NAI (piemēram, Seda, Strenči, Rūpnieki, Ramata u.c.). Audits ir nepieciešams galvenokārt tādēļ, ka prakse ir parādījusi to, ka bioloģisko NAI, kurās attīrīšanu veic notekūdeņu veidotā biocenoze, efektivitāte pārslodžu, nestabilu plūsmu un citos gadījumos var būt nepietiekama, kā arī līdz šim īstenotajos NAI pārbūves projektos ne vienmēr tiek sasniegti vai nodrošināti projektētie tehniskie parametri;
 5. Turpmākās ūdenssaimniecības investīciju projektu pamatošanai ir jāveic CKS tīklu inventarizācija un jāiegūst precizēta informācija par tīklu izvietojumu, to tehniskajiem risinājumiem un stāvokli, funkcionēšanu ārkārtas situācijās (avāriju gadījumos) un cita saistītā informācija. Šī aktivitāte ir svarīga apdzīvotajās vietās, kur vēsturiski izveidojusies situācija, ka tīklu faktiskais izvietojums neatbilst projektu dokumentācijai, tīklu posmiem nav saglabājusies dokumentācija, tīklu izvietojums un plūsmas, kā arī tehniskie risinājumi apgrūtina remontdarbu veikšanu avāriju gadījumos u.tml. (piemēram, Trikātā, Matīšos);
 6. CKS un CŪS attīstība un sistēmu paplašināšana prioritāri jāveicina apdzīvotajās vietās, kurās tiek plānota dzīvojamās apbūves un/vai uzņēmējdarbības attīstība, apdzīvotajās vietās, to daļās ar dzīvojamo apbūvi, kurā tiek izmantoti decentralizētas kanalizācijas risinājumi un/vai CKS pieslēgumu īpatsvars (%) ir zems vai nepietiekams;
 7. Tā kā salīdzinoši plašu novada teritoriju sedz zonas, kurās netiek nodrošināta piekļuve internetam ar ātrumu vismaz 30 Mbps, ir jāveicina interneta pārklājuma kvalitātes uzlabošana visā novadā, īpaši ņemot vērā attālinātā darba un mācību iespējas;
 8. Turpmāk novada pašvaldībai ievērojot Atkritumu apsaimniekošanas valsts plānu 2021. – 2028. gadam un reģionālo plānu un pašvaldības saistošos noteikumus, jāorganizē atkritumu apsaimniekošanu, kas ietver visus sadzīves atkritumus, tai skaitā sadzīvē radušos bīstamos atkritumus un būvdarbu veikšanas procesā radušos ražošanas atkritumus, slēdzot līgumu ar atkritumu apsaimniekotāju attiecīgajā sadzīves atkritumu apsaimniekošanas zonā, jāapstiprina maksa par nešķirotu sadzīves atkritumu apsaimniekošanu, jāveicina iedzīvotāju aktīva iesaiste atkritumu šķirošanā, tajā skaitā atbalstot iedzīvotāju iniciatīvas;
 9. Tā kā no 2021. gada visās pašvaldībās nepieciešams dalīti savākt bioloģiski noārdāmos atkritumus, novadā ir jāveido zaļo un dārza atkritumu kompostēšanas vietas;

10. Ir ieteicams arī izvērtēt izdotos saistošos noteikumus un, ja nepieciešams, izstrādāt un pieņemt visam novadam vienotus saistošos noteikumus, īpašu uzmanību pievēršot nākotnē arvien vairāk nepieciešamās informācijas ieguvei par dalīti savākto atkritumu daudzumiem pašvaldības teritorijā;
11. Resursu un atkritumu apsaimniekošanas jomā, plānojot pasākumus pašvaldības ilgtermiņa attīstībai, prioritāri ir pasākumi, kuri ir saistīti ar pāreju uz aprites ekonomiku, tās pamatprincipu ieviešanu resursu aprites ciklā, sākot no ražošanas un patēriņa un beidzot ar atkritumu apsaimniekošanu un otrreizēju izejvielu tirgiem.

Izmantotie avoti

- LR Civillikums;
- LR likums “Par zemes dzīlēm”, 02.05.1996., ar grozījumiem, 01.01.2011. redakcija;
- LR Jaunatnes likums;
- LR likums “Gaujas nacionālā parka likums”, 01.01.2011.;
- LR Likums “Par Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu”, 11.12.1997.;
- LR Bērnu tiesību aizsardzības likums;
- MK 2011. gada 19. aprīļa noteikumi Nr.303 “Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- MK 2012. gada 2. maija noteikumi Nr.317 “Gaujas nacionālā parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”;
- MK 2002. gada 12. marta noteikumi Nr.118 “Noteikumi par virszemes un pazemes ūdeņu kvalitāti”;
- MK 2005. gada 22. novembra noteikumi Nr.888 “Noteikumi par aizsargājamām alejām”;
- MK 2001. gada 20. marta noteikumi Nr. 131 “Noteikumi par aizsargājamiem dendroloģiskajiem stādījumiem”;
- MK 2001. gada 17. aprīļa noteikumi Nr.175 “Noteikumi par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem;”
- MK 2014. gada 7. janvāra noteikumi Nr.16 “Trokšņa novērtēšanas un pārvaldības kārtība”;
- MK 2013. gada 30. aprīļa noteikumi Nr.240 “Vispārīgie teritorijas plānošanas, izmantošanas un apbūves noteikumi”;
- MK 2017. gada 14. novembra noteikumi Nr. 671 “Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma un kvalitātes prasības, monitoringa un kontroles kārtība”;
- MK 2021. gada 21. janvārī noteikumi Nr. 46 “Paaugstinātas bīstamības objektu saraksts”;
- MK 2020. gada 8. decembra rīkojums Nr. 741 “Par Satiksmes ministrijas saistībām projektu īstenošanai autoceļu jomā”;
- MK 2017. gada 4. jūlija noteikumi Nr. 401 “Noteikumi par valsts pārvaldes vienoto klientu apkalpošanas centru veidiem, sniegto pakalpojumu apjomu un pakalpojumu sniegšanas kārtību”;
- MK noteikumi Nr.243 “Noteikumi par energoefektivitātes prasībām licencēta vai reģistrēta energoapgādes komersanta valdījumā esošām centralizētām siltumapgādes sistēmām un to atbilstības pārbaudes kārtību”;
- Latvijas ilgtspējīgas attīstības stratēģija līdz 2030. gadam;
- Latvijas nacionālā attīstības plāns 2021.–2027. gadam (un Darbības programma “Latvijai” 2021.–2027.gadam);
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027.gadam;
- Vidzemes plānošanas reģiona attīstības plānošanas dokumenti – Vidzemes plānošanas reģiona ilgtspējīgas attīstības stratēģiju 2030. gadam un Vidzemes plānošanas reģiona attīstības programma 2021 – 2027.gadam;
- Vidzemes reģiona mobilitātes un investīciju plāns 2030;
- Valmieras novada pašvaldības nolikums;
- Valmieras pilsētas ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2015.–2030. gadam un attīstības programma 2015.–2020. gadam;

- Beverīnas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.–2024. gadam un attīstības programma 2019.–2024. gadam;
- Burtnieku novada attīstības programma 2019.–2025. gadam un ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2012.–2030. gadam 1.redakcija;
- Naukšēnu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030. gadam un attīstības programma 2019.–2025. gadam;
- Strenču novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030. gadam un attīstības programma 2013.–2020. gadam;
- Kocēnu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2014.–2030. gadam un attīstības programma 2014.–2020. gadam;
- Rūjienas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. gadam un attīstības programma 2019.–2025. gadam;
- Mazsalacas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030. gadam un attīstības programma 2019.–2025. gadam;
- Valmieras pilsētas teritorijas plānojums (no 2017. gada);
- Kocēnu novada teritorijas plānojums 2014.–2025.;
- Burtnieku novada teritorijas plānojums 2012–2024.;
- Mazsalacas novada teritorijas plānojums 2013.–2024.;
- Naukšēnu novada teritorijas plānojums 2013.–2025.;
- Rūjienas novada teritorijas plānojums 2012.–2024.;
- Strenču novada teritorijas plānojums 2012.–2023;
- Valmieras pilsētas pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Beverīnas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Burtnieku novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Mazsalacas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Naukšēnu novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Rūjienas novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Strenču novada pašvaldības 2020. gada publiskais pārskats;
- Valmieras pilsētas Sporta nozares attīstības stratēģija 2021.–2025.gadam;
- Valmieras pilsētas Kultūras attīstības stratēģija 2018.–2028.gadam;
- Viedās Valmieras stratēģija 2022.–2028. gadam;
- Valmieras novada jaunatnes politikas attīstības stratēģija 2021.–2026. gadam;
- SIA “Valmieras ūdens” Attīstības stratēģija;
- Mazsalacas novada pašvaldības Attīstības plānošanas nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Kancelejas nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Nekustamā īpašuma apsaimniekošanas nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Dzimtsarakstu nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Sabiedrisko attiecību speciālista attīstības plāns;
- Mazsalacas novada pašvaldības Grāmatvedības nodaļas attīstības plāns;
- Mazsalacas vidusskolas attīstības plāns;
- Mazsalacas pilsētas Pirmsskolas izglītības iestādes attīstības plāns;
- Mazsalacas Mūzikas un mākslas skolas attīstības plāns;
- Mazsalacas pilsētas bibliotēkas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada muzeja attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Kultūras centra attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Kultūras centra Tūrisma nodaļas attīstības plāns;

- Mazsalacas novada Pašvaldības policijas attīstības plāns;
- Mazsalacas novada Sociālā dienesta attīstības plāns;
- Mazsalacas novada bāriņtiesas attīstības plāns;
- Skaņkalnes pagasta bibliotēkas attīstības plāns;
- Sēļu pagasta pārvaldes attīstības plāns;
- Sēļu pagasta Tautas nama attīstības plāns;
- Sēļu pagasta bibliotēkas attīstības plāns;
- Ramatas pagasta pārvaldes attīstības plāns;
- Ramatas pagasta Kultūras centra attīstības plāns;
- Ramatas pagasta bibliotēkas attīstības plāns;
- Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada kultūras pārvalde” nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Bāriņtiesa” nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības iestādes „Valmieras novada Sociālo lietu pārvalde” nolikums;
- Valmieras novada Izglītības pārvaldes nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības jaunatnes lietu konsultatīvās komisijas nolikums;
- Valmieras novada jauniešu projektu konkursa nolikums;
- Valmieras novada pašvaldības 2022. gada 3. februāra saistošie noteikumi Nr.37 “Par Valmieras novada pašvaldības 2022. gada budžetu”;
- Apvienotā Valmieras, Burtnieku, Kocēnu, Rūjienas, Beverīnas, Mazsalacas, Strenču, Naukšēnu novada jauniešu anketēšana un datu apkopojums;
- Limbažu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2030. gadam un Limbažu novada attīstības programma 2017.–2023. gadam;
- Smiltenes novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2037. gadam un Smiltenes novada attīstības programma 2012.–2018. gadam;
- Valkas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2013.–2037. gadam un Valkas novada attīstības programma 2015.–2021. gadam;
- Cēsu novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.–2035.gadam;
- Siguldas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2021.–2045.gadam;
- Gaujas nacionālā parka tūrisma klastera stratēģija 2012.–2019. gadam;
- Reģionālās politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- Latvijas pielāgošanās klimata pārmaiņām plāns laika posmam līdz 2030. gadam;
- Jaunatnes politikas pamatnostādņēm 2021.–2027. gadam;
- Transporta attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- Elektronisko sakaru nozares attīstības plāns 2021.–2027.gadam (projekts);
- Digitālās transformācijas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;
- Izglītības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam "Nākotnes prasmes nākotnes sabiedrībai”;
- Kultūrpolitikas pamatnostādnes 2021.–2027.gadam;
- Sporta politikas pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (projekts);
- Sabiedrības veselības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam (projekts);
- Sociālās aizsardzības un darba tirgus politikas pamatnostādnes 2021–2027;
- Vidzemes plānošanas reģiona deinstitucionalizācijas plāns 2017.–2020. gadam;
- Bērnu, jaunatnes un ģimenes attīstības pamatnostādnes 2021.–2027.gadam;
- Saliedētas un pilsoniski aktīvas sabiedrības attīstības pamatnostādnes 2021.–2027. gadam;

- Atkritumu apsaimniekošanas valsts plāns 2021.–2028. gadam;
- Gaujas upju baseinu apgabala apsaimniekošanas plāns un plūdu riska pārvaldības plāns 2022.–2027. gadam;
- Informatīvais ziņojums “Par valsts mikromobilitātes infrastruktūras attīstību”;
- Pētījums par velosatiksmi un velosatiksmes infrastruktūru nacionālā mērogā;
- Tiesību akta projekta “Noteikumi par atbalstu dzīvojamo īres māju būvniecībai Eiropas Savienības Atveseļošanas un noturības mehānisma plāna 3.1.1.4.i. investīcijas “Finansēšanas fonda izveide zemas īres mājokļu būvniecībai” ietvaros” sākotnējās ietekmes (ex-ante) novērtējuma ziņojums (anotācija);
- Administratīvi teritoriālās reformas ģeotelpiskās plānošanas platformas dati;
- Būvniecības informācijas sistēmas dati;
- Centrālās statistikas pārvaldes dati;
- Dabas datu pārvaldības sistēma “Ozols”;
- Latvijas Nacionālā enciklopēdija;
- Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centra dati;
- Latvijas Valsts ceļu dati;
- Lursoft dati;
- Latvijas Transportlīdzekļu apdrošinātāju biroja dati;
- Latvijas kultūras datu portāls dati;
- Nacionālā kultūras mantojuma pārvaldes dati;
- Nodarbinātības valsts aģentūras;
- Nacionālais veselības dienesta dati;
- Sporta bāzu reģistra dati;
- Sociālo pakalpojumu sniedzēju reģistra dati;
- Slimību profilakses un kontroles centra dati;
- SIA “VALMIERAS NAMSAIMNIEKS” dati;
- SIA “ZAAO” dati;
- Valsts dzelzceļa administrācijas dati;
- Valsts izglītības satura centra dati;
- Valsts izglītības informācijas sistēmas dati;
- Vides aizsardzības ministrijas un reģionālās attīstības ministrijas dati;
- Veselības inspekcijas dati;
- Valsts zemes dienesta dati;
- Valsts policijas dati;
- Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta dati;
- Ziņu portāls Valmieras ziņas;
- Valmieras novada mājas lapa;
- Valmieras tūrisma informācijas centra mājas lapa;
- Valmieras olimpiskā centra mājas lapa;
- Valmieras jaunatnes centra “Vinda” mājas lapa;
- VTU Valmiera mājas lapa;
- Strenču psihoneiroloģiskā slimnīcas mājas lapa;
- Vidzemes slimnīcas mājas lapa;
- Valmieras novada brīvprātīgo ugunsdzēsēju biedrības mājas lapa.

1. pielikums. Pakalpojumu pieejamība Valmieras novadā

	Valmiera (22971)	Brenģuļu, Kauguru un Trikātas apvienība (2948)				Burtnieku apvienība (7410)							Kocēnu apvienība (5776)					Mazsalacas apvienība (2867)				Naukšēnu apvienība (1689)			Rūjienas apvienība (4817)					Strenču apvienība (2892)											
		Brenģuļi (248)	Trikāta (299)	Kauguri (65)	Mūrmuīža (436)	Burtnieki (405)	Ēvele (134)	Matīši (432)	Rencēni (468)	Rūpnieki (105)	Vanagi (233)	Valmiermuīža 2530	Vecate (154)	Kocēni (1045)	Bērzaine (262)	Dikļi (326)	Vaidava (360)	Zilaiskalns (729)	Rubene (371)	Mazsalaca (1620)	Ramata (133)	Skankalne (221)	Sēji (106)	Naukšēni (650)	Ķoņi (72)	Eriņi (107)	Rūjiena (2916)	Ipiķi (89)	Jeri (376)	Lode (159)	Vīlpulka (163)	Strenči (962)	Seda (1093)	Jērcēni (126)	Plāņi (110)						
Apvienību pārvalde	X	X									X		X						X							X															
Klientu apkalpošanas centrs			X					X					X						X							X															
Sabiedriskais transports	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				
Pirmsskolas izglītība	X	X	X		X	X		X	X		X		X	X	X		X	X	X	X			X			X		X					X	X							
Pamata izglītība	X	X	X	X		X		X	X				X		X	X		X	X				X			X						X	X								
Vidējā izglītība	X																						X			X															
Profesionālā izglītība	X																																								
Augstākā izglītība	X																																								
Mūžizglītība, Pieaugušo izglītība	X				X	X																				X															
Jauniešu centrs	X		X			X																				X															
Mākslas un / vai mūzikas skola	X																		X							X						X									
Sporta skola	X												X													X															
Sporta komplekss	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X				X		X	X	X	X					X	X	X	X					
Kultūras nams	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X				X				X	X	X	X				
Bibliotēka	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X			
Muzejs / izstāžu zāle	X				X														X				X			X															
Ģimenes ārsts	X		X		X	X	X		X		X		X		X	X	X	X					X			X		X			X	X	X								

	Valmiera (22971)	Brenģuļu, Kauguru un Trikātas apvienība (2948)				Burtnieku apvienība (7410)							Kocēnu apvienība (5776)					Mazsalacas apvienība (2867)				Naukšēnu apvienība (1689)			Rūjienas apvienība (4817)				Strenču apvienība (2892)									
		Brenģuļi (248)	Trikāta (299)	Kauguri (65)	Mūrmuiža (436)	Burtnieki (405)	Ēvele (134)	Matīši (432)	Rencēni (468)	Rūpnieki (105)	Vanagi (233)	Valmiermuiža 2530	Vecate (154)	Kocēni (1045)	Bērzaine (262)	Dikļi (326)	Vaidava (360)	Zilaiskalns (729)	Rubene (371)	Mazsalaca (1620)	Ramata (133)	Skaņkalne (221)	Sēji (106)	Naukšēni (650)	Ķoņi (72)	Eriņi (107)	Rūjiena (2916)	Ipiķi (89)	Jeri (376)	Lode (159)	Vīlpulka (163)	Strenči (962)	Seda (1093)	Jērcēni (126)	Plāņi (110)			
Slimnīca	X																		X							X								X				
Zobārstniecība	X		X																X							X									X			
Citi medicīniskie pakalpojumi	X		X								X	X	X	X	X	X			X	X		X	X			X		X										
Sociālo darbinieku pieņemšanas un attālinātās klientu konsultēšanas vietas	X	X	X		X	X	X	X	X		X	X	X	X	X	X	X		X							X		X	X	X	X	X	X	X				
Dienas, krīžu, atbalsta centri	X																						X			X												
Sociālā aprūpe un rehabilitācija institūcijā	X																X									X		X	X					X				
Pusceļa māja (dzīvoklis), grupu māja, specializētas darbnīcas	X																									X		X										
Polīcija	X	X	X		X								X						X						X										X			

Nacionālas nozīmes attīstības centrs	
Novada nozīmes attīstības centrs	
Vietējas nozīmes centrs	
Apdzīvota vieta ar pakalpojumu pieejamību	X
Iedzīvotāju skaits apdzīvotajā vietā	(22971)